

Usos i prestigi sociolingüístic entre l'alumnat d'ensenyament postobligatori de Catalunya

David Guiu Oliver

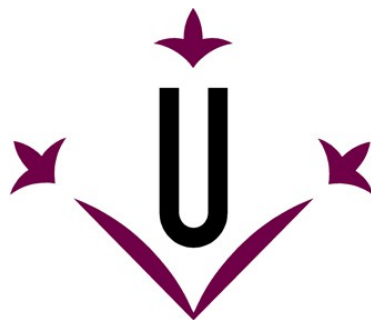
Dipòsit Legal: L.963-2013

<http://hdl.handle.net/10803/120561>

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi doctoral i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol de la tesi doctoral. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al servei TDX. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts de la tesi com als seus resums i índexs.

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis doctoral y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título de la tesis doctoral. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al servicio TDR. Tampoco se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. Access to the contents of this doctoral thesis and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the thesis must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside TDX service is not allowed. Presentation of its content in a window or frame external to TDX (framing) is not authorized either. These rights affect both the content of the thesis and its abstracts and indexes.

Usos i prestigi sociolingüístic entre l'alumnat d'ensenyament postobligatori de Catalunya

David GUIU OLIVER

Tesi doctoral dirigida per Enric Llurda Giménez i
Miquel Pueyo París

Departament de Filologia Catalana i Comunicació
Facultat de Lletres
Universitat de Lleida

TAULA DE CONTINGUTS

1.- INTRODUCCIÓ.....	1
1.1.- Objectius de la tesi.....	4
1.2.- Estructura de la tesi.....	6
2.- EL PRESTIGI DINS LA SOCIOLOGIA.....	8
2.1.- Causes.....	9
2.1.1.- Econòmic.....	10
2.1.2.- Acumulació d'informació.....	14
2.1.3.- Social.....	23
2.2.- Conseqüències.....	25
2.2.1.- Capacitat d'influència.....	26
2.2.2.- Relació entre els diferents estrats socials.....	27
3.- EL PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC.....	32
3.1.- “Conflicte lingüístic valencià” i “Estructura social i política lingüística”.....	40
3.2.- “Lengua y actor social. Un enfoque teórico de sus relaciones”.....	40
3.3.- “Metodología sociolingüística”.....	41
3.4.- “Multilingüisme social”.....	42
3.5.- “Identitat i contacte de llengües a Barcelona”.....	43
3.6.- “Vida i mort de les llengües”.....	44
3.7.- “Identitat i vitalitat lingüística dels catalans”.....	45
3.8.- “El poliedre sociolingüístic”.....	47
3.9.- “No a la muerte de las lenguas”.....	49
3.10.- Altres contribucions.....	50
4.- VARIABLES I PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC.....	55
4.1.- Sociologia del llenguatge.....	55
4.1.1.- “Metodología sociolingüística”.....	55
4.1.2.- “ <u>Els programes educatius bilingües a la comarca de l'Alacantí. Estudi sociolingüístic</u> ”.....	57
4.1.3.- “Trilingüismo en la enseñanza : actitudes hacia la lengua minoritaria, la mayoritaria y la extranjera”.....	58
4.1.4.- “Actitudes lingüísticas en una comunidad bilingüe i multilectal (Área Metropolitana de Valencia)”.....	60
4.1.5.- “De nuevo el español y el catalán juntos y en contraste”.....	60
4.1.6.- “Plurilingüismo y escuela en Aragón”, “Llengües en contacte i actituds lingüístiques. El cas de la frontera catalano-aragonesa” i “Las actitudes lingüísticas en Aragón. Una visión desde la escuela”.....	61
4.1.7.- “Identitats culturals i usos lingüístics a Andorra”.....	63
4.1.8.- “Joves i llengües d'Andorra”.....	65
4.2.- El prestigi sociolingüístic variacionista.....	65

4.2.1.- “Escola catalana i variació fonètica. Una evolució del vocalisme àton a Alguaire i a Lleida”.....	66
4.2.2.- “La parla de la Conca de Barberà”.....	66
4.2.3.- “Variabilitat i prestigi en el català de Valls i l’Alt Camp”, “Els alacantins catalanoparlants: la llengua interrompuda” i “L’estudi del canvi lingüístic segons la sociolingüística”.....	67
4.2.4.- “La morfologia verbal de subjuntiu al Segrià: estudi prospectiu”.....	68
4.2.5.- “El habla de Granada y sus barrios”.....	69
4.2.6.- “La variación social de S y Z como consecuencia de la inmigración rural en Granada”.....	70
4.2.7.- “La estratificación sociolingüística de una comunidad semiurbana: Toro (Zamora)”.....	70
4.2.8.- “Estudio sociolingüístico del habla de Toledo”.....	72
4.2.9.- “Variación y prestigio: estudio sociolingüístico en el oriente de Cantabria”.....	72
 5.- REPÀS HISTÒRIC DEL PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC DE LA LLENGUA CATALANA.....	74
5.1.- Des de l’inici fins al S. XX.....	74
5.2.- 1980 – 2010.....	78
5.2.1.- “Identitat i contacte de llengües a Barcelona”.....	78
5.2.2.- “Identitat i vitalitat lingüística dels catalans”.....	80
5.2.3.- “La llengua catalana i els alumnes castellanoparlants de 10 a 15 anys”....	80
5.2.4.- “El jovent opina. Llengua i ensenyament als instituts públics de Catalunya”.....	81
5.2.5.- “El català, ¿llengua pública o privada?”.....	82
5.2.6.- “Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona (2000)”.....	84
5.2.7.- “Les llengües a Catalunya”.....	85
5.2.8.- “Multilingualism in European Bilingual Contexts (2007)”.....	88
5.2.9.- “Enquesta a la joventut de Catalunya 2007”.....	89
5.2.10.- “Enquesta d’usos lingüístics a Catalunya, Generalitat de Catalunya (2008)”.....	91
5.2.11.- Altres estudis i anàlisi per contextos.....	92
5.2.11.1.- Context educatiu.....	94
5.2.11.2.- Context socioeconòmic i laboral.....	95
5.2.11.3.- Context de justícia.....	101
5.2.11.4.- Context comunicatiu.....	102
5.2.11.5.- Context tecnològic.....	102
 6.- ASPECTES METODOLÒGICS.....	105
6.1.- Mètodes quantitativs enfront de mètodes qualitativs.....	105
6.2.- Selecció de la mostra.....	107
6.3.- Elecció de les ciutats de la mostra.....	109
6.3.1.- Castelldefels.....	110
6.3.2.- Igualada.....	111
6.3.2.1.- Concomitàncies quant al cens lingüístic.....	111

6.3.2.2.- Concomitàncies quant al comportament electoral.....	113
6.3.3.- Salou.....	115
6.3.4.- Sort.....	117
6.3.5.- Barcelona.....	118
6.4.- L'enquesta.....	118
6.4.1.- Elaboració de l'enquesta.....	120
6.4.2.- Preguntes obertes enfront de preguntes tancades.....	124
6.5.- Resum de les xifres totals.....	126
6.6.- Dades sociològiques.....	127
6.6.1.- Comparativa entre ciutats.....	129
 7.- PRESENTACIÓ I DISCUSSIÓ DELS RESULTATS.....	132
7.1.- Presentació dels resultats globals.....	132
7.1.1.- Discussió dels resultats globals.....	147
7.2.- Resultats de la variable "llengua familiar".....	159
7.2.1.- Discussió de la variable "Llengua familiar".....	178
7.3.- Resultats de la variable "població d'estudi dels informants".....	194
7.3.1.- Discussió de la variable "població d'estudi dels informants".....	215
7.4.- Resultats de la variable "lloc de naixement".....	234
7.4.1.- Discussió de la variable "lloc de naixement".....	249
7.5.- Resultats de la variable "lloc de naixement dels progenitors".....	255
7.5.1.- Discussió de la variable "lloc de naixement dels progenitors".....	279
7.6.- Presentació dels resultat de la variable "anys a Catalunya dels progenitors".....	293
7.6.1.- Discussió dels resultat de la variable "anys a Catalunya dels progenitors".....	307
7.7.- Resultats de la variable "gènere".....	311
7.7.1.- Discussió de la variable "gènere".....	318
7.8.- Resultats de la variable "tipus d'estudi".....	327
7.8.1.- Discussió de la variable "tipus d'estudi".....	330
7.9.- Resultats de la variable "estudis dels progenitors".....	333
7.9.1.- Discussió de la variable "estudis dels progenitors".....	337
7.10.- Resultats de la variable "caràcter de l'institut".....	342
7.10.1.- Discussió de la variable "caràcter de l'institut".....	350
 8.- VALORACIONS FINALS.....	358
8.1.- Valoracions globals.....	358
8.2.- Valoracions segons les variables.....	361
8.3.- Limitacions de l'estudi i propostes de futur.....	366
 <u>Bibliografia</u>	368

1.- INTRODUCCIÓ:

La relació entre les llengües i les persones que formen una societat, correntment, ha estat complexa. Aquest enrevessament deriva, en bona mesura, de la dificultat d'encaixar la diversitat lingüística dins una mateixa realitat sociològica. Amb el naixement de la sociolingüística com a ciència es va començar a il·luminar un terreny on, sovint, els prejudicis havien estat els principals arguments en allò que es referia a la realitat social d'una llengua.

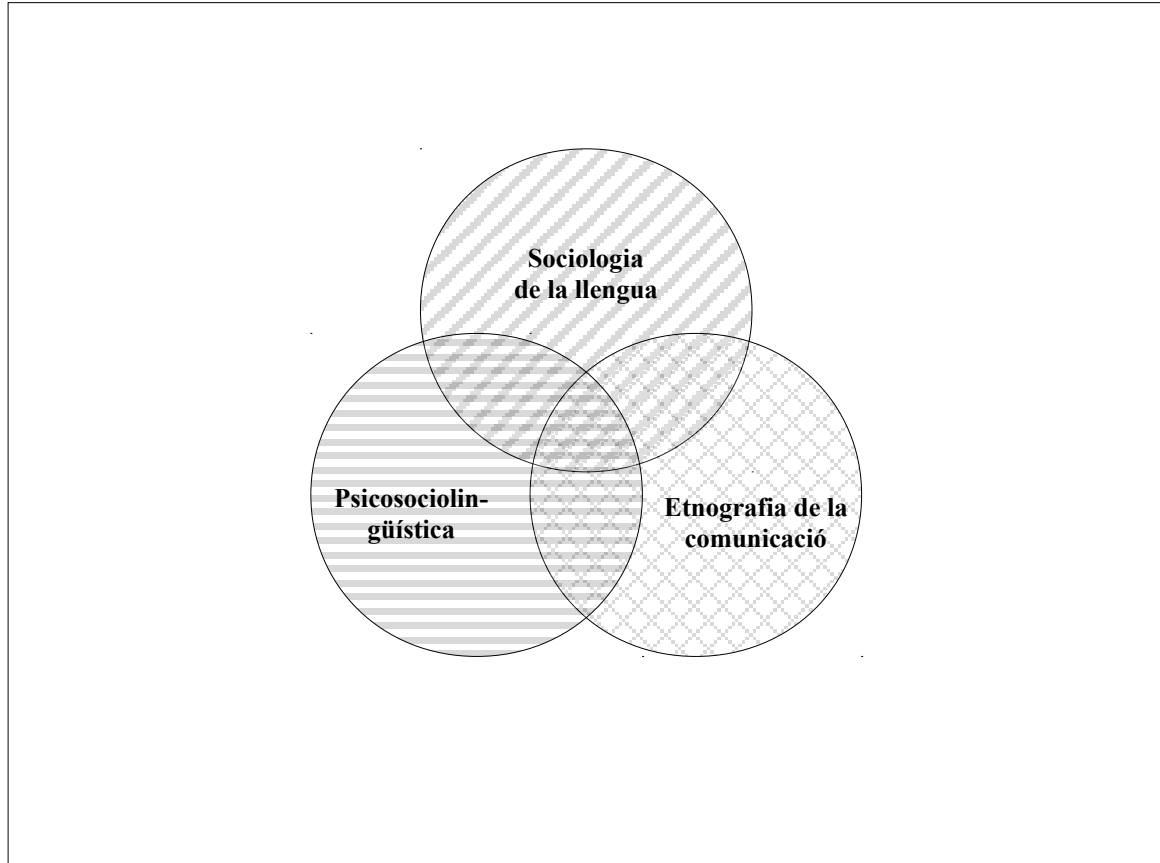
Aquesta disciplina ha estudiat la relació entre la llengua i la societat i, bàsicament, ha focalitzat l'atenció en dos àmbits: d'una banda tenim la dimensió que podem anomenar interna i que afecta aspectes fonètics, morfològics, sintàctics, etcètera; d'una altra banda, tenim la dimensió externa que és la que s'ha centrat en qüestions referides al multilingüisme, la planificació, etcètera. La primera ha estat més relacionada amb la lingüística, i s'ha anomenat sociolingüística de la variació, i la segona amb la sociologia, coneguda com a sociologia del llenguatge.

Des del naixement del terme sociolingüística es va produir un intens debat quant als àmbits que incloïen aquesta disciplina. No és la intenció d'aquest estudi aprofundir en la discussió de la filiació del terme, però no puc bandejar una breu aproximació amb la finalitat de contextualitzar el present treball. La controvèrsia incidia en el fet de si es podia considerar sociolingüística aquelles disciplines que no treballaven amb material estrictament lingüístic (fonètica, sintaxi, etcètera). Per exemple, Francisco Moreno Fernández (1990) és un exponent d'aquest corrent. Al vessant contrari hi ha autors com Emili Boix i F. Xavier Vila (1998) o José Luís Blas Arroyo (2005). Malgrat tot, sembla que ens trobem, bàsicament, davant d'una discussió terminològica. Es pot afirmar, així, que la sociolingüística en sentit ample és la disciplina que estudia la llengua en correspondència amb les variables socials que l'envolten.

Dins la sociolingüística podem reconèixer les següents branques prou diferenciades però, alhora, complementàries: sociologia de la llengua, psicosociolingüística, etnografia de la comunicació i sociolingüística de la variació. Aquesta darrera és la que mostra una major autonomia respecte les altres i, per tant, la que té un camp de treball més ben definit. No en debades, la sociolingüística variacionista, la que tracta els aspectes microlingüístics (fonètica, morfologia, etcètera), ha estat la disciplina que els sociolingüistes han situat unànimament en un àmbit clarament diferenciat de les altres, per bé que no independent (Moreno Fernández, 1990).

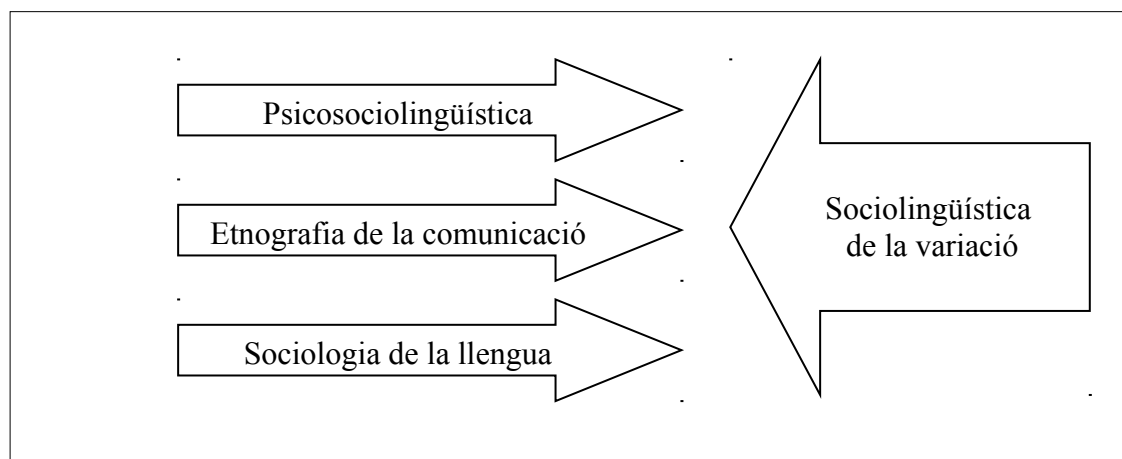
D'aquesta manera, es pot constatar com el variacionisme, a parer meu, queda exclòs del següent esquema:

Gràfic 1: Punts de contacte entre les diferents disciplines de la Sociolingüística

Ja s'ha dit, però, que el variacionisme no actua al marge d'aquestes disciplines i que es produeix una retroalimentació constant que he esquematitzat de la següent manera:

Gràfic 2: Relació entre les diferents disciplines de la sociolingüística:

Per una part hi ha la llengua com a element de representació social, com pot ser, per exemple, la manera de vestir o saludar. De l'altra part hi ha els elements pròpiament lingüístics com a manifestacions d'unes determinades característiques socials, per exemple, l'ús preferent, a la ciutat de Lleida, del so [e] en posició inicial en paraules com *enciam* en informants de 21 a 30 anys, contraposat a l'ús majoritari de [a] per als informants de 61 a 70 anys (Carrera-Sabaté, 2002). És a dir, en el primer cas agafem un grup humà definit (la societat) i observem quin ús fa de la seva llengua (o llengües); en el segon cas, prenem la llengua com element prioritari i analitzem quina relació té amb les diferents variables que defineixen un col·lectiu humà. Amb el següent esquema il·lustrem com es relacionen els dos elements centrals, la llengua i la societat:

Taula 1: Relació entre llengua i societat	
Sociologia de la llengua Psicosociolingüística Etnografia de la comunicació	Societat → Llengua
Sociolingüística de la variació	Llengua → Societat

Dins la sociologia de la llengua s'encabeixen estudis que fan referència a la planificació lingüística, el dret lingüístic o el plurilingüisme i les seves conseqüències (substitució, manteniment, etcètera).

Quant a la psicosociolingüística (allunyada de la psicolingüística que se centra, per exemple, en l'estudi dels problema de l'adquisició del llenguatge), trobem estudis que tracten la interpretació mental del fet lingüístic en correspondència amb el fet social.

La lingüística i l'antropologia comparteixen espai de treball en l'anomenada etnografia de la comunicació. Així la llengua és interpretada com un valor cultural inserida dins d'una col·lectivitat definida. Els anomenats sociolingüistes interaccionals situen com a punt neuràlgic dels seus estudis el fet comunicatiu, entès com una interacció directa de participants. Pel que fa a la sociolingüística de la variació, com ja s'ha advertit anteriorment, és la disciplina que treballa, en primera instància, amb material lingüístic (fonètica, morfologia, etcètera) i posteriorment el correlaciona amb determinades variables socials (edat, gènere, etcètera).

1.1.- Objectius de la tesi:

El present treball s'inclou en la primera disciplina, la sociologia del llenguatge, tot i que recull aportacions de la resta de disciplines citades que incideixen en els objectius principals d'aquesta tesi: primerament, constatar l'operativitat del factor prestigi referit a les llengües oficials de Catalunya i, en segon terme, com aquest element pot afectar el manteniment/substitució lingüística dels citats idiomes. Concretant més, em proposo de confirmar si el català manté la posició de prestigi social detectada a la dècada dels vuitanta (Woolard, 1992). Per fer-ho vaig enquestar estudiantat de segon de batxillerat que, com demostren les estadístiques d'inserció laboral, se situaran en classes socials mitjanes-altes. D'aquesta manera podré especular sobre el futur del prestigi social del català i el castellà a Catalunya ja que, correntment, el prestigi acostuma a operar de dalt a baix. Per tant, cal pensar que la llengua que obtingui un major reconeixement social en el qüestionari tindrà un factor a favor en el manteniment lingüístic perquè, segurament, repercutirà positivament en l'ús social. A més a més, aquest ús es manifestarà especialment en els contextos formals que són els que afavoreixen que un idioma assoleixi un prestigi elevat. En aquesta línia, així ho demostren les estadístiques, també sabem que les persones que accedeixen als estudis postobligatoris acostumen a ser de classes mitjanes-altes. Per tant, si la mostra enquestada manifesta preferència vers una de les dues llengües, aquesta tindrà un altre factor de prestigi a favor.

Podem trobar referències constants al paper desenvolupat pel prestigi en la història de moltes llengües, tot i que no sempre s'ha seguit un mateix criteri conceptual. Aquest fet ja va ser advertit per Weinreich (1953[1996]) a la dècada dels cinquanta, que definia el terme com un element exclusivament d'ascens social.

La dificultat de descriure acuradament el terme prestigi, el qual serà un altre dels objectius de la present tesi, no ha de ser un impediment per endegar investigacions a l'entorn d'aquest fenomen, i més si tenim en compte la notable operativitat que ha mostrat en els processos de substitució/manteniment de llengües, com es pot evidenciar consultant el llibre de Hagège (2002) *“No a la muerte de la lenguas”*, on s'examina diferents casos de substitucions lingüístiques al llarg de la història. A mode de breu mostrari introductori, ho constatem amb el cas de les llengües celtes dels escocesos i irlandesos que es vinculaven a actituds folklòriques i, en canvi, estaven absents de les institucions i de la literatura; a més, cal tenir en compte que, al s. XVIII, l'anglès es relacionava amb la llengua de la revolució industrial que aleshores representava la modernitat i, per tant, amb atribucions de prestigi, mentre que la llengua celta era estigmatitzada.

El cas del guaraní, al Paraguai, és un altre exemple clar de l'operativitat del prestigi sociolingüístic. Fasold (1996: 46) afirma:

“En cuanto al prestigio social de las dos lenguas, los sentimientos sobre el guaraní y el español interactúan de una forma bastante compleja. El guaraní es, sencillamente, un prerequisite para ser un paraguayo auténtico, y su empleo dentro de la nación no conlleva ningún status especial. El español se usa para las funciones altas y por tanto da prestigio a los que lo hablan además del guaraní”.

L'operativitat del prestigi també es pot manifestar en els aspectes microlingüístics. Així, per exemple, en un estudi realitzat a la ciutat de Granada sobre el comportament lingüístic dels immigrants rurals pel que fa a l'ús del seseo/ceceo/distinció, Melguizo (2009) va arribar a la següent conclusió: la realització prestigiada (distinció) augmenta a mesura que els parlants tenen una posició social jeràrquicament més prestigiada, fet que genera la imitació dels immigrants rurals. Per tant, segons la versió d'aquesta lingüista, alguns comportaments dels parlants es poden explicar a partir de les valoracions sociolingüístiques dels diferents idiomes o variants.

Totes aquestes valoracions poden dur a la substitució lingüística (anomenada amb altres termes com mortalitat o cessament) definida com “*el procés de reemplaçament de la primera llengua – la llengua transmesa en família- d’un grup humà per una altra llengua*” (Boix i Vila, 1998: 187). Aquests mateixos autors reconeixen dues accepcions: la primera fa referència a un estat assolit i l'altra a les transformacions que pateix una llengua en múltiples fronts: bandejament dels àmbits formals, interrupció intergeneracional, etcètera i que poden menar una llengua a l'extinció total. Hi ha molts factors que poden generar un procés de substitució lingüística: polítiques, econòmiques, culturals, simbòliques, etcètera. En el nostre cas ens fixarem en els aspectes derivats del prestigi del català i el castellà, com a un possible factor d'afavoriment d'una substitució lingüística a Catalunya. Tal com afirmen Gimeno i Gimeno (2003: 112), aquest factor pot ser operatiu en situacions de multilingüisme:

“para que este bilingüismo pueda provocar una sustitución lingüística deberían darse dos condiciones: a) una mezcla efectiva de conjuntos de personas que hablen dos lenguas distintas, y b) una diferencia de prestigio, a partir de que uno de los conjuntos considere al otro como portador de una forma superior de civilización.”

1.2.- Estructura de la tesi:

La present investigació té dues parts ben diferenciades. En el primer bloc s'analitza els aspectes teòrics on repassem el concepte de prestigi, en un primer estadi, des d'una òptica més global, és a dir, prenent com a àmbit de referència la sociologia. Posteriorment, estudiem el prestigi en l'espai que ens afecta directament, el de la sociolingüística. A continuació, es realitza un buidatge de les dades més rellevants pel que fa les variables més operatives quant al prestigi (gènere, estudis, L1, etcètera) amb la finalitat de, posteriorment, contrastar-les amb les dades de camp de la present tesi. El marc teòric es clou amb dos capítols dedicats al prestigi del català i del castellà; primerament es fa un breu repàs històric, des dels inicis fins a finals del s. XX i, en segon terme, es radiografia el moment actual amb les dades dels estudis de les tres darreres dècades.

Entre el bloc teòric i el treball de camp se situa l'apartat referit a les qüestions metodològiques. El mètode triat per recollir la informació ha estat l'enquesta amb respostes tancades, excepte en una pregunta. Aquestes enquestes van ser repartides gràcies a la

col·laboració dels diferents centres educatius que van accedir a participar en la present investigació.

Per assolir els objectius d'observar la possible presència del factor prestigi referit al català i al castellà, i detectar, en el cas que el prestigi mostri operativitat, a quina de les dues llengües afavoreix, tal com he dit anteriorment, la informació ha estat recollida a partir d'alumnat de segon de batxillerat de diferents instituts de Catalunya (Barcelona, Castelldefels, Igualada, Salou i Sort), tant públics com privats, dels quals estudiarem les seves actituds respecte les dues llengües citades. Aquest fet ens permetrà obtenir dades en un àmbit on la sociolingüística catalana té poques contribucions: la comparació entre les xifres obtingudes entre els centres públics i els privats. A més, també tindrem en compte les variables de gènere, L1, lloc de naixement, lloc de naixement dels pares, L1 dels pares, llengua familiar i els anys de residència a Catalunya.

El motiu que ens ha dut a optar per aquest tipus d'informants es troba relacionat amb la teoria de les xarxes socials (Burt, 2003), és a dir, la capacitat d'influència que s'estableix entre els diferents membres d'una comunitat. Tenint en compte que el prestigi, entès com a element d'estatus elevat, correntment opera de dalt cap a baix (Almeida, 1999), hem escollit un grup que s'orienta als estudis universitaris, els quals permeten l'accés als treballs amb major reconeixement social, malgrat que hi hagi alguns casos excepcionals que puguin contradir aquesta generalització.

Pel que fa al contingut de l'enquesta, cal destacar que hi ha dos tipus de preguntes: unes que demanen directament pel prestigi de les llengües catalana i castellana, però també dels usos que se'n fa ja que, tal com adverteix Comellas (2005: 85): "*Com més prestigi, més ús, i com més ús, més prestigi.*".

2.- EL PRESTIGI DINS LA SOCIOLOGIA:

Moreno Fernández (1990: 175) afirma “*No cabe ninguna duda de que lo que hoy se conoce del prestigio se lo debemos principalmente a los sociólogos*”. Per tant, caldrà fer un buidatge de les principals aportacions referides a l'anàlisi del prestigi des d'una òptica sociològica, la qual no ha pogut escapar de la dificultat a l'hora d'establir-ne els límits conceptuals. Aquest fet ha provocat que el prestigi hagi esdevingut sinònim d'altres termes, especialment d'estatus. En el nostre cas bandejarem aquests matisos per manca de funcionalitat per a la present investigació i, per tant, tots dos casos es referiran al mateix fet: avaluació social favorable d'un objecte que genera imitació¹.

Vegem d'entrada esquemàticament les principals idees que ens aporten els diferents diccionaris de sociologia o de psicologia social:

Taula 2: El prestigi dins els diccionaris de sociologia i psicologia social		
Schoeck ² (1985: 559)	Dorsch (1996: 521)	Giner, Lano, Torres (2002: 599)
<ul style="list-style-type: none"> - Persona que es fa escoltar. - Atorga prestigi: poder, càrrec, carisma i capacitat de seducció. - És canviant. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opinió favorable que tenim d'una persona o institució. - És mudable. - Genera suggestió del prestigi: capacitat d'influència vers altres persones. - Una opinió sustentada per un actor amb prestigi té més possibilitats de ser acceptada. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pot estar vinculat a la professió però també a les persones i als objectes socials. - És la combinació d'estatus i comportament. - El prestigi dels objectes socials es mesura per enquestes.

Sovint en sociologia s'ha vinculat el prestigi a les professions. Per exemple, Macions i Plummer (1999: 264) afirmen: “*el prestigio es la consideración social que tiene una profesión u ocupación*”. Fet i fet, la majoria d'estudis del prestigi des de l'àmbit sociològic

¹ Per a més concreció, vegeu la definició d'estatus de Giner et al. (2002: 306).

² Aquest autor també fa una exposició detallada del prestigi professional (p. 560 – 563).

s'han produït en aquest sentit i així ho demostra la productivitat d'escala per mesurar el prestigi o aspectes afins: SIOPS, NORC, PRESCA, ECBC, etcètera (Alaminos [et al.], 2005). Hi ha d'altres autors, però, que inclouen tant professions com persones o, fins i tot, col·lectius. En paraules de C. Gómez Bueno (1996: 216) es pot establir la següent distinció:

“El concepto de prestigio puede estudiarse bien como característica de los individuos (honor, estima, deferencia, aceptación), bien como característica o propiedad de las posiciones sociales. En el primer caso nos referimos al prestigio individual o reputacional, que depende de las diferentes posiciones que ocupa el individuo, de cómo las desempeña y de otras cualidades personales suyas. En el segundo caso hablamos del prestigio de las posiciones sociales (profesiones, situaciones familiares, cargos políticos, etc.), que es la valoración social de esas posiciones, que a su vez depende de la valoración social de sus propiedades. Si las posiciones son profesiones, las propiedades serán la remuneración, la seguridad, los requisitos educativos, la limpieza, la autoridad, etc. “

El prestigi és generat per uns determinats factors, les causes, i té unes repercussions derivades del contacte entre persones, les conseqüències. Vegem-ho detalladament:

2.1.- Causes:

Els tres focus causals que exposarem tot seguit són blocs estretament vinculats entre si, la qual cosa provoca que sigui necessari cercar la combinació de més d'un d'aquests elements. Alaminos, Francés, Santacreu (eds.) (2005: 71) es manifesten en la mateixa línia:

“la puntuación de prestigio es vista como una representación verdadera del poder que cada ocupación inspira: en términos de destreza, autoridad, control, y quizás incluso la valía moral de cada ocupación.

Per tant, és una mescla permanent de diferents elements i que aquí hem classificat, seguint la proposta de Burt (2003) en econòmic, acumulació d'informació i social.

2.1.1.- Econòmica: hi inclou la possessió de recursos materials, l'ocupació professional i la renda (en tots els casos es parla de tendències globals atès que el mercat laboral ha patit profundes reestructuracions i l'anàlisi detallada que exigeix no té cabuda en aquesta investigació; vegeu Serra Ramoneda, 2007). Tots tres termes estan estrictament relacionats, és a dir, la renda variarà en funció de l'ocupació professional i, alhora, la possibilitat de posseir recursos materials es relacionarà amb el nivell de renda. Per exemple, un metge té més ingressos que un escombriaire, la qual cosa fa que el sanitari pugui acumular més possessions materials.

A banda dels ingressos, la professió determina l'adquisició de prestigi en funció de la major o menor autonomia en l'àmbit laboral: a major autonomia, més prestigi i a l'inrevés. S'entén que el fet de tenir major autonomia implica major grau de responsabilitat, la qual cosa atorga major prestigi a aquella professió.

Tot plegat es pot comprovar recollint els resultats d'un estudi de l'any 1946 realitzat per l'institut nord-americà NORC (National Opinion Research Center), i citat per Hernández de Frutos on fa un llistat de les professions amb més prestigi³:

Taula 3: Rànquing NORC. Font: Hernández de Frutos (1997: 121)	
1.- Magistrat	
2.- Metge	
3.- Governador d'un estat	
4.- Membre d'un gabinet del govern federal	
5.- Diplomàtic	
6.- Alcalde d'una ciutat gran	
7.- Professor d'un col·legi universitari	
8.- Home de ciència	
9.- Diputat al congrés	
10.- Banquer	
.....	
27.- Sociòleg	
.....	
90.- Netejador de botes	

³ En el mateix llibre (p. 121 - 123) es pot consultar més dades referents al prestigi així com els mètodes de càlcul per l'obtenció dels registres.

Una altra investigació, aquesta a partir del mètode SIOPS (“Standard International Occupational Prestige Scale”), malgrat que la forma de classificar les ocupacions és diferent, apunta dades molt similars. En les xifres que aporta Guillen podem observar les diferents valoracions socials que generen les diverses jerarquies empresarials.

Taula 4: Puntuacions de prestigi ocupacional segons la “Standard International Occupational Prestige Scale” (SIOPS). Font: Guillen (1991: 64).	
<i>Categoria ocupada</i>	<i>Puntuació prestigi</i>
Empresaris agraris sense assalariats	38
Empresaris agraris amb salaris	63
Empresaris industrials i de serveis sense assalariats	58
Empresaris industrials i de serveis amb menys de 5 assalariats	63
Empresaris industrials i de serveis amb més de 5 assalariats	70
Professions liberals	58
Personals directiu del sector privat i alts funcionaris públics	65,5
Quadres intermedis de l'empresa privada i l'administració	52
Empleats d'oficina de l'empresa privada i l'administració	41
Personal de vendes	46
Personal subaltern de l'empresa privada i l'administració	38
Capatassos i contramestres de la indústria i als serveis	46
Treballadors qualificats a la construcció, indústria i serveis	42
Treballadors no qualificats de la construcció, indústria i serveis	18
Treballadors agrícoles	20

En un estudi més recent (1990) del mateix institut i citat per Gelles i Levine es confirmen les mateixes tendències:

Taula 5: Les professions més/menys prestigioses. Font: Gelles i Levine (1996: 269).	
Les 10 professions més prestigioses	Les 10 professions menys prestigioses
1.- Metge	40.- Ajudant de fuster
2.- Cap de departament del govern d'un Estat	41.- Venedor d'una sabateria
3.- Advocat	42.- Escombriaire
4.- Catedràtic universitari	43.- Cambrer
	44.- Dona de la neteja

5.- Químic	45.- Treballador d'una granja
6.- Administrador d'un hospital	46.- Porter d'edifici
7.- Infermer registrat	47.- Telefonista
8.- Comptable	48.- Treballador d'una benzinera
9.- Mestre d'escola primària	49.- Netejador de taules d'un restaurant
10.- Gerent general d'una planta manufacturera	

Si ens aproximem al nostre entorn més immediat veurem com a grans trets es reproduïxen dinàmiques similars. En un estudi del Centro de Investigaciones Sociológicas, realitzat entre professionals del periodisme, es van obtenir els següents resultats⁴:

---

⁴ Enquesta realitzada a 660 persones.

Taula 6: Prestigi de diferents professions. Font: Centro de Investigaciones Sociológicas (1998).

<[http://www.cis.es/cis/opencms/-](http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Boletines/24/BDO_24_Periodistas.html)

[Archivos/Boletines/24/BDO_24_Periodistas.html](http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Boletines/24/BDO_24_Periodistas.html)>

PREGUNTA 1

Para empezar, voy a leerle una serie de profesiones y quisiera que me dijera si, en su opinión, cada una de ellas tiene mayor, igual o menor prestigio social que la de periodista.

	Mayor	Igual	Menor	N.S.	N.C.	(N)
Economista	49.4	36.5	13.4	0.3	0.3	(659)
Director de hotel	10.2	22.6	64.4	2.6	0.2	(658)
Sociólogo	12.5	48.6	38.0	0.6	0.2	(659)
Profesor universitario	47.6	36.6	15.2	0.4	0.2	(659)
Notario	78.1	9.2	11.8	0.6	0.2	(659)
Ingeniero superior	68.3	23.3	7.5	0.6	0.3	(659)
Historiador	28.4	45.9	24.8	0.8	0.2	(658)
Maestro	8.6	25.0	65.7	0.5	0.2	(659)
Informático	18.2	31.4	48.6	1.4	0.3	(659)
Juez	74.7	13.3	11.0	0.4	0.6	(659)
Médico	69.5	25.6	4.0	0.6	0.4	(658)

De la mateixa institució espanyola tenim el baròmetre del més de juny del 2007⁵ on podem observar que els enquestats, quan se'ls demanava dues característiques de les professions, van vincular el prestigi a les ocupacions de la següent manera:

Taula 7: Prestigi alt/baix de diferents professions. Font: < http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Marginales/2640_2659/2649/e264900.html >	
Professions amb un prestigi alt	Professions amb un prestigi baix
1.- Jutge (52,3%)	1.- Informàtic (11%)
2.- Metge (42,3%)	2.- Paleta (3,8%)
3.- Advocat (41,4%)	3.- Forner (2,8%)

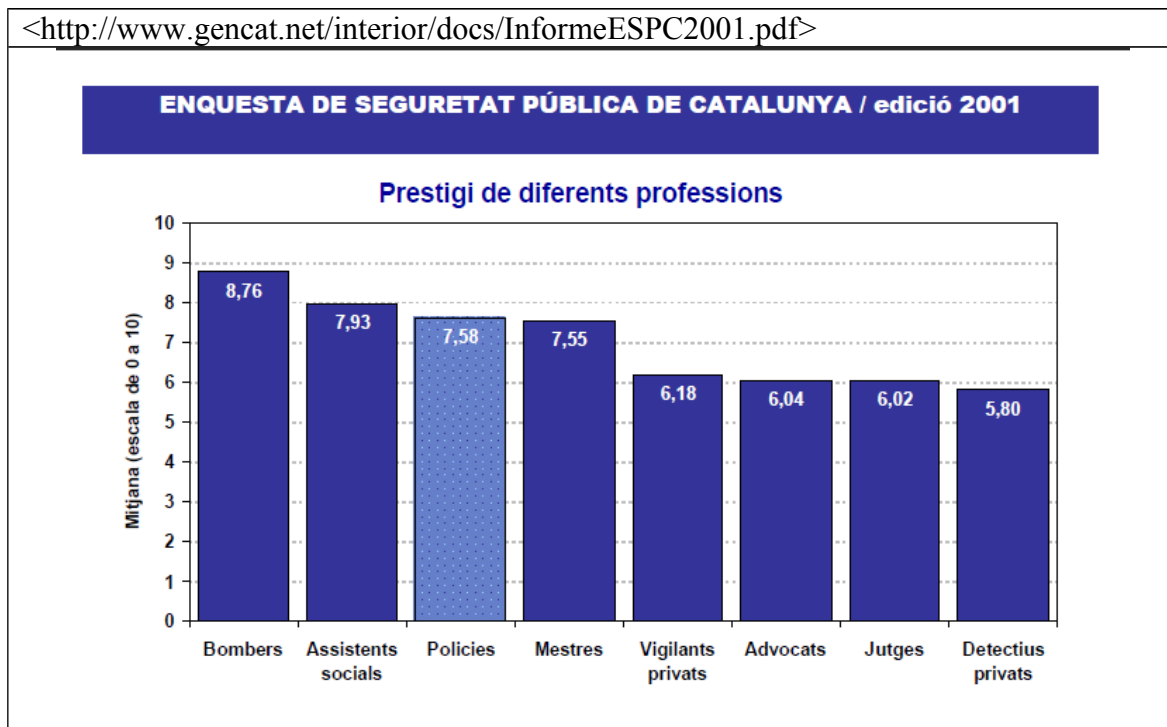
En un estudi centrat en l'àmbit català, l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya⁶, es va fer el mateix: es demanava als enquestats que adjudiquessin una qualificació a diferents professions en funció del seu prestigi. A grans trets, es mantenen les línies dels estudis citats precedentment:

Taula 8: Prestigi de diferents professions. Font :
--

⁵ L'enquesta es va realitzar a 2478 persones de tot l'Estat espanyol.

⁶ Resultats obtinguts a partir de les respostes de 5320 persones.

<<http://www.gencat.net/interior/docs/InformeESPC2001.pdf>>

Es confirma, doncs, que hi ha una sèrie de professions que socialment estan més reconegudes que d'altres i que, correntment, coincideixen en un alt percentatge amb l'exigència formativa i amb el rol que assumeixen en la societat, tal com veurem en els següents punts.

2.1.2.- Acumulació d'informació: abraça tot allò que es refereix als aspectes formatius i educatius. Si en l'anterior apartat dèiem que l'ocupació determina la renda i, per tant, la possibilitat d'adquirir major nombre de bens materials, tot plegat queda matisat per l'acció de la formació, en el sentit que les professions que tenen més prestigi són les que normalment requereixen més estudis. Macionis i Plumer (1999: 264) ho exposen en aquests termes:

“...el prestigio de que gozan estas profesiones [medicina, la judicatura o las ingenierías] no se debe a los ingresos que reportan, sino al grado de preparación y los esfuerzos educativos que son necesarios para ejercer esas profesiones u ocupaciones.”

En aquest apartat, a banda de tot allò estrictament formatiu, també cal incloure un aspecte determinant com és l'experiència en un àmbit concret, ja que s'interpreta que a major currículum, més informació disponible.

Carabaña vincula el PPP (primer prestigi professional) amb la carrera universitària estudiada. Això ens permet establir una sèrie de correlacions entre estudis universitaris i prestigi professional, és a dir, determinades carreres favoregen l'adquisició de més prestigi; sembla que s'apunten unes pautes mínimes segons les quals les carreres de ciències permeten, posteriorment, tenir major prestigi professional:

Taula 9: Primer prestigi professional. Font: Carabaña (1996: 182)

	1972-76				1987-91			
	<i>Mujeres</i>		<i>Hombres</i>		<i>Mujeres</i>		<i>Hombres</i>	
	(%)		(%)		(%)		(%)	
Medicina	211	8	207	13	197	9	198	9
Letras	146	34	154	11	130	32	131	19
Derecho	164	16	164	8	143	14	134	13
Ciencias	156	18	156	24	151	10	157	18
Información					153	3	141	6
Económicas					126	8	128	14
Ingenieros					205	2	195	9
Otros		24		44		22		12
N total	109	100	202	100	436	100	305	100

Com es pot observar les carreres que assoleixen valors més elevats pel que fa al prestigi professional són les que exigeixen un batxillerat científic. Amb tot, no podem establir una relació matemàtica perquè, per exemple, els estudiants de ciències socials (inclòs en el conjunt de lletres) poden accedir a professions de tant prestigi social com les vinculades a la direcció empresarial.

El vincle entre formació acadèmica i retribució econòmica es confirma quan observem les diferents rendes que es poden obtenir segons els estudis realitzats. Ho veiem, per exemple, a Serra:

Taula 10: relació entre tipus de llicenciatura i retribució econòmica. Font: Serra (2007: 120)

Àrea i tipus d'estudi	Retribució econòmica (guanys en euros/any)					Total
	< 9.000	9.000-15.000	15.000-18.000	18.000-30.000	> 30.000	
Llic. Humanitats	281	420	481	249	33	1.464
%	19,2%	28,7%	32,9%	17,0%	2,3%	100%
Llic. Socials	241	335	769	830	182	2.357
%	10,2%	14,2%	32,6%	35,2%	7,7%	100%
Dipl. Socials	238	484	901	534	55	2.212
%	10,8%	21,9%	40,7%	24,1%	2,5%	100%
Llic. Experimentals	70	124	225	202	29	650
%	10,8%	19,1%	34,6%	31,1%	4,5%	100%
Dipl. Experimentals	7	9	28	20	7	71
%	9,9%	12,7%	39,4%	28,2%	9,9%	100%
Llic. Salut	21	42	116	193	89	461
%	4,6%	9,1%	25,2%	41,9%	19,3%	100%
Dipl. Salut	44	106	171	100	10	431
%	10,2%	24,6%	39,7%	23,2%	2,3%	100%
Eng. Arq. Superior	14	35	121	460	309	939
%	1,5%	3,7%	12,9%	49,0%	32,9%	100%
Eng. Arq. Tècnic	71	116	422	833	303	1.745
%	4,1%	6,6%	24,2%	47,7%	17,4%	100%

D'acord amb aquest quadre, constatem que els llicenciats en salut i els enginyers en arquitectura superior se situen a la franja alta de retribucions salarials.

En darrer lloc, apporto unes dades de Latiesa on s'exposa clarament, en funció d'una combinació d'elements (possibilitats de trobar treball, prestigi i ingressos), com els alumnes de la Universitat Autònoma de Madrid que van participar en una investigació donaven diferents puntuacions segons la carrera:

Taula 11: Valoració de les possibilitats de trobar feina, prestigi i ingressos per Facultats.

Font: Latiesa (1989: 116).

Valoración media de las posibilidades de encontrar empleo, prestigio e ingresos futuros	ALUMNADO DE					Total Univ. Autónoma
	Medicina	Derecho	Psicología	Ciencias	Letras	
Derecho						
Media (x)	3,5	3,9	3,7	3,5	3,7	3,7
Desviación típica (s)	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
Ciencias						
Media (x)	2,6	2,9	3,1	2,9	3,2	3,0
Desviación típica (s)	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7
Letras						
Media (x)	1,9	2,1	2,2	2,1	2,3	2,1
Desviación típica (s)	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Medicina						
Media (x)	3,6	3,9	3,9	3,8	3,8	3,8
Desviación típica (s)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Psicología						
Media (x)	2,2	2,3	2,4	2,3	2,4	2,3
Desviación típica (s)	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7

Altra volta observem que medicina és la carrera que obté valoracions més altes.

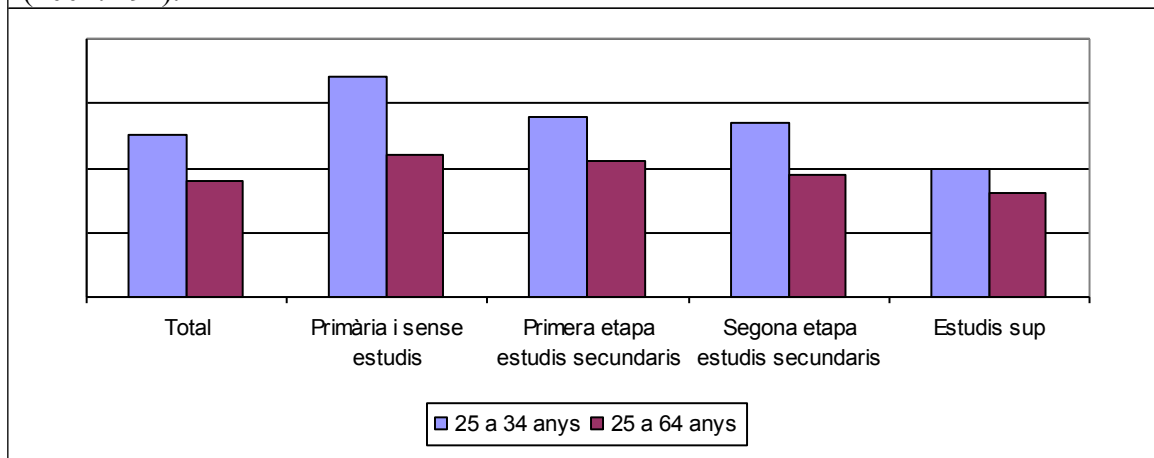
És notable la relació que hi ha entre una formació reglada i les possibilitats de millora laboral.

Una de les primeres mostres, situat en l'àmbit de l'OCDE (països industrialitzats com Catalunya) la trobem en el treball editat per Serra (2007: 49) on constata que el percentatge de població a l'atur augmenta a mesura que disminueix el nivell d'estudis assolits:

“El percentatge mitjà d’atur dels països de l’OCDE se situa tant al principi com al final del període en el 7,3%. Si analitzem aquest percentatge per nivells d’educació, els resultats no són tan homogenis. El nivell més alt d’atur es troba en l’educació bàsica, amb l’11-12% del total de la població amb la mateixa educació. L’atur de l’educació secundària es manté al voltant de la mitjana. Mentrestant, el grup de titulats universitaris és el grup que té un menor nivell d’atur, amb tan sols el 4,5-4,8% de la població amb aquest nivell d’estudis. Per tant, hi ha una relació inversament proporcional entre el nivell d’educació i la taxa d’atur: com més educats, menor taxa d’atur”.

Si consultem les dades de l'Estat espanyol editades pel Ministerio de Educación y Cultura es ratifiquen aquestes tendències:

Taula 12: Ingressos segons els estudis assolits. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 291).

Per tant, podem dir que el fet de tenir més estudis redueix la possibilitat de caure en un àmbit amb escàs prestigi: els aturats.

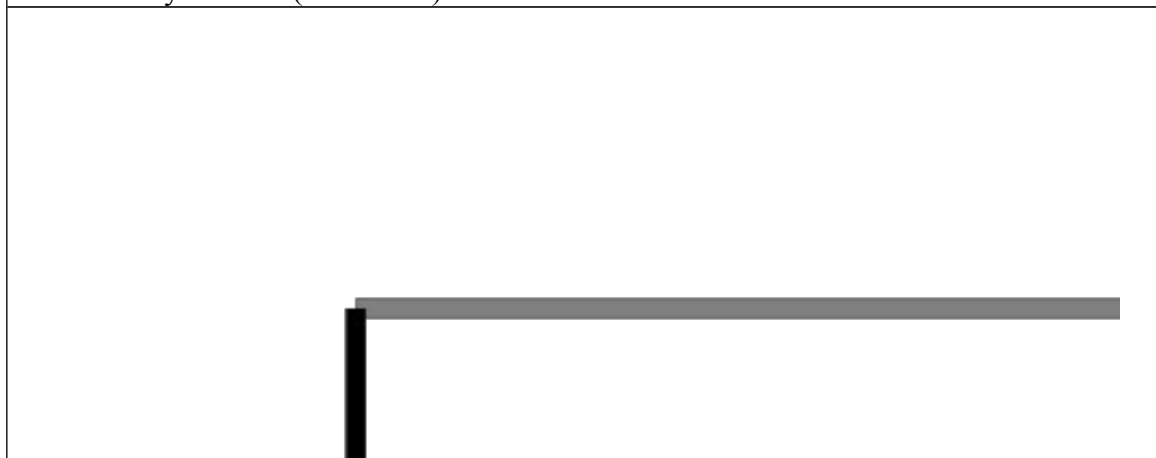
Ja hem dit anteriorment que les causes que generen prestigi social es retroalimenten. Aquest fet es constata quan, prenent com a referència el mateix estudi (p. 288), observem que hi ha una correlació directa entre estudis i renda:

Taula 13: Relació entre estudis assolits i retribucions econòmiques. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 288).

	Salari hora	Salari mensual	Total persones
Total	100	100	14.499,1
Ed. primària o inf.	76	75,3	1.835,6
Ed. secundària 1a et.	79	81,5	4.204,4
Ed. secundària 2a et.	93,8	93,5	3.371,3
Ed. superior	129,9	128,4	5.067,5
No consta	117,1	112,6	20,3

I gràficament:

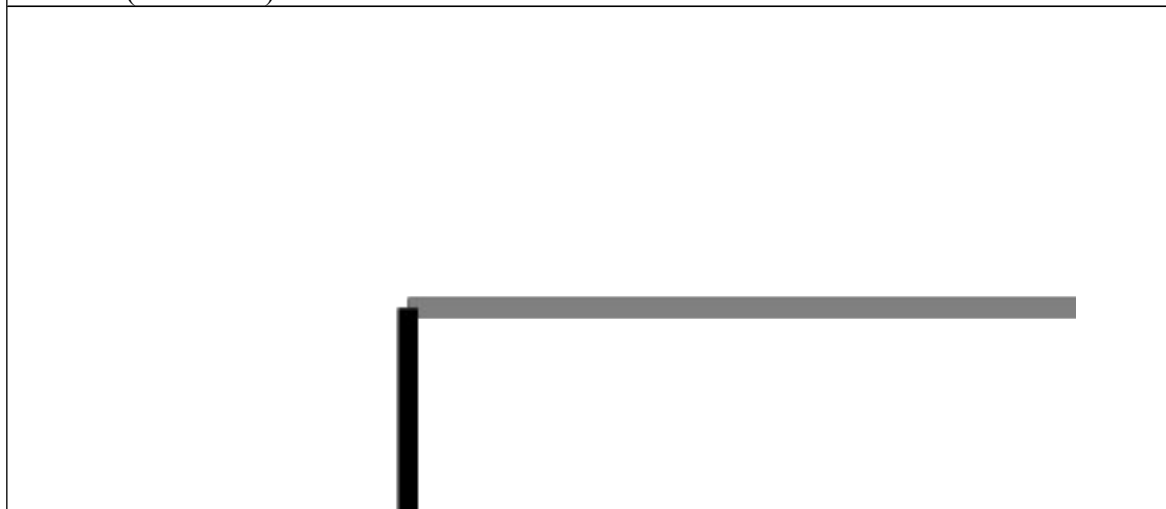
Taula 14: Relació entre estudis assolits i retribucions econòmiques. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 293).

Es confirma que assolir estudis més elevats dóna accés a una altra font de prestigi social: obtenir uns ingressos elevats.

També es vincula educació i accés a la informació, un altre motiu per assolir més prestigi. Així, observem com augmenta la participació en activitats que permeten accedir a un major volum d'informació (activitats cultural i internet) en funció dels estudis assolits (dades de la mateixa investigació):

Taula 15: Consums diversos segons els estudis assolits. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 298).

Taula 16: Ús d'ordinador en funció dels estudis. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 298).

Taula 17: Ús d'internet en funció dels estudis. Font: Ministerio de Educación y Cultura (2004: 298).

A l'IDESCAT es confirma gràficament que les persones tendeixen a consumir més cultura si tenen un major nivell d'estudis, fet que, en principi, els atorga més coneixements:

Taula 18: Pràctiques culturals (2001) per nivells d'estudi. Font: IDESCAT (2007: 590).

Tant per cent					
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors	Total
Lectura i escriptura					
llegir llibres	23,1	45,0	73,0	89,6	61,2
llegir diaris	46,2	72,0	81,5	89,7	76,7
llegir revistes	39,3	47,1	54,2	58,8	51,1
escriure	2,8	7,5	16,9	23,2	13,3
Música					
escollar música	70,7	82,6	93,0	91,0	87,0
assistir a concerts	9,3	19,7	39,3	54,7	32,1
Arts escèniques					
anar al cinema	15,7	47,4	78,9	85,2	63,0
anar al teatre	6,2	19,4	34,0	54,8	29,9
Audiovisuals					
mirar la televisió	96,6	93,3	91,2	85,7	91,5
escollar la ràdio	65,5	82,6	85,3	86,2	83,0
mirar video/DVD	13,7	26,5	39,9	38,3	33,1
Tecnologies d'informació					
ús d'ordinador	1,6	22,6	72,3	88,2	50,3
ús d'Internet	1,0	14,2	56,3	78,0	39,4
Arts plàstiques					
dibuixar o pintar	3,1	8,8	17,5	15,5	12,6
fer treballs manuals	22,0	24,2	20,6	23,1	22,6
Altres pràctiques culturals					
anar a biblioteques	5,4	19,0	49,4	56,0	35,3
anar a arxius	0,3	1,2	7,9	14,6	5,9
visitar museus	14,5	25,2	46,8	65,7	39,2
visitar exposicions	12,7	24,9	40,5	58,1	35,4
visitar monuments	16,4	28,5	47,7	66,4	41,1
Associacionisme	15,3	24,0	35,8	45,5	31,3

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i Institut d'Estadística de Catalunya.

Amb tot, cal demanar-se si totes aquestes premisses es compleixen en l'àmbit d'estudi d'aquest treball, és a dir, a Catalunya. D'acord amb les dades de l'Informe sobre la joventut del 2005 es mantenen les mateixes dinàmiques, sempre però tenint en compte que són tendències.

Primerament, constatem que hi ha una estreta relació entre les persones amb més estudis (menys atur) i les que tenen menys estudis (més atur).

Taula 19: Taxa d'atur censal dels joves de 16 a 29 anys segons la titulació assolida. Catalunya, 1991, 1996 i 2001. Font: IDESCAT.

Any	Primaris	Secundaris BUP/COU	Secundaris FP	Universitaris
1991	24,9	14,7	16,7	11,9
1996	34,0	27,1	22,8	21,5
2001	17,0	11,7	10,3	9,0
Diferència 1991-2001	-31,9	-20,1	-38,3	-24,3

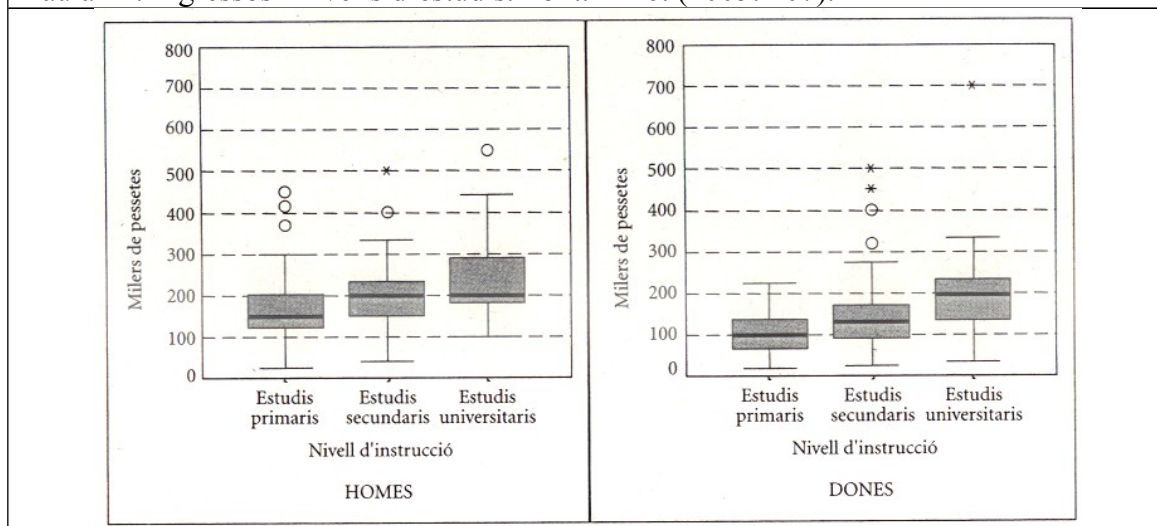
En segon lloc, també s'estableix un fort vincle entre estudis i remuneració: hi ha un creixement quasi paral·lel entre títol aconseguit i ingressos:

Taula 20: Retribució de les i dels joves ocupats de 15 a 29 anys, segons nivell d'instrucció. Catalunya, 2002. Dades en euros. Percentatges. Font: Enquesta als joves de Catalunya 2002.

	<300	300-600	600-900	900-1.200	>1.200	Total
Sense qualificació	4	14	51	22	9	100
FP1	3	20	53	19	4	100
FP2		10	47	28	15	100
Diplomatura		7	22	49	22	100
Llicenciatura	2	5	17	43	33	100
Total	3	13	46	26	12	100

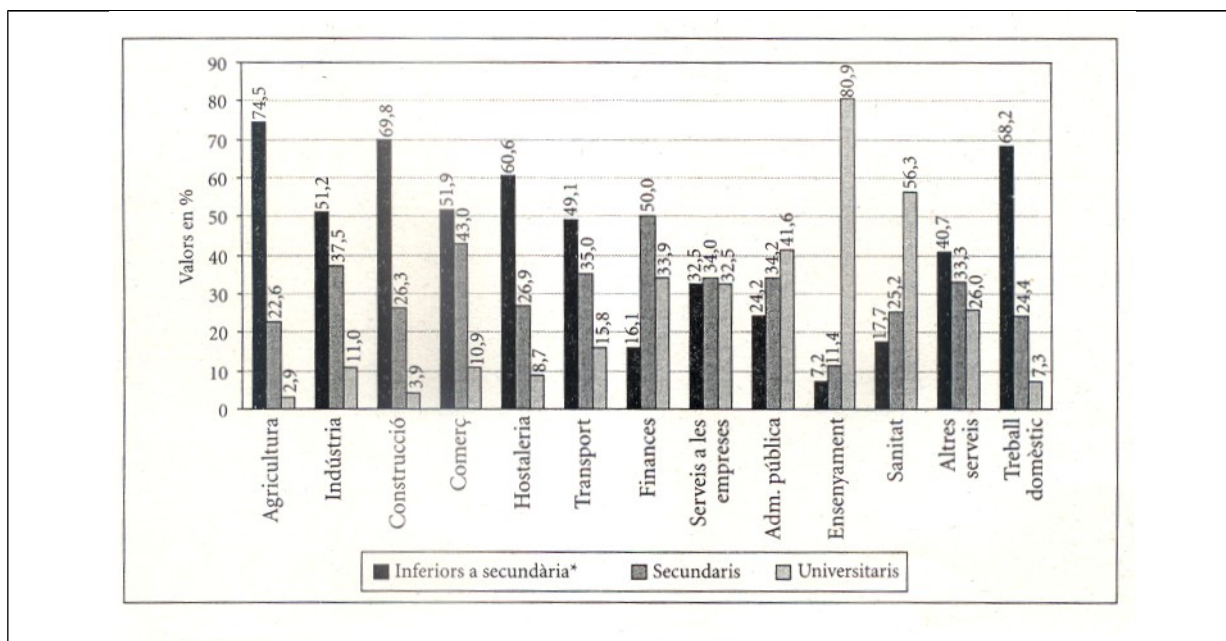
Miret ens aporta el següent gràfic que, deixant de banda la qüestió del gènere, ens confirma les anteriors dades:

Taula 21: Ingressos i nivells d'estudis. Font: Miret (2005: 207).

Per sectors Recio i Recio també demostren que hi ha una correlació, menys evident, entre els estudis a l'accés a sectors laborals més prestigiats.

Taula 22: Relació entre tipus d'estudis i sectors laborals. Font: Recio i Recio (2005: 292)

2.1.3.- Social: comprèn els elements que es relacionen amb el comportament i les actuacions que s'esperen per part de la resta de la societat, així com les valoracions positives o negatives que se'n puguin derivar com, per exemple, la professionalitat i les seves conseqüències: celeritat en la promoció dins una empresa.

En aquesta línia, Fombrun (2003: 414) nota la relació que hi ha entre progrés dins una empresa i la base educativa que els acredita: *“se atribuye poder a aquellos individuos que son promocionados más rápidamente en virtud de sus credenciales...”*

Tot això pot explicar, per exemple, l'alt grau de valoració que reben professions com la de metge, que a banda de tenir una alta exigència formativa també té un alt grau de reconeixement social per la predisposició dels sanitaris a ajudar la resta de la societat; aquest punt s'accentua si pensem, per exemple, en els bombers, una professió que no té la demanda formativa d'un metge, però el fet que també salvin vides humanes els atorga una alta puntuació quant a reconeixement social.

Amb tot, el comportament no és tan sols l'actuació en si mateixa, sinó com s'interpreta per part dels altres i quina construcció mental fan a partir d'aquesta actuació. És a dir, hi ha una part del prestigi que el genera un actor A, però la consideració de prestigi s'acabarà definint en funció d'allò que vol veure un actor B, C, D,... Recollint l'aportació de Carabaña (1990 : 178): *“el prestigio de una profesión es la expresión del valor que la gente le da en los términos más generales.”*

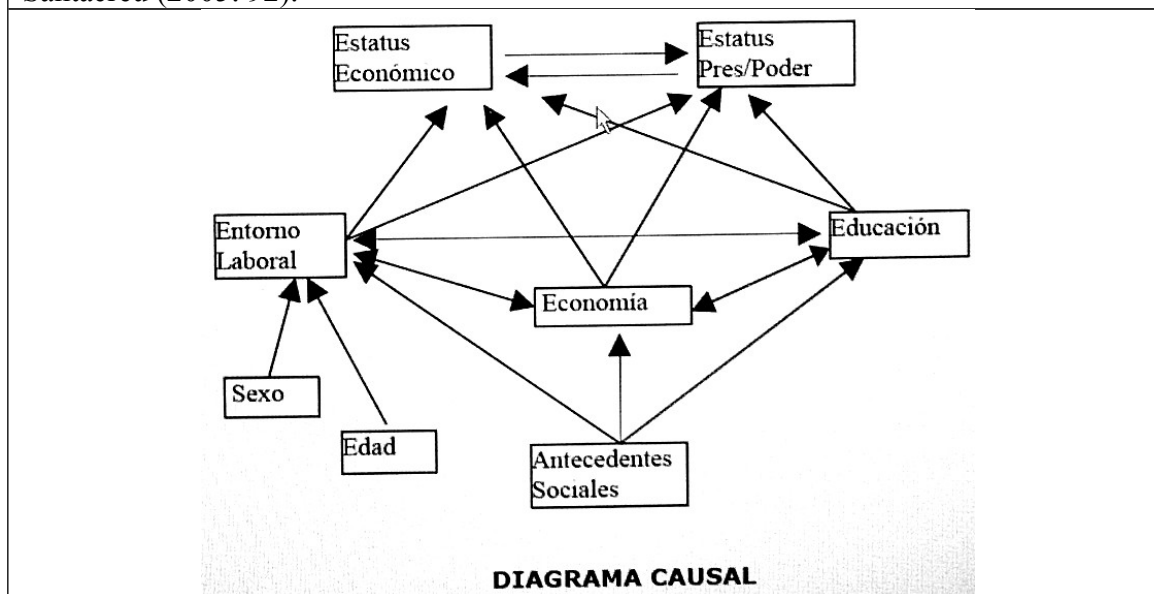

Aquest factor pot arribar a ser més determinant que l'econòmic, tal com passa al Japó. Gelles i Levine (1996: 297), analitzant la realitat nipona, conclouen:

“Japón es un sociedad estratificada, pero el prestigio cuenta más que la riqueza; el prestigio se deriva en gran parte de las realizaciones, y el poder está eslabonado al prestigio.”

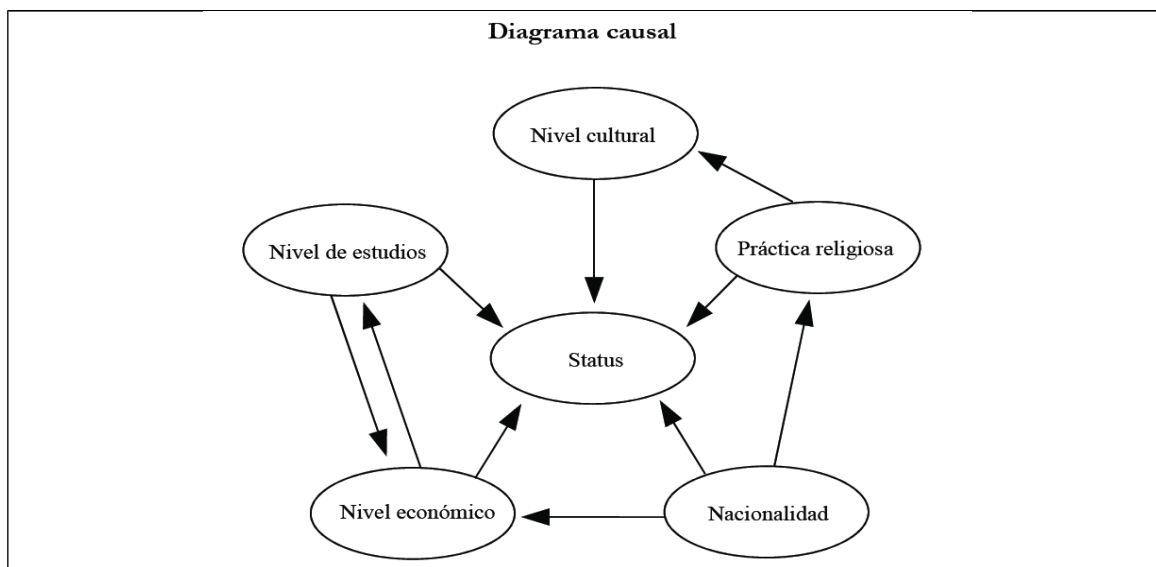
Per cloure aquest apartat, i abans d'entrar a valorar les conseqüències que genera el prestigi, cal insistir en la retroalimentació permanent que es produeix entre els diferents elements causals. Per mostrar-ho gràficament recullo l'aportació de Weber (a partir d'Alaminos, Francés, Santacreu) que construeix un quadre relacional on s'observa que el prestigi (indicat com a *Pres*) es vincula amb l'estatus econòmic, l'entorn laboral, l'educació i l'economia :

Taula 23: Quadre relacional del prestigi. Font: Weber a partir d'Alaminos, Francés, Santacreu (2005: 92).

Aquesta retroalimentació entre les causes del prestigi també la trobem en el següent gràfic d'Alaminos, Francés, Santacreu. En aquest cas l'autor parla d'estatus però ho fa, tal com es constata en el text d'origen, amb el mateix significat de prestigi:

Taula 24: Elements relacionats amb l'estatus. Font: Alaminos, Francés, Santacreu (2005: 78).

2.2.- Conseqüències:

Els elements causals no tenen efectivitat sinó s'inclouen dins la interacció entre persones. En sociologia s'anomena anàlisi de les xarxes socials i Requena (2003: 3) ho defineix de la següent forma:

“La teoría de las redes sociales se centra en una visión de la estructura social como conjunto de vínculos que unen tanto a miembros individuales como a colectivos de la sociedad.”

Cal afegir del mateix autor (2003: 4), els principals elements en què se sustenta la teoria de les xarxes socials:

“1) El actor tiene relaciones con otros individuos... 2) el ego [actor] está enlazado en una red de relaciones sociales cuya estructura influye en la conducta del ego... 3) el individuo puede manipular en cierta medida su red social para sus propios fines.”

Aquest concepte ha estat amplament aplicat al camp de la sociolingüística com és el cas de Querol (2001: 3): “... *la xarxa social és el conjunt de persones que comparteixen una de les seves llengües i que tenen interaccions lingüístiques entre elles.*”

En aquest apartat s’ha de parlar, bàsicament de dos aspectes:

2.2.1.- Capacitat d’influència: en paraules de French (2003: 51):

“Las influencias sociales están coordinadas con campos de fuerza inducidos por la persona A sobre la persona B; y se supone que la intensidad de estas fuerzas varía con el poder de A sobre la persona B.”

Es constata, doncs, que en tota estructura social hi ha persones que, mitjançant la interacció personal, directa o indirecta, serveixen de referència a la resta i que condicionen els patrons de pensament i, en conseqüència, de comportament.

Aquest poder d’influir d’una persona A sobre una persona B no sempre se sustenta en el mateix criteri. French (2003: 54) reconeix cinc possibilitats, segons les quals un actor A repercuteix en la manera de pensar/actuar d’un actor B:

- a) *poder de atracción, basado en que a B le gusta A;*
- b) *poder experto, basado en que B percibe que A tiene mayor conocimiento e información;*
- c) *poder de recompensa, basado en la capacidad de A para otorgar recompensas a B;*
- d) *poder de coerción, basado en la capacidad de A para imponer castigos a B; y*
- e) *poder legítimo, basado en la creencia de B a que A tiene derecho a implantar su conducta u opiniones.”*

Sembla clar que en les societats occidentals actuals són els tres primers criteris els que resulten més productius. En el primer cas pot venir generat per determinats elements com el barri de residència, el(s) vehicle(s), la roba, etcètera. Pel que fa al b) es refereix a l’elevat reconeixement que tenen les persones que són expertes en uns determinats temes. Quant al

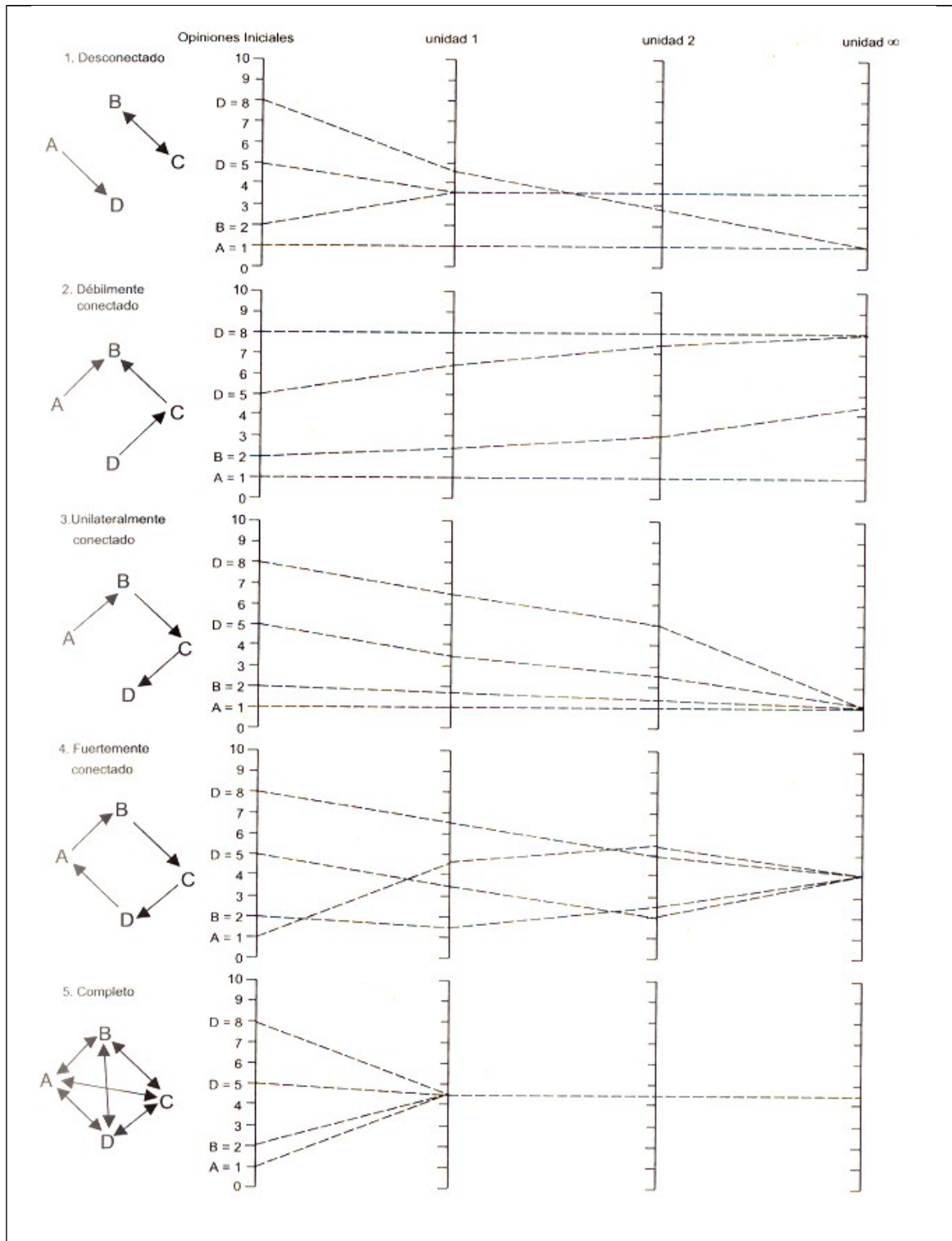
punt c) es refereix a aquelles persones que des d'una posició jeràrquicament superior tenen la possibilitat d'oferir millores, ja siguin laborals, materials, etc, vers altres persones de la mateixa comunitat.

En canvi, per exemple, en societats fortament militaritzades, el poder de coerció que es deriva de l'estatus dels militars fa que aquests gaudeixin d'un alt prestigi entre la resta de ciutadans, si més no públicament.

Un darrer element que hem de tenir present pel que fa a les conseqüències de la capacitat d'influència són les característiques de les xarxes socials de les comunitats estudiades. Cal observar, doncs, quin tipus de relacions hi ha entre els diferents estrats, ja que d'aquest fet depèn que els diferents col·lectius conflueixin en major o menor mesura amb les creences dels grups amb major estatus.

2.2.2.- Relació entre els diferents estrats socials: el següent esquema de French nota l'existència de cinc possibles relacions entre els diferents estrats d'una determinada societat. L'esquema mostra el moviment prototípic d'un actor social, pel que fa a la seva actitud, en funció de si entra en contacte o no amb d'altres membres. També té en compte la direcció de la influència, que pot ser bidireccional o unidireccional. De l'existència o no de retroalimentació entre estrats depèn que la confluència de creences sigui més centrada o es decanti cap a la banda dels estrats més poderosos. És a dir, si la línia d'un dels grups socials (A, B, C, D) es mou cap a un dels altres, significa que aquest segon tendeix a assumir els valors socials del primer. Per tant, podem parlar de grups generadors de patrons socials i d'altres de receptors de patrons socials.

Taula 25: Efectes del grau de connexió en els canvis d'opinió del grup. Font: French (2003: 59).
--

En el cas de les societats occidentals, com la nostra, sembla clar que no s'ajustaria estrictament a cap dels cinc models definits i podem parlar d'una barreja entre el punt 3 (unilateralment connectat), el 4 (fortament connectat) i el 5 (complet). El model que més s'acosta al nostre model de societat és el complet (número 5), però cal advertir que la

intensitat de les relacions varia segons els diferents estrats. Es pot afirmar que les relacions +/- 1 són intenses, però quan passem d'aquest nivell la intensitat disminueix força, sobretot pel que fa a les relacions directes. Pot servir d'exemple la següent taula de l'Enquesta metropolitana de la regió de Barcelona (Giner) on es constata com es produeix una gran proporció de matrimonis amb els mateixos estudis:

Taula 26: Composició de matrimonis segons els estudis. Font: Giner (2002: 77)

	Total provincia	Home	Dona
Sense estudis* + sense estudis*	16,2	13,6	30,5
Primaris + sense estudis*	5,2	6,1	0,3
Primaris + primaris	37,4	36,9	39,9
Secundaris + sense estudis*	0,7	0,9	0,0
Secundaris + primaris	12,6	14,5	2,0
Secundaris + secundaris	11,7	11,1	15,3
Universitaris + sense estudis*	0,2	0,2	0,0
Universitaris + primaris	3,2	3,6	0,5
Universitaris + secundaris	5,5	6,2	2,0
Universitaris + universitaris	7,3	6,9	9,5
NS/NC	0,1	0,1	0,0
Total	(6.250)	(5.283)	(967)

Per tant, és habitual que els actors de l'estrat A comparteixin espai social amb els de B, però menys amb C i poc significatives amb D. En aquest darrer cas, les relacions es produiran de forma indirecta, per exemple, un membre de l'estrat A rebrà informació de les opinions a través d'un noticiari on parlen els treballadors d'una empresa en procés de deslocalització. De la mateixa manera un actor de l'estrat D podrà copsar les opinions d'un de l'A gràcies a un reportatge sobre la vida d'una persona rellevant en algun àmbit de prestigi. Amb tot, s'ha d'assenyalar que a banda de rebre mútuament informació, malgrat que se situïn en extrems socials oposats, l'actor de l'estrat D mostrarà major consideració cap al membre de l'estrat A atès que aquest té uns recursos materials i desenvolupa un rol de major reconeixement social que manquen a D. És a dir, la voluntat d'interactuar d'A amb D és molt inferior que a l'inrevés. Burt (2003: 330) ho expressa clarament⁷:

“los actores que ocupan S_1 tienden sólo a iniciar una interacción con otros actores en esa posición, y [...] los actores que ocupan S_1 serán objeto de interacciones iniciadas por los actores de todo el sistema.”

⁷ Burt en comptes d'utilitzar A, B, C i D emprà la següent nomenclatura: S_1 , S_2 , S_3 , S_4 , S_5 i S_6 .

Per tant, podem concloure que determinats estatus consoliden una posició de prestigi, tal com ho exposa Burt (2003: 314), advertint, però, matisos:

“Dentro del sistema de actores que se da en Estados Unidos, por ejemplo, la profesión de profesor tiene un estatus muy prestigiado. Sin embargo, ser profesor de una Universidad consolidada asegura una pauta muy diferente de relaciones con la comunidad académica que ser profesor a tiempo parcial en una escuela nocturna de una Universidad pública local.”

Aquest darrer exemple ens fa veure que hi ha elements socials generadors de prestigi que podríem anomenar universals, ja que més o menys es reproduïxen en totes les societats; podem encabir en aquest grup aspectes com una formació elevada, una feina orientada a l'ajuda d'altres persones, etc. D'altra banda, però, cal assenyalar que hi ha valors que no són universals i que poden variar notablement entre diferents comunitats (o fins dins una mateixa comunitat), fins i tot, pròximes geogràficament. Per exemple, en un estudi del mateix autor es pot constatar com en dos ciutats d'una mateixa regió alemanya atorguen el prestigi en funció de paràmetres diferents:

Taula 27: Factors de prestigi segons diferents poblacions. Font: Burt (2003: 373)		
	Prestigi entre l'elit d'Altburger	Prestigi entre l'elit de Neuberger
Autoritat governamental de presa de decisions	0,22	
Capital fiscal	0,17	-0,48
Suport polític		0,28
Reputació d'integritat	0,76	-0,59
Connexions amb persones de fora de la regió		0,28
Afiliacions locals tradicionals	-0,54	
Opinions i valors conservadors	0,94	-1,29

Com a referència podem prendre l'opció conservadora com a font de prestigi. S'observa que a Altburger (0,94) aquest element té un pes molt significatiu, mentre que a Neuberger (-1,29) no afavoreix l'adquisició de prestigi. En canvi, a Neuberger atorga prestigi fer que un subjecte

social entri en contacte regular amb persones de fora de la regió (0,28), mentre que aquest factor no es manifesta rellevant en el cas d'Altburger.

3.- EL PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC:

Des de fa molt de temps s'ha parlat del prestigi sociolingüístic en diversos àmbits de la lingüística. Per exemple, són nombrosos els llibres que tracten la història social de diferents llengües i citen constantment l'assoliment o absència de prestigi per explicar determinades situacions d'una llengua. Més endavant parlarem del cas català, però a mode d'introducció, ens pot servir d'exemple l'obra de Moreno Fernández (2005), referida a l'espanyol, on es fa referència al prestigi en més de trenta ocasions; també és una bona mostra d'aquesta dinàmica els diferents treballs del castellà a l'Amèrica Llatina de M. Alvar (1993, 1996), on s'usa continuadament el terme prestigi per referir-se a situacions de privilegi de la llengua castellana.

L'andalús és un cas que mostra amb molta claredat la presència i funcionalitat del prestigi sociolingüístic ja que, segons Melguizo (2009), hi ha una elevada correspondència entre unes pautes lingüístiques determinades, les quals estan jerarquitzades a partir del factor prestigi. Així la valoració més baixa la rep el ceceo, mentre que la de més prestigi és la distinció.

Aquest operativitat es reproduïx en altres llengües de països occidentals. Per exemple, és el cas de l'anglès, probablement una de les llengües amb més contribucions sociolingüístiques en aquest sentit. Per esmentar un exemple recent, tenim l'estudi de D'Arcy i Tagliamonte (2010: 122) on les autores afirmen:

"This legacy of prestige is reflected not only in the social characteristics of those with whom it is associated, but also in the patterns of accommodation that are visible in its use".

Malgrat l'alta funcionalitat que sembla mostrar el concepte prestigi, cal advertir que ha patit una certa confusió a l'hora de definir-lo. Això ha provocat que el terme hagi esdevingut sinònim d'altres conceptes que li són molt propers: poder, estatus, etcètera. Amb l'esquema que posteriorment es presentarà, s'intentarà acotar el camp d'actuació del terme prestigi, malgrat que és innegable que els límits entre conceptes a voltes esdevenen força confusos, atès que la interrelació i la retroalimentació són constants. Observarem, per exemple, com en algunes de les aportacions més importants que s'han fet en aquest àmbit equiparen poder i prestigi (Pérez i Tejerina, 1990).

En la mateixa línia, s'ha usat prestigi i estatus com a sinònims i no és gens estrany que sigui així, ja que si prenem la definició d'ambdós conceptes del Diccionari de Sociolingüística palesem que és difícil trobar diferències significatives entre l'un i l'altre.

Taula 28: Comparació entre la definició de prestigi i estatus en el Diccionari de Sociolingüística (Ruiz, Sanz, Solé, 2001: 115, 231)	
Prestigi: el grau de prestigi d'un idioma depèn de la necessitat d'ús en els àmbits públics i formals. Com que aquesta obligació de l'ús depèn de quins grups socials imposin els seus criteris en una societat, el prestigi i el desprestigi de les llengües en conflicte serà variable en cada moment històric.	Estatus: un estatus alt és el propi de llengües usades pels grups dominants, que gaudeixen de lleis que les protegeixen i que predominen en els usos públics.

Per exemple, quan es refereix a les consideracions socials que reben les llengües, pel que fa a l'estatus, el Diccionari parla de percepció, mentre que referit al prestigi les anomena valoració; la situació de contacte de llengües és anomenada conflicte lingüístic en el cas de l'estatus i de societats multilingües en el cas del prestigi. En canvi, sí que en tots dos conceptes trobem referències als grups dominants i dominats i a la presència en els usos públics i formals, en tots dos conceptes en la mateixa direcció: perquè una llengua sigui considerada la de major prestigi o estatus cal que sigui la utilitzada per les classes dominants i en àmbits formals i públics.

Per tant, en aquest estudi els usarem indistintament ja que els petits matisos entre tots dos conceptes, si és que realment hi són, no en justifiquen l'ús diferenciat. En aquesta mateixa línia se situa l'aportació de Gerth i Gills (a partir de Moreno Fernández, 1990: 177):

“... la que tiene una vinculación más directa con el concepto de prestigio es la de status. Esta obtención de respeto, para Gerth i Mills, no es más que una obtención, o al menos pretensión, de prestigio”.

Probablement un dels elements que ha dificultat d'una manera més marcada l'acotació del concepte, és la participació de diferents factors a l'entorn del prestigi, i de les conseqüències que aquest genera. Així ho podem constatar en el següent fragment de Boix (1993: 69):

“Entre el prestigi global del català, per exemple, i la manera com un parlant concret valora aquesta llengua, hi ha l'acció intermèdia dels grups socials, sobretot de les xarxes socials amb què se sol comunicar aquest parlant, de tal manera que les normes derivades de l'estructura social esdevenen part indestriable de les tendències i del comportament individuals. La interiorització d'actituds i normes d'ús favorables a la llengua dominant és una prova de foc de la consolidació d'un procés de substitució d'una varietat lingüística subordinada: aquesta dominació simbòlica fa que la coacció exterior esdevingui innecessària”.

L'any 1953 Weinreich (1953 [1996: 180]) va definir el terme prestigi lingüístic:

“El terme prestigi s'utilitza sovint indiscriminadament per referir-se també (o més aviat) a la utilitat d'una llengua com a mitjà de comunicació, al valor de la seva cultura literària, possiblement també a la seua significació emotiva, o a tota la configuració de dominància. Com a terme tècnic, però, és preferible restringir prestigi al valor d'una llengua en l'ascens social, o prescindir de la paraula per excés d'imprecisió.”

Tanmateix, el mot ha evolucionat i actualment inclou més parcel·les relacionades amb diferents elements socials de la llengua. Lamuela (1994: 55) expressava el seu desacord amb aquesta definició de la següent manera:

“... a mi em sembla que el sentit habitual del terme prestigi no es correspon a l'ús que en fa Weinreich i que per a parlar del que anomena “valor d'una llengua per a l'ascens social” és millor utilitzar aquesta expressió o bé la de “valor discriminant d'una llengua”.

Per tant, en paraules de Lamuela la possibilitat d'ascens social que concedeix una llengua és un més dels factors que defineixen el prestigi lingüístic.

Actualment, els diccionaris de sociolingüística es mantenen en la mateixa dinàmica i tots els autors amplien l'àrea d'influència d'aquest concepte, sobretot atorgant-li un rol protagonista, en diferents graus d'importància, en els processos de substitució lingüística. És el cas de l'obra de Mesthrie (2001) o la de Ruiz, Sanz, Solé (2001). En aquest darrer diccionari, Ruiz, Sanz, Solé (2001: 230-231) caracteritzen el prestigi d'acord amb els següents paràmetres:

- És la llengua del grup dominant i pròpia dels àmbits prestigiosos (usos públics, comunicació escrita, universitat, càrrecs directius, funció pública, etcètera).
- Duu al rebuig de la pròpia llengua, la qual cosa pot provocar la substitució o la mort.
- Genera imitació social respecte la llengua dominant i autoodi respecte la pròpia.
- Hi ha dos tipus de prestigi: el real (com pot ser el cas de l'anglès) i el fictici (per exemple, l'irlandès).
- Atorga prestigi: la necessitat d'ús en àmbits públics i formals.
- La lingüística prescriptiva l'associa a l'estàndard.
- Forma part de les funcions diglòssiques.
- El prestigi s'adquireix.

Amb tot, abans d'entrar a fons amb les diferents propostes de definició del terme prestigi, cal recordar que les llengües per si soles no tenen atributs objectius. Els atributs que reben vénen determinats per altres paràmetres socials. Aquesta relació s'observa a Flaquer (1996) en un treball de sociologia de la llengua circumscrit a l'àmbit català (posteriorment farem una extracció exhaustiva de les dades referents a Catalunya), on teoritza a l'entorn de la qüestió simbòlica i, per extensió, del prestigi de les llengües. Un dels principals arguments que l'autor sustenta és que totes les llengües duen una càrrega simbòlica que les allunya de ser un ens neutre. Per tant, la llengua a banda de ser un instrument comunicatiu, també ho és de poder. A més, cal tenir en compte: la posició social de l'actor, quines normes lingüístiques s'assignen a cada estrat social i la relació entre el poder social i la llengua que s'hi relaciona. En funció d'aquests paràmetres podem constatar les relacions socials que s'estableixen en una comunitat determinada. Aquest darrer fet es pot manifestar entre llengües o entre dialectes (normalment, les relacions entre llengües són més complexes que les que es produeixen entre dialectes).

Flaquer també assenyala que en comunitats on conviuen dues llengües s'accentua la càrrega de valors socials a la llengua.

Segons aquest autor la majoria d'intercanvis lingüístics es produeixen en un context institucional, on es manifesten les jerarquies socials mitjançant el fet lingüístic. En aquesta línia, els dos fets que determinen en un percentatge més elevat les regles sociolingüístiques són els poders polítics i econòmics condicionats, també, per elements simbòlics. Tots aquests factors es retroalimenten constantment.

També cal destacar l'adaptació del concepte de Merton anomenat socialització anticipativa, segons el qual allò realment important no és el grup de pertinença sinó el grup de referència i sobre el qual es vol convergir.

Amb tot, la contribució més interessant que Flaquer planteja és les diferents possibilitats d'un parlant en una societat on conviuen dues llengües. L'autor ho exemplifica per al cas català però es pot estendre a altres societats occidentals multilingües. La importància del següent esquema rau en el fet que incideix en les diferents possibilitats d'actuació tenint en compte allò que anteriorment hem definit com a xarxa social i les normes que la regeixen.

Taula 29: Comportament lingüístic segons diferents paràmetres. Font: Flaquer (1996: 148)

A) <i>Interlocutor amic o conegut</i>	
A.1	Catalanoparlant amb competència plena
A.2	Castellanoparlant monolingüe
A.2.1	Primera intervenció en català
A.2.2	Primera intervenció en castellà
B) <i>Interlocutor estrany</i>	
B.1	Iniciativa de la interacció (*)
B.1.1	Iniciativa d' <i>ego</i>
B.1.1.1	Comença sempre en català
B.1.1.2	Comença en català o castellà segons el rol o l'aparència de l'estrany
B.1.1.3	Comença sempre en castellà
B.1.2	Iniciativa de l'interlocutor
B.1.2.1	Resposta sempre en català
B.1.2.2	Resposta en català o castellà segons la llengua en què se li ha adreçat l'estrany
B.1.2.3	Resposta sempre en castellà
B.2	Grau de jerarquització
B.2.1	Relació igualitària
B.2.2	Relació jerarquitzada
B.2.2.1	<i>Ego</i> en una posició superordinada
B.2.2.2	<i>Ego</i> en una posició subordinada
B.3	Grau de formalització
B.3.1	Relació fora d'un context institucional
B.3.2	Relació dins un context institucional (<i>Ego</i> obligat a observar determinades regles d'interacció)
B.4	Objecte de la relació
B.4.1	<i>Ego</i> sol·licitant de la informació, article o servei
B.4.2	<i>Ego</i> proveïdor de la informació, article o servei

D'aquest darrer esquema, hem de recollir dos supòsits que es relacionen directament amb el nostre tema: primerament, quan l'actuació dels dos parlants es fa en un pla de desigualtat, és a dir, un se situa per sobre de l'altre en l'escala social i això condiciona l'ús d'una determinada llengua (B.2.2); i, en segon lloc, quan un dels interlocutors percep que l'ús d'una determinada llengua, que no és la seva, el pot afavorir a l'hora de progressar socialment (B.3).

En aquesta mateixa línia es manifesta Lapresta (2004) quan tracta el que anomena el valor social de les llengües. En un estudi aplicat al cas de l'aranès, l'autor afirma que es pot donar el cas que una determinada comunitat lingüística doni més valor a una altra llengua que a la pròpia. Segons les dades d'aquest autor, hi ha pocs informants que neguin el valor simbòlic

de les llengües i els que ho fan, ho atribueixen al fet que les llengües per si soles no concedeixen prestigi.

Vegem-ho gràficament⁸:

Taula 30: Causas por las que no se da una valoración positiva al conocimiento / uso de la lengua aranesa según identificación subjetiva. Valle de Arán. 2000. Porcentajes. Font: Lapresta (2004: 464).						
	Excl. aranes	Ámbito aranes	Excl. catalán	Ámbito catalán	Excl. español	Ámbito español
Es muy local: poca utilidad	13,30	0,00	16,60	0,00	33,30	44,50
Por convicciones personales	6,60	6,25	16,60	66,60	0,00	11,10
El prestigio no viene dado por la lengua	53,30	43,75	50,00	0,00	40,00	22,20
No se considera necesaria	13,30	37,50	16,60	0,00	13,40	0,00
Existen otras lenguas más favorecidas institucional y culturalmente	6,60	0,00	0,00	33,40	6,70	11,10
Otros	6,60	12,50	0,00	0,00	0,00	11,10
NS/NC	0,30	0,00	0,20	0,00	6,60	0,00
TOTAL	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

La importància d'aquests aspectes simbòlics pot afectar directament l'ús d'una determinada llengua o varietat en detriment/benefici d'una altra. Així ho fa notar Boix (1993: 68):

“la llengua, com a símbol, reflecteix els lligams que un grup d'individus crea i manté amb la seva cultura, la seva identitat ètnica i el seu poder socio-econòmic en l'estructura d'una comunitat”,

fins a l'extrem, seguint la proposta del mateix autor (p. 31), que:

“la llengua no és exclusivament un instrument d'intel·lecció i de comunicació sinó també un instrument d'acció i de poder, que no és autònom de les condicions socials de producció, reproducció i ús”.

⁸ L'autor adverteix que són dades poc fiables ja que el nombre d'informants que neguen el prestigi de les llengües és molt reduït.

Aquests aspectes simbòlics tenen una importància cabdal ja que és la manera (p. 34) “d’assegurar l’hegemonia en els altres capitals [econòmic, cultural, etc] i la persistència d’unes normes d’us”. El mateix autor (p. 50), afirma que els parlants són conscients de tots aquests condicionants i que, per tant, escullen lingüísticament en funció dels processos negociadors de posició social.

Evidentment, l’heterogeneïtat de relacions socials genera matisos tal com podem constatar en la següent aportació de Boix (1993). Aquest autor va tractar els canvis de codi des de diferents perspectives (psicològica, social i antropològica), un aspecte molt vinculat amb la substitució lingüística. La principal contribució que ens aporta informació referent al nostre tema és el següent quadre, on es pot constatar les diferents possibilitats actitudinals entre dues comunitats etnolingüístiques posicionades jeràrquicament. Vegem-ho gràficament:

Taula 31: Diferències actitudinals segons les característiques dels parlants. Font: Boix (1993: 77).

Tipus de preferència	Jutges						Vitalitat relativa de VL 2	Estandardització relativa de VL 1
	Parlants de VL 1			Parlants de VL 2				
	Estatus	Solidaritat	Processos cognoscitius	Estatus	Solidaritat	Processos cognoscitius		
A) Preferència pel grup dominant: A1	VL 1	VL 1	Individuals	VL 1	VL 1	Autoodi	Baixa	Baixa
A2			Col·lectius (explicació)			Mobilitat social	Molt baixa	Baixa
B) Preferència d'estatus pel grup dominant/ preferència de solidaritat pel grup propi	VL 1	VL 1	Justificació	VL 2	VL 2	Creativitat social	Baixa-mitjana	Baixa
C) Preferència pel grup propi	VL 1	VL 1	Diferenciació competitiva	VL 2	VL 2	Competència Social	Mitjana alta	Mitjana
D) Preferència d'estatus pel grup dominant/ preferència de solidaritat pel grup subordinat	VL 1	VL 2	Apaivagament simbòlic (token appeasement)	VL 1	VL 2	Creativitat social	Baixa-mitjana	Baixa-mitjana

Com es pot observar al quadre, el comportament lingüístic ve determinat, en bona mesura, per l’acció dels factors estatus (convergència vers el grup dominant) o solidaritat (preferència vers el propi grup). El primer cas és, hipotèticament, el que sustentaria un procés de substitució lingüística afavoridor del grup dominant. És a dir, els reiterats canvis de codi vers el grup dominant definirien unes noves normes lingüístiques que a la llarga acabarien amb la reposició d’una llengua per una altra.

Tot seguit recollirem les principals aportacions a l'entorn del concepte prestigi sociolingüístic realitzades en diferents manuals de sociolingüística. Per tal de facilitar-ne la lectura, presento els principals arguments aportats en cada un dels treballs més rellevants:

3.1.- “Conflicte lingüístic valencià” i “Estructura social i política lingüística”

En la mesura que el prestigi sociolingüístic pot intervenir, en major o menor grau, en un procés de substitució lingüística ens interessa la contribució dels autors que l'han inclòs dins aquests processos.

Una de les primeres aportacions en l'àmbit català fou la de Ninyoles (1984: 46 – 48, 56 – 63). D'una banda l'autor valencià planteja una distinció entre el prestigi com a element de cohesió entre les classes dominants i com a marca de distinció respecte les altres classes, sustentat en criteris objectius (poder real), però també en valoracions subjectives (aprofitar la jerarquia generant uns determinats estats d'opinió), i que Ninyoles ho expressa metafòricament com “*una mena d'opi psicològic*”. Per tant, el prestigi es crea a partir dels estrats superiors i planteja la següent fórmula: poder + prestigi= autoritat.

Segons l'autor valencià l'afectació del poder és bidireccional: per una part afavoreix un determinat actor social, però per una altra part perjudica un segon actor, la qual cosa provoca el perjudici vers l'actor social menystingut. Si apliquem aquest mateix principi a l'àmbit de la sociolingüística ens trobem que, com que el prestigi es relaciona amb estrats superiors, es vincula al canvi d'idioma amb voluntat d'ascens social per part dels estrats inferiors (mobilitat social).

També es pot donar el cas que, quan no es pot convergir físicament amb les classes superiors, es produeix la imitació a distància. El citat calc de comportament té un efecte igualador, ni que sigui simbòlic (allò que Ninyoles n'anomena falsa consciència) entre els diferents estrats socials ja que, en definitiva, la llengua té una funció social identificadora.

3.2.- “Lengua y actor social. Un enfoque teórico de sus relaciones”

Pérez i Tejerina (1990: 156 - 158), tractant específicament el concepte, han assajat una caracterització teòrica del prestigi lingüístic. Els professors de la Universitat del País Basc diferencien dues esferes sociolingüístiques: la pragmàtica (utilitat i instrumental) i el prestigi

(sentiment i desig), malgrat que aquesta terminologia no exclou que el prestigi també sigui operatiu en l'àmbit pragmàtic, en el sentit que pot predisposar a determinats parlants a la convergència lingüística.

Una llengua és prestigiosa en la mesura que els parlants d'aquesta representen grups de referència pel que fa al camp del lideratge cultural i socioeconòmic, en cap cas ho és per atributs propis de la llengua. En aquesta mateixa línia, el prestigi lingüístic és social i, per tant, es vincula a:

- a) aspectes de percepció lingüística,
- b) aspectes socials (funció participativa o simbòlica de la llengua del grup de referència) i
- c) aspectes polítics.

Un dels punts més interessants d'aquesta anàlisi és l'advertiment que fan quant a la polisèmia del terme, ja assenyalat en obres anteriors. Fins i tot, arriben al punt d'igualar prestigi (socio)lingüístic a poder (socio)lingüístic.

3.3.- “Metodología sociolingüística”

També és imprescindible la proposta de Moreno Fernández (1990: 187 – 201). Entre les conclusions més importants cal destacar la definició que en fa:

“... un proceso de concesión de estima y respeto hacia individuos o grupos que reúnen ciertas características y que lleva a la imitación de las conductas de esos individuos o grupos”.

Un altre aspecte que esdevé clau del seu treball és quan assenyala que el prestigi es té però també es concedeix. És a dir, a banda de reunir unes determinades característiques per part d'A cal que hi hagi un B que les reconegui.

Segons aquest autor, el prestigi es pot estudiar des d'una perspectiva conductista o actitudinal. Els sociolingüistes han treballat més en la segona i han intentat, sobretot, constatar que és prestigiós i, en canvi, no han incidit tant en els elements que fan que un objecte social sigui considerat prestigiós.

Una de les propostes més interessants de Moreno Fernández és la diferenciació que planteja segons els tipus de prestigi. Primerament, el que es refereix a les persones, conseqüència de la interacció social, és a dir, bàsicament, relacionat amb el seu comportament. En segon terme, es refereix al prestigi ocupacional, el qual recull els atributs de les professions; així, per exemple, un advocat, en principi, tindrà més prestigi que un escombriaire (vegeu 2.1). En tercer lloc, assenyala que el prestigi es pot manifestar de manera vertical, que és quan afecta diferents classes socials; és a dir, aquest es produirà quan un element d'una classe social, normalment alta, influirà un altre subjecte d'una altra classe social. En canvi, parla de prestigi horitzontal quan funciona dins de grups socials homogenis, és a dir, quan dos subjectes acumulen la mateixa riquesa econòmica i informativa però un destaca en l'aspecte social per la seva actuació i influencia l'altre.

3.4.- “Multilingüisme social”

Seguint en la mateixa línia de l'aportació precedent, Kremnitz (1990: 106 - 111 i 133 - 143) planteja una interessant diferenciació entre prestigi individual i social.

Quant al prestigi individual, des de l'òptica d'un parlant d'una llengua dominada, assenyala que es produeix la creació de valors ideològics, és a dir, la llengua dominant per situacions formals i la llengua dominada per àmbits informals. Aquesta distribució funcional provoca en els parlants de la llengua dominada un efecte compensatori que intenta negar, ni que sigui simbòlicament, la superioritat de la llengua dominant. Aquest darrer fet explica les desviacions en enquestes d'usos sociolingüístics.

Pel que fa al prestigi social bona part de la seva aportació se sustenta en la contribució de Ninyoles que anteriorment hem desglossat, el qual queda inclòs dins els processos de substitució lingüística. Amb tot, breument cal destacar que el prestigi s'atorga per consens social dels membres que constitueixen una comunitat, consolidat per la via formal. Aquest suport legal no assegura l'obtenció de prestigi, malgrat que és gairebé imprescindible; Kremnitz ho il·lustra a partir del cas català i la imposició franquista: d'una banda l'estatus legal només reconeixia el castellà però, en canvi, el català tenia un cert prestigi, derivat de la posició socioeconòmica normalment mitjana-alta dels seus parlants.

En darrer terme, Kremnitz reconeix quatre factors que generen prestigi:

- a) la concentració del poder en un determinat grup farà que la llengua que s'hi relaciona també assoleixi altres quotes de poder/prestigi (per exemple, la França prerevolucionària);
- b) cal tenir una codificació escrita i normativització consolidades i amb mínimes escletxes; el fet que dues llengües estiguin en contacte i totes dues estiguin normativitzades, però que n'hi hagi una de les dues que generi més inseguretat lingüística, farà que es potenciï l'ús de l'altra en situacions de formalitat (segons Kremnitz, com a mostra tenim l'anglès i el francès al Quebec);
- c) normativització i normalització lingüístiques es retroalimenten constantment, i la suma de totes dues és la que atorga prestigi a una llengua determinada, en el sentit que això implica un alt grau d'acceptació col·lectiva (per exemple, l'IEC sota el franquisme) i
- d) el valor simbòlic de les llengües fa que es reforci la identitat i, per tant, que cohesioni el teixit social, assolint així una definició clara del propi grup en oposició a d'altres (per exemple, el cas irlandès).

3.5.- “Identitat i contacte de llengües a Barcelona”

Woolard (1992) va fer arribar a Catalunya les propostes de l'Etnografia de la Comunicació i hi va aplicar els seus principis per realitzar una investigació en l'àmbit escolar. A banda de les dades de l'estudi, que més endavant presentarem de forma detallada, ha reflexionat profundament sobre els mecanismes generadors de prestigi sociolingüístic.

D'entrada l'autora assenyala la problemàtica pel que fa als límits conceptuals del prestigi i de la terminologia diversa que s'hi associa.

Segons Woolard el prestigi està vinculat a la posició socioeconòmica dels actors socials i això provoca que hi hagi una distribució de les formes lingüístiques força coincidents amb l'estratificació social la qual cosa genera judicis al voltant de cada codi. Per tant, el prestigi sociolingüístic té una font social que marca l'actitud psicològica dels actors socials. La seva proposta es basa, sobretot, en la de Weber, de manera que estableix una primera divisió entre ordre econòmic i ordre legal, els quals acaben repercutint sobre allò que realment és el prestigi, inclòs com un element més dins l'ordre social. Pel que fa a l'aspecte metodològic, a diferència de l'ordre econòmic i legal, l'ordre social, és a dir, el prestigi, planteja moltes

difficultats a l'hora de mesurar-lo. Tampoc no es pot establir una simple extrapolació de l'ordre econòmic i legal al social, sinó que cal plantejar estudis específics del prestigi.

Segons aquesta autora, correntment, es considera el factor econòmic dels parlants com el més important a l'hora d'atorgar prestigi a una llengua, fins i tot en els casos que aquesta no coincideixi després en els àmbits formals. També assenyala que una llengua associada als usos oficials i institucionals té un doble avantatge: primerament, permet una mobilitat social ascendent i, en segon terme, això habilita psicològicament aquella llengua oficial com a més adequada per als àmbits formals.

Amb tot, nota que hi ha dos eixos que cal tenir en compte perquè no sempre el prestigi té l'origen en els estrats alts. Així diferencia entre eix vertical (posició de dominació, poder, estatus, ...) i eix horitzontal (solidaritat, prestigi encobert, vincles social, ...). Per aquest motiu no sempre les llengües de baix prestigi són desplaçades per aquelles que el tenen elevat.

3.6.- “Vida i mort de les llengües”

L'aportació de C. Junyent (1992: 78 – 82) també s'encabeix en la dinàmica d'incloure el prestigi sociolingüístic com un factor que pot aparèixer en els processos de substitució lingüística. La professora de la Universitat de Barcelona assenyala dues causes com a principals responsables de la substitució lingüística: la demografia i la pèrdua de prestigi.

Circumscriu en la contribució referida al prestigi, l'autora afirma que no hi ha llengües *per se* que siguin menys adequades per cobrir totes les funcions; aquest fet s'assoleix atorgant prestigi a la llengua. Per tant, una llengua es pot prestigiar o desprestigiar segons la conveniència. Un dels elements que pot ajudar a aconseguir prestigi és l'oficialització d'una llengua, amb la finalitat de fer-la viable per a qualsevol funció. Aquesta generalització funcional està molt vinculada a l'estatus, el qual depèn de les funcions que se li assignen i de la relació amb els diferents estrats socials (definits, bàsicament, d'acord amb criteris econòmics). Com que les realitats sociològiques no són estàtiques, tant les funcions com l'estatus dels parlants són canviants.

Un dels aspectes més destacats de la seva aportació és el llistat de variables que indiquen el prestigi d'una llengua (proposta feta d'acord els criteris de Brenzinger, Heine i Sommer-vegeu Junyent, 1992-). La següent taula ho il·lustra gràficament:

Taula 32: Factors de prestigi/desprestigi de les llengües. Font: Junyent (1992: 79)	
POC PRESTIGI	MOLT PRESTIGI
Parlades en zones rurals	Parlades en zones urbanes
Estatut de minoria	Estatut de majoria
Associades a un tipus d'economia "inferior"	Associades a un tipus d'economia "superior"
Associades a un estatus polític subordinat	Associades a la dominació política
Associades a religions tradicionals	Associades a religions universals
Associades a tipus de vides tradicionals	Associades a tipus de vida moderns
Poc o gens emprades en l'ensenyament formal	Importants mitjans d'ensenyament
Associades a activitats econòmiques passades de moda	Associades a activitats econòmiques noves i "modernes"

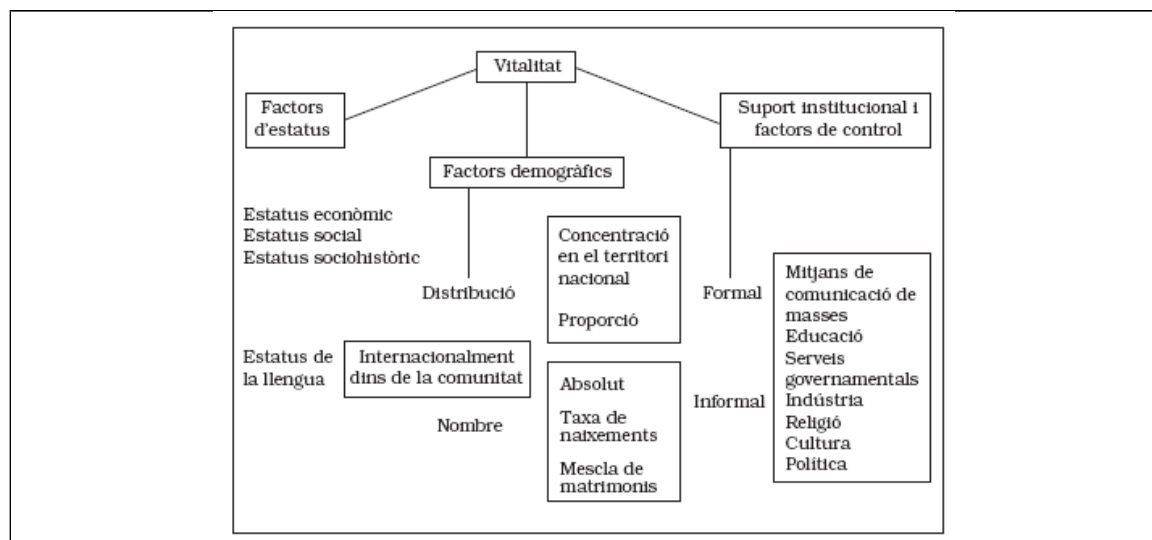
Junyent conclou que l'estatus és imprescindible per a la supervivència d'una llengua.

3.7.- "Identitat i vitalitat lingüística dels catalans"

A Catalunya, M. A. Viladot va ser la capdavantera d'aplicar d'una forma pràctica les tesis de la Teoria de la Vitalitat Etnolingüística. Atesa la importància de l'autora catalana, posteriorment veurem més acuradament els resultats de les seves investigacions a Catalunya. Dins la teoria de la Vitalitat Etnolingüística Objectiva s'ha parlat de les consideracions socials de la llengua amb els termes estatus o prestigi, de manera indistinta.

La vitalitat d'una llengua, és a dir, la seva pervivència, està vinculada a diferents variables. Gràficament Viladot esquematitza els factors que intervenen en la vitalitat d'una llengua de la següent manera:

Taula 33: Factors de la vitalitat etnolingüística d'un idioma. Font: Viladot (1993: 29).
--

N'hi ha una relacionada directament amb el nostre tema, el prestigi sociolingüístic, anomenada factors d'estatus on s'inclou:

- l'estatus econòmic: grau d'autocontrol de la pròpia economia,
- l'estatus social: grau d'autoestima del grup,
- l'estatus socio-històric: una xarxa generosa de símbols històrics duu a la cohesió de la comunitat lingüística, i
- l'estatus de la llengua: presència consideració dins i fora del territori.

Hi ha diferents circumstàncies que afavoreixen el prestigi d'una llengua:

- a major autocontrol polític i econòmic, major prestigi social de la llengua de la comunitat;
- una llengua vinculada amb els trets propis d'una vida moderna, és a dir, és relaciona amb la tecnologia, la industrialització i la urbanització, es considera que té prestigi;
- la classe social del parlant repercuteix directament amb la consideració d'una determinada llengua; i
- quan els parlants d'una llengua minoritària tenen un estatut econòmic baix es produeix el canvi de llengua amb major facilitat.

Per il·lustrar-ho gràficament, l'autora parla dels següents exemples:

- La supervivència de l'hebreu és conseqüència de l'alt grau d'autocontrol econòmic.
- Molts parlants del castellà als EUA abandonen la seva llengua ja que és interpretada com una llengua de classe baixa.

- El progrés econòmic de l'Alguer en forma d'industrialització i modernització ha generat l'abandonament del català a favor de l'italià, que és la llengua associada a la vida moderna i, per tant, volguda per la majoria.
- El quítxua ha perdut molts parlants, especialment a Perú, Bolívia i l'Equador, perquè molts s'han autoconsiderat d'una classe social baixa, i han volgut convergir amb la llengua de les classes dominants: l'espanyol.
- Una minoria lingüística que parla una llengua internacionalment reconeguda té més possibilitats de mantenir el propi idioma, com pot ser el cas del francès al Quebec que, tot i tenir una consideració social més baixa que l'anglès (aquesta darrera llengua es vincula als grups econòmics alts), li serà molt més fàcil de sobreviure que, per exemple, el gal·lès o l'irlandès.

Els altres dos factors són el demogràfic i el suport institucional. Ambdós estan estretament relacionats amb el prestigi; per exemple, una comunitat lingüística amb milions de parlants i una distribució geogràfica important rebrà, molt probablement, consideracions positives (si no és que d'altres factors la limiten). També sembla lògic que un suport institucional que asseguri la presència de la llengua en tots els àmbits formals de la vida, facilitarà que la llengua tingui prestigi ja que es relacionarà amb àmbits prestigiats com poden ser l'educació, la justícia, etc.

3.8.- “El políedre sociolingüístic”

Una altra contribució des de la sociolingüística catalana és la de Solé i Camardons⁹ (2001: 156 – 163). En primer lloc, l'autor parla situant el prestigi lingüístic dins el prestigi social i, per tant, vinculat a les persones. No hi ha llengües més adequades o més aptes; hi ha persones que són vinculades a determinats espais (des)prestigiats. En funció de si un actor social se situa en un espai de prestigi, per extensió la llengua que parla també serà prestigiada. En aquesta línia, dona prestigi a les llengües que els seus parlants visquin en zones urbanes i modernament, disposin d'un estatus de majoria, tinguin una economia considerada “superior”, es vinculin amb la tecnologia, s'associïn a la dominació política i l'oficialitat lingüística, l'usin en l'ensenyament, la literatura i els mitjans de comunicació.

---

⁹ Contribució en la mateixa línia que la del Diccionari de sociolingüística de l'Enciclopèdia Catalana atès que n'és coautor.

Solé i Camardons adverteix que, correntment, es produeix una adhesió a la llengua dominant ja que està empeltada de connotacions positives i proveïda de valor funcional. Per aquests motius aquesta llengua és la que permet progressar socialment. Amb tot, puntualitza que la posició d'un idioma és mudable ja que pot variar el repertori de funcions i l'estatus propi dels parlants que es relacionen amb una determinada llengua. Per tant, és molt important l'actuació política, a favor o en contra, per determinar l'adquisició o no del prestigi. Seguint aquesta lògica, la llengua pot perdre el prestigi que posseeix i aquest pot ser atorgat a un altra llengua.

El prestigi es mostra operatiu gràcies a la funcionalitat de la imitació social que, normalment, es produeix de baix cap a dalt i per una seducció generada a partir d'un model que fa que s'hi conflueixi, ja sigui realment o simbòlicament. Aquest poder d'atracció busca obtenir uns beneficis propis en forma d'acceptació i progrés socials. La imitació és un procés extern i conscient, amb la finalitat última d'acostar-se a un actor social diferent i distingir-se dels propis. Han estat nombrosos els autors que han treballat en aquesta mateixa línia. Lamuela (1994: 54 – 55) també ha incidit en la importància que uns determinats actors assignin uns trets concrets segons una sèrie de variables i que ell anomena les atribucions de valor:

“... hi ha d'altres connotacions que anomenaré atribucions de valor i que, com les connotacions de practicitat, s'associen a comportaments socials o a situacions valorades de maneres diferents, segons els valors propis de cada societat, de cada grup social i de cada individu. Això s'esdevé amb el prestigi social que poden tenir certs comportaments o certs objectes, i, de la mateixa manera, certes formes lingüístiques, certes varietats o certes llengües.”

Solé i Camardons nota la possibilitat de generar un fals prestigi a la llengua desprestigiada pels estrats superiors. Aquest fals prestigi crea la idealització de la llengua que alhora provoca l'emfasització del valor simbòlic, com a element compensatori pel que fa a l'àmbit funcional (inexistent en una llengua desprestigiada).

En darrer terme, associa la demografia als aspectes quantitius (pèrdua de parlants) i la pèrdua de prestigi als aspectes qualitatius (pèrdua de funcions).

3.9.- “No a la muerte de las lenguas”

Actualment s'ha seguit insistint en el tema i podem trobar contribucions més recents que tenen el gran avantatge de preveure elements que fins ara no tenien una significació ressenyable (noves tecnologies, paper dels mitjans de comunicació, ...). En aquesta línia recupero els arguments que aporta Hagège (2002: 124 - 138), segons els quals el prestigi de les llengües consisteix en la transferència dels atributs socials des dels parlants fins a la llengua que usen habitualment. Per tant, el prestigi de les llengües depèn del rol (econòmic, social i polític) dels seus parlants en la societat. Si les llengües s'associen a alts rendiments la demanda augmentarà. En el cas contrari, una baixa rendibilitat provocarà la interrupció en la transmissió generacional. Quan el prestigi està repartit desigualment es converteix en una moneda de canvi en la borsa dels valors lingüístics i, en canvi, quan està repartit pot reduir els efectes econòmics, socials i polítics que puguin actuar negativament vers una llengua.

La pèrdua de prestigi es pot produir quan una llengua s'associa a la vida rural, per la manca de consciència nacional (sobretot pel que fa al valor simbòlic de la llengua) i per l'absència de tradició literària (la importància que té una manifestació cultural com la literatura, és perquè es plasma a partir de les lletres, això implica l'absència en un àmbit de prestigi estratègic). A més a més, la mobilitat geogràfica associada al retorn pot provocar la introducció de nous valors que poden quallar entre les generacions més joves que, correntment, cerquen la novetat.

Aquesta pèrdua de prestigi pot provocar l'aparició dels estigmes de la vergonya que consisteix a considerar la llengua com a inadequada per actuar amb normalitat en una societat moderna. Aquest fet pot provocar l'abandonament de la llengua estigmatitzada, el qual s'inicia amb la reclusió de la llengua als àmbits més íntims.

Actualment, una bona manera d'aconseguir prestigi és que un idioma esdevingui una llengua franca, la qual pot arribar a provocar l'arraconament de la pròpia d'un territori ja que la llengua franca s'interpreta com una llengua vinculada al món comercial (sector normalment prestigiat). Aquest cas està estretament relacionat amb la promoció política; el fet que una determinada administració promogui una llengua franca li atorga un rol d'importància ja que es difon gràcies a un discurs vinculat al progrés social i, a més, es fa a través d'un àmbit de prestigi com és les institucions educatives.

3.10.- Altres contribucions:

Una bon nombre d'autors també s'han referit al tema, però ho han fet d'una manera més modesta.

Un altre investigador que ha aplicat la Teoria de la Vitalitat Etnolingüística als Països Catalans ha estat J. M. Baldaquí (2002). L'investigador alacantí divideix el prestigi en dos grans blocs, el primer anomenat el prestigi lingüístic per a la promoció social (futur de la llengua, utilitat per trobar feina, llengua rural / urbana...) i el prestigi comparat (mesura la importància d'una llengua comparada amb d'altres, la història de la llengua, la importància dins el context europeu...).

Una altre element que ha estat molt relacionat amb el prestigi d'una llengua és la projecció internacional. Cotano (2000: 126), a banda d'insistir en diferents aspectes que fins ara s'han citat (sentiment d'inferioritat, no identificació amb la llengua pròpia a la qual consideren mancada d'utilitat i, com a conseqüència de tot això, la deslleialtat lingüística), parla del condicionament derivat de factors històrics i *“les funcions d'ús que la llengua ocupa a escala supraestatal”*, és a dir la projecció internacional que té i les conseqüències que se'n deriven.

No ha estat l'única intervenció en aquest sentit. Per exemple, en el cas del món hispànic trobem l'aportació d'Otero que intenta establir la importància, com a sinònim de prestigi, de les llengües en un context mundial, seguint una sèrie de paràmetres com la demografia, índex de desenvolupament humà, traduccions, etcètera.

Taula 34: Índex d'importància internacional de deu llengües. Font: Otero (1995: 267)

	HABLANTES ⁷⁵	IDH ⁷⁶	PAÍSES ⁷⁷	EXPORTACIONES ⁷⁸	TRADUCCIONES ⁷⁹	O.N.U. ⁸⁰	IL 1995
Inglés	489.966.300	0,940	50	1.136.894	32.219	1	0,526
Francés	98.802.000	0,932	27	319.059	6.732	1	0,417
Español	323.180.000	0,822	20	158.507	933	1	0,388
Ruso	151.494.000	0,849	2	66.800	6.595	1	0,386
Chino	790.135.000	0,596	3	173.076	216	1	0,358
Alemán	89.401.000	0,922	6	447.802	5.077	0	0,344
Japonés	123.830.000	0,937	1 ⁸¹	360.911	235	0	0,342
Italiano	54.414.500	0,912	3	183.809	1.725	0	0,324
Sueco	8.199.000	0,929	2	54.120	1.193	0	0,320
Hindi	354.270.000	0,439	1 ⁸²	20.328	45	0	0,185
Totales	2.483.691.800		114	2.921.306	54.970	5	
Coef. Ponderación	0,25	0,25	0,25	0,9	0,9	0,07	

⁷⁵ Para la fuente y los criterios de cómputo de los hablantes de cada lengua, véase el apartado *Número de hablantes*.

⁷⁶ Índice de Desarrollo Humano ponderado de los hablantes de cada lengua a partir de los datos del *Informe sobre Desarrollo Humano 1995*, Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo, México 1995.

⁷⁷ Número de países donde la lengua es oficial.

⁷⁸ En millones de dólares estadounidenses, de 1992 en su mayoría. Para el cálculo de promedios se ha ignorado el hecho de que los datos de algunos países son de años anteriores. Fuente: *Britannica Book of the Year 1995*.

⁷⁹ Fuente: *Anuario Unesco 1993*, con datos sobre 1987. Se trata de las traducciones de cada lengua a otras lenguas. Véanse las salvedades sobre la recopilación de datos en la propia fuente, pp. 7-10 y 7-93 y ss.

Des d'altres àmbits científics també s'ha abordat, ni que sigui indirectament, el prestigi social de les llengües. És el cas d'aquelles disciplines que han encabit el fet lingüístic dins el món econòmic¹⁰. Entre les principals característiques que defineixen aquest corrent cal assenyalar:

- Les relacions quotidianes es fonamenten en hàbits més que no en càlculs i això significa que els actors socials estan habituats “a cercar la forma de maximitzar l'honor o el prestigi” (Solé i Alarcón, 2001: 13).
- Les estructures macro condicionen les micro. Per tant, per explicar el comportament dels individus cal analitzar els canvis estructurals contextuais del conjunt de la societat.
- El capital lingüístic és interpretat com una riquesa.
- L'aprenentatge d'una segona llengua té, normalment, un requeriment econòmic, la qual cosa atorga una notable importància al fet d'aprendre-la. A més, aquesta inversió de temps i diners està orientada, correntment, a una necessitat de millora sociolaboral.
- Una comunitat lingüística resulta beneficiada del requeriment lingüístic; això és el que s'anomena barrera d'entrada als mercats de treball i, com a conseqüència, aquesta tanca limita fins la mobilitat social.
- El llenguatge, a banda de la funció comunicativa, és un instrument de identitat/solidaritat i de control/dominació.

¹⁰ Anomenades Sociologia política del llenguatge o Economia del llenguatge. Per a un excel·lent compendi en català de les principals idees d'aquests corrents vegeu Solé i Alarcón (2001: 15-32).

- La política lingüística d'una determinada comunitat es pot explicar per la seva orientació socioeconòmica com és el cas de l'aprenentatge de llengües franques per tal d'afavorir el creixement econòmic.

En aquestes mateixes coordenades se situa J. Royo (1991). Aquest autor rebaixa substancialment la importància dels aspectes simbòlics vinculats a les llengües i els atorga atributs a partir de la funcionalitat, fet que anomena "llengua vigent". Bàsicament, el seu raonament és que si una llengua té exigència funcional en la societat es mantindrà viva, en cas contrari, serà substituïda per una altra que assumeixi aquesta funció. Totes les consideracions que es fan de les llengües, segons aquest autor, té la base en el requeriment econòmic i legal, i relativitza la importància d'altres factors com poden ser la història. Per tant, allò que tradicionalment s'ha anomenat llengua prestigiosa ell ho anomena llengua vigent però amb la diferència que només té present els aspectes pragmàtics i, fins i tot, adverteix dels perills, per a les llengües minoritàries, de la potenciació dels aspectes simbòlics. De totes maneres sembla difícil de pensar que la societat no atorgui una sèrie de valors socials en funció de si la llengua és més o menys vigent.

Per cloure aquest apartat recullo dues aportacions més. En primer lloc, la de la Teoria de la Identitat Social la qual ha atès criteris d'estatus social relatiu, entès aquest com la posició que ocupen els diferents grups socials en una escala de prestigi (Boix, 1993: 88). La possibilitat d'ascens social implicarà que el grup menys valorat assumeixi les característiques lingüístiques del grup dominant.

En segon terme, la teoria de l'acomodació lingüística s'ha fixat en la interrelació entre grups dominants/dominats i la convergència o divergència lingüística que es produeix en funció de l'estructura de poder que defineix un context social determinat. Giles, Bourhis i Taylor (1977), recollit a Fasold, aporten el següent esquema per explicar la conducta lingüística de determinats grups lingüístics en funció de la percepció del canvi social:

Taula 35: Conducta lingüística segons la percepció social de l'idioma. Font: Fasold (1996: 290).		
	Respostes	
Percepció del canvi social	Grup dominant	Grup subordinat
No hi percep la possibilitat de canvi social	No convergència	Convergència
S'hi percep la possibilitat de canvi social favorablement	Convergència cap avall	Divergència
S'hi percep la possibilitat de canvi social desfavorablement	Divergència	-

SÍNTESI:

Amb totes aquestes dades podem assajar un resum de les principals característiques del prestigi lingüístic. En aquest cas parlem del prestigi generat des d'àmbits reconeguts socialment i, per tant, no ens referim al prestigi encobert.

Sembla evident que una llengua per si sola no té atributs objectius que generin autoprestigi. El prestigi d'una llengua es genera per la relació que s'estableix amb els seus parlants i l'ús que en fan en diferents àmbits. Un col·lectiu rep prestigi per la pròpia consideració però també per la d'altres grups.

Per tant, una llengua serà prestigiosa si es vincula a grups dominants (persones, col·lectius o institucions prestigioses), factors històrics de dominació política i econòmica, estatus de llengua majoritària, comunitats amb capacitat d'innovació i progrés social i llengües amb reconeixement supraestatal.

Bàsicament el prestigi és simbòlic, és a dir, té contrapartides de satisfacció emocional, les quals poden generar unes contrapartides reals (esfera pragmàtica) que es manifestin en contrapartides materials concretes.

Perquè una llengua sigui considerada prestigiosa cal que compleixi una sèrie de requisits. D'entrada, cal que tingui una estatus jurídic oficial, amb tot el que s'hi relaciona (estandardització, unitat de la llengua, etcètera), ja que això li permetrà ser present en àmbits de prestigi com l'ensenyament, la justícia, els mitjans de comunicació públics, etc. A més a

més, també ha de ser present en els àmbits privats que generen prestigi com el cultural (literatura, teatre, cinema, etcètera), el mediàtic (TV i ràdio), el tecnològic (internet, noves tecnologies, etcètera), l'economia productiva (exportacions, etcètera) i ha de ser també present en les zones urbanes de més de 50.000 habitants.

La presència de prestigi pot tenir conseqüències positives per a la supervivència d'una llengua. Concretament, hi ha la capacitat de crear voluntat d'imitació social, és a dir, d'anar sumant nous parlants. Aquesta imitació pot tenir una conseqüència tangible en forma d'ascens social. També pot ser de caire simbòlic quan hi ha la voluntat de retallar la distància social, però sense unes contrapartides efectives concretes.

Un altre avantatge d'usar una llengua prestigiada és la mobilitat geogràfica que se'n deriva, si aquesta llengua permet comunicar-se en d'altres països.

En darrer lloc, parlar una llengua de prestigi pot ser una marca de distinció social, un element normalment buscat per bona part de la societat.

Quan una llengua té un prestigi baix pot afectar-la negativament. En aquest sentit cal destacar la possibilitat de generar autoodi i provocar inseguretat lingüística. Aquests factors poden menar la renúncia de la pròpia llengua.

4.- VARIABLES I PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC:

A continuació em proposo de fer un repàs de les dades més significatives referides a les diferents actituds en funció d'algunes variables que en anteriors estudis s'han demostrat força significatives estadísticament. L'objectiu és buscar un patró actitudinal segons la variable i, posteriorment, comparar aquestes dades amb les aconseguides en el present estudi. Igualment, hi ha una sèrie de dades extretes d'altres estudis que les presentarem directament a la discussió per fer més visibles les semblances i les diferències entre els meus resultats i les citades investigacions.

Tot i que sovint en els estudis no se cita directament el concepte prestigi, sí que podem interpretar que l'element analitzat o bé es refereix al mateix terme, o bé té prou concomitàncies com per poder establir una comparativa efectiva. Així trobarem sinònims, o quasi sinònims, de prestigi amb expressions com: importància d'una llengua, puntuació d'una llengua, etc.

Inicialment faré un extracte de les aportacions en el camp de la sociologia del llenguatge i disciplines properes com l'etnografia de la comunicació o la psicosociolingüística (4.1) i, posteriorment, em centraré en la sociolingüística variacionista (4.2).

4.1.- Sociologia del llenguatge:

4.1.1.- “Metodología sociolingüística”

Moreno Fernández (1990: 189 – 197) va realitzar un estudi exploratori per a una situació monolingüe on es plantejaven una sèrie de qüestions relacionades amb el prestigi. La investigació, una mostra estratificada per quotes, es va desenvolupar en tres contextos ben diferenciats: comunitat rural de Quintanar de la Orden (Toledo), estudiants de filologia i informants escollits aleatòriament a la Puerta del Sol de Madrid.

Es plantejaven les següents qüestions:

“1.º) En la sociedad española en que vivimos, ¿quién cree Vd. que se expresa mejor, es decir, qué personas o tipo de personas hablan mejor según su criterio?”

- 2.ª) *¿En qué nota Vd. que habla mejor el tipo de personas que ha señalado en la pregunta anterior?*
- 3.ª) *¿Le gustaría hablar como este tipo de personas?*
- 4.ª) *¿Qué es para Vd. el prestigio?*
- 5.ª) *¿Qué tipo de personas tiene para Vd. más prestigio?"*

Pel que fa a la primera pregunta la majoria argumentava que les persones que parlaven millor eren les que tenien un elevat nivell cultural, pertanyien al món de la intel·lectualitat i tenien estudis mitjans i superiors. Significativament, el bloc universitari tenia especialment present el factor hàbitat, és a dir, si el parlant era urbà (prestigiats) o rural (estigmatitzats).

Quant a la segona pregunta, les tres mostres van aportar respostes significativament diferents. Per exemple, la mostra urbana considerava en primer lloc el vocabulari, mentre que els universitaris, la correcció i la mostra rural, l'expressió.

La tercera pregunta esdevé clau per al meu estudi ja que es pot constatar l'efecte de la imitació social que generen els objectes més valorats; així la immensa majoria de la mostra, sobretot els universitaris (86,6%), afirmaven que voldrien parlar com les persones que tenen prestigi. Aquest fet confirma, amb la prudència que cal prendre unes dades d'un estudi exploratori, que les valoracions vers les llengües existeixen i condicionen el comportament dels parlants.

Pel que fa a la quarta pregunta, els universitaris van justificar el prestigi a través dels ítems: cultura, el reconeixement aliè i els diners; la mostra urbana sobretot pel reconeixement aliè i la rural com "una cosa gran" i per les bones qualitats.

En la darrera pregunta, complementària de l'anterior, la major part de la mostra va escollir a les persones cultes. En canvi, van quedar en posicions força més allunyades els rics i les bones persones.

Les conclusions més significatives de l'autor són que, excepte la mostra universitària, els altres dos grups tenen nocions vagues del que és el prestigi, però sense negar-li l'operativitat:

"las normas de prestigio han de buscarse en el interés de cada grupo social y que sólo después de esto podrán buscarse los intereses comunes a varios grupos hasta llegar a una formulación general de las normas que rigen el prestigio en una sociedad determinada."

4.1.2.- “Els programes educatius bilingües a la comarca de l'Alacantí. Estudi sociolingüístic”

A Baldaquí, les variables que resulten més significatives segons els factors estudiats (prestigi lingüístic per a la promoció social –factor 2- i prestigi lingüístic comparat –factor 3-) són la primera llengua (factor 2), l'ús habitual del català (factor 2), el gènere (en tots dos factors), la classe social (factor 2) i l'autoidentificació valenciana (tots dos factors).

Taula 36: Significació estadística per variable. Font: Baldaquí (2002: 292,293)					
	ACTITUD	FACTOR 1	FACTOR 2	FACTOR 3	
Programa educatiu	p < 0.0001 *	p < 0.0001 *	NO	NO	
Primera llengua	p < 0.0001	p < 0.0001 *	p = 0.0270 *	NO	
Llengua pares → fill	p < 0.0001	p < 0.0001 *	NO	NO	
Ús del català	p < 0.0001	p < 0.0001 *	p = 0.0251	NO	
Llengua entorn	NO	p < 0.0001	NO	NO	
Competència oral	p < 0.0001	p < 0.0001 *	NO	NO	
Sexe	p = 0.011	NO	p = 0.002	p = 0.033	
	ACTITUD	FACTOR 1	FACTOR 2	FACTOR 3	
Àmbit d'aprenentatge de la llengua	p < 0.0001	p < 0.0001 *	NO	NO	
Motivació integradora / instrumental	p < 0.001	p = 0.002	NO	NO	
Classe social	p = 0.0005	NO	p = 0.0022	NO	
Autoidentificació valenciana	p < 0.0001	p < 0.0001 *	p = 0.0299	p = 0.0025	
Autoidentificació espanyola	p < 0.0001 *	p = 0.0008 *	NO	NO	

4.1.3.- “Trilingüismo en la enseñanza: actitudes hacia la lengua minoritaria, la mayoritaria y la extranjera”

Lasagabaster (2003) va realitzar una investigació per valorar les diferents actituds de l'estudiantat dels tres campus de l'Euskal Herriko Unibertsitatea amb l'objectiu d'observar les variables més funcionals vers cada una de les tres llengües (èuscar, castellà i anglès).

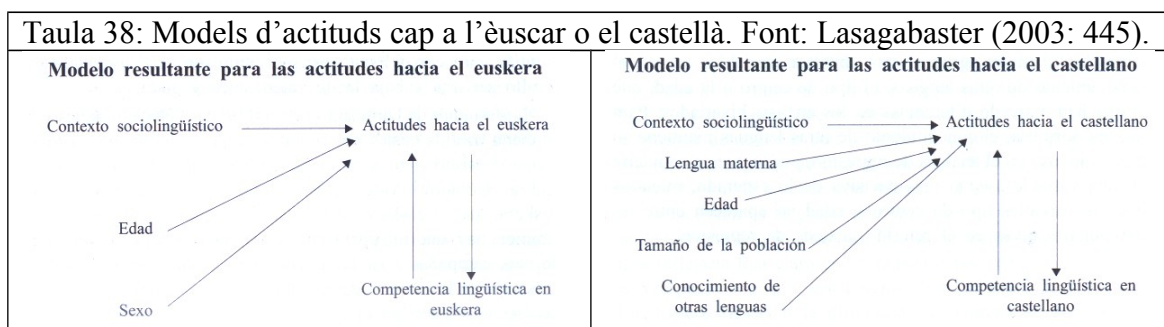
Si observem el comportament dels informants de l'estudi en funció dels diferents àmbits es pot constatar que el factor L1 té una especial significació a l'hora d'atorgar importància a les llengües, ja sigui en espais formals o informals.

Taula 37: Importància de l'èuscar en funció de diferents activitats. Font: Lasagabaster (2003: 468).				
	<i>No és imp.</i>	<i>Poc imp.</i>	<i>Bastant imp.</i>	<i>Molt imp.</i>
Viure al País Basc				
Eus1	1,3	3,5	12,4	82,7
Cast1	10,9	23,2	36,2	29,7
Bilin	3	9,6	27	60,4
Caure bé als altres				
Eus1	13,4	41,5	22,3	22,8
Cast1	59,8	32,3	5,1	2,8
Bilin	30	45,4	16,7	7,9
Aprovar els exàmens				
Eus1	7,7	14,4	23,4	54,5
Cast1	59,6	22,2	7,8	10,5
Bilin	21,2	27,4	19,9	31,4
Aconseguir un treball				
Eus1	1,8	5,3	20,9	72
Cast1	6,2	11,4	29,9	52,3
Bilin	3,1	4,8	21,4	70,7
Parlar amb els professors a la universitat				
Eus1	7,1	19	25,2	48,7
Cast1	57,5	26,2	7	9,3
Bilin	15,2	33,9	20,4	30,4

Aquest treball esdevé un excel·lent mostrari per exemplificar una sèrie de pautes que es repeteixen amb força en societats occidentals multilingües. Vegem esquemàticament les principals variables que es mostren significatives a l'hora d'atribuir més o menys adhesió envers una llengua, i en quina direcció es manifesten:

- Correntment es produeix que a cursos més avançats, menys adhesió a la llengua minoritària.
- Les llengües minoritàries acostumen a rebre valoracions més positives en els àmbits de menor concentració urbana.
- Inversament al punt anterior, les llengües dominants reben més adhesions als espais de gran concentració urbana.
- El context sociolingüístic retroalimenta positivament la llengua majoritària d'un determinat indret.
- Normalment les escoles públiques afavoreixen la presència de la llengua minoritària, amb tot, depèn en bona mesura del context sociopolític que és el que determina en darrer lloc aquest fet.

Podem concloure que les llengües en funció de la seva posició (minoritària o majoritària) reben reforços positius a partir de criteris diferents. A tall de resum, i seguint amb l'estudi de Lasagabaster, podem observar quines són les variables que afavoreixen el castellà i quines l'èuscar:

4.1.4.- “Actitudes lingüísticas en una comunidad bilingüe i multilectal (Área Metropolitana de Valencia)”

Gómez Molina (2002: 75 - 80), en un estudi fet a partir d'un test d'aparellament de veus disfressades i d'un qüestionari aplicat a l'àmbit del País Valencia a 37 subjectes, va arribar a la següent conclusió: el castellà estàndard rep valoracions altes en culte (0.73, estatus social), urbà (0,70, posició social) i, en conjunt, segons l'autor de la investigació: “*Se trata de una variedad lingüística socialmente y característica de la clase media-alta y media*”.

Pel que fa a les variables que han mostrat major operativitat:

- La franja d'edat de 18 a 30 anys valoren positivament el valencià estàndard pel que fa a la competència personal i el castellà estàndard quant a ideologia sociopolítica.
- Tant els homes com les dones valoren més positivament la variant estàndard del castellà que la del valencià.
- Socioculturalment, el nivell alt valora més positivament el valencià estàndard, mentre que la classe mitjana ho fa amb el castellà i el nivell baix categoritza més positivament el valencià no estàndard.
- La llengua habitual dels informants no es mostra gaire significativa quant a valors probabilístics a l'hora d'interpretar les dades aconseguides, malgrat que marca unes tendències evidents.
- El context sociolingüístic es mostra com una variable molt operativa: els informants de València ciutat valoren més positivament el castellà estàndard i l'àrea metropolitana valora millor el valencià estàndard.
- La llengua materna no té valor discriminant.
- La llengua habitual és la que mostra major valor estadístic, sobretot pel que fa al valencià que “demostra major interès pel tema lingüístic”.
- Les categories socials que fomenten una valoració més positiva del valencià estàndard són les classes de nivell sociocultural alt i mitjà, les dones i els joves, malgrat que gairebé la meitat dels informants (48,3%) afirmen que el valencià no és útil per a la promoció social.

4.1.5.- “De nuevo el español y el catalán juntos y en contraste”

Blas Arroyo (1997), en una investigació feta a joves a partir de la tècnica de veus disfressades, demostra com globalment el castellà obté major consideració i reconeixement social que el català al País Valencià. Per exemple, el castellà assoleix puntuacions molt més altes que el català en l'estatus socioeconòmic dels parlants.

Blas Arroyo (1994) afirma que les classes altes, els nascuts fora del País Valencià i els castellanoparlants són les més reticents a la normalització del valencià. A l'altre extrem, hi ha les classes mitjanes, més favorables a les polítiques de suport institucional vers el valencià. Unes altres variables que es manifesten en aquesta mateixa línia són les dones, estudiantat de

secundària, els parlants habituals de valencià i els nascuts en entorns preferentment catalanoparlants.

4.1.6.- “Plurilingüismo y escuela en Aragón”, “Llengües en contacte i actituds lingüístiques. El cas de la frontera catalano-aragonesa” i “Las actitudes lingüísticas en Aragón. Una visión desde la escuela”

Àngel Huguet ha estat l'investigador que ha fet més atenció a la qüestió lingüística dels pobles catalanoparlants sota administració aragonesa. La seva recerca s'ha centrat en l'àmbit escolar i destaca per la seva regularitat, fet que ens permet observar l'evolució de les diferents consideracions que mereixen les llengües que conviuen en aquest territori.

En un estudi realitzat conjuntament amb J. Suïls durant el curs 1995/1996¹¹ (Huguet i Suïls, 1998) en què es va analitzar la predisposició més o menys favorable vers el català i el castellà a les comarques del Baix Segrià i el Baix Cinca, els autors van obtenir dades significatives pel que fa a la zona de residència i a la condició lingüística familiar i, en canvi, les dades referents a la qüestió socioeconòmica no van mostrar diferències rellevants.

Si prenem les dades significatives per al nostre estudi hem d'observar les xifres assolides en l'ítem 15 (*És més important aprendre anglès o francès que no català?*) de la següent taula:

Taula 39: Resultats percentuals (%) de l'enquesta d'actituds envers el català per al total de la mostra del Baix Segre, el Baix Cinca i, en últim cas, separats en funció de l'assistència o no a classes de llengua catalana. Font: Huguet i Suïls (1998: 59).						
Ítem		Total	B. Segre	B. Cinca	B.C. SÍ classes cat	B.C. NO classes cat
15	NO	57,3	73,1	48,1	48,8	44,4

Els resultats mostren que els estudiants que viuen en un territori on el català és oficial (amb suport institucional) i, a més a més, habitual en els àmbits formals (ensenyament, etcètera), neguen amb més rotunditat que sigui més important aprendre llengües estrangeres que no el català. En canvi, els estudiants de la part aragonesa se situen vint-i-cinc punts per sota, la qual cosa és atribuïble al fet que a Catalunya tenir coneixements de català pot oferir majors oportunitats en l'àmbit laboral, per exemple, mentre que aquest fet no es dona a l'Aragó.

¹¹ Estudi realitzat a 257 alumnes de 8è d'EGB/2n d'ESO.

Es constata que la zona de residència, malgrat que no hi ha diferències significatives quant a l'ús informal i al coneixement del català, és una variable força operativa. Així sembla confirmar-se en les següents taules:

Taula 40: Actitud envers el català i el castellà al Baix Segre (en %) (cat. lleng. oficial).

Font: Huguet i Suils (1998: 62).

	DESFAVORABLE	NEUTRA	FAVORABLE
ACT. CAT	0.0	13.8	86.2
ACT. CAS	5.3	47.9	46.8

Taula 41: Actitud envers el català i el castellà al Baix Cinca (en %) (cat. lleng. no oficial). Font: Huguet i Suils (1998: 62).

	DESFAVORABLE	NEUTRA	FAVORABLE
ACT. CAT	4.9	42.3	52.8
ACT. CAS	0.6	15.3	84.1

Si fem atenció a la condició lingüística familiar constatem que és significativa: en el cas del Baix Cinca els parlants més catalanoparlants mostren opinions més favorables al català, i al Baix Segre els castellanoparlants o bilingües amb predomini del castellà mostren actituds més positives envers el castellà. Però, en canvi, la condició lingüística familiar no va resultar significativa pel que fa a la valoració del català al Baix Segre (tots els grups tendien a valorar-lo favorablement). De la mateixa manera tampoc es va mostrar rellevant quant a la valoració del castellà al Baix Cinca (en aquest cas la valoració positiva era igual en tots els blocs).

En un altre estudi d'Huguet¹² (2006) torna a tractar els mateixos punts tenint en compte les mateixes variables. A grans trets podem dir que es mantenen les mateixes tendències: 1) la variable socioeconòmica no es mostra operativa (excepte per l'anglès on les famílies d'estatus alt el valoren més); 2) la zona lingüística genera actituds favorables amb les llengües pròpies (excepte en el cas de l'aragonès); 3) la condició lingüística familiar justifica la major o menor

¹² Investigació d'abast territorial més ampli atès que tracta la zona de parla aragonesa (nord), la castellana (centre i sud) i la catalana (franja est aragonesa) on es realitzà 387 enquestes a alumnes de 1r i 4t d'ESO. Per al present estudi només tindrem en compte les dades referents a la Franja, és a dir a la zona catalanoparlant de l'Aragó).

predisposició favorable vers la llengua maternal i 4) l'oficialitat i l'aprenentatge afavoreix una valoració més positiva.

D'altres estudis d'Huguet han seguit incidint en els mateixos aspectes. En un treball conjunt amb Lapresta (Huguet i Lapresta, 2006), circumscrit a l'Aragó, mostren com la llengua més ben valorada és el castellà, seguida de l'aragonès i, en darrer lloc i a molta distància, el català. Quant a la puntuació de les actituds lingüístiques rebudes per cada idioma (p. 280) el castellà assoleix el 6,7, l'aragonès el 4,1 i el català, el 0,3.

En funció del curs també s'observa una actitud diferent. L'alumnat de 1r de ESO té actituds més positives cap al català que els de 4t (coincident amb els resultats de Lasagabaster, 2003). En darrer lloc, la condició lingüística familiar també es mostra operativa a l'hora de pujar les valoracions cap al català de l'alumnat amb els progenitors catalanoparlants.

Molt probablement aquests resultats d'Huguet i Lapresta tenen molt a veure amb la condició jurídica de les llengües: el castellà que és la llengua oficial, rep consideracions altes, mentre que el català, que no té cap reconeixement jurídic en aquell indret, rep molt poques valoracions positives.

4.1.7.- “Identitats culturals i usos lingüístics a Andorra”

Tot seguit, en aquest cas a partir de dades circumscrites a Andorra, continuem insistint en la importància que té el factor estatus jurídic de la llengua (suport institucional), per tal que aquesta rebi consideracions socials positives.

Si analitzem la realitat sociolingüística d'Andorra podrem constatar la importància, per assolir prestigi, de ser l'única llengua oficial d'un país.

Deixant de banda les consideracions que fan referència a l'ús i coneixements i centrant-nos en el camp de les actituds, constatem que el català és una llengua amb un prestigi social força elevat segons demostren les dades de l'estudi de Ballarín¹³, en què es vincula el català a les professions amb més reputació:

Taula 42: Percepció de l'ús del català segons la professió. Font: Ballarín (2007: 26)	
	Percepció d'ús del català (en %)
Ministre	90
Funcionari	68
Policia	80

¹³ Enquesta feta a cent vint-i-cinc persones de vint a quaranta anys amb una mostra seleccionada d'acord amb el mètode “bola de neu”.

Empresari	62
Director de banc	72
Metge / Advocat / Arquitecte	68
Administratiu	62
Caixer del supermercat	6
Fuster / Lampista / ...	3

En l'àmbit laboral també és la llengua més usada per demanar feina la qual cosa significa que té un alt valor funcional en aquest espai:

Taula 43: Lllengua usada per demanar feina. Font: Ballarín (2007: 27).	
Català	64%
Castellà	18%
Altres	18%

Aquestes xifres coincideixen amb les de González (2007), també referides a Andorra, segons les quals la majoria d'andorrans creuen que el català és la llengua que facilita trobar feina amb més celeritat, per sobre del castellà, l'anglès i el francès. Aquestes dades es poden justificar pel fort suport institucional vers el català, fet que l'ajuda a rebre un prestigi elevat per part de la majoria de la població.

4.1.8.- “Joves i llengües d'Andorra”:

També situat a Andorra, l'estudi de Margarit i Monné¹⁴ aporta dades molt interessants. D'entrada, cal destacar que els informants reconeixen que el prestigi de les llengües es relaciona amb el nombre de parlants, el nivell educatiu, la posició sociolaboral, etcètera. En aquesta línia, segons els enquestats, el català i el castellà són les llengües més prestigioses d'Andorra; en el primer cas perquè és la llengua oficial i la de les persones amb nacionalitat andorran, les quals tenen professions prestigiades com l'administració o a la banca; en el segon cas, perquè és un idioma amb molts parlants i, probablement, la més usada al Principat. En canvi, el prestigi del francès es relaciona amb l'alt nivell cultural de la societat francesa. En l'altre extrem hi ha el portuguès, que és considerat de manera pejorativa, ja que s'associa a parlants de baixa qualificació cultural i sociolaboral.

4.2.- El prestigi sociolingüístic variacionista:

¹⁴ Investigació de caràcter qualitatiu a partir de grups de discussió amb la participació de 32 informants.

En el camp del variacionisme s'ha relacionat sovint les formes prestigiades amb determinades variables socials. A grans trets es pot parlar de pautes genèriques segons les variables. Cal veure, doncs, quins són els col·lectius que fomenten l'ús de les varietats amb més prestigi, perquè com apunten Gimeno i Montoya (1989: 86) hi ha una relació entre els aspectes microlingüístics i els macrolingüístics: “*No costa gens d'establir el paral·lelisme entre canvi lingüístic (estructural) i substitució lingüística (en l'ús de la llengua)*”.

L'objectiu de les dades que tot seguit exposo és detectar els col·lectius que afavoreixen la transició d'un determinat comportament lingüístic cap a un de nou, és a dir, la possible substitució d'una varietat A per B.

Aquest compendi està fet a partir de diferents investigacions amb interessos i enfocaments distints. Això no obsta perquè les dades recollides siguin significatives i, per tant, extrapolables als interessos del present estudi. Per tant, podem trobar estudis amb enfocaments metodològics qualitatius i d'altres quantitativs; investigacions centrades en àrees urbanes, semiurbanes i d'altres rurals; i també recerques centrades en aspectes fonètics, morfològics, sintàctics o lèxics. Amb tot, aquesta diversitat no ha de malmetre l'objectiu final: observar el comportament de determinants col·lectius quant a l'ús lingüístic i definir les tendències actitudinals generals dels diferents col·lectius vers les varietats prestigiades¹⁵.

D'entrada farem un buidatge de diferents estudis que per proximitat sociològica ens poden resultar il·lustratius dels comportaments dels diferents col·lectius vers les solucions amb més prestigi.

4.2.1.- “Escola catalana i variació fonètica. Una evolució del vocalisme àton a Alguairó i a Lleida”

L'estudi de J. Carrera-Sabaté (2002), referent a l'ús en posició pretònica de les realitzacions [e] o [a] en paraules com *enciam* o *escola*, aporta una sèrie de xifres que poden il·lustrar els comportaments lingüístics tenint en compte les variables socials. Les més rellevants són les següents:

---

¹⁵ Hi ha nombroses compilacions amb reculls detallats de les diferents aportacions de la sociolingüística de la variació. Les més importants són: Almeida (1999), Blas Arroyo (2005), Boix i Vila (1998), García Marcos (1999) i López Morales (1989). D'àmbit més global, tot i que la literatura és força abundant, podem assenyalar l'obra conjunta editada per Coupland i Jaworski (1998) on s'agrupen aportacions dels grans especialistes mundials (Labov, Milroy, Trudgill, etcètera).

- Quant a l'àmbit generacional es constata que les generacions intermèdies (31 – 40 anys) són les que han optat per la forma amb més prestigi ([e]):
- Els àmbits més formals afavoreixen la major presència de la solució prestigiada [e].
- A la ciutat (zona urbana) es potencia l'abandonament de la variant menys prestigiosa [a].
- Pel que fa al gènere dels informants les dades obtingudes per l'autora no permeten afirmar que un dels dos gèneres s'adhereixi amb més força a la solució prestigiosa.
- Les variables que es mostren més operatives són: el coneixement del català, l'estatus sociocultural i el nivell d'estudis. Els dos primers mostren una progressió lineal inequívoca: a més coneixement del català normatiu i més estatus sociocultural, major adscripció a la variant més prestigiosa [e]. Pel que fa al nivell d'estudis la progressió també es manté dins la mateixa dinàmica: més estudis suposa major ús de [e], excepte el grup amb estudis superiors.

4.2.2.- “La parla de la Conca de Barberà”

També resulta rica l'aportació de xifres referents al comportament lingüístic de determinats grups socials de l'estudi de Plaza (1996). Prenent com a punt de referència del seu estudi a la Conca de Barberà el manteniment d'un dels trets més significatius del xipella ([e],[i],[ə] en posició posttòniques finals, per exemple: *lis sopis*), l'autora arriba a les següents conclusions, en funció de l'edat dels informants i l'estil de conversa. Així, els més joves són els informants amb major presència de les solucions prestigioses, ja sigui en primer lloc, la variant de major reputació local [e], però també la variant supralocal que conflueix amb l'estàndard [ə], fet que es produeix de forma significativa quan es relaciona amb un àmbit formal com és el de la lectura.

Plaza (1996: 112) conclou que “a Barberà la generació que impulsa el canvi fonètic [i]→[e] és la generació del mig” [es refereix al grup de 30 a 39 anys].

Pel que fa a la qüestió de gènere les diferències són mínimes en l'àmbit de la conversa però, en canvi, sí que són les dones les que encapçalen la convergència amb la variant més prestigiosa [ə], que coincideix amb la solució estàndard del català.

Segons afirma l'autora (1996: 112): “[les dones] tenen un paper avançat com a impulsores del canvi”, que en aquest cas coincideix amb la solució més prestigiosa.

4.2.3-“ Variabilitat i prestigi en el català de Valls i l'Alt Camp”, “Els alacantins catalanoparlants: la llengua interrompuda” i “L'estudi del canvi lingüístic segons la sociolingüística”

En un dels primers estudis de Montoya (1993), es tracta directament el tema del prestigi i cal destacar el fet que aquest autor relaciona prestigi amb estàndard. Malgrat que l'estudi se centra exclusivament en la població femenina de Valls i de l'Alt Camp, Montoya aporta conclusions referides al seu estudi prou il·lustratives:

“els factors que solen afavorir les novetats lingüístiques normatives acostumen a ser els registres formals, les edats més joves i el nivell d'instrucció superior.”

Montoya (2000) en el seu llibre: *“Els alacantins catalanoparlants: la llengua interrompuda”*, ens aporta dades referents als diferents canvis lingüístics. Tanmateix, es fa difícil extreure informació extrapolable al present estudi, ja que les coordenades sociolingüístiques d'Alacant fan molt difícil preveure quina és la variant prestigiosa. Sense tenir la confirmació de l'autor, podem interpretar el valencià normatiu com a variant prestigiosa del català del País Valencià. Montoya ens aporta les següents dades:

“Respecte a la reducció vocàlica del fonema /e-/ , hom segueix una tendència històrica “valencianitzadora” que el converteix en [a-]. De parlar d'harmonia vocàlica hem de passar a parlar d'un procés de desharmonització on el castellà com a primera llengua apresada, la classe social alta i els grups d'edat més joves juguen un paper fonamental. En el pas de semiobertes a semitancades de les vocals /ɛ/ i /ɔ/ tornen a manar els factors de socialització inicial en castellà i l'edat més jove. En el cas de la reintroducció de la /-r/, els factors estructurals (carré vs. carrer) cal afegir altra volta el factor edat (com més vell, menys /-r/) i el barri de socialització (Sant Antoni i el Raval Roig frenen més la reintroducció). Sobta que en cap d'aquestes quatre regles no es manifesten les dones com a promotores de les variants innovadores, però el contingent femení catalanoparlant es troba delmat pels majors efectes que hi ha exercit la transmissió intergeneracional i es mostra lingüísticament molt conservador. Així,

les dones, en el cas de les regles de reducció consonàntica, són completament refractàries a introduir canvis declaradament castellanitzadors com el ieisme o l'aspiració.”

En un altre estudi del mateix autor (2001: 292) observa el següent:

“... mantenien amb major fermesa la combinació tradicional (la me) els parlants dels pobles (90%), i ja d'una manera més feble, però també s'hi decantaven, els de més edat (83%), la gent amb una instrucció primària (81%) i les dones (77%). En conjunt, hi predominava la realització tradicional per bé que els de major formació acadèmica (que es quedaven amb un 50%), els ciutadans (42%), els més joves (33%) i els hòmens (33%) tendien a introduir la combinació innovadora (me la)¹⁶”.

Per tant, es va confirmant que els col·lectius que s'adhereixen amb més facilitat a les solucions prestigiades són els joves, les persones amb més estudis i l'àmbit ciutadà.

4.2.4.- “La morfologia verbal de subjuntiu al Segrià: estudi prospectiu”

Suïls i Alonso (1993) van estudiar un dels trets més típics de la parla de la plana de Lleida: la morfologia verbal¹⁷.

Els resultats obtinguts són rellevants pel que fa al gènere però sobretot quant a l'edat. Així, les dones convergeixen en major grau amb la variant prestigiosa i les generacions més joves (fins a 30 anys) assumeixen l'estàndard amb major celeritat.

Per semblances sociològiques també recullo tres exemples molt significatius de l'àmbit del castellà:

4.2.5- “El habla de Granada y sus barrios”

¹⁶ Aquests resultats es van obtenir amb una preenquesta feta a només 56 subjectes, dels quals una bona part no van usar la variable estudiada. A més, Montoya atribueix l'ordre pronominal a un calc del castellà per la qual cosa no es pot afirmar, ja que l'autor tampoc ho fa, que la variant innovadora sigui la que ostenta més prestigi.

¹⁷ L'estudi se centra en set pobles de menys de dos mil quatre-cents habitants del Segrià (àmbit rural) amb un total de vuitanta-set enquestes.

L'estudi que més informació pot aportar en el seu conjunt, tant per les característiques de la població estudiada (urbana) com per l'enfocament (s'observa l'evolució de determinades variables prestigioses que es van imposant en detriment de les dialectals) és el de Moya i García (1995). Aquesta investigació analitza un conjunt de trets fonètics propis de la parla de Granada i valora la seva vigència, i si pateixen un procés de regressió a favor d'equivalents de l'estàndard.

A continuació exposo els resultats aconseguits pels autors referents a la qüestió del “seseo”, “ceceo” i distinció (forma prestigiosa). Així la generació més jove és la que més empra la distinció (81%) oposat a la generació més gran (18%).

La segona variable que mostra més significació és el nivell cultural, segons la qual el grup amb un nivell alt empra la distinció en un 76%, mentre que el baix es queda en el 33%.

En darrer lloc, quant a diferències entre grups, hi ha la qüestió del gènere. Segons aquesta variable les dones usen més la distinció que els homes, un 58% enfront del 51%, respectivament.

En definitiva, es compleixen els patrons definits tradicionalment per la sociolingüística malgrat que la variable gènere no es mostra tan operativa com s'apunta en la majoria de manuals de sociolingüística.

4.2.6.- “La variación social de S y Z como consecuencia de la inmigración rural en Granada”

També circumscrit a Granada i centrat en el mateix fenomen lingüístic és l'estudi de Melguizo (2009: 81-86). La investigació analitza el comportament lingüístic d'un grup de persones provinents de Pinos Puente (zona rural) a Granada respecte el ceceo/seseo/distinció.

Pel que fa al comportament segons les diferents variables, l'autora assenyala que la distinció (forma prestigiada) és la pròpia de les generacions més joves: “... *en la capital, son especialmente los jóvenes inmigrantes, esencialmente, los que tienden hacia la norma culta*”.

La distinció també es relaciona amb els grups més prestigiats socialment, els alts: “... *los sociolectos medios y bajos favorecen la aparición del ceceo y el seseo; mientras que los altos de la distinción*”. En canvi, quan l'autora analitza la qüestió del gènere observa que els registres no són estadísticament significatius, tot i que les dones mostren una lleugera major adhesió a la norma de prestigi.

4.2.7.- “La estratificación sociolingüística de una comunidad semiurbana: Toro (Zamora)”

A l'estudi de González¹⁸ (1991: 254) no es tracta directament el tema del prestigi, però hi ha una sèrie de dades que marquen unes tendències segons les variables socials d'adhesió a la variant de major estatus. Per exemple, quant a la variable edat, l'autor conclou que:

“el que sean los hablantes de mayor edad los que presentan el índice más bajo de normalización y el más alto de formas diferenciales y las generaciones jóvenes las que registran más altos de voces normalizadas y los más bajos de vocablos diferenciales se debe, en mi opinión, tanto a que éstos poseen un mayor nivel cultural que aquéllos, como a que los viejos son más conocedores que los jóvenes, como se ha visto, de las realidades rurales y/o tradicionales, a las que se encuentra asociada una parte importante del léxico diferencial.”

Es constata que les generacions més joves són les que assumeixen en primera instància el corpus de lèxic normalitzat que, en principi, ha de concordar amb la variant prestigiosa.

Com es pot observar la variable edat és operativa si la vinculem a la variable formació acadèmica. En aquesta mateixa dinàmica hem d'incloure les conclusions referents a la variable gènere. González confirma les dades que tradicionalment ha aportat la sociolingüística però queden matisades pel fet que els homes globalment tenen un nivell cultural més elevat. L'autor (p. 273) ho expressa així:

“a) Por lo que respecta al uso de vulgarismos, el que sea el grupo de los varones el que representa la proporción más baja de los mismos se debe a que su nivel cultural es superior al de las mujeres...”

b) En cuanto a los coloquialismos, el que sea el grupo de los varones el que presenta la proporción más alta se debe a que las mujeres son más respetuosas que aquéllos con las normas sociales que rigen el uso lingüístico...”

González (p. 301) també observa correlació entre els usos lingüístics, pel que fa a l'ús de lèxic normalitzat, i el nivell d'estudis:

---

¹⁸ L'estudi se centra en l'àmbit lèxic. Per al present estudi hem recollit les dades que fan referència al major o menor ús de vocabulari normatiu.

“a) los hablantes que tienen estudios superiores constituyen el grupo que presenta el mayor índice de normalización...”

b) los hablantes que tienen estudios medios presentan un índice de normalización superior a los hablantes con estudios primarios y al que son analfabetos e inferior al de los que tienen estudios superiores...”

c) los hablantes que tienen estudios primarios presentan un índice de normalización superior al de los analfabetos...”

d) los hablantes que son analfabetos constituyen el grupo que presenta el menor índice de normalización...”

L'autor arriba a la mateixa conclusió quant a la variable socioeconòmica i observa que hi ha un increment en l'ús del lèxic normalitzat en els estrats més alts; també constata que aquesta línia disminueix quan anem baixant en l'escala socioeconòmica.

4.2.8.- “Estudio sociolingüístico del habla de Toledo”

En el treball de Calero¹⁹ (1993) es reproduïxen una sèrie de patrons observats en l'anterior estudi. Per exemple, les dones són les que fan un major ús de la variant normativa, en principi, la que globalment ha de gaudir de més prestigi.

També resulta significatiu el nivell sociocultural. La classe alta obté una freqüència d'aparició molt més elevada de la variant prestigiosa.

Contràriament, la variable generacional no mostra la mateixa tendència i els tres grups analitzats donen valors molt similars, malgrat que el grup de més edat és el que menys empra la realització estàndard.

4.2.9.- “Variación y prestigio: estudio sociolingüístico en el oriente de Cantabria”

En la mateixa línia dels dos darrers treballs citats es pot incloure l'estudi de Fernández²⁰ (1998). Així les generacions més joves, les classes altes i les dones són els sectors que bandegen primerament la norma tradicional i s'adscriuen a la solució prestigiosa. Resulta especialment significativa la següent conclusió (p. 226):

---

¹⁹ La investigadora se centra en el possible debilitament de la /s/ final i el possible avançament en el punt articulatori de la /j/ intervocàlica.

²⁰ Aquesta investigació tracta els següents fenòmens: neutre de matèria i la metafoia a la Cantabria oriental.

“... el tipo de vida de las mujeres del medio rural favorece su carácter conservador, mientras que en el ámbito urbano, donde las diferencias sociales entre los dos sexos son menos marcadas, las mujeres manifiestan más proximidad a la norma y, por lo tanto, al modelo de prestigio. En este último caso, las mujeres son, por consiguiente, innovadoras, por lo que no emplean el neutro.”

SÍNTESI:

Segons les dades exposades en aquest capítol trobem tres grups de variables segons la presència en els diferents estudis i l'operativitat mostrada.

Hi ha un primer grup de variables sovint analitzades, per tant, amb un gruix significatiu d'aportacions que, a més a més, correntment han demostrat una alta operativitat. En aquest conjunt hi ha la llengua primera, el context sociolingüístic, grandària de la població i l'edat. Així la llengua primera predisposa favorablement vers el propi idioma a l'hora de donar rellevància social a una llengua. En la mateixa línia hi ha el context sociolingüístic, de manera que el predomini d'una determinada llengua predisposarà favorablement els informants d'aquell entorn vers la llengua majoritària. Pel que fa a la concentració urbana cal destacar com un entorn més urbà afavoreix el reconeixement social de la llengua majoritària. L'edat, probablement combinat amb el nivell d'estudis, prestigia les solucions més estandarditzades

Hi ha un segon grup de variables que mostren la mateixa operativitat que l'anterior però que es presenta en un nombre més reduït d'estudis. Hi encabim variables com la classe social, la identitat lingüística/nacional, el nivell sociocultural/estudis i l'oficialitat. Així, que una llengua es relacioni amb les classes socials altes i amb més estudis afavoreix que aquesta aconseguixi més prestigi. De la mateixa manera un estatus jurídic d'oficialitat exclusiva també aporta més reconeixement social i, en canvi, l'absència de reconeixement legal la relega a un segon terme. Pel que fa a la qüestió identitària, s'observa com una autoidentificació forta vers una cultura té una repercussió positiva a l'hora de donar més valor social a la pròpia llengua.

Hi ha un darrer grup de variables que han mostrat una significació més aviat baixa com, per exemple, el gènere. Així sembla que a mesura que es van igualant les condicions socials entre

gèneres també van desapareixent les divergències lingüístiques que s'havien observat en els primers estudis de sociolingüística.

5.- REPÀS HISTÒRIC DEL PRESTIGI SOCIOLINGÜÍSTIC DE LA LLENGUA CATALANA:

5.1.- Des de l'inici fins al S. XX:

A continuació em proposo repassar la consideració social que ha tingut la llengua catalana des dels seus inicis fins a l'actualitat. Intentaré observar el comportament de les diferents variables que prestigien una llengua en els diferents períodes històrics i, bàsicament, ho faré centrant-nos en el Principat de Catalunya, ja que aquest és l'àmbit d'abast pel nostre estudi.

El prestigi social de les llengües sempre ha acompanyat la història global dels pobles. El naixement del català es produeix, en bona mesura, com a conseqüència d'una situació de crisi institucional i econòmica de l'Imperi Romà, fet que propicia l'aparició, en primer lloc, de dialectes i, posteriorment, de les llengües romàniques (Martí, 2001).

Des de la primera estructura estatal catalana, bastida per Ramon Berenguer I, el català ha viscut nombroses oscil·lacions quant al seu prestigi. Durant el segle XII el català només era una llengua de comunicació oral, el llatí ocupava tots els àmbits propis del prestigi legal i econòmic mentre que l'occità era el recurs propi de la literatura de moda. En el moment inicial d'expansió territorial i consolidació institucional del català, el prestigi d'aquest idioma era més aviat reduït, malgrat que era la llengua d'un estat en franca expansió cap al nord (Occitània). Aquest expandiment septentrional s'aturà amb la derrota de Muret (1213) i això provocà que es busquessin nous territoris cap al sud i cap al mediterrani. L'expansió mediterrània fou especialment forta durant el segle XIV i, per tant, la presència del català en nombrosos punts del mediterrani va fer que esdevingués una llengua coneguda i relacionada amb un poble fort, tant en l'àmbit militar com en l'econòmic, ja que el català era la llengua pròpia del seu territori però també era la llengua dominant dels territoris conquerits. En aquest cas, la funció de llengua desprestigiada l'ocupava l'àrab ja que es vinculava a una comunitat vençuda i sotmesa a tots els àmbits.

La predominança s'accentuà a partir de mitjan segle XIV quan el català era la llengua preferent de l'administració. Aquesta vinculació amb una estructura política forta va fer que el català de la Cancelleria esdevingués l'estàndard de tot el territori catalanoparlant. A més, en l'àmbit literari hi havia una destacada figura, Ramon Llull, que a banda de dotar al català de

més recursos lingüístics, rebé el reconeixement en àmbits de prestigi com l'universitari arreu d'Europa. Acompanyant a Ramon Llull també es produí una sèrie de literatura de reconegut estatus com, per exemple, les quatre Cròniques o la prosa de Bernat Metge. Amb tot la poesia continuà escrivint-se bàsicament en occità o sota paràmetres clarament influïts per la literatura trobadoresca.

Amb l'arribada del segle XV canvià totalment el panorama ja que es produí un fort decandiment econòmic i una desestructuració notable entre els diferents territoris, la qual cosa provocà un acusat debilitament polític. Aquest afebliment s'accentuà amb l'entrada de la dinastia castellana a la cort (Compromís de Casp) la qual cosa provocà que l'aristocràcia es castellanitzés, fet que no fou anecdòtic ja que també es produí l'arribada de religiosos de l'àmbit castellanoparlant. Amb tot, el català continuà sent la llengua de la població i dels usos públics administratius així com de la burgesia, mentre que la noblesa es movia entre el castellà i el llatí. Numèricament, la proporció de castellanització era molt baixa i cal tenir en compte que el català era una llengua que, fins i tot, es feia servir en els àmbits més elevats del vaticà (Roderic de Borja) i resultà especialment forta en la producció literària amb autors com Ausias March o Joanot Martorell, amb obres que van arribar a nombroses zones europees.

El declivi que s'insinuava al s. XV s'accentuà durant els segles XVI i XVII quan la confederació catalano-aragonesa quedà inclosa a l'imperi espanyol. Casanova (1999: 139) ho expressa molt gràficament:

“És conegut per tots que l'entronització de la Monarquia hispànica va ser la principal causa de castellanització de la nostra llengua a partir del s. XVI, tant perquè la nova situació feia que la noblesa i la intel·lectualitat acceptaren el castellà com a llengua de prestigi i cultura... Les capes alfabetitzades i cultes, les classes altes de la societat, els òrdens religiosos ràpidament emulaven els buròcrates o nobles forasters a fi de situar-se socialment. Així, el castellà s'introduïa en les capes altes i alfabetitzades per via oral, del contacte directe amb funcionaris castellans desplaçats a València o castellanitzats, i per via escrita a partir dels llibres usats en la seua formació i a través de les notícies, de la legislació i de la literatura en castellà que arribava.”

Acompanyant aquesta pèrdua de poder polític cal assenyalar les crisis econòmiques i les derrotes militars que van provocar la reducció territorial. A més, la cort reial es traslladà al centre de la península amb la qual cosa es castellanitzà totalment la cort, malgrat que el català continua sent la llengua institucional a Catalunya. Un altre àmbit de prestigi, l'ensenyament, es començà a castellanitzar i la literatura culta, com a conseqüència de la castellanització de l'aristocràcia, entrà en una profunda crisi on només se salvà la producció de caire popular amb la reducció de prestigi que es derivà de tot això, fet que es representava a la cort ridiculitzant allò que es relacionava amb el català. Malgrat que el català continuà sent la llengua de l'administració local i notarial, es començà a constatar el descens en d'altres àmbits de prestigi com fou la impremta, on per primer cop es publicaren més llibres en castellà que en català.

Durant el segle XVIII es continuaven castellanitzant àmbits com la jerarquia eclesiàstica, així com les institucions religioses que tenien centres educatius superiors, especialment pel que fa als jesuïtes, els documents administratius per la presència de funcionariat castellanoparlant com a conseqüència de la submissió política. En el camp de la intel·lectualitat cal destacar la nul·la producció de literatura culta en català, una primera estructuració del discurs procastellà amb la finalitat de justificar “científicament” la substitució del català. A més, a la universitat i bona part de la historiografia s'escrivien en castellà. Hi ha dos elements que mostren clarament la fortalesa jeràrquica del castellà i la debilitat del català: d'una banda, es començaven a redactar disposicions legals on es declarava el castellà com a única llengua oficial i, d'una altra banda, el català començà a rebre diferents noms en funció de l'àmbit territorial on s'usava.

El s. XIX es caracteritzà per la inestabilitat en els diferents governs espanyols. Això no significava que trontollessin els pilars que sustentaven la persecució política del català. Tot plegat s'intensificà amb la introducció del concepte estat-nació, la qual cosa provocà que el castellà esdevingués l'única llengua oficial i el català es prohibís a les escoles, al teatre i en diferents àmbits vinculats al dret (registre civil, notaria, etcètera). La persecució va ser especialment bel·ligerant per als catalanoparlants sota administració francesa. Aquesta situació extrema d'actuació anticatalana en diferents àmbits va fer que molts sectors catalans plantejessin un model polític alternatiu on es tinguessin en compte els propis interessos. Aquest moviment, anomenat La Renaixença, va fer que es recuperés, ni que fos parcialment, el català en diferents àmbits de prestigi com, per exemple, algunes publicacions diàries i en

obres literàries de certa qualitat. A més, es procurà normativitzar el català ja que, després de tant de temps bandejat dels espais socials elevats, l'ús en àmbits formals plantejà molts problemes.

El segle XX s'inicià amb un canvi de coordenades i es pot dir que s'estava produint un procés incipient de redreçament de la llengua catalana. Aquest procés, però, no va superar aquest estadi embrionari i, malgrat el miratge de la II República, el català va patir durant la part central del segle XX la pitjor persecució política. Es va plantejar, per part del general Franco, el lingüicidi del català amb força èxit pel que fa a la reducció de l'àmbit territorial. Així, determinades zones catalanoparlants fora del Principat van passar a ser gairebé monolingües castellaneres com és el cas d'alguns pobles del sud d'Alacant. Amb la mort del dictador i l'arribada de la democràcia, el català es reintroduí en molts dels àmbits de prestigi dels quals havia estat eliminat (en el següent capítol exposarem, a partir de diferents enquestes, la consideració social que rep el català actualment).

A continuació esquematitzem tot allò que hem tractat fins ara en aquest apartat. Així podem observar els comportaments dels diferents factors que prestigien una llengua en els diferents moments històrics. Si una cel·la té un “+” significa que aquell factor incidia positivament vers el català d'una manera baixa; si hi ha 2 + (“++”) la consideració era mitjana; i si hi ha 3 + (“+++”) significa que era un element que afavoria molt al català en l'adquisició de prestigi :

Taula 44: Factors de prestigi aplicats a la llengua catalana (S. XIII – S. XX).						
	XIII- XIV	XV	XVI- XVII	XVIII	XIX	XX
Grups dominants	+++	+++	++	++	++	+++
Dominació política	+++	+++	++	+	+	+
Estatus majoria	+++	+++	+++	+++	+++	++
Progrés social	+++	+++	++	++	++	+++
Internacional	+++	+++	++	+	+	+
Ensenyament	+	++	++	+	+	+
Cultura	++	+++	+++	+	++	+
Mediàtic	+	+	+	+	++	+
Tecnològic	+	+	+	+	+	+
Economia	+++	+++	+	+	++	+++
productiva						
Zones urbanes	+++	+++	+++	+++	+++	++
Oficialitat	+++	+++	++	++	+	+
Àmbits formals	+++	+++	++	++	+	+
Consciència	+++	+++	++	++	++	++

nacional						
Suport institucional	+++	+++	++	++	+	+
Vitalitat social	+++	+++	+++	+++	+++	++

5.2.- 1980 - 2010:

Tot seguit, em dispenso a extreure les dades més significatives dels estudis sociolingüístics catalans que han fet referència als aspectes que poden atorgar prestigi a una llengua. L'objectiu és poder valorar quina consideració social rep actualment el català. Per aquest motiu les dades de les diferents investigacions s'acompanyen de les meves valoracions, en el sentit de si són aspectes positius o negatius per al català.

Els estudis només tracten aspectes puntuals de tot el conglomerat que defineix el prestigi, però són una bona mostra per fer-nos una idea prou ajustada de si el català, a Catalunya, és una llengua de prestigi o no. Les contribucions més significatives aquí analitzades han estat ordenades de manera cronològica. Hi ha pocs estudis amb punts en comú però aquesta diversitat d'estudis i plantejaments, igualment, ens pot ajudar a tenir una òptica diacrònica.

5.2.1.- “Identitat i contacte de llengües a Barcelona”

Woolard (1992)²¹ fou una de les primeres a analitzar la consideració que rebien els parlants del català i, per extensió, del català. La principal conclusió de l'autora és que hi ha una clara vinculació entre les persones nascudes a Catalunya (en principi, més catalanoparlants) amb les classes benestants, i de les nascudes fora de Catalunya (en principi, més castellanoparlants) amb les classes baixes. Així entre el 74% i el 75% de directors, gerents, titulats superiors, administradors i titulats mitjans són nascuts a Catalunya mentre que el 82% dels treballadors semi i no qualificats són nascuts fora de Catalunya.

En aquell moment la situació sociolingüística és favorable al castellà a causa dels fets històrics més recents. Per exemple, no es requeria el català en gairebé cap àmbit formal, per la qual cosa es podia tenir la percepció que el català era una llengua “d'anar per casa” i, per tant, amb una valoració baixa.

²¹ Estudi realitzat durant el curs 1979 - 1980 a 250 estudiants de segon ensenyament i universitaris de cinc centres de la ciutat amb un test *matched-guised*. Aquest experiment es va repetir l'any 1987 per observar l'evolució.

Contràriament, el grup catalanoparlant concentrava el poder econòmic i social, mentre que els castellans mostraven la seva força en l'àmbit legal i institucional. Com a conseqüència d'aquestes coordenades “*el combat públic pel català s'esdevenia en els terrenys del poder i del prestigi*” (p. 111). De tot plegat es desprèn la dificultat de caracteritzar amb exactitud quin factor pesa més a l'hora d'atribuir prestigi. Woolard (1992: 163-164) a l'experiment de l'any 1980 afirma:

“No és el valor institucional del castellà el que ressalta l'autoritat i prestigi percebuts d'un parlant; al contrari és la llengua catalana la que crea aquest efecte d'estatus realçat.

...és aquest poder econòmic superior dels catalans allò que constitueix el fonament per l'atribució del prestigi.”

El cas del català és una excepció en situacions similars ja que malgrat la penalització legal que ha patit manté un prestigi molt elevat, per tant, no es pot tractar el català dins la dinàmica de supervivència de les llengües amb un prestigi baix.

Aquest prestigi superior del català no va aconseguir que els castellanoparlants convergissin amb les normes sociolingüístiques dels catalanoparlants, fet que atorgaria un caràcter altament simbòlic al prestigi de la llengua catalana.

En canvi, l'autora observa que hi havia una voluntat bàsicament instrumental per aprendre el català, ja que permetia un ascens social a l'hora de trobar una feina millor.

Les dades més significatives per a nosaltres les trobem quan s'analitza el factor estatus. La conclusió més important en aquest àmbit fou que el català era la llengua que gaudia de més prestigi, fet que es fonamentava en criteris de superioritat econòmica. Per tant, en el cas català del final dels setanta, ni l'hegemonia institucional castellana, ni el nacionalisme català (identitat ètnica) es mostraven operatius a l'hora d'atorgar prestigi a les llengües.

Les dades obtingudes de l'any 1987²² van confirmar els percentatges aconseguits en la primera investigació, amb lleugers increments pel que fa a l'estatus del català, fet que es pot explicar per les incipients intervencions institucionals de promoció de la llengua catalana.

5.2.2.- “Identitat i vitalitat lingüística dels catalans”

---

²² L'experiment es va repetir amb 276 estudiants de cinc centres de secundària, privats i públics, de Barcelona.

Viladot²³ (1993), com ha estat indicat anteriorment (3.7) va assajar una classificació del prestigi del català fa quinze anys dins de la Teoria de la Vitalitat Etnolingüística Objectiva. Les conclusions més destacades són (en cursiva els elements que afecten negativament el prestigi del català):

Taula 45: Prestigi del català. Font: Viladot (1993).	
Estatus econòmic:	Catalunya és la zona on el català gaudeix de més prestigi i d'un ús social més estès. El català és la llengua de gran part de la classe mitjana i mitjana-alta i dels grups en situació de mobilitat ascendent. Catalunya és una societat industrial avançada amb prosperitat econòmica (segona renda per càpita més elevada de l'Estat). <i>No té plenes competències econòmiques.</i>
Estatus social:	És la llengua del poder polític local. <i>El castellà és la llengua alta, la de l'ensenyament i la de vida pública.</i> <i>Presència massiva del castellà en les classes treballadores.</i>
Estatus històric:	<i>Intent recent de lingüicidi.</i> L'excepcionalitat històrica ha constituït elements mobilitzadors en la salvaguarda dels drets lingüístics.
Projecció internacional:	Presència a 110 universitats estrangeres. <i>Reconeixement parcial a les institucions europees.</i>

Segons les dades de Viladot, el català és una llengua de prestigi ja que es vincula a les classes benestants, a un territori econòmicament dinàmic respecte la resta de l'Estat espanyol i, malgrat el relatiu poc pes demogràfic, té una presència significativa en àmbits prestigiats com són les universitats d'altres països europeus, i fins a l'exterior del citat continent.

5.2.3.- “La llengua catalana i els alumnes castellanoparlants de 10 a 15 anys”

Comes [et al.]²⁴ (1995) en un estudi amb informants castellanoparlants de diferents instituts de tot Catalunya es preguntaven, entre d'altres coses, sobre la importància de diferents llengües a Catalunya.

Una de les qüestions més interessants d'aquest estudi és quan es demanava als enquestats que situessin per ordre d'importància el català, en una escala on havia el castellà, l'anglès i el

²³ Investigació desenvolupada amb 252 estudiants d'instituts, públics i privats, de Barcelona l'any 1989.

²⁴ Els informants són alumnes de 10 a 15 anys castellanoparlants de tot Catalunya; la investigació es va desenvolupar durant el curs 1990-1991.

francès. I resulta interessant per a la meua investigació perquè mostra l'alta operativitat de la variable origen a l'hora d'atorgar més o menys prestigi a les llengües, tal com ha succeït en el meu estudi.

Els informants van situar en primer lloc el castellà i, posteriorment, el català va quedar en segona posició, per davant de l'anglès i el francès. El context sociolingüístic es mostra com una variable molt operativa atès que a les zones catalanoparlants el català és preferent, sense arribar a desbancar el castellà de la primera posició. És a dir, allí on el context és més catalanoparlant el bloc de població nascuda a fora de Catalunya tendeix a valorar més positivament el català.

Aquest ordre es va repetir quan es preguntava per la preferència a l'hora d'aprendre aquestes quatre llengües. La majoria d'enquestats considerava necessari aprendre el català, sobretot a les zones més catalanoparlants i, per tant, es mantenia la dinàmica afavoridora del context sociolingüístic.

En una altra pregunta els investigadors demanaven als informants per què consideraven necessari el català. L'opció més escollida fou la de poder comunicar-se (43%), seguida de l'opció llengua pròpia de Catalunya (20%) i, en darrer lloc, perquè facilita trobar feina (19%). En aquest cas creiem que el plantejament de la pregunta pot dur-nos a equívocs, ja que el fet que una persona vulgui aprendre català per comunicar-se no significa que aquesta comunicació sigui també pensada en termes positius per a l'àmbit laboral.

Per tant, malgrat els matisos, cal pensar que si la majoria d'alumnes castellanoparlants responia favorablement en la majoria de qüestions és perquè el català era interpretat com una llengua funcional i, per tant, amb una certa consideració de prestigi.

5.2.4.- “El jovent opina. Llengua i ensenyament als instituts públics de Catalunya”

Huguet i Serra (1993) també van fer una altra investigació²⁵ en l'àmbit escolar durant l'any 1991. Les autores demanaven als informants sobre el consum cultural i en quina llengua s'havia produït en la darrera ocasió.

Pel que fa a la darrera cançó hi ha un clar predomini de la llengua anglesa; el català assoleix registres molt baixos i només a l'àrea més catalanoparlant assoleix el 10%. Quant a l'última

---

²⁵ L'estudi inclou tot Catalunya amb una mostra de 3340 informants de 15 a 19 anys, de BUP o Formació Professional de centres públics. Aquesta investigació va inspirar una sèrie de preguntes del present estudi, malgrat que la formulació són diferents. Els aspectes demanats comuns fan referència a: la música, la televisió i els llibres.

pel·lícula vista s'imposà amb total claredat la llengua castellana, mentre que el català tot just arribà al 20%, especialment en l'àrea més catalanoparlant.

En canvi, pel que fa als llibres i als programes televisius les zones determinen totalment el predomini d'una o altra llengua. És a dir, a l'àrea castellanoparlant més de la meitat van escollir el castellà, i a l'àrea més catalanoparlant és el català el que s'imposà majoritàriament. Una altra de les qüestions que plantejava el qüestionari era la utilitat de dominar el català per seguir estudiant (*Saber català ajuda a continuar estudiant*) o per aconseguir millores laborals (*Saber català ajuda a trobar feina?*). Els resultats van ser prou clars i, tots els grups, independentment del seu caràcter lingüístic, van optar pel sí.

Per tant, d'una banda tenim el consum cultural realitzat majoritàriament en castellà, fet que probablement aboca el català a rebre una consideració negativa en aquest àmbit, ja que és difícil pensar que pugui tenir una valoració positiva si els usos són baixos; d'una altra banda es van confirmant que dins l'àmbit laboral i educatiu el català és una llengua amb una consideració elevada ja que, en el cas contrari, la majoria d'informants no afirmaria que el català els ajudarà a seguir estudiant (91,1%) o que els servirà per trobar feina (87,5%).

5.2.5.- “El català, ¿llengua pública o privada?”

El treball de L. Flaquer (1996)²⁶ s'ha bastit d'acord amb una metodologia qualitativa i té el gran inconvenient que no permet generalitzacions i, per tant, l'abast de la investigació queda molt limitat; així, les conclusions que extrec cal prendre-les amb molta cautela.

Segons aquest autor, l'aprenentatge del català es fa amb una orientació instrumental per part de les classes baixes, la finalitat de la qual és poder acomplir unes determinades aspiracions socials. Es confirma, segons les seves dades, que el català és una llengua de progressió social i, per tant, connotada positivament en aquest aspecte, fet que contribueix a atorgar-li prestigi. Les possibles convergències que es produeixen en les classes altes castellanoparlants al català es poden explicar mitjançant elements més simbòlics que, d'altra banda, també tenen un fonament instrumental.

Durant la seva recerca, Flaquer va observar que alguns informants reconeixien el català com a llengua prestigiosa, la Maricel de 30 anys ho expressa de la següent manera (p. 82): “...

---

²⁶ Investigació on es combina mètodes qualitatius amb quantitatius on, però, tenen més força els primers, feta amb 100 adults de Barcelona durant l'estiu de l'any 1990.

s'està seguint un procés de prestigi de la llengua catalana i tothom vol tenir prestigi, sempre”.

Una de les dades més interessant per a la nostra investigació, és constatar que els actors socials estan connotats lingüísticament i això explica el comportament sociolingüístic davant de determinats professionals. Quan Flaquer pregunta en quina llengua s'adrecen els informants a una persona desconeguda, observem grans diferències segons la professió o l'adscripció social de l'interlocutor:

Taula 46: Ús lingüístic en funció de l'interlocutor. Font: Flaquer (1996: 82)				
	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Altres poss.</i>	<i>NS/NC</i>
Cambrer	49	36	7	8
Guàrdia Civil	17	68	6	9
President de la Generalitat	70	23	-	7
Negre	15	65	10	10
Estranger	17	65	9	9

Seguint en aquesta línia, els informants afirmen que el rol o l'aparença determina la seva tria lingüística i normalment coincideixen els clixés d'actors socials posicionats en un estrat elevat amb l'ús del català. És molt significativa la diferència que planteja un dels enquestats quan afirma que en un bar que no coneix, en principi, hi parlaria en castellà però en un restaurant de categoria ho faria en català.

Per tant, sembla que s'adverteix una creixent especialització del català, és a dir, està assentant una posició de domini en espais com l'administració pública o la política però, en canvi, l'ús social està molt determinat pel caràcter urbà (castellanoparlant) o semiurbà (catalanoparlant); alhora àmbits privats com l'empresarial (l'etiquetatge, per exemple) o el sindicalisme es manté fortament castellanoparlant. Els extrems socials tenen un univers castellanoparlant mentre que les classes mitjanes tenen un cosmos catalanoparlant; es fa difícil discernir quin grup atraurà els altres a les seves coordenades. Segons les xifres de Flaquer el català té un punt negatiu per assolir prestigi ja que s'associa a una llengua d'àmbits semiurbans i, on s'hauria de parlar per considerar-la una llengua prestigiosa, és en les grans ciutats.

També assenyala que s'ha produït un canvi molt significatiu en l'àmbit universitari: fa uns anys era normal que un castellanoparlant amb una professió liberal acabés emprant habitualment el català; aquesta dinàmica ha canviat substancialment i el conjunt de

professionals liberals d'origen castellanoparlants es mantenen en un percentatge més elevat fidels a la llengua materna.

La darrera conclusió de Flaquer és que a Catalunya es pot viure exclusivament en castellà, malgrat que això implica unes determinades renúncies socials. Amb tot, aquest fet li resta funcionalitat al català, fet imprescindible perquè una llengua tingui prestigi social.

5.2.6.- “Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona (2000)”

L'enquesta metropolitana de la regió de Barcelona de l'any 2000, malgrat la limitació geogràfica, proporciona una sèrie de creuaments molt significatius i confirmatoris de les dinàmiques assenyalades fins ara.

Pel que fa a la llengua habitual observem que el català es relaciona directament amb les classes que donen prestigi a una llengua. És a dir, amb un elevat nivell d'estudis: el 52% dels que declaren tenir estudis universitaris afirmen parlar habitualment en català, mentre que el 73,1% dels que no tenen estudis mantenen que normalment empren el castellà; molt relacionat amb el nivell d'estudis hi ha la categoria professional, la qual manifesta la mateixa dinàmica: el 57,4% de les classes altes declaren parlar habitualment el català, mentre que les baixes són preferentment castellanoparlants amb el 61,9%.

Pel que fa a la llengua emprada a la llar es confirmen les mateixes tendències. En tots dos casos s'observa que el castellà és la llengua majoritària entre la joventut (53,9%), mentre que el català té més parlants en les generacions més grans. Aquest element pot repercutir positivament vers el prestigi del castellà ja que probablement farà que s'interpreti com una llengua moderna (en principi, és el que representa la joventut). Tanmateix, també es pot donar el cas que l'aspecte generacional afavoreixi el prestigi del català ja que se'l pot relacionar amb les persones amb més experiència i, probablement, amb càrrecs laborals de major responsabilitat (fet reconegut socialment).

Quant a la llengua emprada amb els fills els percentatges augmenten fins gairebé 10 punts percentuals, ja que passa del 32,5% al 41,1%.

Aquesta darrera dada ens porta a pensar que el català té força prestigi; ho podem confirmar fent una comparació amb dos instituts de secundària: sembla molt clar que una família duria abans el seu fill/a a un institut amb prestigi que no en un altre amb una valoració social

negativa. En aquest cas si els pares/mares afirmen que empren més el català amb els seus fills/es és perquè deuen de considerar que la bona valoració d'aquesta llengua els afavoreix.

També es vincula l'ús del català pel que fa al consum de TV i ràdio, amb els col·lectius que en principi estan més prestigiats (estatus laborals alts i estudis superiors). Per exemple, constatem que el 34,6% de persones que escolten Catalunya Ràdio són de categoria professional alta comparat amb el 9,6% de la baixa i, en canvi, els percentatges s'igualen en les emissores de programació majoritàriament castellana com RNE.

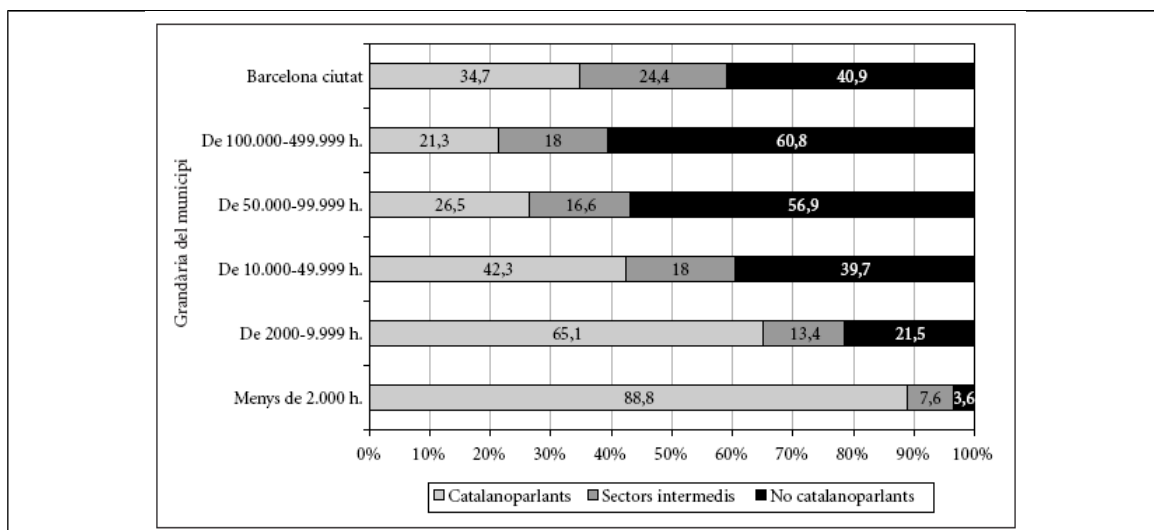
Quant al consum de TV es manté la mateixa dinàmica i observem que el 56,8% de persones que miren TVC són, per exemple, universitaris o el 59,3% de categoria professional alta. Per contra si analitzem els telespectadors de TVE1 constatem que la majoria són de classe social baixa (el 19,5% enfront del 5,2 obtingut per les classes altes). Per tant, en aquest cas el català obté una consideració social positiva ja que les classes socials altes o els que tenen estudis universitaris consumeixen majoritàriament la televisió i la ràdio en català. Amb tot cal recordar que en una visió de conjunt de la població catalana, la majoria mira la TV en castellà, tal com podem constatar segons les dades de l'EULC08: el 41,1% la mira en català, mentre que el 57% ho fa en castellà.

5.2.7.- “Les llengües a Catalunya”

L'estudi de Fabà (2005) ens aporta dades molt il·lustratives del moment sociolingüístic actual. Aquesta investigació inclosa dins un estudi més ampli intitulat “*Estructura social i desigualtats a Catalunya*” té la gran virtut d'aportar informacions referides als diferents estrats socials que conformen Catalunya.

Primerament, recullo les xifres de la distribució lingüística d'acord amb la grandària de les poblacions. Com es pot observar, el gràfic demostra que el català és més propi de ciutats petites i, per tant, s'estableix una relació negativa pel que fa al prestigi ja que el castellà queda associat a les grans urbs.

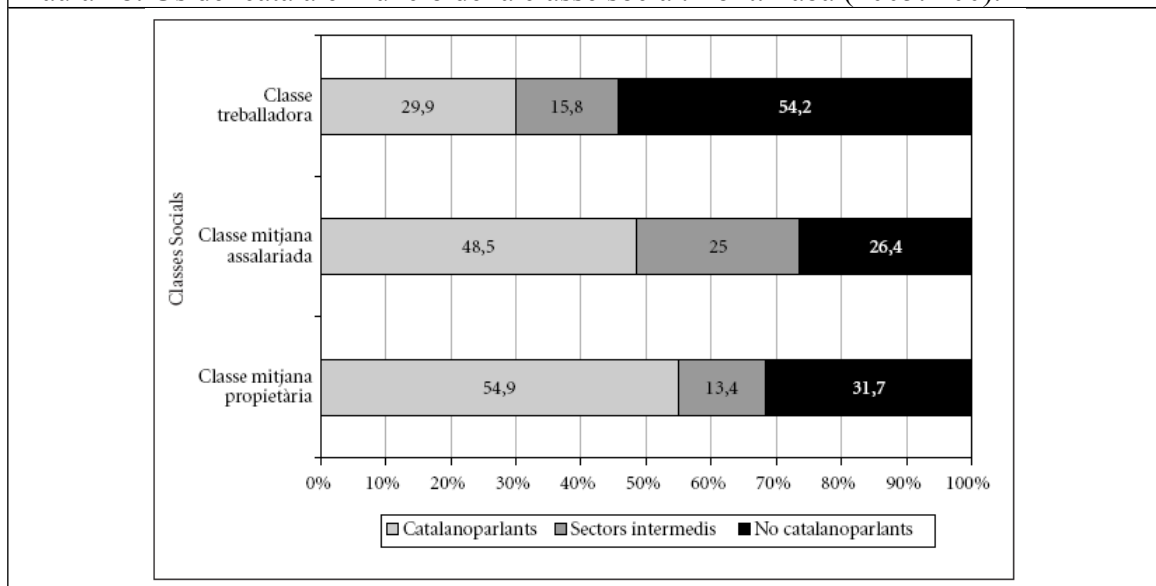
Taula 47: Ús del català segons la grandària de la població. Font: Fabà (2005: 397).

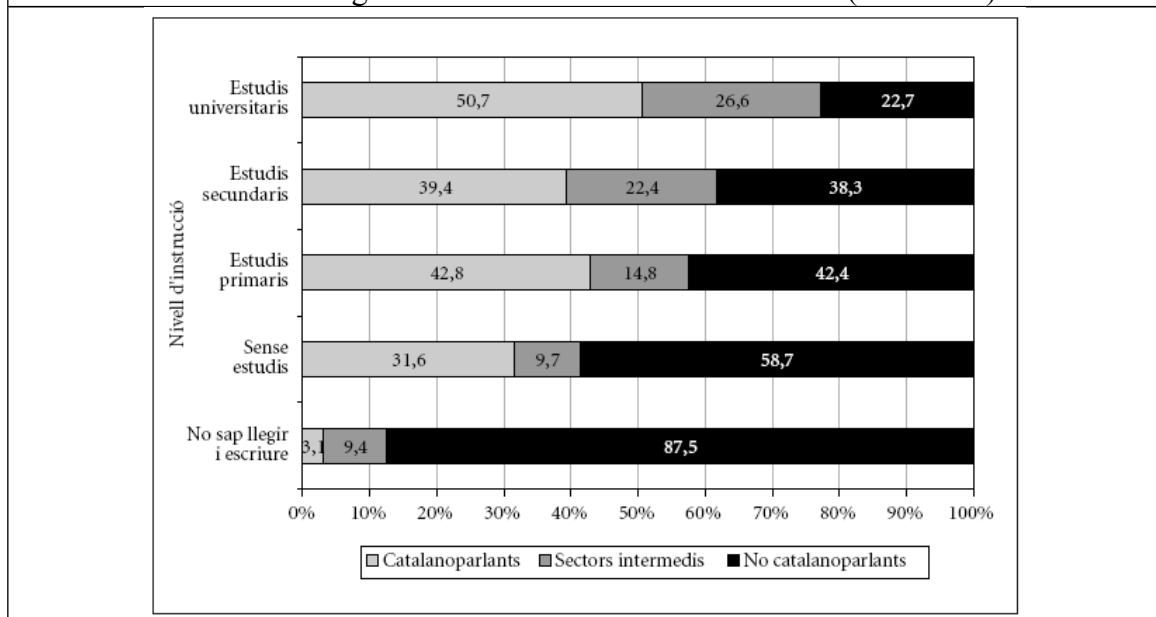
Sense poder fer una extrapolació exacta sí que constatem que es manté la tendència de fa tres dècades ençà i el catalanoparlant es relaciona amb una classe social mitjana - alta (p. 401), el 54,9% de la classe mitjana propietària parla català, mentre que en el cas de la classe treballadora el mateix ítem assoleix el 29,9%; i amb estudis elevats (p. 400), el 50,7% dels que tenen estudis universitaris empren habitualment el català, mentre que els que no tenen estudis es queda en el 31,6%.

És lògic pensar que aquesta relació beneficia el prestigi de la llengua catalana ja que se la relaciona amb les classes benestants, que són les que acostumen a generar el model d'imitació social.

Taula 48: Ús del català en funció de la classe social. Font: Fabà (2005: 400).

Taula 49: Ús del català segons el nivell d'instrucció. Font: Fabà (2005: 400).

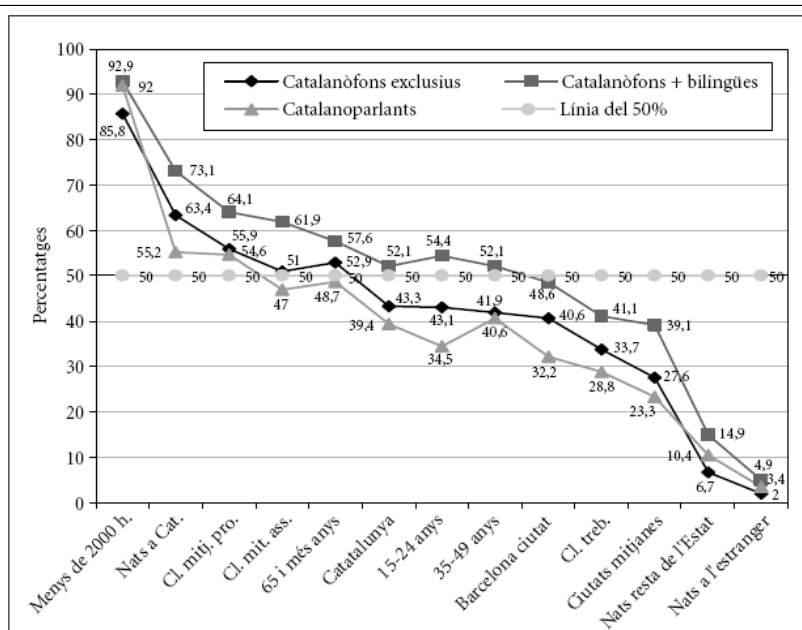
Sintèticament, Fabà localitza el grup catalanoparlant en ciutats de menys de 50.000 habitants, amb una edat superior als 40 anys, nascuts a Catalunya, amb estudis secundaris o universitaris i de classe mitjana propietària o assalariada; segons les seves dades són el 40,4% de la població. Pel que fa als castellanoparlants es caracteritzen per viure en poblacions amb més de 50.000 habitants, majors de 40 anys, nats en d'altres indrets de l'Estat espanyol, sense estudis o primaris i de classe treballadora. Representen el 41,6% del conjunt de la mostra.

Quant als intermedis estan ben repartits pel territori, tenen menys de 40 anys, nascuts a Catalunya, amb estudis secundaris o universitaris i de classe mitjana assalariada o treballadora. Són el 18 de la població de Catalunya.

De forma gràfica (taula 50) podem veure, per identificació etnolingüística (catalanòfans) i per ús habitual de llengua (catalanoparlants), quin ús es fa del català segons els creuaments amb diferents variables.

Taula 50: Caracterització dels catalanoparlants i dels catalanòfans. Font: Fabà (2005: 384)

A mode de resum, segons aquest gràfic es confirma que el català és la llengua emprada pels estrats socials amb una major valoració social: classe mitjana propietària (54,6% catalanoparlants); pel que fa als aspectes que repercuteixen negativament vers el prestigi del català tenim que és la llengua pròpia de les poblacions petites (l'ús del català supera el 90% en poblacions de menys de 2000 habitants, connotades de ruralitat) i, en canvi, és minoritària a la capital, on només el 32,2% afirma que usa habitualment el català.

5.2.8.- “Multilingualism in European Bilingual Contexts (2007)”:

Lasagabaster i Huguet (2007) en un estudi realitzat amb estudiants de les Universitats de Lleida i Girona assoleixen resultats interessants respecte la consideració social del català. Cal

insistir, però, que és un estudi realitzat en un àmbit molt concret i que les dades no són extrapolables a la resta de la societat.

Entre els resultats que podem interpretar com a positius pel que a la valoració social del català, hi ha la comparativa de l'ús d'aquesta llengua segons si l'interlocutor és un amic de la universitat o de fora de la universitat. En el primer cas, el registre del català (sempre en català o majoritàriament en català) assoleix el 79,9% mentre que en el segon baixa fins al 65,4%. Amb aquestes dades podem pensar que el català es relaciona més amb un àmbit de prestigi com l'universitari. A més a més, el percentatge d'ús del català puja fins al 89,3% quan els informants de la citada enquesta parlen amb el professorat, professió socialment prestigiada (vegeu apartat 2.1.1).

En canvi, les dades de Lasagabaster i Huguet aporten una novetat en l'àmbit del mercat laboral ja que la majoria d'informants (85,7%) afirmen que el català és poc o gens important per obtenir un treball. Si en anteriors enquestes havíem observat com el català era valorat molt positivament a l'hora de facilitar l'obtenció d'un treball, en aquest cas és nega taxativament. Pot ser que ens trobem davant d'un canvi de tendència o bé simplement que siguin resultat de la parcialitat de la mostra de l'estudi analitzat.

5.2.9.- “Enquesta a la joventut de Catalunya 2007”

Seguint centrats amb les dades que es refereixen a la franja d'edat dels informants de la present tesi, tenim l'enquesta a la joventut de l'any 2007, Informe de la Joventut 2007 (Miret [et al.]). Gràficament:

Taula 51: Llengua d'ús habitual entre la població de 15 a 34 anys, per edat i sexe (%).

Font: Miret et al. (2007: 177).

	Edat				Sexe		Total
	15-19	20-24	25-29	30-34	Homes	Dones	
Només català	25,0	24,5	26,5	29,2	27,0	26,4	26,7
Més català que castellà	14,8	16,2	17,9	16,3	14,8	18,3	16,5
Tant en català com en castellà	14,5	19,5	16,2	13,6	13,9	17,8	15,8
Més castellà que català	15,9	17,4	16,0	16,0	17,1	15,4	16,3
Només castellà	28,7	21,1	21,0	23,1	25,9	19,8	23,0
Català i una altra (no castellà)	0,5	0,1	0,2	0,5	0,4	0,3	0,3
Castellà i una altra (no català)	0,3	0,7	0,6	0,7	0,4	0,8	0,6
Català, castellà i una altra	0,3	0,2	0,4	0,1	0,4	0,1	0,2
Altres llengües	0,1	0,4	1,2	0,5	0,3	1,0	0,6
Total	100	100	100	100	100	100	100

Segons aquestes dades observem que el comportament lingüístic de nois i noies és molt similar, tot i que les noies registren un percentatge, pel que fa a l'ús del castellà, 7,2 punts percentuals inferior al dels nois, fet que els autors atribueixen al *“major nivell d'instrucció de les noies i la major presència en categories professionals proclius a l'ús del català”* (p. 178).

Aquest fet sembla que valida dues premisses: la primera que el gènere femení es decanta per les varietats prestigiades quan es combina amb altres variables, com la categoria professional; i, segona, que es relaciona les professions prestigiades amb el català.

Aquest darrer factor es confirma plenament quan observem que les categories professionals més qualificades (directius i tècnics) se situen, pel que fa a l'ús del català, 9 punts percentuals per sobre de la mitjana, mentre que les professions manuals baixen per sota la mitjana fins a 22 punts percentuals.

Encara en la mateixa dinàmica, els percentatges assolits pels informants amb uns progenitors amb més estudis supera quant a l'ús del català, en més de 30 punts percentuals els que no tenen estudis, per la qual cosa tornem a evidenciar que el català es relaciona amb els estudis amb més prestigi, fet que, segurament, repercuteix positivament en la valoració social del català.

En canvi, la variable referida a la mida del municipi no repercuteix positivament vers el prestigi del català, ja que en els municipis de més de 50.000 habitants el percentatge de catalanoparlants és el 30,1%, mentre que en municipis de menys de 2000 habitants el 80,4% tenen el català com a llengua habitual. D'aquesta manera pot relacionar-se el català amb una llengua rural fet que no n'afavoreix el reconeixement social.

El català s'associa als contextos institucionals on n'és preferencial l'ús amb més de 20 punt percentuals per sobre del castellà, factor que afavoreix positivament el reconeixement social. Els autors de l'estudi conclouen (p. 184):

“Aquesta “mobilitat lingüística” lleugerament favorable al català probablement estigui vinculada a la percepció del català com a llengua institucional i/o d'integració o mobilitat social. D'una banda, l'ús preferent del català per part de les administracions que presten la majoria de serveis als ciutadans a Catalunya (administració autonòmica i local) podria estar provocant que sigui percebut com a llengua pivotal, de referència, en els processos d'accés als recursos públics. Aquest fet sens dubte prestigiaria el català, però cal tenir en compte els possibles efectes negatius, especialment entre els i les més joves: si un dels eixos essencials de la joventut està vinculat a la transgressió (la formació d'una identitat pròpia a partir del desafiament d'allò establert), és possible que el procés d'institucionalització del català el pugui situar en una posició difícil dins l'imaginari juvenil. D'altra banda, és probable que la llengua catalana s'associï, en l'imaginari col·lectiu, als estrats socials benestants. De fet, al llarg del present informe s'ha pogut constatar la influència de la llengua en la caracterització dels diferents grups socials a Catalunya. En aquest sentit, les trajectòries de mobilitat social ascendent entre el col·lectiu castellanoparlant podrien estar parcialment associades a una major utilització del català.”

5.2.10.- “Enquesta d'usos lingüístics a Catalunya, Generalitat de Catalunya (2008)”

Les dades més recents que tenim són les de l'Enquesta d'Usos Lingüístics de Catalunya de l'any 2008. El citat treball no demana directament per les qüestions que són el motiu de la present investigació, però sí que ofereix una sèrie de xifres que ens permeten deduir la valoració social del català en àmbits de prestigi.

Si fem la comparació entre els percentatges de la llengua habitual dels informants amb les mateixes xifres referides a l'ús que es fa del català en els centre sanitaris i en les entitats financeres, podem pensar que el català encara es relaciona amb àmbits prestigiats, ja que els

percentatges creixen respecte la llengua habitual. És a dir, hi ha un sector de població que, tot i tenir el castellà com a llengua habitual, en determinats àmbits formals emprà el català:

Taula 52: Comparativa entre contextos. Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de Catalunya (2008).			
	<i>Lleng habitual</i>	<i>Centres sanitaris</i>	<i>Entitats financeres</i>
Català	35,6%	41,6%	44,9%
Castellà	45,9%	46%	42,6
Ambdues	12%	11,6%	10,8%

Globalment les tendències són les mateixes de fa cinc anys (EULC03), tot i que el percentatge de persones amb el català com a llengua habitual ha baixat:

Taula 53: Comparativa entre contextos. Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de Catalunya (2003).			
	<i>Lleng habitual</i>	<i>Centres sanitaris</i>	<i>Entitats financeres</i>
Català	50,1%	50,7%	57,6%
Castellà	44,1%	36,9%	31,7%
Ambdues	4,7%	11,6%	8,8%

Aquesta mateixa dinàmica també es manté en les generacions que tracta la present tesi, els joves (franja de 19 a 35 anys), tot i que en aquest cas el percentatge del català com a llengua habitual és quatre punts percentuals més baixa:

Taula 54: Comparativa entre contextos. Font: Enquesta d'Usos Lingüístics de Catalunya (2003).			
	<i>Lleng habitual</i>	<i>Centres sanitaris</i>	<i>Entitats financeres</i>
Català	31,5%	38,3%	40,2%
Castellà	44%	47,1%	42,3%
Ambdues	14,4%	13,7%	14,1%

5.2.11.- Altres estudis i anàlisi per contextos:

Des d'altres àmbits s'han fet altres contribucions més modestes. D'entrada recuperem una visió de conjunt feta per Ros [et al.] (1988), des de la teoria de la Vitalitat Etnolingüística Objectiva (a partir de Baldaquí, 2004: 64), segons la qual el català (a Catalunya) té una

demografia mitjana-alta, un suport institucional mitjà-alt, una vitalitat global mitjana-alta i, centrat en el tema que ens ocupa, un estatus alt.

També es manté en la mateixa línia l'obra de compendi d'anàlisi sociològica dirigida per S. Giner, intitulada “*La Societat Catalana*”, on a l'apartat de la llengua Romaní i Strubell (1998) recullen una sèrie de xifres d'altres enquestes, per donar una visió de conjunt del tema lingüístic.

Una de les dades més destacades és en paraules els autors, recollint una cita de M. Subirats (1992: 123), que es confirma la relació entre les classes benestants i l'ús preferent del català:

“Les categories socioeconòmiques altes tenen un percentatge de persones de parla catalana que és exactament el doble del de les persones de parla castellana. (...) En les categories mitjanes hi ha encara predomini del grup catalanoparlant, però la situació és més equilibrada; en les categories baixes la situació s'inverteix totalment, de manera tal que més dels dos terços de les persones d'aquest grup són de parla castellana, i menys d'una quarta part de parla catalana. El grup bilingüe, en canvi, es troba en proporcions similars en totes les categories socioeconòmiques, amb únicament una lleugera disminució en les categories baixes.”

També a la mateixa obra, a partir de dades del CIS de 1994, tenim els següents usos en funció de la situació:

Taula 55: Ús lingüístic segons el context o diferents interlocutors. Font: CIS (2004: 806)		
	% català	% castellà
Banc	75	25
Botigues	74	25
Feina / estudis	71	27
Desconegut	70	29
Contestar telèfon	69	30
Parlar amb un municipal	68	32
Amb qui viu a casa	64	34

Boix (1993)²⁷, en una investigació on va analitzar el comportament lingüístic i les opinions sociolingüístiques de joves de l'àrea metropolitana, va constatar que es mantenia la norma de

²⁷ La investigació es va desenvolupar durant l'any 1987 a 154 estudiants de 6 centres, públics i privats, de l'àrea metropolitana amb una metodologia qualitativa.

convergència del catalanoparlant al castellà amb molta força, fet que costa d'interpretar si tenim en compte que el català té un estatus elevat.

Sembla que, malgrat que la comunitat lingüística catalana és considerada com la que té més estatus, atès que ocupen les posicions socioeconòmiques més elevades, aquest factor ha estat secundari a l'hora de l'expansió del català i han prevalgut altres variables com la força demogràfica del castellà i el suport de l'Estat per engrandir el grup etnolingüístic castellà. Per tant, tot i l'elevada consideració simbòlica del català són els catalanoparlants els que s'adapten majoritàriament al codi dels castellanoparlants.

Tot seguit observarem l'ús del català en diferents àmbits formals de la societat, és a dir, espais prestigiats. Tal com s'ha suggerit en el punt 3 una forta presència en aquests àmbits ens podria fer pensar que el català gaudeix d'un elevat prestigi en els citats espais.

5.2.11.1.- Context educatiu:

Si observem les dades referides a la llengua emprada en els comentaris de text de les PAAU dels darrers anys, es confirma que aquest és un àmbit plenament catalanitzat segons les dades del Consell Interuniversitari de Catalunya (http://www10.gencat.net/dursi/generados/catala/universitats/recurs/doc/i.a._acces_universitat.xls), més del 90% de les proves es realitzen en català.

Si l'educació en general és un àmbit de prestigi, més ho és la universitat com a punt culminant de l'etapa formativa d'una persona, per aquest motiu podem suposar que el català té un elevat prestigi en l'àmbit educatiu.

Amb tot, això no significa que la majoria d'estudiants sigui d'origen catalanoparlant, i així ens ho demostra Boix (1993: 66), segons el qual, amb dades del curs 1996-1997 de la Universitat de Barcelona el 48,3% d'alumnes són d'origen castellanoparlant i el 36,7%, catalanoparlant. Aquestes xifres semblen afirmar amb més força que el català és una llengua de prestigi en aquest àmbit, ja que fins i tot l'alumnat d'origen castellanoparlant canvia al català, tot i que no hi estan obligats. En darrer lloc, cal dir que l'ús del català a les universitats catalanes (<http://www.intercat.cat/ca/info/catala-universitat.jsp>) se situa lleugerament per sobre del 60%, fet que corrobora el que hem observat en aquest àmbit: el català és una llengua de prestigi.

5.2.11.2.- Context socioeconòmic i laboral:

En l'àmbit socioeconòmic i laboral disposem de l'excel·lent compendi de dades de Solé i Alarcón (2001: 47), en el qual podem observar (percentatges referits a la regió metropolitana de Barcelona) que la majoria de població de classe mitjana (77,6%) és nascuda a Catalunya mentre que la classe treballadora no arriba al quaranta per cent, fet que ens pot explicar, ni que sigui parcialment, que la majoria de catalanoparlants provenen d'àmbits socials benestants i per tant, amb un cert reconeixement social. Però, també constatem que el requeriment del català per accedir a una ocupació, és a dir, com a requisit explícit és xifrat en un 12% (Solé i Alarcón, 2001: 51, extret d'*El País*, 30.5.99).

Centrant-nos en l'empresa privada, els mateixos autors (p. 55) afirmen que:

“el criteri lingüístic de selecció i promoció de personal que ha prevalgut és el coneixement de llengües estrangeres per sobre de les autòctones.”

Per al mateix àmbit geogràfic, la regió metropolitana de Barcelona, els autors aporten aquesta taula on s'observa clarament que el català és la llengua més habitual en la classe social mitjana i el castellà ho és de la treballadora:

Taula 56: Caracterització idiomàtica segons la classe social. Font: Solé i Alarcón (2001: 55).

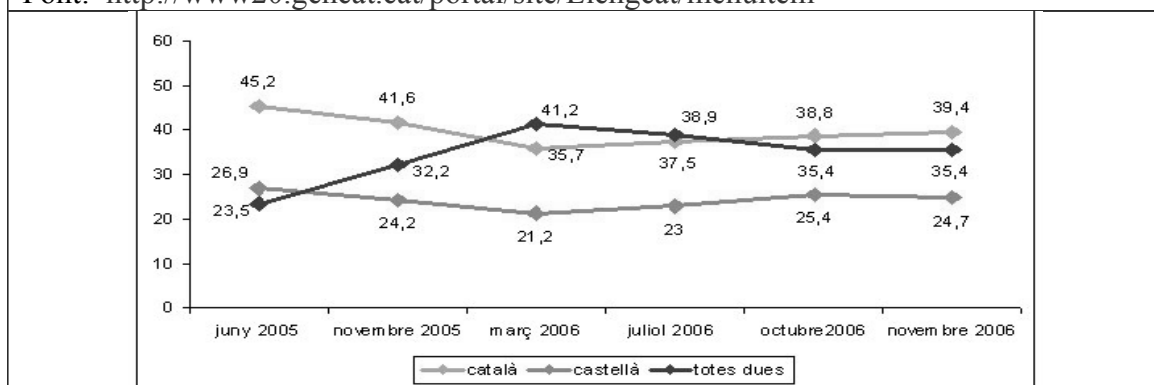
	Classe mitjana (personal altament qualificat, empleats i tècnics mitjans, empresaris amb assalariats, petits empresaris amb assalariats, comerciants i artesans i propietaris agraris)	Classe treballadora (contramestres i capatassos, obrers qualificats, obrers no qualificats, treballadors de serveis i treballadors agraris)
Català	46,6	26,6
Castellà	40,8	66,5
Les 2 per igual	12,2	6,5
Altres llengües	0,4	0,7
Total	100%	100%

Com es pot observar el català és majoritari entre les professions que en el punt 2.1.1 hem vist que estaven més ben valorades socialment, per la qual cosa podem pensar que, per extensió, el català també rep aquesta consideració positiva.

En general, a Catalunya, la llengua majoritària a la feina és el català tal com es pot evidenciar en el següent gràfic (taula 57). Cal recordar que no arriba a la meitat de població catalana que té com a llengua primera el català i, en canvi, els que a la feina empren habitualment el castellà no arriben al 25%. Per tant, hi ha un nombre rellevant de mutacions de castellanoparlants vers català que es poden explicar, en part, gràcies al reconeixement del català com a llengua pròpia del lloc de treball, en principi un àmbit formal:

Taula 57: Em podria dir en quina llengua parla o parlava habitualment a la feina? (%).

Font: <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem>

Amb aquesta darrera afirmació podem pensar que es confirma quan observem que el català es vincula a les feines amb més reconeixement social. Les dades són de Solé i Alarcón (2001: 49), segons les xifres de l'INUSCAT:

Taula 58: Valoracions sobre l'ús del català per activitat i professió. Font: INUSCAT (1996: 144).

	Baix (%)	Mig (%)	Alt (%)	Total (n)
<i>Professions liberals</i>	22	14	64	120
<i>Empresaris</i>	21	18	61	160
<i>Tècnics</i>	27	13	60	80
<i>Pensionistes</i>	33	8	59	652
<i>Administratius</i>	33	17	50	422
<i>Treballadors qualificats</i>	42	10	48	670
<i>Ocupats</i>	39	15	46	1.141
<i>Mestresses</i>	45	13	42	730
<i>Estudiants</i>	48	15	37	296
<i>Treballadors no qualificats</i>	60	9	31	388
<i>Aturats</i>	60	14	26	248

Per tant, sembla inqüestionable que el català encara es relaciona amb les professions de més prestigi, per la qual cosa, i per extensió, en surt reforçat pel que fa a les consideracions socials que rep com a llengua d'elevat estatus.

Aquest fet sembla confirmar-se quan recuperem els gràfics següents on es constata que el segon avantatge assenyalat majoritàriament pel sector de les PIMES entrevistat és la bona

imatge de l'empresa. És a dir, creuen que usar el català els ajuda a l'hora de presentar-se als seus clients.

Taula 59: Segon avantatge més important d'implantar el català. Serveis empresarials i finances. Font: Enquesta d'usos lingüístics a petites i mitjanes empreses de serveis, Secretaria de Política Lingüística (2007: 41 – 42).

Avantatges	De 10 a 19 treballadors	De 20 a 99 treballadors	Total
Bona imatge de l'empresa	17,6	20,0	18,8
Millor atenció als clients	9,4	10,0	9,7
Promoció i conservació de la llengua catalana	8,2	6,3	7,3
Bona relació amb les administracions públiques	2,4	7,5	4,8
Més competitivitat amb altres empreses que no l'usen	3,5	3,8	3,6
Altres	4,8	1,3	3,0
Facilita la comunicació	2,4	1,3	1,8
Adequació a la realitat del país	1,2	0,0	0,6
Per tenir avantatges amb l'administració	1,2	0,0	0,6
No ho sap / No contesta	54,1	51,3	52,7
Base*	85	80	165

*Afirmen que utilitzar el català té avantatges. Resposta espontània. Lectura vertical.

Taula 60: Segon avantatge més important d'implantar el català. Altres serveis.

Avantatges	De 10 a 19 treballadors	De 20 a 99 treballadors	Total
Bona imatge de l'empresa	17,5	26,8	21,8
Promoció i conservació de la llengua catalana	13,4	11,0	12,3
Millor atenció als clients	12,4	9,8	11,2
Bona relació amb les administracions públiques	4,1	7,3	5,6
Més competitivitat amb altres empreses que no l'usen	3,1	3,7	3,4
Altres	4,1	2,4	3,4
Facilita la feina dins de l'organització	2,1	1,2	1,7
Adequació a la realitat del país	1,0	1,2	1,1
L'ús de la llengua pròpia	1,0	0,0	0,6
No ho sap / No contesta	45,4	39,0	42,3
Base*	97	82	179

*Afirmen que utilitzar el català té avantatges. Resposta espontània. Lectura vertical.

Taula 61: Segon avantatge més important d'implementar el català. Comerç, hoteleria i transports.

Avantatges	De 10 a 19 treb.	De 20 a 99 treb.	De 100 a 249 treb.	Total de 10 a 99 treb.	Total de 10 a 249 treb.
Bona imatge de l'empresa	33,2	27,9	46,2	30,9	31,4
Promoció o conservació de la llengua catalana	15,6	19,4	0,0	17,3	16,7
Millor atenció als clients	11,4	12,7	23,1	12,0	12,3
Més competitivitat amb altres empreses que no l'usen	5,2	4,8	0,0	5,1	4,9
Bona relació amb les administracions públiques	3,3	4,2	0,0	3,7	3,6
Facilita la comunicació	1,4	0,6	0,0	1,1	1,0
L'ús de la llengua pròpia	0,9	1,2	0,0	1,1	1,0
Adequació a la realitat del país	0,0	1,2	0,0	0,5	0,5
Altres	0,5	1,2	0,0	0,8	0,8
No ho sap / No contesta	28,4	26,7	30,8	27,7	27,8
Base*	211	165	13	376	389

*Afirmen que utilitzar el català té avantatges. Resposta espontània. Lectura vertical.

Amb tot, som plenament dins d'una dinàmica de contradiccions difícil de valorar perquè els dos següents gràfics del mateix estudi ens diu, per un costat, que la majoria d'empreses usen el català amb els seus usuaris però, en canvi, les tendències es capgiren quan aquestes mateixes empreses han de presentar-se mitjançant la seva pàgina web.

Taula 62: Llengua de l'activitat oral més habitual amb usuaris (Declaració). Font: Enquesta d'usos lingüístics a petites i mitjanes empreses de serveis, Secretaria de Política Lingüística (2007: 41–42).

	Català	Castellà	Altres	Base
Serveis empresarials i finances	57,6	38,0	4,4	357
De 10 a 19 treballadors	56,8	38,0	5,2	187
De 20 a 99 treballadors	58,5	38,0	3,5	170
Altres serveis	59,5	36,1	4,4	372
De 10 a 19 treballadors	58,4	37,6	4,0	211
De 20 a 99 treballadors	60,9	34,2	4,9	161
Comerç, hotelaria i transports	48,6	40,4	11,0	998
De 10 a 19 treballadors	50,8	38,4	10,8	561
De 20 a 99 treballadors	45,9	43,0	11,1	407
De 100 a 249 treballadors	44,3	43,5	12,2	30
Total de 10 a 99 treballadors	53,0	38,9	8,1	1.697

Taula 63: Llengua de la pàgina inicial del web

		Català	Castellà	Altres	Base
Serveis empresarials i finances	Declaració	30,3	57,4	12,3	225
	Documental	22,4	39,6	38,0	100
De 10 a 19 treballadors	Declaració	25,6	59,3	15,1	110
	Documental	18,4	42,4	39,2	46
De 20 a 99 treballadors	Declaració	39,4	55,5	9,6	115
	Documental	25,9	37,2	36,9	54
Altres serveis	Declaració	40,1	50,5	90,6	255
	Documental	34,9	33,7	31,4	108
De 10 a 19 treballadors	Declaració	37,5	52,8	9,7	134
	Documental	31,3	32,4	36,3	52
De 20 a 99 treballadors	Declaració	43,0	48,0	9,0	121
	Documental	38,3	34,8	26,9	56
Comerç, hoteleria i transports	Declaració	32,3	50,5	17,2	665
	Documental	29,9	52,2	17,9	306
De 10 a 19 treballadors	Declaració	32,4	52,0	15,6	320
	Documental	30,4	49,6	20,0	134
De 20 a 99 treballadors	Declaració	32,5	49,0	18,5	315
	Documental	28,8	54,9	16,3	152
De 100 a 249 treballadors	Declaració	29,3	51,4	19,3	30
	Documental	34,2	49,6	16,2	20
Total de 10 a 99 treballadors	Declaració	33,8	51,9	14,3	1.115
	Documental	29,3	45,7	25,0	494

Referit a l'àmbit de la retolació de les empreses, amb dades de l'any 1991 tenim que el català es feia servir de manera molt irregular, però globalment sempre se situava per sota del castellà, tant en les relacions externes com internes (Solé i Alarcón, 2001: 40, 41). Així constatem com el 89,9% de les factures externes es fan en castellà però la primera atenció telefònica el 66,4% es fa en català. Una dada molt significativa és la referida a la llengua de comunicació en el consell directiu, on el català (preferentment) és emprat en el 49,1% mentre que el castellà (preferentment) no arriba al 30%.

Un cas ben diferent és el dels supermercats i dels hipermercats, on s'evidencia que el català és majoritari en gairebé tots els aspectes²⁸:

Taula 64: Ús del català en els supermercats i hipermercats.		
	1999	2004
Adequació oral	78,4	67,9
Retolació	62,2	60,1
Cartells	57,7	51,2
Comunicació i etiquetatge	42,8	31

5.2.11.3.- Context de justícia:

²⁸ Les dades de l'any 1999 són de Solé i Alarcón (2001: 42) i les de l'any 2004 són de la Generalitat de Catalunya: http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades%20origen%20territori%20i%20poblacio/Altres/Arxius/2004_supers.pdf

Disposem de múltiples dades pel que fa a l'àmbit jurídic. Probablement la que resulta més il·lustrativa per valorar el reconeixement del català dins aquest àmbit és l'ús que en fan advocats, procuradors i pèrits. El fet que s'hi adrecin en una o altra llengua ens pot suggerir quina de les dues és més adequada en aquest àmbit i, per tant, quina gaudeix d'un major reconeixement.

Taula 65: distribució de cada llengua en la documentació presentada per advocats, procuradors i pèrits. Font: http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades_territori_poblacio/Altres/Arxius/EULIP2008_Just.pdf).

	Català	Castellà	BASE
Àmbit Metropolità	22,4%	77,6%	374
Comarques Centrals	53,2%	46,8%	22
Comarques Gironines	50,1%	49,9%	54
Camp de Tarragona	21,8%	78,2%	48
Terres de l'Ebre	18,0%	82,0%	10
Àmbit de Ponent	41,6%	58,4%	25
Alt Pirineu i Aran	44,0%	56,0%	5
Més de 500.000 hab.	22,2%	77,8%	201
De 75.001 a 500.000 hab.	28,7%	71,3%	167
De 35.000 a 75.000 hab.	30,3%	69,7%	109
Menys de 35.000 hab.	35,8%	64,2%	61
Àmbit Civil	25,0%	75,0%	137
Àmbit Penal	25,2%	74,8%	169
Àmbit Contenciós Adm.	40,0%	60,0%	25
Àmbit Laboral	22,3%	77,8%	52
Àmbit Mixt	31,6%	68,4%	155
TOTAL	27,4%	72,6%	538

No s'utilitza ni l'aranès ni cap altra llengua en la documentació que arriba d'advocats, procuradors i pèrits.

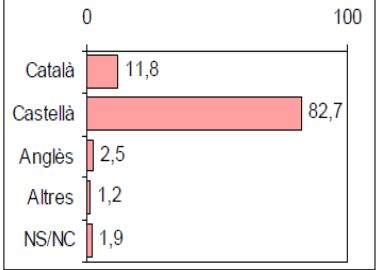
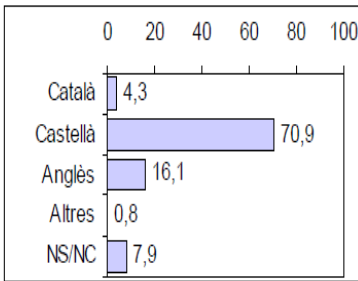
Com es pot evidenciar, malgrat les diferències per zones, el castellà hi és la llengua preferent, fet que probablement relega el català a una posició de menor reconeixement social en aquest context. A més, cal observar que el seu ús decreix a mesura que la població té una major demografia.

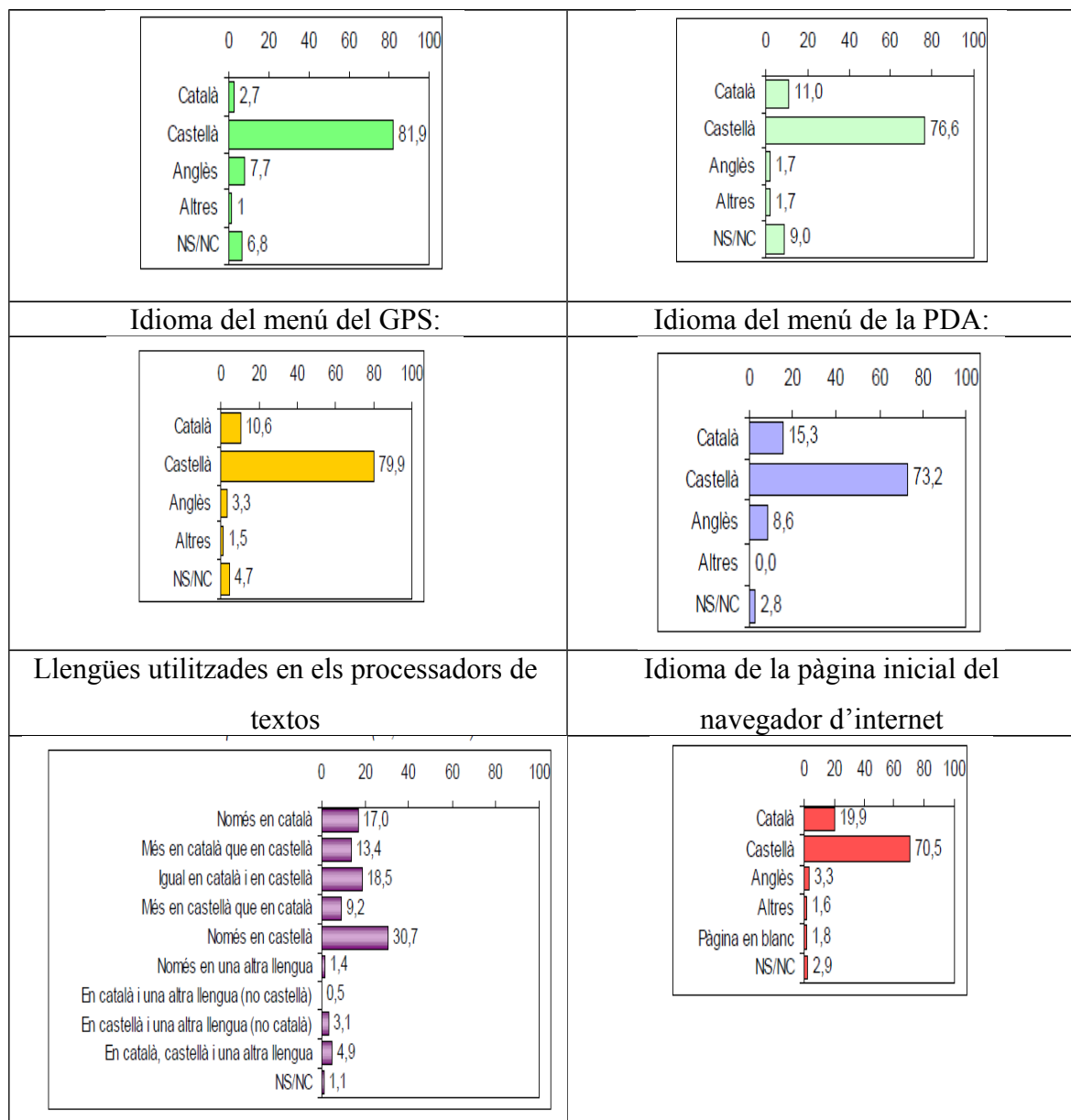
5.2.11.4.- Context comunicatiu:

Tampoc no ajuda gaire a l'assoliment de prestigi per al català l'àmbit comunicatiu, ja que la majoria de diaris venuts (Direcció General de Política Lingüística –DGPL-, 2001: 86), el 61,9% eren en castellà, el 28,5%, en català i el 9,5%, en versió doble. La mateixa tendència pel que fa al nombre de llibres venuts en català (p. 96) que a l'any 2000 es va xifrar en el 14,2%. Molt pitjor per al català és la situació en el cinema (p. 103) ja que l'any 2000 només es va projectar el 2,4% de les pel·lícules en català i el doble en altres llengües, mentre que la resta, en castellà. També registra uns percentatges inferiors al castellà pel que fa a la llengua dels webs consultats; així per llengües (p. 116) l'any 2001 es va xifrar que el 26,6% ho va fer en català, el 45% en castellà i el 24,2% en anglès. Només el teatre, com a única excepció, l'any 2001 (p. 113) va assolir el 60,9% de les representacions en català, mentre que el castellà es va quedar en el 23,9%. Per tot plegat podem deduir amb facilitat que el català és una llengua que rep una consideració poc positiva si tenim en compte l'ús que se'n fa en els àmbits comunicatiu i audiovisual.

5.2.11.5.- Context tecnològic:

Segons l'estudi de Fundació Observatori per a la Societat de la Informació de Catalunya (FOBSIC) (2007), l'ús del català registra uns percentatges molt inferiors als del castellà, i així ho mostren les següents taules:

Taula 66: Ús idiomàtic en diferents tecnologies. Font: FOBSIC (2007).																									
Idioma del menú del mòbil:	Idioma de l'MP3																								
 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Idioma</th> <th>Percentatge</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Català</td> <td>11,8</td> </tr> <tr> <td>Castellà</td> <td>82,7</td> </tr> <tr> <td>Anglès</td> <td>2,5</td> </tr> <tr> <td>Altres</td> <td>1,2</td> </tr> <tr> <td>NS/NC</td> <td>1,9</td> </tr> </tbody> </table>	Idioma	Percentatge	Català	11,8	Castellà	82,7	Anglès	2,5	Altres	1,2	NS/NC	1,9	 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Idioma</th> <th>Percentatge</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Català</td> <td>4,3</td> </tr> <tr> <td>Castellà</td> <td>70,9</td> </tr> <tr> <td>Anglès</td> <td>16,1</td> </tr> <tr> <td>Altres</td> <td>0,8</td> </tr> <tr> <td>NS/NC</td> <td>7,9</td> </tr> </tbody> </table>	Idioma	Percentatge	Català	4,3	Castellà	70,9	Anglès	16,1	Altres	0,8	NS/NC	7,9
Idioma	Percentatge																								
Català	11,8																								
Castellà	82,7																								
Anglès	2,5																								
Altres	1,2																								
NS/NC	1,9																								
Idioma	Percentatge																								
Català	4,3																								
Castellà	70,9																								
Anglès	16,1																								
Altres	0,8																								
NS/NC	7,9																								
Idioma del menú de la consola de jocs:	Idioma del menú del TDT																								

Amb aquests registres sembla que el català no es deu relacionar d'una manera marcada amb les noves tecnologies, per la qual cosa el català, probablement, disposa d'un prestigi baix en aquest àmbit.

SÍNTESI:

En aquest capítol hem detallat la presència del català i el castellà en funció dels diferents entorns socials de Catalunya. L'objectiu, tal com ha estat indicat al principi, és intentar diagnosticar quina llengua té més prestigi a Catalunya i sobre quines variables (legals,

econòmiques, demogràfiques, etc) se sustenta per aconseguir aquesta posició preponderant pel que fa la reconeixement social.

Els factors que afavoreixen el prestigi del català són els següents:

- Es relaciona amb les classes econòmiques benestants, les persones amb estudis superiors i els càrrecs directius de les empreses.
- És la llengua d'àmbits formals com l'ensenyament universitari, els centres sanitaris i les entitats financeres.
- Molts informants la consideren un valor positiu per aconseguir un ascens sociolaboral.
- Es relaciona a una comunitat econòmicament dinàmica.
- És la llengua del poder polític local i autonòmic.

Els factors que afavoreixen el prestigi del castellà a Catalunya són els següents:

- La demografia, tant globalment al món, com pel creixement del grup castellanoparlant a Catalunya.
- Es la llengua del poder polític estatal (suport legal).
- Projecció internacional.
- És la llengua de poblacions grans.
- És l'idioma majoritari entre les generacions més joves.
- És relaciona amb àmbits de prestigi, perquè n'és la llengua preponderant, com la justícia, el comunicatiu i el tecnològic (en aquest darrer cas, juntament amb l'anglès).

Amb aquestes dades és difícil assegurar amb rotunditat quina de les dues llengües és la que té més prestigi a Catalunya. Amb tot, podem especular, seguint en la mateixa línia de les diferents investigacions sociolingüístiques ara analitzades, que a Catalunya ha prevalgut la variable econòmica. En aquest sentit, sembla que el català ha sortit més afavorit, ja que es relaciona amb les classes socials mitjanes i altes. En canvi, una altra variable amb molt de pes per prestigiar una llengua, tal com l'estatus i suport institucionals, han quedat una mica en segon terme.

Tot seguit ens disposem a confirmar aquestes dades i intentar detectar quina variable és la que pesa més a l'hora de prestigiar actualment les dues llengües oficials de Catalunya.

6.- ASPECTES METODOLÒGICS:

6.1.- Mètodes quantitativs enfront de mètodes qualitativs:

Tradicionalment, s'han oposat dos tipus bàsics d'investigacions sociològiques: d'una banda la sustentada en criteris qualitativs, i d'altra banda la nodrida de principis quantitativs²⁹. Tots dos mètodes tenen avantatges i inconvenients i l'elecció d'un dels dos procediments per recollir una determinada informació anirà en funció dels objectius que es plantegin inicialment en un estudi.

Recollint la proposta de Cea les principals característiques de cada metodologia són les següents:

Taula 67: diferències entre el paradigma quantitatiu i el qualitatiu. Font: Cea (1998: 46).		
	Paradigma quantitatiu	Paradigma qualitatiu
Base epistemològica	Positivismo, funcionalismo	Historicismo, fenomenología, interaccionismo, simbólico
Enfasis	Medición objetiva (de los hechos sociales o actitudes individuales); demostración de la causalidad y la generalización de los resultados de la investigación.	El actor individual: descripción y comprensión interpretativa de la conducta humana, en el propio marco de referencia del individuo o grupo social que actúa.
Recogida de información	Estructurada y sistemática.	Flexible: un proceso interactivo continuo, marcado por el desarrollo de la investigación.
Anàlisis	Estadístico, para cuantificar la realidad social, las relaciones causales y su intensidad.	Interpretacional, socio-lingüístico y semiológico de los discursos, acciones y estructuras latentes.
Alcance de resultados	Nomotética: búsqueda cuantitativa de leyes generales	Ideogràfica: búsqueda cualitativa de significados de la

²⁹ En aquest apartat bàsicament aportarem informacions referents als mètodes emprats en aquesta investigació. Amb tot, assenyalo tres títols de referència on se sustenten el principis del present estudi: Hernández (1998), Salkind (1999) i Sierra Bravo (1994). Pel que fa als mètodes estrictament quantitativs em baso en les aportacions de Cea (1998) i Rojas et al. (1998).

	de la conducta.	acción humana.
--	-----------------	----------------

Tenint en compte les característiques de cada mètode, Lapresta en resumeix de la següent manera els avantatges i inconvenients (adaptat de Lapresta):

Taula 68: Avantatges i inconvenients segons el mètode. Font: Lapresta (2004: 285-286).		
	<i>Quantitatiu</i>	<i>Qualitatiu</i>
<i>Avantatges</i>	Capacitat de generalització. Estandardització. Possibilitat de repetir l'experiment. Objectivitat.	Flexibilitat. Entendre les persones i el context com un tot. Possibilitat d'entrar en aspectes privats. Probabilitat de comprensió de contextos globals.
<i>Inconvenients</i>	Rigidesa. Caràcter estàtic. Limitació d'anàlisi de contextos. Impossibilitat d'arribar a aspectes subjectius i privats dels informants.	Falta de representativitat. Impossibilitat de generalització. No es pot globalitzar.

Segons la proposta de Cots, Llorca i Irun (2009: 60) els dos mètodes tenen quatre diferències substancials:

“1. El positivisme parteix de la premissa que hi ha una realitat social que es concreta i s’observa a partir d’uns fets concrets; observant aquests fets concrets, podrem arribar a conclusions d’ordre més abstracte o general sobre l’estructura social. Per a la ciència social interpretativa, la realitat social es configura i es construeix constantment a partir dels significats que els membres d’un grup fan circular mentre interactuen.

2. La recerca positivista s’aproxima als fenòmens amb preguntes concretes per respondre; la recerca interpretativa procura aproximar-s’hi amb preguntes molt generals i deixant que les dades les vagin concretant.

3. La fiabilitat de la recerca positivista es basa en la repetibilitat d'un fet en individus i/o en contextos diferents; per a la recerca interpretativa, la fiabilitat recolza en criteris diferents, com ara la coherència en la interpretació de les dades, l'exhaustivitat argumentativa i la profunditat interpretativa, la qual cosa genera punts de vista nous.

4. Finalment, des de la perspectiva positivista, la finalitat podria ser la de presentar fets en termes d'uns patrons de mesura més o menys estandarditzats que facilitaria la generalització per acumulació de dades; des del punt de vista interpretatiu, l'objectiu és el de revelar maneres de categoritzar la realitat social i construir-la."

En el nostre cas hem triat el mètode quantitatiu bàsicament per un motiu: perquè, en principi, és el que ens permetrà aconseguir una caracterització més general del segment de població estudiat. Tenint en compte que s'ha incidit poques vegades en aquest tema, la idea era, doncs, buscar una metodologia que ens aportés tendències generals i no que cerqués tant el detall, aspecte en què la metodologia qualitativa és més forta.

6.2.- Selecció de la mostra:

Correntment s'ha fet notar la importància a l'hora de seleccionar els informants perquè aquests puguin ser representatius de l'estructura social o d'un conjunt en concret, com és el nostre cas. L'objectiu és que totes les sensibilitats socials siguin representades proporcionalment en funció de la seva presència en la societat i, per tant, que totes les persones tinguin les mateixes possibilitats d'esdevenir potencials informants. Per posar un exemple del nostre àmbit: és evident que no seria representativa del conjunt de Catalunya una mostra on els informants només fossin de poblacions majoritàriament catalanoparlants, ja que aquesta no és la repartició del conjunt del país.

Hi ha diferents maneres per configurar la mostra final de la investigació. Fonamentalment hi ha dos procediments per fer la selecció de la mostra, és a dir, escollir el conjunt d'elements objecte d'estudi (Rodríguez, 1990: 289) que ha d'esdevenir representatiu del total de la població estudiada: mostratge probabilístic i mostratge no probabilístic. Segons González, les principals característiques de cada mètode són:

Taula 69: Avantatges i inconvenients segons el mostreig. Font: González (1997: 100, 101).	
<i>Muestreo probabilístico</i>	<i>Muestreo no probabilístico</i>
<i>Especialmente útil cuando se quiere cuantificar.</i>	<i>Especialmente útil cuando se quiere cualificar.</i>
<i>Todos los casos presentes es el marco muestral tiene la misma probabilidad de estar en la muestra final o, al menos, una probabilidad que es conocida para cada caso.</i>	<i>Todos los casos no tienen la misma probabilidad de ser seleccionados para la muestra.</i>
<i>Es ciego a la hora de seleccionar los elementos muestrales finales.</i>	<i>El investigador elige los casos que mas le interesan. Aquellos que pueden aportar una información más rica.</i>
<i>No requiere un conocimiento elevado de la población que se va a estudiar.</i>	<i>Requiere un conocimiento elevado de la población que se va a estudiar.</i>
<i>Permite inferencias estadísticas.</i>	<i>Permite hacer inferencias lógicas.</i>

Aquestes diferències entre els dos mètodes fan que calgui triar el procediment més adequat en funció dels objectius de la investigació. Cea (1998) adjudica major idoneïtat als mètodes probabilístics amb propòsits d'estimació de paràmetres i comprovació d'hipòtesis. En canvi, segons la mateixa autora els procediments no probabilístics resulten especialment funcionals quan els propòsits són la indagació exploratòria i en el cas dels estudis qualitius, poc significatius quant a la representativitat estadística.

Cal assenyalar les implicacions pragmàtiques de cada mètode amb la finalitat de veure les possibilitats que s'ajusten més a la disponibilitat infraestructural de l'investigador. D'una banda el mostratge probabilístic ens aporta dades més representatives de la realitat social analitzada ja que la selecció dels informants està feta mitjançant criteris objectius però, en canvi, exigeix una organització molt complexa i, normalment, amb elevats costos econòmics i de temps. D'una altra banda els mostratges no probabilístics destaquen per ser més econòmics però, com a contrapunt, la subjectivitat a l'hora de seleccionar la mostra redueix la possibilitat de fer extensius els resultats aconseguits a la resta de la població.

En aquesta investigació s'ha optat per seleccionar el procediment de mostratge probabilístic. De les quatre opcions dels procediments probabilístics (aleatori, sistemàtic amb arrancada

aleatòria, estratificat i conglomerats) s'ha seleccionat l'anomenat estratificat que es caracteritza per establir restriccions a la selecció aleatòria. En el meu cas la variable que ha servit d'element per estratificar la mostra ha estat el demolingüístic (contextos majoritàriament catalanòfons/castellanòfons). Relacionat directament amb el tema central d'aquesta investigació, el prestigi, m'he fixat en un sector concret de població, estudiantat de 2n de batxillerat. Aquest col·lectiu s'orienta, pels estudis cursats, cap a àmbits prestigiats, ja que en principi han d'acabar estudiant a la universitat. Aquests estudis superiors (vegeu 2.1.2) estadísticament permeten l'accés a les feines més reconegudes socialment.

6.3.- Elecció de les ciutats de la mostra:

En el darrer estudi demolingüístic de la Generalitat de Catalunya (2003) (EULC-03), es constata que hi ha dues zones pel que fa als usos lingüístics: d'una banda, una gran part de Catalunya que es manifesta majoritàriament catalanoparlant (Comarques gironines, Terres de l'Ebre, Àmbit de Ponent, Comarques centrals i Alt Pirineu i Aran), i una altra zona de predomini castellanoparlant (Camp de Tarragona i Àmbit metropolità). La següent taula ho demostra a bastament.

Taula 70: Població segons llengua habitual. Font: Enquesta d'Usos Lingüístics a Catalunya (2008: 33):

	Català	Castellà	Ambdues	Altres situacions	Total
Àmbit metropolità	41,5	52,1	5,3	1,2	100,0
Comarques gironines	70,3	24,8	3,6	1,3	100,0
Camp de Tarragona	54,4	41,1	3,9	0,6	100,0
Terres de l'Ebre	89,4	7,4	1,4	1,7	100,0
Àmbit de Ponent	76,5	20,1	3,0	0,4	100,0
Comarques Centrals	72,2	23,8	3,5	0,6	100,0
Alt Pirineu i Aran	71,7	20,3	2,6	5,4	100,0
Catalunya	50,1	44,1	4,7	1,1	100,0

Sobre la base d'aquestes dues zones, inicialment, vaig escollir una població que se situés a la franja central quant a coneixement del català de cada zona (Castelldefels i Igualada). Per determinar aquesta centralitat vaig optar per vincular l'enquesta d'usos lingüístics del 2003 amb el cens lingüístic de l'IDESCAT del 2001 (<http://www.idescat.cat/>) perquè l'EULC-03 no aporta dades per ciutats. Així, per exemple, pel que fa l'Àmbit metropolità, vaig desestimar poblacions com Badia del Vallès per situar-se en un extrem quant a castellanització lingüística, o Sant Feliu de Llobregat ja que es manifestava molt més catalanoparlant que la resta de l'Àrea metropolitana.

A continuació vaig triar dues poblacions més (Sort i Salou), una clarament catalanoparlant i l'altra, preferentment castellanoparlant. En darrer terme, vaig incloure en la mostra alguns instituts de la ciutat de Barcelona per la seva singularitat sociològica que es manifesta, per exemple, en una concentració de centres docents privats amb informants d'una categoria socioeconòmica que moltes altres poblacions catalanes no tenen.

6.3.1.- Castelldefels:

En primer lloc es va seleccionar Castelldefels com a població representativa de l'àmbit metropolità, situada entre els baixos percentatges, pel que fa a l'ús del català, de Cornellà o Sant Adrià del Besòs i els percentatges superiors de Sant Feliu de Llobregat o Sant Joan Despí. Com es pot observar en la següent taula, Castelldefels se situa clarament per sota de la mitjana catalana.

Taula 71: Coneixement del català. Font: http://www.idescat.cat/							
Coneixement del català							(percentatge)
		L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	No l'entén	Població de 2 anys i més
Castelldefels	2001	91,7	63,8	65,8	40,9	8,3	44.931
	1996	91,5	63,2	60,8	37,1	8,5	37.684
Baix Llobregat	2001	92,4	65,8	67,9	43,3	7,6	672.556
	1996	91,5	63,2	62,4	38,6	8,5	631.294
Catalunya	2001	94,5	74,5	74,3	49,8	5,5	6.176.751
	1996	95,0	75,3	72,4	45,8	5,0	5.984.334

6.3.2.- Igualada:

Com a localitat representativa de la franja alta quant a catalanitat lingüística es va triar Igualada, amb els següents percentatges de competència lingüística catalana:

Taula 72: Coneixement del català. Font: http://www.idescat.cat/							
Coneixement del català							(percentatge)
		L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	No l'entén	Població de 2 anys i més
Igualada	2001	96,6	83,5	82,3	60,9	3,4	32.098
	1996	97,8	86,4	81,8	59,5	2,2	31.925
Anoia	2001	95,8	79,0	77,4	55,2	4,2	90.986
	1996	96,2	80,5	75,4	51,6	3,8	85.419
Catalunya	2001	94,5	74,5	74,3	49,8	5,5	6.176.751
	1996	95,0	75,3	72,4	45,8	5,0	5.984.334

Un cop es va seleccionar Igualada calia confirmar que la resta de comarques que representava fossin sociològicament similars, en cas contrari, no hagués pogut realitzar una extrapolació de resultats per tota la zona que volia representar. Amb les següents dades que presento sembla que vaig aconseguir la representativitat desitjada ja que la majoria de dades descriuen característiques sociològiques molt properes:

6.3.2.1.- Concomitàncies quant al cens lingüístic:

En primer terme, exposo una comparativa sobre la base del Cens Lingüístic del 2001 on es constaten les coincidències demolingüístiques de les demarcacions aplegades:

Taula 73: Coneixement del català: Font: http://www.idescat.cat/ .					
		<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Comarques gironines	Gironès	96,2(96,6) ³⁰	82,5 (83,5)	82 (82,3)	61,6 (60,9)
	Garrotxa	97,4	89,9	86,7	62,6
	Alt Empordà	94,4	79,4	77,8	53,9
	Baix Empordà	94,7	79,9	79,2	57,8
	Selva	94,9	77,7	76,7	54,3
Comarques centrals	Osona	96,2	86,1	83,7	65,4
	Bages	96,8	82,7	81,3	60,7
	Anoia	95,8	79	77,4	55,2
	Berguedà	98	90	87	65,3
	Solsonès	97,6	90,5	87,6	66,8
Àmbit de Ponent	Segarra	95,1	86,2	83,3	62,1
	Urgell	97,3	88,7	85,8	67,4
	Pla d'Urgell	97,5	88,4	85,7	62,4
	Garrigues	98,5	93	89	61,9
	Segrià	97	83,7	80,4	53,7
	Noguera	97,8	90,7	86,6	60,4
Terres de l'Ebre	Terra Alta	98,8	91,9	83,1	43,4
	Priorat	98,7	92,5	90,3	68,1
	Ribera d'Ebre	98,4	90,7	84,9	57,9
	Baix Ebre	97	86,5	79,3	52,5
	Montsià	97,2	86,5	76,7	50,7

Quant a la capacitat d'entendre'l veiem que les variacions són mínimes: oscil·la tant per la part superior com per la inferior en 2'2 punts. Respecte a la competència parlada, la diferència fluctua entre els 10,7 per damunt (les Garrigues) i els 4,8 en la direcció oposada (la Selva). Pel que fa a la competència lectora la variació màxima per la banda superior és de 7,7 punts (les Garrigues) i de 3,9 (la Selva i el Montsià) per la banda inferior; globalment, només dues comarques mostren oscil·lacions superiors als cinc punts. En darrer lloc, quant a la capacitat d'escriure, és on es manifesten les diferències més notables, malgrat que només hi ha cinc comarques que es distancien més de cinc punts per sota (bàsicament concentrades a les Terres de l'Ebre) i tres per sobre (curiosament la comarca que declara tenir major competència escrita és el Priorat –Terres de l'Ebre-).

6.3.2.2.- Concomitàncies quant al comportament electoral:

³⁰ Entre parèntesi s'indica els valors de la ciutat d'Igualada.

En el camp estrictament polític, és molt il·lustratiu observar les similituds pel que fa a les opcions polítiques de les quatre zones aplegades (Ponent, Terres de l'Ebre, Comarques Centrals i Comarques de Girona). Esquemàticament, és a dir, comparant tan sols un nombre reduït de ciutats, apporto les dades percentuals de les darreres eleccions dels anys 2006 i 2004:

Taula 74: Representació política segons la ciutat. Font: http://www.idescat.net/territ/BasicTerr?TC=1&V0=1&V1=MUNICIPI										
	<i>Ordre en les eleccions al Parlament de Catalunya de l'any 2006</i>					<i>Ordre en les eleccions al Congrés dels Diputats de l'any 2004</i>				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<u>Ig</u>	Ciu	Psc	Erc	Pp	Ic	Psc	Ciu	Erc	Pp	Ic
<u>Ma</u> <u>n</u>	Ciu	Psc	Erc	Pp	Ic	Psc	Ciu	Erc	Pp	Ic
<u>Lle</u>	Ciu	Psc	Erc	Pp	Ic	Psc	Ciu	Pp	Erc	Ic
<u>Gi</u>	Ciu	Psc	Erc	Ic	Pp	Ciu	Psc	Erc	Pp	Ic
<u>To</u>	Psc	Ciu	Erc	Pp	Ic	Psc	Ciu	Erc	Pp	Ic
Ig.: Igualada, Man.: Manresa, Lle.: Lleida, Gi.: Girona, To.: Tortosa.										

En tot el quadre comparatiu només podem apreciar dues grans variacions: 1) a Tortosa la primera força és el PSC a diferència de la resta de capitals, però aquesta dada queda matisada si fem una visió de conjunt de la comarca del Baix Ebre on CiU es col·loca com a primera força; 2) l'única capital on el PP és la tercera força és Lleida, però si ampliem l'anàlisi al conjunt comarcal del Segrià constatem com ERC representa la tercera opció política més votada. Per tant, aquestes petites desviacions queden esmorteïdes si aprofundim en les xifres electorals i es confirma l'homogeneïtat de la zona descrita.

Això significa, per exemple, una determinada adscripció identitària. El següent gràfic, extret del Baròmetre d'Opinió Política del juliol de 2007, ens mostra l'estreta relació que hi ha entre els partits polítics i el sentiment nacional.

Taula 75:	Identificació nacional segons el partit polític.	Font:
-----------	--	-------

<http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/>

	Record de vot eleccions autonòmiques											
	TOTAL	PPC	CiU	ERC	PSC	ICV EUlA	C's	Altres Nul	Blanc	No va votar	No re- corda	No cont
Base: Total entrevistes												
Mostra real	2200	66	413	295	406	123	13	27	67	536	64	190
Mostra ponderada	2200	71	374	247	427	155	18	23	76	570	59	180

25. Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada? Em sento...

(1) Només espanyol/a	3.7	9.5	0.5	0.1	3.8	5.0	11.0	1.9	-	6.8	7.7	2.4
(2) Més espanyol/a que català/ana	4.8	16.9	2.6	0.3	5.2	3.7	4.1	-	6.3	7.6	3.7	1.8
(3) Tant espanyol/a com català/ana	42.4	67.2	31.9	6.6	63.5	41.5	71.1	56.9	48.9	43.1	43.7	44.6
(4) Més català/ana que espanyol/a	29.0	-	43.0	41.0	20.4	34.6	13.8	20.5	21.4	23.1	34.5	33.2
(5) Només català/ana	17.5	3.7	21.4	50.8	6.2	12.7	-	20.7	22.9	13.3	9.5	15.3
No ho sap	1.2	-	-	0.8	0.4	1.2	-	-	-	3.2	0.7	1.1
No contesta	1.4	2.7	0.6	0.4	0.6	1.2	-	-	0.6	3.0	-	1.6
Mitjana	3.53	2.71	3.83	4.44	3.21	3.47	2.88	3.58	3.61	3.30	3.35	3.59
Desviació típica	0.97	0.80	0.81	0.64	0.78	0.94	0.78	0.88	0.91	1.04	0.98	0.86

Com es pot constatar els votants del PPC i els de C's són els que assoleixen percentatges més elevats quan hi predomina el sentiment espanyol o el català i l'espanyol en la mateixa mesura. En una posició central se situaria al PSC i, en darrer lloc, ERC, CiU i ICV són els partits que representen amb major proporció la preferència vers la catalanitat. Malgrat que no podem parlar d'adscripcions matemàtiques, atès que es mostra un valor força transversal (PPC, C's, ICV i el PSC tenen com a opció preferencial l'opció 3: Tant espanyol/a com català/ana), sí que es poden establir unes tendències clares de major a menor catalanitat-espanyolitat. Per exemple, si sumem les opcions 1 i 2 tenim que el PPC i C's obtenen 26,4% i el 15,1% molt per sobre de la resta de partits que en cap cas arriba al 9%. A l'extrem oposat advertim que ERC i CiU assoleixen, sumant les opcions 4 i 5, un 91,8% i un 64,4% respectivament³¹.

Gràficament, d'acord amb les dades del baròmetre d'opinió pública del juliol del 2007, es pot representar la gradació identitària amb el següent esquema:

Taula 76: Identificació nacional segons l'opció política. Font: http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/									
+ identitat espanyola /- identitat catalana					+ identitat catalana / - identitat espanyola				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
PPC		C's		PSC	ICV		CiU		ERC

³¹ La sociolingüística catalana ha demostrat que el factor identitat esdevé clau per explicar els comportaments lingüístics. Vegeu, per exemple, Querol (2001).

En darrer lloc, en un estudi d'Alarcón en què es demanava als parlamentaris dels diferents partits la conformitat o disconformitat pel que fa a la protecció institucional del català, constatem que es reproduïen mimèticament les tendències suara exposades³²:

Taula 77: Conformitat/disconformitat dels parlamentaris en la protecció institucional del català. Font: Alarcón (2004: 251).				
	<i>P2</i>	<i>P3</i>	<i>P4</i>	<i>Media</i>
CIU	6,7	6,6	6,5	6,62
CDC	6,8	6,7	6,5	6,66
UDC	6,5	6,5	6,2	6,38
PSC	5,1	5,6	4,6	5,11
ICV	6,6	6,6	5,9	6,37
PP	6,8	2,7	1,8	3,78
ERC	6,9	6,9	6,9	6,90

Les xifres semblen prou eloqüents: els registres més elevats (indiquen major predisposició a la intervenció institucional en la protecció de la llengua catalana) els assoleixen, per aquest ordre, ERC i CiU, en canvi a l'altre pol se situen el PSC i el PP³³.

Totes aquestes comparatives ens duen a la conclusió que Igualada pot representar sociològicament els altres indrets de Catalunya apuntats (Terres de l'Ebre, Ponent i Comarques de Girona), ja que com es pot observar en les taules precedents comparteix moltes característiques sociològiques.

6.3.3.- Salou:

Les altres localitats escollides, a banda d'atendre els criteris demolingüístics, també pretenien recollir altres matisos sociològics. Així, a la zona del Camp de Tarragona, es va aplicar l'estudi a Salou (zona castellanoparlant), pel seu caràcter turístic.

La vila de Salou té uns percentatges d'ús del català, a grans trets, lleugerament superiors als de Castelldefels.

Taula 78: Coneixement del català. Font: http://www.idescat.cat/ .
---

³² P2: restitució, P3: promoció; P4: protecció.

³³ Aquesta és una tendència que s'ha anat repetint durant tota la recent democràcia. Per constatar-ho amb dades dels anys vuitanta vegeu Mercadé (1990).

Coneixement del català		(percentatge)					
		L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	No l'entén	Població de 2 anys i més
Salou	2001	90,0	65,2	67,9	44,5	10,0	13.805
	1996	92,3	64,7	65,1	44,1	7,7	10.483
Tarragonès	2001	94,4	74,2	75,1	50,6	5,6	177.387
	1996	94,7	73,7	72,3	46,4	5,3	165.729
Catalunya	2001	94,5	74,5	74,3	49,8	5,5	6.176.751
	1996	95,0	75,3	72,4	45,8	5,0	5.984.334

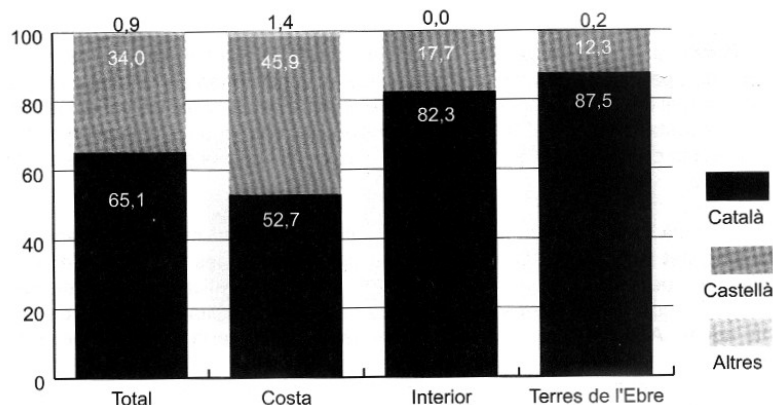
Cal dir que dins el Camp de Tarragona hi ha dues zones molt diferenciades: d'una banda hi ha la zona interior amb uns percentatges de coneixement i d'ús del català molt similars a Igualada, però d'una altra banda hi ha una zona clarament castellanoparlant que es concentra en determinats barris de Tarragona i Reus i en la franja litoral més orientada al turisme.

Els percentatges aconseguits per Garriga mostren aquestes diferències a la ciutat de Tarragona:

Taula 79: Llengües segons el barri de Tarragona. Font: Garriga (1993: 167).				
	<i>Eixample, Part Alta...</i>	<i>La Canonja i St. Pere i St. Pau</i>	<i>St. Salvador i Torreforta</i>	<i>Bonavista i Campclar</i>
Català	66,3	47,1	27,6	6,7
Castellà	33,7	52,9	72,4	93,3

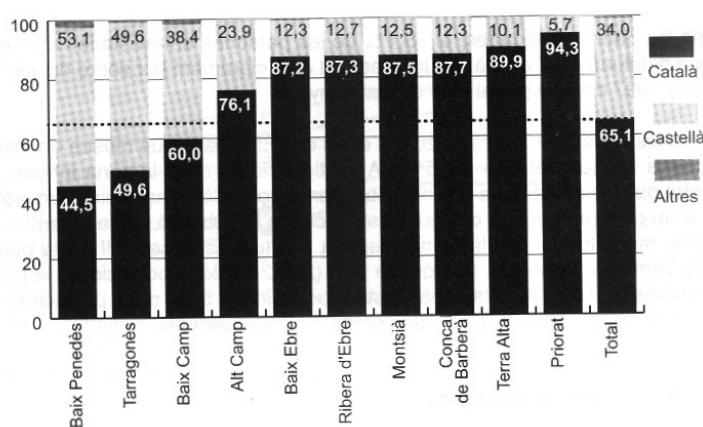
Si contrastem les dades de tot el conjunt del Camp de Tarragona advertim aquests contrastos segons les xifres de Romaní quan es demana als enquestats la seva llengua d'ús habitual:

Taula 80: Llengües segons la zona del Camp de Tarragona. Font: Romaní (2005: 25).

El mateix treball presenta dades per comarques on es diferencia clarament les dues zones i, a més a més, es palesa que a major concentració de població menys s'utilitza habitualment el català:

Taula 81: Llengües segons les comarques de Tarragona. Font: Romaní (2005: 26).

Per tant, Salou a banda d'aportar un matís sociològic (vil·la turística), també funciona com a població representativa de les localitats més castellanoparlants de Catalunya.

6.3.4.- Sort:

També es va fer arribar l'enquesta a l'institut de Sort (zona catalanoparlant), com a representant d'una realitat orogràfica molt singular (zona de muntanya), amb totes les conseqüències que aquest fet implica. La vila pallaresa representa la banda alta quant a ús del

català de les diferents localitats del Pirineu, d'aquesta manera l'estudi incloïa dues poblacions clarament castellanoparlants (Castelldefels i Salou) i dues clarament catalanoparlants (Igualada i Sort).

Taula 82: Coneixement del català. Font: <http://www.idescat.cat/>.

Coneixement del català →							
		L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	No l'entén	Població de 2 anys i més
Sort	2001	98,9	92,1	89,3	71,0	1,1	1.794
	1996	99,3	95,0	91,6	71,2	0,7	1.686
Pallars Sobirà	2001	98,9	91,7	88,0	62,3	1,1	6.036
	1996	99,6	95,7	88,4	57,5	0,4	5.735
Catalunya	2001	94,5	74,5	74,3	49,8	5,5	6.176.751
	1996	95,0	75,3	72,4	45,8	5,0	5.984.334

6.3.5.- Barcelona:

Finalment, també van participar alguns instituts privats de la zona alta de Barcelona, com a representants d'una realitat sociològica molt concreta, una classe alta amb una gran capacitat econòmica, gairebé només present, d'una manera significativa, en aquesta ciutat (Mc Donogh, 1989).

L'opinió d'aquests informants resulta rellevant perquè s'hi concentra un gruix molt important de població que amb el temps acaben desenvolupant professions àmpliament prestigiades, a les quals accedeixen previ pas per instituts privats de la capital catalana, com els que hem analitzat, i posteriorment a través d'escoles universitàries del tipus ESADE.

En darrer terme, cal assenyalar que les dades dels diferents blocs han estat posteriorment ponderades amb la finalitat que totes les zones estiguin representades proporcionalment.

6.4.- L'enquesta:

En sociologia hi ha diferents tècniques de recollida de dades quantitatives. Bàsicament podem parlar de tècniques directes i tècniques indirectes. En el primer grup podem incloure les enquestes, les entrevistes o l'observació directa. En el segon conjunt hi ha, per exemple, el

matched-guised (tècnica de parells ocults), el qual pretén atribuir una determinada caracterització a diferents varietats lingüístiques.

Per aquesta investigació hem optat per utilitzar un dels mètodes més emprats en la recerca sociològica: l'enquesta.

L'enquesta es caracteritza perquè:

- a) Recull la informació mitjançant l'observació indirecta.
- b) Pot recopilar dades objectives (fets del propi informant), però bàsicament s'ha d'interpretar com una aportació subjectiva per part de l'informant (opinions i actituds).
- c) Les dades aconseguides es poden comparar gràcies a la recollida estructurada de la informació.
- d) Té la intenció principal de donar una visió global del conjunt estudiat.

Igual que en la qüestió dels paradigmes quantitatius enfront dels qualitatius, en què no es podia parlar d'un mètode perfecte, el cas de les enquestes també duu associat una sèrie d'avantatges i d'inconvenients, i que hem intentat tenir molt present per a la nostra investigació.

Cea ho esquematitza amb la següent taula:

Taula 83: Avantatges i inconvenients de l'enquesta. Font: Cea (1998: 243).	
<i>Ventajas</i>	<i>Inconvenientes</i>
<i>1- Permite abarcar un amplio abanico de cuestiones en un mismo estudio.</i>	<i>1- No resulta adecuada para el estudio de poblaciones con dificultades para la comunicación verbal.</i>
<i>2- Facilita la comparación de resultados (al basarse en la estandarización y cuantificación de las respuestas).</i>	<i>2- La información se restringe a la proporcionada por el individuo (a preguntas generalmente cerradas).</i>
<i>3- Los resultados del estudio pueden generalizarse, dentro de los límites marcados por el diseño muestral efectuado.</i>	<i>3- La presencia del entrevistador provoca efectos reactivos en las respuestas.</i>
<i>4- Posibilita la obtención de una información significativa, cuando no acontezcan graves errores en su realización.</i>	<i>4- La carencia de referencias contextuales y vitales de los individuos limita la interpretación de los datos de la encuesta.</i>
<i>5- Ventaja económica: puede obtenerse</i>	<i>5- Acusa de imprecisión para el estudio de la causalidad.</i>
	<i>La existencia de obstáculos físicos</i>

<i>un volumen importante de información a un mínimo coste (económico y temporal).</i>	<i>(edificios vigilados, porteros automáticos, contestadores automáticos) dificultan el contacto con las unidades muestrales. 6- El desarrollo de una encuesta amplia resulta complejo y costoso (sobre todo en encuestas personales).</i>
---	--

6.4.1.- Elaboració de l'enquesta:

Una de les claus a l'hora d'afrontar una investigació sociològica mitjançant una enquesta és l'elaboració de l'instrument. Segons Rojas, Fernández i Pérez (1998: 121-134) cal complir meticulosament els següents punts:

- 1) Determinación precisa de los objetivos del cuestionario.*
- 2) Planificación del cuestionario.*
- 3) Elaboración y/o selección de las preguntas y/o tests.*
- 4) Análisis de la calidad de las preguntas y/o tests.*
- 5) Disposición provisional de las preguntas y/o tests en cuadernillo.*
- 6) Análisis de la fiabilidad y validez del cuestionario.*
- 7) Edición final del cuestionario.*

Un dels punts més importants dels exposats anteriorment és redactar les preguntes de l'enquesta seguint una sèrie de pautes que ens assegurin l'obtenció d'una informació pertinent per a la investigació. Aquests criteris, segons els autors suara citats, són:

- a) Hacer preguntas relevantes.*
- b) Hacer preguntas concretas.*
- c) Utililitzar un lenguaje convencional.*
- d) Utilice preguntas breves.*
- e) Redactar con cuidado las preguntas comprometidas.*
- f) Evitar preguntas con más de una idea.*
- g) Evitar redacciones negativas.*

En la present investigació hi ha dos tipus de preguntes: unes que demanen directament per la qüestió del prestigi (preguntes 14-20) i d'altres que fan referència a l'ús de les llengües en determinats àmbits, especialment els prestigiats (preguntes 1-13). Finalment hi ha un conjunt de qüestions que demanen els usos lingüístics preferents dels informants (preguntes 21-26). Un dels aspectes més rellevants a l'hora de redactar les preguntes ha estat la neutralitat, és a dir, s'ha intentat defugir de preguntes que poguessin ser tendencioses, malgrat que podríem afirmar que en sociologia aquest factor és gairebé inevitable. L'enquesta ha estat redactada en català i en castellà. La primera instrucció de l'enquesta fa referència a aquesta qüestió per tal d'evitar predisposar als informants segons la llengua en què rebien l'enquesta. A més a més, hi ha un equilibri total a l'hora de posar en primer lloc les primeres opcions, és a dir, per una cara primer hi ha el català i per l'altra el castellà. D'aquesta manera s'evitava donar un missatge a favor d'una o altra llengua.

El qüestionari, en la versió catalana, era el següent:

NOTA IMPORTANT: Podeu realitzar el qüestionari en castellà (a l'altra cara del full). L'enquesta és anònima, per això et demanem que siguis sincer/a. En algunes preguntes has d'escollir entre dues opcions, tria la que et sigui preferent.

DADES PERSONALS:

-Gènere: femení masculí

-Estudis:

Batxillerat: artístic, humanitats, c. socials

Batxillerat: c. naturalesa, salut, tecnologia

Cicle formatiu

-Lloc de naixement:

Catalunya	Fora de Catalunya
1. Què és el desenvolupament sostenible?	1. Què és el desenvolupament sostenible?
2. Què és el desenvolupament sostenible?	2. Què és el desenvolupament sostenible?
3. Què és el desenvolupament sostenible?	3. Què és el desenvolupament sostenible?
4. Què és el desenvolupament sostenible?	4. Què és el desenvolupament sostenible?
5. Què és el desenvolupament sostenible?	5. Què és el desenvolupament sostenible?
6. Què és el desenvolupament sostenible?	6. Què és el desenvolupament sostenible?
7. Què és el desenvolupament sostenible?	7. Què és el desenvolupament sostenible?
8. Què és el desenvolupament sostenible?	8. Què és el desenvolupament sostenible?
9. Què és el desenvolupament sostenible?	9. Què és el desenvolupament sostenible?
10. Què és el desenvolupament sostenible?	10. Què és el desenvolupament sostenible?

-Lloc de naixement dels pares:

Catalunya	Fora de Catalunya
1. Què és el desenvolupament sostenible?	1. Què és el desenvolupament sostenible?
2. Què és el desenvolupament sostenible?	2. Què és el desenvolupament sostenible?
3. Què és el desenvolupament sostenible?	3. Què és el desenvolupament sostenible?
4. Què és el desenvolupament sostenible?	4. Què és el desenvolupament sostenible?
5. Què és el desenvolupament sostenible?	5. Què és el desenvolupament sostenible?
6. Què és el desenvolupament sostenible?	6. Què és el desenvolupament sostenible?
7. Què és el desenvolupament sostenible?	7. Què és el desenvolupament sostenible?
8. Què és el desenvolupament sostenible?	8. Què és el desenvolupament sostenible?
9. Què és el desenvolupament sostenible?	9. Què és el desenvolupament sostenible?
10. Què és el desenvolupament sostenible?	10. Què és el desenvolupament sostenible?

-Si els teus pares han nascut fora, quants anys fa que viuen a Catalunya:

més de 25 anys   menys de 25 anys

-Nivell acadèmic del pare::

primària	secundària universitaris	sense estudis
----------	--------------------------	---------------

-Nivell acadèmic de la mare::

primària	secundària	università	tercer grau	postgrau
1	1	1	1	1
2	2	2	2	2
3	3	3	3	3
4	4	4	4	4
5	5	5	5	5
6	6	6	6	6
7	7	7	7	7
8	8	8	8	8
9	9	9	9	9
10	10	10	10	10
11	11	11	11	11
12	12	12	12	12
13	13	13	13	13
14	14	14	14	14
15	15	15	15	15
16	16	16	16	16
17	17	17	17	17
18	18	18	18	18
19	19	19	19	19
20	20	20	20	20
21	21	21	21	21
22	22	22	22	22
23	23	23	23	23
24	24	24	24	24
25	25	25	25	25
26	26	26	26	26
27	27	27	27	27
28	28	28	28	28
29	29	29	29	29
30	30	30	30	30
31	31	31	31	31
32	32	32	32	32
33	33	33	33	33
34	34	34	34	34
35	35	35	35	35
36	36	36	36	36
37	37	37	37	37
38	38	38	38	38
39	39	39	39	39
40	40	40	40	40
41	41	41	41	41
42	42	42	42	42
43	43	43	43	43
44	44	44	44	44
45	45	45	45	45
46	46	46	46	46
47	47	47	47	47
48	48	48	48	48
49	49	49	49	49
50	50	50	50	50
51	51	51	51	51
52	52	52	52	52
53	53	53	53	53
54	54	54	54	54
55	55	55	55	55
56	56	56	56	56
57	57	57	57	57
58	58	58	58	58
59	59	59	59	59
60	60	60	60	60
61	61	61	61	61
62	62	62	62	62
63	63	63	63	63
64	64	64	64	64
65	65	65	65	65
66	66	66	66	66
67	67	67	67	67
68	68	68	68	68
69	69	69	69	69
70	70	70	70	70
71	71	71	71	71
72	72	72	72	72
73	73	73	73	73
74	74	74	74	74
75	75	75	75	75
76	76	76	76	76
77	77	77	77	77
78	78	78	78	78
79	79	79	79	79
80	80	80	80	80
81	81	81	81	81
82	82	82	82	82
83	83	83	83	83
84	84	84	84	84
85	85	85	85	85
86	86	86	86	86
87	87	87	87	

1.- Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?

Català   *Castellà*

2.- Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant? En:

Català Castellà Indiferent

3.- Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original? En:

Català Castellà Indiferent

4.- Quina música consideres que té més reputació? En:

Català _____ ***Castellà***

5.- Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:

Català   *Castellà*

6.- Ets en una discoteca i vols lligar amb noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit? El:

Català _____ Castellà

7.- Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

Català _____ Castellà

8.- Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge? El:

Català _____ Castellà

9.- Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:

Català _____ Castellà

10.- T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:

Català _____ Castellà

11.- Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en:

Català Castellà _____ Indiferent

12.- Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)? El:

Català _____ Castellà

13.- Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:

Català Castellà _____ Indiferent

14.- Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya? El:

Català _____ Castellà

15.- En general, el català és una llengua prestigiosa?

Sí _____ No

16.- En general, el castellà és una llengua prestigiosa?

Sí _____ No

17.- És important dominar una llengua prestigiosa?

Sí _____ No

18.- És necessari dominar una llengua prestigiosa?

Sí _____ No

19.- És imprescindible dominar una llengua prestigiosa per progressar en l'àmbit laboral?

Sí _____ *No*

20.- Al futur només s'utilitzaran les llengües amb més prestigi?

Sí _____ *No*

21.- Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?

Sí _____ *No*

22.- És important el prestigi a la nostra societat?

(gens) 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10(molt)

23.- Preferentment, en quina llengua parles amb la teva família?

Català _____ *Castellà*

24.- Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca...)?

Català _____ *Castellà*

25.- Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:

Català _____ *Castellà*

26.- Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en:

Català _____ *Castellà*

27.- Has fet el qüestionari en català perquè:

me l'han donat per aquesta cara del full

les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català

no m'he fixat en la llengua

en general, em sento més còmode/a amb el català

si puc, evito utilitzar el castellà

6.4.2.- Preguntes obertes enfront de preguntes tancades:

En les enquestes podem trobar respostes de diferents tipologies. Inicialment podem diferenciar entre preguntes obertes (l'informant aporta les dades amb les seves pròpies paraules) o tancades (l'enquesta ofereix una sèrie de possibilitats). Hi ha un altre grup de possibles respostes tancades que podem anomenar de gradació o escala Likert (per exemple, de molt d'acord a gens d'acord, o assenyalar la importància mitjançant una escala numèrica). Quant als dos primers casos, preguntes obertes o tancades, correntment s'han apuntat avantatges i inconvenients. En aquest estudi he optat per les preguntes tancades perquè

seguint els criteris de Cea (1998) són fàcils de respondre, redueix l'ambigüitat de les respostes i afavoreix la comparació entre respostes. En aquesta mateix línia s'expressa Dörnyei (2003: 35):

“The major advantage of closed-ended questions is that their coding and tabulation is straightforward and leaves no room for rater subjectivity”.

En canvi, correntment, s'atribueix a les preguntes tancades una major complexitat a l'hora de redactar-les, ja que limiten les respostes i les interpretacions de les possibilitats presentades poden ser diferents segons els informants.

En darrer lloc, només cal assenyalar que es va incloure una pregunta amb gradació (pregunta 20: importància del prestigi en la societat). Els informants havien de puntuar la importància del prestigi en la nostra societat del 0 al 10, ja que d'aquesta manera podíem recollir els matisos que podia plantejar la citada qüestió.

L'objectiu de complir totes les premises desglossades en aquest punt (7.4) era perquè:

“... l'extrema facilitat amb què es pot elaborar un qüestionari estructurat – simplement formulant una sèrie de preguntes ad hoc- fa que calgui ser molt curós en el procés, per tal de garantir la qualitat de la recerca.” (Cots, Llurda i Irún, 2008: 61).

Per evitar caure en aquestes possibles simplificacions l'enquesta va ser redactada i testada per dues classes de 2n de batxillerat de l'INS Les Marines de Castelldefels; en aquest cas, les dades obtingudes no es van utilitzar per a la posterior anàlisi i només van servir per acabar de perfilar el qüestionari, de manera que el grup pretestat no va formar part de la mostra definitiva. Posteriorment, mitjançant un trobada personal amb cadascuna de les dues classes dels informants pretestats, vaig contrastar, a mode de debat, les diferents sensacions que havien tingut, a partir de les quals vaig modificar lleugerament el qüestionari.

La principal esmena es va produir a la pregunta 15 ja que inicialment vaig plantejar-la de la següent manera: Internacionalment, el català és una llengua de prestigi?. Vaig canviar el redactat perquè l'alumnat que va testar la primera enquesta opinaven que era una pregunta

massa òbvia. Segurament, vaig equivocar-me perquè no vaig tenir present que em trobava en una zona preferentment castellanoparlant i que aquest fet podia condicionar la seva resposta. Un cop va estar definitivament enllestida l'enquesta vaig anar personalment als instituts enquestats on parlava amb el cap d'estudis (o amb algun membre de la directiva) i els explicava l'objectiu de la investigació. Vaig incidir especialment en el fet que fossin els tutors/es dels diferents cursos de 2n de Batxillerat els responsables de passar les enquestes ja que si ho haguessin fet el professorat d'alguna de les llengües podia condicionar la resposta dels informants. Quan l'enquesta estava contestada, me la retornaven per correu ordinari en uns sobres que els havia facilitat el dia de l'entrevista. En darrer terme, per correu electrònic, els diferents caps d'estudi em comentaven si s'havia produït alguna incidència, fet que no es va presentar en cap cas ja que l'alumnat va respondre l'enquesta amb tota normalitat.

6.5.- Resum de les dades de l'enquesta:

Àmbit:

Catalunya.

Univers:

Estudiants de segon de batxillerat d'instituts públics i privats de Catalunya.

Mida de la mostra:

865 enquestes.

Afixació:

Uniforme (entre els dos grans blocs: zona més catalanoparlant i zona més castellanoparlant)

Punts de mostreig:

14 instituts de cinc ciutats de Catalunya.

Procediment de mostreig:

Estratificat

Error mostral:

Per a un nivell de confiança del 95,5% (dos sigmes), $P=0,59$ i $Q=0,41$, l'error real és de $\pm 3,5\%$ per al conjunt de la mostra.

Per cloure aquest apartat apporto un esquema de les característiques principals de la metodologia emprada:

Taula 84: Resum metodològic de la present enquesta.	
<i>Disseny:</i>	Experimental
<i>Metodologia:</i>	Quantitativa
<i>Tècnica:</i>	Directa
<i>Instrument:</i>	Enquesta amb preguntes tancades (excepte 20, gradació)
<i>Mostra:</i>	865
<i>Recollida de dades:</i>	Instituts de la zona alta de Barcelona, Igualada, Castelldefels, Sort i Salou.
<i>Tractament de les dades:</i>	Programa informàtic StatView 5.0.1

6.6.- Dades sociològiques:

Tot seguit presentem les dades de caràcter sociològic que hem obtingut del total de la mostra. Primerament, la repartició per gèneres és força similar a les dades institucionals (entre parèntesis hi ha les dades equivalents per al conjunt de la població catalana de 2n de batxillerat, segons l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'any 2007: p. 539 –IDESCAT-):

Taula 85: Percentatge per gèneres.	
Masculí	Femení
44,046% (45,3%)	55,954% (54,7%)

La present mostra també coincideix amb les dades oficials, quant a repartició d'alumnes per centres públics o privats, ja que si ho comparem amb les xifres que aporta el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (2008: 6) constatem que el desfasament és molt petit:

Taula 86: Comparativa entre l'alumnat matriculat per centres privats o públics.		
	Dept. Educació	Guiu
Públics	61,8%	64,393%
Privats	38,2%	35,607%

Pel que fa al repartiment dels estudiants entre branques³⁴ els dos blocs obtinguts són força equilibrats. Confrontant les nostres dades amb les de l'Informe de Joventut (2005: 74) evidenciem que la desviació és força baixa.

Taula 87: Comparativa entre l'alumnat segons les branques.		
	Informe Joventut 2005	Guiu
Humanístic	50,6	48,092
Científic	49,4	51,908

Quant al lloc de naixement de la mostra de la present investigació apunta una coincidència gairebé total amb les dades oficials (Cens, 2001 a: <http://www.idescat.net/>). Així ho evidencia la següent taula comparativa³⁵:

Taula 88: Comparativa entre l'alumnat segons l'origen.		
	Cens 2001	Guiu
Nascuts a Catalunya	89,04%	89,594%
Nascuts fora de Catalunya	10,06%	10,405%

Pel que fa al lloc de naixement dels progenitors dels informants observem que hi ha un desfasament respecte les dades oficials del l'Enquesta als joves de Catalunya (2003: 30):

³⁴ Cal recordar que nosaltres, a fi de millorar la funcionalitat, hem presentat l'alumnat agrupat en dos blocs: humanitats (batxillerat artístic, humanitats i c. socials) i científic (c. naturalesa, salut i tecnologia)

³⁵ El percentatge oficial s'obté de la suma dels nascuts fora de l'Estat espanyol amb els nascuts a la resta de l'Estat espanyol.

Taula 89: Comparativa entre l'alumnat segons l'origen dels progenitors.		
	Enquesta Joves Cat (2003) ³⁶	Guiu
Nascuts a Catalunya	39%	52,839%
Nascuts fora de Catalunya	32%	31,402%
Mixtes	25%	15,759%

Com es pot veure, en la nostra mostra hi ha aproximadament un 13% més d'informants amb els dos pares nascuts a Catalunya, mentre que a l'oficial aquest percentatge es concentra en el de matrimonis mixtos.

Dels progenitors nascuts fora de Catalunya el 75,939% de la nostra mostra porten a Catalunya més de vint-i-cinc anys i el 25,061 hi duen menys de vint-i-cinc.

Pel que fa als estudis dels progenitors dels enquestats constatem un desequilibri respecte les dades oficials ja que aquestes xifres atenen el global de la joventut, i en el nostre cas només analitzem la població estudiant de segon de batxillerat. Cal considerar lògic que les persones adultes amb estudis orientin (o intentin encaminar) els seus fills cap a estudis universitaris.

Taula 90: Estudis dels progenitors dels informants.		
	Pares	Mares
No estudis	13,889%	14,368%
Primaris	41,667%	47,045%
Secundaris	39,815%	34,531%
Universitaris	4,630%	4,056%

Globalment, com demostren les xifres aconseguides, força coincidents amb les dades oficials, sembla que hem bastit una mostra força representativa.

6.6.1.- Comparativa entre ciutats:

Atès que la mostra ha procurat recollir tot el ventall sociològic de Catalunya i ha recorregut cinc ciutats ben distintes entre si, ens serà útil fer una radiografia sociològica de cada una de les ciutats d'acord amb les variables lloc de naixement, lloc de naixement dels progenitors i estudis dels progenitors. Ho exposarem per variables amb la finalitat que les comparacions entre les ciutats quedin més clares.

³⁶ Hi ha un 4%, no reflectit en aquesta taula, que correspon a altres.

Lloc de naixement:

A la primera taula d'aquest bloc podem observar que a totes les ciutats la majoria d'informants ha nascut a Catalunya. Ara bé, les que concentren més enquestats nascuts a Catalunya són Sort, Barcelona i Igualada seguides per Castelldefels i força més lluny Salou.

Taula 91: Lloc de naixement dels informants per ciutats.					
(%)	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
Catalunya	96,1	80,3	93,8	69	100
Fora Cat.	3,9	19,7	6,2	31	0

Lloc de naixement dels progenitors:

Les tendències es mantenen pel que fa al lloc de naixement dels pares dels informants ja que les ciutats amb major nombre de progenitors nascuts a Catalunya tornen a ser Sort, Igualada i Barcelona; Salou i Castelldefels igualen entre si els seus percentatges i mentre a Igualada, Sort i Barcelona la majoria de progenitors són nascuts a Catalunya a Castelldefels i Salou capgiren aquesta dinàmica i els nats fora de Catalunya són el gruix principal:

Taula 92: Lloc de naixement dels progenitors dels informants per ciutats.					
(%)	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
Catalunya	65,2	23,9	63,3	23,8	78,5
Fora Cat.	17,1	56,8	22,4	63,1	10,7
Un sí	17,6	19,1	14,1	13,1	10,7

Anys a Catalunya:

Les localitats que tenen més població nascuda a Catalunya també són les que concentren un nombre de nouvinguts amb més temps de residència a Catalunya, amb l'excepció de Sort. En canvi, a l'extrem oposat tenim Salou, on el 40% dels progenitors fa menys de vint-i-cinc anys que viu a Catalunya fet que demostra que és la localitat amb la població immigrant més recent.

Taula 93: Anys a Catalunya dels progenitors dels informants nascuts fora.					
(%)	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort

+ de 25 anys	87,7	66,2	83,8	60	66,7
- de 25 anys	12,3	33,8	16,1	40	33,3

Estudis dels progenitors:

Com es pot observar a la taula 96 la ciutat on es concentren informants amb progenitors amb més estudis superiors és a Barcelona, però cal recordar que la mostra de Barcelona, a banda d'un centre públic, està format majoritàriament per informants de centres privats. Com ja ha estat dit, hi ha una correlació molt directa entre nivell d'ingressos i estudis (2.1.2). Castelldefels i Salou se situen una mica per sobre quant a progenitors amb estudis superiors i en la resta d'estudis els resultats són força igualats.

Taula 94: Comparativa dels estudis dels pares i les mares dels informants per ciutats.										
(%)	Barcelona		Castelldefels		Igualada		Salou		Sort	
	pare	mare	pare	mare	pare	mare	pare	mare	pare	mare
No est.	1,4	0,9	4,7	5,3	5,8	5	5,9	4,7	7,1	3,5
Prim.	4,7	4,2	14,2	17,3	18,1	17,9	16,6	15,4	14,2	21,4
Secun.	30	42,8	43,4	45,5	46,2	49,2	41	50	57,1	42,8
Uni.	63,8	51,9	37,5	31,7	29,6	27,2	35,7	29,7	21,4	32,1

7.- PRESENTACIÓ I DISCUSSIÓ DELS RESULTATS:

A continuació presentem les dades obtingudes de les enquestes. Primerament, es presentaran els resultats obtinguts i tot seguit hi haurà el bloc de discussió. L'objectiu és tenir els resultats estadístics a prop de l'apartat de discussió per facilitar-ne la comprensió d'aquest bloc. El fet de presentar primer les xifres estadístiques i després dedicar un capítol a la discussió podia separar excessivament informacions que es necessiten per a una comprensió òptima del discurs. En segon lloc, cal recordar que en els capítols centrats en les diferents variables només s'analitzen els ítems que han donat resultats estadísticament significatius. En darrer terme, cal assenyalar que els apartats on es presenten les dades estadístiques, els percentatges estan agrupats per temàtiques (llengua preferent en el context cultural, laboral, etc), mentre que en l'apartat de discussió només es diferencia entre usos i actituds. En aquest últim bloc dedicat a les actituds, s'inclou l'anàlisi dels diferents contextos: cultural, laboral, etc.

7.1.- Presentació dels resultats globals:

Usos lingüístics:

En primer lloc analitzarem els usos de les llengües en tres contextos diferents: la llar, el lleure i el consum de TV i ràdio.

Pel que fa al context familiar o domèstic (taula 1) constatem que hi ha un lleuger predomini del castellà ja que supera el català en 3,4 punts percentuals. El nombre d'informants que declara emprar ambdues llengües indistintament arriba al 6,2%, tot i que al qüestionari aquesta possibilitat no estava oferta i, per tant, correspon als enquestats que van marcar totes dues caselles.

Taula 95: Preferentment, en quina llengua parles amb la teva família?

--

La posició de domini del castellà es manté en el camp de la llengua de lleure però en aquest cas la diferència amb el català s'eixampla fins als 6,1 punts percentuals a favor del castellà, ja que el percentatge d'informants que afirmen usar el castellà en aquest context arriba fins al 48,9% (valor lleugerament superior si el comparem amb el de el context familiar) i els enquestats que declaren usar el català assoleix el 42,8% (valor inferior en 2,4 punts percentuals al del camp familiar). Els informants que han marcat totes dues caselles, ja que l'opció *Ambdues* no hi era expressada, arriba al 8,3% (2,1 punts percentuals més que en el context familiar).

Taula 96: Preferentment, quina llengua parles amb els teus amics / amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca, ...)?

--

Quant al consum de TV i ràdio en funció de la llengua hem obtingut percentatges clarament favorables al castellà, ja que els informants que afirmen mirar la TV i escoltar la ràdio en castellà doblen els que diuen fer-ho en català; el 30,8% afirmen fer-ho en català mentre que el 62,4% asseguren fer-ho en castellà. Malgrat que, com en les dues qüestions precedents, la

possibilitat *Ambdues* no hi era present, un 6,8% dels enquestats ha marcat les dues caselles, és a dir, català i castellà.

Taula 97: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:

Llengua preferent en el context laboral:

Una de les qüestions més plantejada en totes les enquestes sociolingüístiques ha estat la importància de la llengua en el context laboral, aspecte molt tractat en els corrents de la lingüística que han tractat la qüestió idiomàtica com un valor mercantil. En el nostre cas (*Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*) els percentatges obtinguts són favorables al català amb una diferència de 9,3 punts respecte el castellà; un 52,8% ha marcat la casella del català mentre que un 43,5% ha ratllat la del castellà. En aquesta pregunta l'opció *Indiferent* o *Ambdues* no hi era per la qual cosa el percentatge probablement no ha arribat al 4%, que correspon als informants que van marcar les dues caselles (català i castellà).

Taula 98: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?
--

L'estudiantat de la present mostra afirma majoritàriament que les classes de l'institut s'imparteixen en català amb un 84,9%, molt per sobre del 13,2% que declara rebre-les en castellà. En darrer lloc queda un 1,9% que admet rebre-les indistintament.

Taula 99: Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en:

Llengua preferent en el context cultural:

Entrant al bloc cultural, constatem que es capgira la situació, si la comparem amb les dades de la taula 5, el castellà passa per davant del català d'una forma clara en totes les qüestions.

A la pregunta *Has d'anar al cinema i escullis una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?* els percentatges que tot seguit exposem són eloqüents, amb diferències de més de cinquanta punts percentuals entre totes dues llengües; el 58,9% declara que una pel·lícula li resulta més creïble, realista i versemblant si la veu en castellà mentre que els que escullen l'opció del

català assoleix el 6,8%. També cal destacar que l'opció del català queda clarament superada per la d'*Indiferent* (que en aquest sí que hi era present), ja que recull el 34,3% de la mostra.

Taula 100: Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?
--

Quant a la pregunta *Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?*, malgrat que globalment es manté la tendència de predomini del castellà (marcat per un 39,9% de la mostra) per sobre del català (seleccionat per un 15,2% dels enquestats). En aquest cas l'opció *Indiferent* és la més escollida amb un 44,9%.

Taula 101: Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?

L'última qüestió referida al tema cultural *Quina música consideres que té més reputació?*, és la que mostra d'una forma més clara la predominança del castellà. L'opció de la música en català recull el 9,8% mentre que la música en castellà ha estat seleccionada pel 87,6% dels

enquestats. En darrer terme, hi ha el 2,6% que afirmen que totes dues músiques tenen la mateixa reputació.

Taula 102: Quina música consideres que té més reputació?

--

Llengua preferent en el context oci nocturn:

L'altre gran espai de predomini del castellà és el de l'oci nocturn on la majoria d'enquestats selecciona aquesta llengua. A la pregunta *Ets en una discoteca i vols lligar amb un noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?* és on registrem els valors més elevats de castellà (63,7%) que dobla els del català (30%). El nombre d'informants que ha marcat les dues llengües, ja que l'opció *Ambdues* no hi era, arriba al 6,3%.

Taula 103: Ets en una discoteca i vols "lligar" amb un noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?

--

En canvi, la distància es redueix quan preguntem *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, malgrat que encara representa una diferència molt

significativa, de gairebé vint-i-cinc punts a favor del castellà; un 59,2% ha escollit el castellà enfront del 35,4% del català. El 5,4% ha assenyalat totes dues caselles.

Taula 104: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?
--

Quant a la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, els percentatges del català augmenten, respecte les dues qüestions referides al context de les discoteques, i recull el 45,7% de la mostra mentre que el castellà assoleix el 45,9%. Un 8,4% de la mostra ha marcat les dues caselles.

Taula 105: Quan et relaciones amb els amics /gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?

Llengua preferent en el context institucional:

Dins el bloc de preguntes referides a les administracions públiques el català, en diferents graus de predomini, torna a mostrar-se, a parer dels enquestats, com la llengua més adequada. Ho veiem a la pregunta *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per*

exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?, on més de tres quartes parts dels informants consideren que el català és la llengua que emprarien per dirigir-se a l'administració pública. En canvi, el castellà arriba al 17,2% i el nombre d'enquestats que ha ratllat totes dues possibilitats assoleix el 5,5%.

Taula 106: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?

Si en el cas dels Ajuntaments hem vist que s'interpreta com a llengua pròpia el català, en el cas del trànsit (*T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en...*), el percentatge d'ús del català baixa més de vint punts percentuals respecte l'anterior qüestió i capta el 56,8% de la mostra, mentre que el castellà guanya els punts percentuals que perd el català i assoleix el 37,1%. A molta distància queda el 6,1% d'enquestats que han marcat les dues caselles.

Taula 107: T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en...

La darrera pregunta vinculada a el context de les administracions públiques fa referència a l'ensenyament (*Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*). En aquest camp es recupera la mateixa tendència de la qüestió referida a l'ajuntament, i l'opció del català ha estat majoritàriament seleccionada (72,3%) enfront del castellà (25,1%) o dels que han marcat totes dues possibilitats (2,6%).

Taula 108: Quina llengua creus que és més adequada per realitzar les PAAU?
--

Llengua preferent en el context comercial:

A la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança en...* la majoria d'enquestats ha escollit el català (58,6%), amb vint punts percentuals de diferència respecte el castellà (32,3%). Encara més allunyat se situa el 9,1% d'informants que han marcat les dues caselles.

Taula 109: Un venedor t'inspira més confiança en...

A la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...*, es tornava a oferir la possibilitat *Indiferent* i els informants l'han escollida majoritàriament (74,1%) enfront del català (15,7%) i del castellà (10,2%).

Taula 110: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...

Aquestes darreres tendències s'han reproduït, gairebé de forma mimètica, a la qüestió *Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en...*, on el factor idiomàtic té poca rellevància ja que el 72,2% dels informants han escollit l'opció *Indiferent* molt per sobre del català (14%) i del castellà (13,8%).

Taula 111: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet

t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en...

Prestigi sociolingüístic:

Al bloc de preguntes on es demanava directament pel prestigi de les dues llengües constatem que, d'una banda, el català és la llengua amb més prestigi a Catalunya i que, en canvi, el castellà augmenta quan es demanava pel prestigi de les llengües en un sentit general.

A la pregunta *Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*, els resultats són eloqüents ja que més del vuitanta per cent dels enquestats afirma que el català té més prestigi a Catalunya enfront del 14,8% que escull el castellà i el 2,4% que declara que totes dues llengües tenen el mateix prestigi.

Taula 112: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?

En canvi, el català baixa la seva valoració quan se'ls demanava pel seu prestigi en general ja que el 66,3% afirma que el català en general té prestigi, davant del 33,7% que nega el prestigi en general del català.

Taula 113: En general, el català és una llengua prestigiosa?
--

Diferentment, el castellà augmenta aquest prestigi global i són pocs els informants que ho neguen (13,4%). Així el 86,6% de la mostra afirma que el castellà és una llengua que té prestigi en general.

Taula 114: En general, el castellà és una llengua prestigiosa?

--

A la pregunta *És important dominar una llengua prestigiosa?*, constatem un acord gairebé unànime entre tots els informants car el 93,6% s'adona de la importància de conèixer un idioma prestigiós.

Taula 115: És important dominar una llengua prestigiosa?

--

Fins i tot a la pregunta *És imprescindible dominar una llengua prestigiosa per progressar en el context laboral?*, els percentatges són aclaparadorament favorables al *Sí* amb un 87,1%.

Taula 116: És imprescindible dominar una llengua prestigiosa per progressar en el context laboral?

--

Pel que fa al futur de les llengües, la majoria de la mostra, el 59,3%, afirma que l'avenir dels idiomes és dels que tenen més prestigi, enfront del 40,7% que declaren que les llengües amb menys prestigi també sobreviuran.

Taula 117: Al futur només s'utilitzaran les llengües amb més prestigi?

--

A la pregunta *Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?*, la majoria dels informants, el 63,2%, atorguen importància a l'aspecte simbòlic a l'hora de seleccionar un objecte enfront del 36,8% que considera irrellevant el prestigi quan ha d'adquirir un element determinat.

Taula 118: Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?

--

Els resultats obtinguts a la pregunta *És important el prestigi a la nostra societat?* assenyalen que el factor prestigi dins la societat és força significatiu, car la mitjana de tota la mostra assoleix un 7,375 (recordem que els informants havien de posar una nota del 0 al 10).

La majoria d'enquestats que van omplir el qüestionari ho van fer per la cara que estava en català, el 68,9%, mentre que el 31,1% van aprofitar la versió castellana per manifestar les seves opinions.

Taula 119: Llengua del qüestionari

--

Pel que fa als motius que han dut els enquestats a omplir el qüestionari en català o castellà les opcions més escollides han estat aquelles que fan referència a la funcionalitat o la indiferència vers el fet lingüístic. En el primer cas, el de la funcionalitat, recullen un 33,7% de la mostra, que és la suma d'*En general em sento més còmode/a amb el català* (20,5%) i d'*En general em sento més còmode/a amb el castellà* (13,2%). S'inclouen dins el segon cas, indiferència vers la qüestió idiomàtica, el 44,2% dels informants, que són els que han seleccionat o bé l'opció *Me l'han donat per aquesta cara del full* (27,9%) o bé *No m'he fixat en la llengua* (16,3%). Molt per sota, el 8,9% dels enquestats han escollit la llengua per omplir el qüestionari tenint en compte el factor simbòlic, que és la suma de *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català* (7,6%) i de *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà* (1,3%). Aquest percentatge es veu superat pels que mostren una certa hostilitat vers l'altra llengua car recullen el 13,4% de la mostra, que són els enquestats que marquen la possibilitat *Si puc, evito utilitzar el castellà* (9,7%) i els que marquen *Si puc, evito utilitzar el català* (3,7%).

Taula 120: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè:

--

7.1.1.- Discussió dels resultats globals:

Usos lingüístics:

Si comparem les nostres dades amb les de referència dels darrers anys, l'EULC-08 (p. 57), observem que a grans trets es reproduïxen les mateixes tendències: el castellà representa el bloc més gran de parlants en totes dues estadístiques. Amb tot, cal advertir que en el nostre cas la diferència entre ambdues llengües ha estat més minsa, només del 3,7%, mentre que a l'oficial supera els catorze punts percentuals. Probablement els registres més equilibrats entre català i castellà de la nostra mostra es poden justificar per l'àmbit on hem desenvolupat la investigació: el batxillerat. En aquest sentit cal recordar que la població amb més estudis acostuma a ser més catalanoparlant (Fabà, 2005).

Taula 121: Comparativa dades d'EULC-08 amb les pròpies (Guiu) per L1:

--

Constatem que la present investigació té més coincidències amb Torrijos (2008: 5), que ha extret les dades de l'Enquesta dels Joves de Catalunya de l'any 2002, car aconsegueix les següents dades: el 49,6% té com a llengua familiar el castellà, el 48,6% en els nostre cas, el 42,3% afirmen que és el català, enfront del 45,2% nostre, i un 7,1 ambdues llengües, per un 6,2% en la present investigació.

Pel que fa a la llengua de lleure observem com es produeix, respecte la llengua familiar en el nostre cas, el manteniment dels percentatges del castellà, un lleuger descens de l'ús del català, 2,4 punts, en benefici de l'opció bilingüe que puja 2,1 punts. Unes tendències que retrobem a l'EULC-08 (p. 61) per als informants de quinze a vint-i-nou anys de tot Catalunya, malgrat que en aquest cas l'increment de l'ús indistint es produeix gràcies a informants amb el català com a L1 però també a informants amb el castellà com a L1.

Taula 122: Llengua amb els amics (entre parèntesis apareix el valor de la present investigació):			
Preferentment cast	Preferentment cat	Cat. / cast igual	Altres
43,7% (48,9%)	29,6% (42,8%)	17,1% (8,3%)	9,6 % (-)

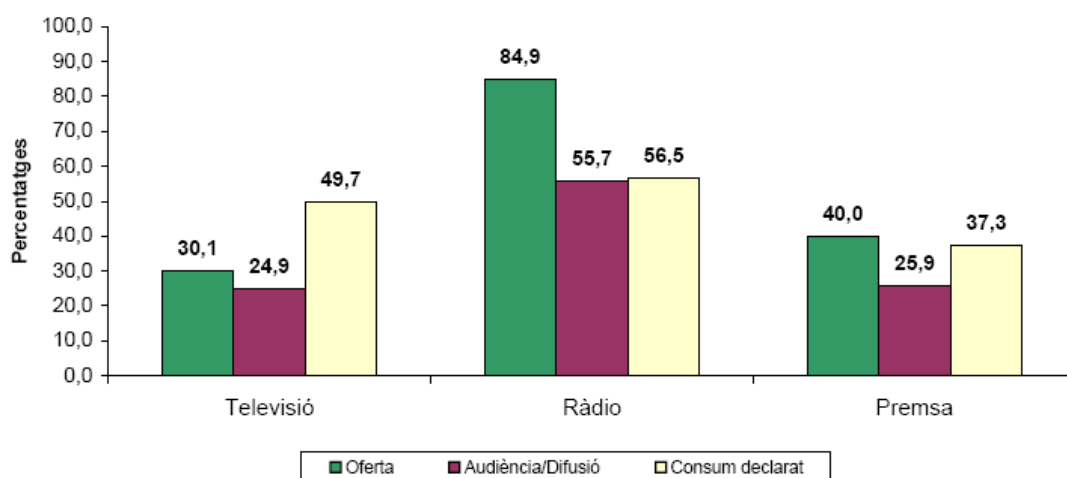
Les meves tendències també són força més coincidents amb les que aporta Fabà (2005: 342) on l'ús del castellà és clarament superior al del català, tant en l'àmbit domèstic com en el de les amistats.

Totes les enquestes coincideixen en el descens que es produeix en l'ús del català amb les amistats respecte la llengua de la llar, fet que mostra un transvasament força evident de catalanoparlants cap al castellà. Per tant, aquesta generació investigada també està reproduint el mateix patró segons el qual globalment el català perd parlants quan coexisteix amb el castellà.

Entrant en el camp de la producció audiovisual per llengües, hem d'advertir que el desequilibri en l'oferta provoca una major possibilitat de consum en llengua castellana. Ho podem evidenciar observant les hores de programació segons la llengua de les cadenes que es reben a Catalunya ja que, a l'any 2005, el 30,1% eren en català enfront del 69,9% que eren en castellà (http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades%20origen%20territori%20i%20poblacio/Altres/Arxius/4.1_televisio_oferta_evolucio.pdf)

Taula 123: Presència del català en els mitjans de comunicació. Síntesi 2005. Font:
--

http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades%20origen%20territori%20i%20poblacio/Altres/Arxius/4.10_sintesi_mitjans%20de%20comunicacio.pdf.

Quant al consum de TV i ràdio, és difícil comparar les nostres dades amb les oficials atès que en el present estudi hem contemplat el consum global de mitjans de comunicació audiovisuals. Amb tot, si fem la mitjana entre el consum en català de ràdio i TV de l'EULC-03 (40,1% en català), amb la finalitat de definir unes pautes de consum orientatives, veurem que la nostra recerca se situa clarament per sota pel que fa al consum en català. Una tònica que ja s'havia constatat a l'Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona 2000 (p. 82) on s'observa com els informants més joves declaren mirar la TV i escoltar la ràdio en castellà en percentatges superiors a la generacions més grans. Per exemple, el 46,7% dels informants d'aquesta enquesta entre trenta-cinc i quaranta-quatre anys declaren que preferentment miren TV3 enfront del 38,3% dels que tenen menys de vint-i-cinc anys; en canvi Tele5 passa del 14,8% dels informants entre trenta-cinc i quaranta-quatre anys al 20,8% dels que en tenen menys de vint-i-cinc; un increment que es repeteix per Antena3 i Televisió Espanyola, canals predominantment castellanoparlants.

Actituds:

Ja ha estat dit que la majoria d'enquestes han donat sempre al català atributs positius en relació al mercat laboral. Ho podem veure en un passatge del llibre de Flaquer (1996: 81) on una informant exposa la següent situació:

“- Em fa l'efecte que sense el català no... Bueno, i la prova és que una amiga meva no troba feina i el major impediment que troba és que no sap parlar l'idioma.

[...]

Avui en dia quan l'oferta en català i en castellà és normal, perquè és trobar la persona que serveix per més coses, i un que sap castellà i català serveix per més coses que un que sap castellà només. És llei i, a més, s'està seguint un procés de prestigi de la llengua catalana i tothom vol tenir prestigi, sempre.”

També es mostra la mateixa tendència a Solé i Camardons (1998: 63) on, en una escala de l'u al nou, els joves atorguen un 7,6 a la importància del català per trobar feina i un 6,7 per progressar socialment.

En el nostre cas intentàvem valorar quina llengua consideraven més adequada per aconseguir una feina (*Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*). Els percentatges obtinguts, favorables al català, tenen un valor afegit si tenim en compte que el 45,2% de la mostra té com a llengua familiar el català i, per tant, constatem un creixement de 7,6% a favor del català mentre, que el castellà baixa 5,1 punts. En aquesta pregunta l'opció *Indiferent* no hi era per la qual cosa el percentatge en aquesta possibilitat és força baix³⁷ i procedent sobretot de les zones castellanoparlants.

Els resultats que hem obtingut semblen confirmar que el català és un valor en el mercat laboral actual. Ara bé cal saber la influència que ha tingut la importància del fet simbòlic, ja que el català és una llengua vinculada amb els càrrecs jeràrquicament més elevats de les empreses i de les administracions (tal com hem assenyalat en d'altres passatges d'aquest treball). Aquest fet segurament ha condicionat poderosament el transvasament que s'ha produït i ha provocat que més de la meitat dels informants de tota la mostra s'hagin decantat pel català. A l'EULC-08 (p. 67) també es manté la mateixa tònica ja que el 48,7% de la mostra diu que habitualment a la feina parla en català, enfront del 26,7% que ho fa en castellà i el 19,1% que afirma fer-ho en ambdues llengües per igual.

---

³⁷ El percentatge en les preguntes on no havia la possibilitat *indiferent* o *ambdues* ha estat obtingut dels informants que han seleccionat les dues llengües, malgrat que se'ls demanava que només n'escollissin una de les dues. És lògic pensar que si haguéssim donat aquesta possibilitat els percentatges haurien estat força superiors, però amb aquesta limitació hem aconseguit mostrar preferències i evitar les respostes ambigües. Seguint amb aquest raonament, també cal pensar que hi deu haver informants encabits en un dels dos grups que probablement per comportament s'inclouen dins el grup d'*indiferents*.

Les xifres aconseguides referides a la llengua amb què reben les classes de l'institut eren previsible si atenem al caràcter vehicular del català. Tan sols hi ha un 15,1% de la mostra que afirma que rep les classes bàsicament en castellà, circumstància que s'explica per la presència d'algunes classes a Castelldefels on l'alumnat rep les classes preferentment en castellà (ho analitzarem detalladament a la variable "Ciutat").

Al bloc cultural el predomini del castellà és absolut. Probablement una producció pròpia més extensa i un major nombre de traduccions en aquesta llengua que en català, provoca que els informants atorguin un rol preponderant al castellà.

La immensa majoria creuen que el castellà és una llengua més apta per al cinema. En aquest cas també sembla que el context condiciona notablement les respostes dels enquestats ja que la projecció de cinema en castellà és molt superior a la catalana.

Quant a la pregunta referida als llibres el domini del castellà continua sent aclaparador. La quantitat de publicacions en totes dues llengües probablement pot justificar bona part de l'elecció dels informants. Gràficament.

Taula 124: Producció editorial (2002 - 2006). Per idiomes. Font: IDESCAT (2007: 567).

	Català	Castellà	Altres ⁽¹⁾	Total	% català/total
Títols					
2002	7 598	52 598	6 584	66 780	11,4
2003	8 354	56 512	7 182	72 048	11,6
2004	6 119	47 520	6 853	60 492	10,1
2005	7 058	49 566	6 927	63 551	11,1
2006	7 079	51 858	7 333	66 270	10,7
Exemplars⁽²⁾					
2002	17 202	187 748	23 640	228 590	7,5
2003	19 035	196 684	23 028	238 747	8,0
2004	15 006	174 458	24 094	213 558	7,0
2005	18 783	238 053	24 169	281 005	6,7
2006	19 758	213 154	22 809	255 721	7,7

Font: Institut Nacional d'Estadística.
 (1) Basc, gallec, francès, anglès, etc.
 (2) En milers.

El camp musical se situa en la línia del cinema i, proporcionalment, el castellà és molt superior al català fet que explica que gairebé el noranta per cent de la mostra afirmi que la música en castellà té més reputació.

Amb aquestes dades sembla que el reconeixement social del català en el context cultural se situa en una franja baixa.

En l'àmbit de les discoteques la llengua preponderant és el castellà malgrat que com posteriorment constatarem té una repartició geogràfica desigual. Amb les dades obtingudes

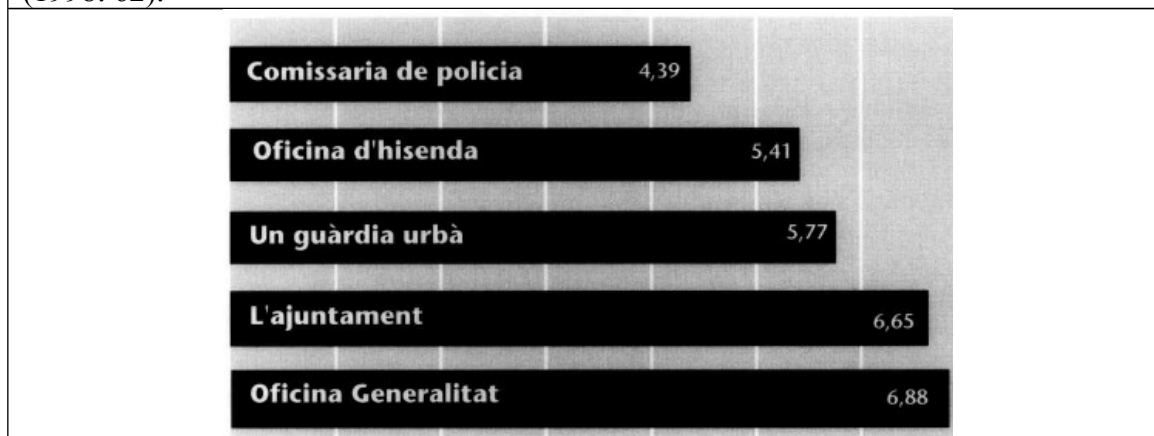
sembla que podem afirmar que el català és una llengua sense cap mena de reconeixement en aquest àmbit.

Aquesta dinàmica ja l'havia apuntada Solé i Camardons (1998: 64):

“L'ús del català en les situacions no formals no és tan alt com en les formals, però en qualsevol cas supera els 5 punts en una valoració compresa entre 1 i 9 punts”.

Actualment a Catalunya els contextos es troben força definits lingüísticament com ho demostra Solé i Camardons a partir de les dades de l'INUSCAT (1994):

Taula 125: Ús del català en funció de la institució oficial. Font: Solé i Camardons (1998: 62).

Aquestes tendències de Solé i Camardons semblen confirmar-se quan analitzem les preguntes referides a les administracions públiques ja que el català, en diferents graus de predomini, torna a mostrar-se com la llengua més adequada. Així es desprèn dels resultats referits a l'Ajuntament, Trànsit i la Selectivitat on el català s'imposa clarament al castellà.

Per tant, el transvasament de castellanoparlants cap al català és molt significatiu; ara bé cal entendre aquestes dades no com a comportaments lingüístics tancats sinó com la idoneïtat, major o menor, d'una llengua a un determinat àmbit. És a dir, això significa que l'informant que ha declarat que el català és una llengua més adequada a l'Ajuntament, emprarà el català en aquesta institució? El que sí que podem pensar és que s'interpreta com la llengua més apropiada i, per tant, la que té major reconeixement en aquell context.

Els resultats d'aquesta pregunta (*Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?*) són aplicables, bàsicament, a l'àmbit de l'administració local, ja que l'exemple posat entre parèntesis de ben segur que ha condicionat les respostes dels informants; si l'exemple hagués estat, per exemple, Hisenda el resultat, probablement, hagués estat un altre.

En el cas del trànsit (*T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en...*), probablement el fet que les competències hagin estat traspassades al govern de la Generalitat recentment (encara no s'havia completat el desplegament per tot el territori), provoca que molts enquestats vinculin l'administració del trànsit al govern de l'Estat espanyol i, en conseqüència, el percentatge d'ús del català baixa més de vint punts respecte l'anterior qüestió, mentre que el castellà guanya aquest mateix percentatge.

A la pregunta referida a la Selectivitat (*Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*) els percentatges obtinguts pel català mostren clarament que el fet que hagi esdevingut llengua vehicular de l'ensenyament ha generat la consciència que és la llengua pròpia d'aquest entorn.

En el context comercial (Restaurant i Piles), on s'oferia la possibilitat *Indiferent*, podem afirmar que a l'hora de consumir els informants bàsicament tendeixen a deixar en un segon pla l'aspecte lingüístic. L'excepció és a l'hora de tractar amb un venedor/a ja que la majoria d'enquestats afirma que els inspira més confiança un venedor/a que els tracti en català, fet que evidència el transvasament d'informants amb el castellà com a llengua familiar cap al català. Probablement aquest moviment es pot argumentar a partir de la tan citada superioritat socioeconòmica dels catalanoparlants (Fabà, 2005).

En un estudi de l'any 1992 de l'Institut de Sociolingüística Catalana a la pregunta "*Vols comprar un paquet de piles petites en un autoservei. En el dispositiu de venda hi ha dues marques desconegudes, al mateix preu, una etiquetada en català i una altra en castellà. Quina creu que escolliria?*", els resultats obtinguts foren:

Taula 126: Vols comprar un paquet de piles petites en un autoservei. En el dispositiu de venda hi ha dues marques desconegudes, al mateix preu, una etiquetada en català i una altra en castellà. Quina creu que escolliria?". Font: Institut de Sociolingüística Catalana (1992).
--

Comparant aquests resultats amb els nostres veiem com els percentatges del castellà es mantenen, els del català baixen, en la present investigació, gairebé vint punts i l'opció que no té en compte el fet lingüístic puja més de vint punts, els que perd el català. Cal tenir en compte que l'enquesta de l'Institut estava feta amb persones de totes les edats i, en canvi, la nostra està realitzada amb persones de divuit anys. És possible pensar que aquesta major inclinació cap a la indiferència dels informants de la nostra investigació és producte d'un posicionament ideològic encara en construcció.

El prestigi del català a Catalunya ja havia estat assenyalat en d'altres investigacions (Woolard, Flaquer, etcètera, citades en anteriors blocs). Per concomitàncies recollim l'aportació de Plaza (2000: 62) la qual coincideix amb la resta de treballs a l'hora d'assignar al català el rol de llengua amb més prestigi a Catalunya: [els informants] *“atribueixen un estatus més alt als que parlen català que no pas als que parlen castellà”*.

Que més del vuitanta per cent de la mostra declari que el català és la llengua més prestigiosa de Catalunya sembla evidenciar que es manté molt viva la idea que el català està vinculat a les classes afavorides i a bona part poder legal. En el primer cas, ho demostren els resultats obtinguts a les preguntes referides a l'entrevista de feina i al venedor, en el segon cas ho demostra les preguntes relacionades amb l'ús a les institucions. Per tant, podem parlar d'una combinació dels dos factors a l'hora d'explicar aquesta imatge positiva del català.

De totes maneres els nostres resultats reproduïxen les tendències d'altres investigacions segons les quals el castellà té més prestigi globalment parlant, però amb diferències molt més reduïdes. Pot ser que la percepció de les noves generacions, amb la reintroducció de l'autogovern de Catalunya, hagi canviat notablement. Tanmateix, no ens atrevim a afirmar-ho ja que les mancances en el plantejament de la qüestió limita l'exactitud de les dades. Amb tot, pensem que, poc o molt, la visió del català com a llengua internacional ha millorat.

El caràcter preuniversitari dels informants fa que reconeixin el requisit lingüístic per poder progressar en un món cada cop més competitiu, fins a l'extrem de considerar-lo imprescindible. Per tant, si el català vol ser una llengua emprada en els àmbits de prestigi cal assegurar-ne la seva presència, circumstància que fins ara s'està complint, segons el parer dels informants d'aquesta investigació, per exemple en espais de reconeixement social com l'educació o les administracions públiques.

La importància de tenir el prestigi al costat d'una llengua, d'acord amb els percentatges aconseguits, sembla que sigui un requisit inequívoc per assegurar la supervivència d'un idioma.

Quan es demana als enquestats *Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?*, ja que la majoria (63,2%) creu que sí. Aquests valors semblen confirmar que el valor simbòlic dels objectes socials, té una importància cabdal en la societat actual catalana. En la mateixa línia se situen els resultats a l'hora de posar nota a la importància del prestigi dins la societat catalana, ja que la nota que ha rebut el factor prestigi a la nostra societat assoleix un 7,375 també en consonància amb les dues anteriors qüestions.

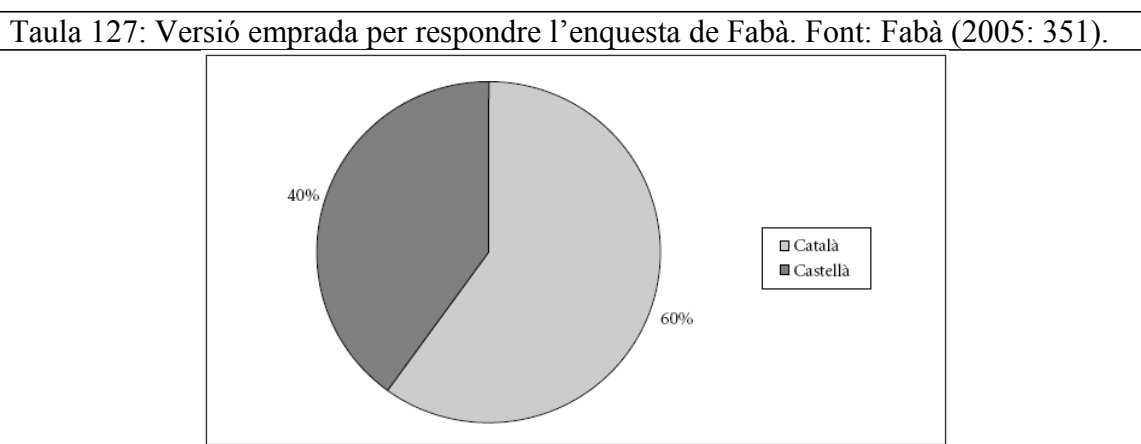
Aparentment la importància del prestigi també és extensible a les llengües ja que la majoria d'informants afirma majoritàriament que el futur mapa lingüístic exclourà les llengües sense prestigi. És a dir, es valora l'efecte del prestigi com a element que ajuda al manteniment lingüístic.

Tanmateix, segons els resultats que hem obtingut sembla que el pes del prestigi, a l'hora de respondre els qüestionaris, ha estat més aviat baix. La funcionalitat o la indiferència expliquen l'elecció dels informants a l'hora de justificar la versió emprada del qüestionari. Els percentatges són prou eloqüents ja que només el 8,9% dels enquestats, entre els que *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català* i els que *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà*, han escollit omplir l'enquesta en una determinada llengua per motiu de la importància de les llengües.

Amb tot, que la majoria d'enquestats omplissin el qüestionari en català en un àmbit on el català és la llengua vehicular ja ens aporta una informació suplementària més enllà de la dada en si mateixa. Si tenim en compte les xifres de l'anterior qüestió, on gairebé el trenta per cent afirmava que l'havien contestat per la cara que els hi havia donat el professor/a i més d'un setze per cent deia no haver-s'hi fixat, podem pensar que el factor atzar és el responsable d'aquests resultats. Sense negar que hi ha una part dels enquestats que de ben segur no han

estat atents al tema lingüístic, posteriorment constatarem una sèrie de correlacions, segons les variables analitzades, que semblen evidenciar que la versió del qüestionari triada no ha estat per atzar. Per tant, sembla que hi ha un cert ànim de dissimular la presumpta importància del tema lingüístic.

Pel que fa als percentatges concrets segons l'ús de la versió castellana o la catalana, podem dir que els nostres resultats són una mica millors per al català que, per exemple, els de Fabà, amb un increment de gairebé nou punts. Aquest increment es pot explicar per l'àmbit on va ser repartida l'enquesta, l'institut, un context on la llengua vehicular és el català.

Els mateixos registres es mantenen a l'EULC-03. Els resultats són:

Taula 128: Llengua preferida per fer l'entrevista. Font: EULC (2003: 196).		
Català	Castellà	Indiferent
57,4	36,1	6,5

També són força similars les dades que presenta Solé i Camardons (1998: 61) on a partir de l'enquesta de l'INUSCAT de l'any 1994 el 58,1% dels enquestats joves fan l'enquesta en català.

En la següent taula podem fer una comparació de conjunt.

Taula 129: Llengua emprada per omplir el qüestionari (resum).				
	INUSCAT (94)	EULC-03	FABÀ (2005)	GUIU (2008)
Català	58,1	57,4	60	68,9
Castellà	32,9	36,1	40	31,1

En definitiva, veiem com les tres enquestes prèvies se situen totes tres al voltant del seixanta per cent, mentre que en el nostre cas puja aproximadament deu punts percentuals que podem atribuir, tal com hem dit anteriorment, a l'àmbit. Un àmbit on el català ha esdevingut, presumptament, la llengua central de les interaccions entre els diferents membres de la comunitat educativa.

Idees principals dels resultats globals:

- Si comparem la nostra investigació amb l'EULC-08, l'ús del català creix lleugerament pel que fa a l'àmbit familiar i de lleure respecte altres enquestes fet que sembla confirmar que el català és una llengua relacionada amb les persones que tenen més estudis.
- El castellà és la llengua que sembla relacionar-se amb els àmbits culturals (cinema, música, etc).
- El català guanya parlants en àmbits com el laboral i l'institucional per la qual cosa podem pensar que es relaciona amb estrats socioeconòmics elevats i amb determinats poders legals.
- Fruit d'aquest predomini en els citats àmbits el català és la llengua considerada més prestigiosa a Catalunya.
- La majoria d'informants afirmen que el prestigi és un aspecte rellevant en la nostra societat amb una nota superior al 7.
- El prestigi també afecta les llengües ja que majoritàriament consideren que el futur és per a les llengües amb prestigi. Probablement això explica que al voltant del 90% de la mostra consideri que és important dominar una llengua prestigiosa, especialment per progressar en l'àmbit laboral.

7.2.- Resultats de la variable “llengua familiar”:

La llengua familiar³⁸, aquella que normalment s'ha après a casa i que és la que s'empra habitualment en aquest context, ha estat una variable molt rendible a l'hora d'explicar nombroses situacions sociolingüístiques. En el nostre cas ha estat una variable que ha evidenciat diferències estadísticament significatives en bona part dels ítems analitzats, en total dinou dels vint-i-vuit.

En la present mostra gairebé només apareixen o bé informants amb el català o el castellà com a llengua familiar i, per tant, no hi són representats informants amb altres llengües familiars. És ben cert que actualment la realitat lingüística de Catalunya supera amb escreix aquesta dualitat i que és molt més complexa (http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades_territori_poblacio/Altres/Arxius/EULP2008.pdf), però el nombre d'informants d'altres llengües, un total de vuit, no reuneixen un nombre suficient d'elements que permetés una anàlisi acurada en el camp estadístic.

Proposo les següents abreviatures per fer més àgil la lectura d'aquest capítol: hem identificat els informants amb el català com a llengua familiar com CAT1, els enquestats amb el castellà com a llengua familiar com CAST1, i els informants que han marcat les dues caselles com BILING.

Usos lingüístics:

En el camp del lleure els CAT1 són els que assoleixen percentatges més elevats en la casella del català amb un 81,8% enfront del 16,9% dels CAST1 que han ratllat aquesta opció. Conseqüentment, els CAST1 han marcat majoritàriament la casella del castellà, un 75,3%, davant del 12,3% dels CAT1. Tant els informants CAT1 com els CAST1 han guixat poc les dues opcions alhora, el 5,6% del primer grup i el 7,8% del segon. Els enquestats BILING, en

³⁸ Usarem el terme *llengua familiar* en el mateix sentit que defineixen *primera llengua* a l'EULC03:

Primera llengua:

“Llengua que la persona entrevistada diu haver parlat primer a casa seva. Es considera que aquesta llengua ha estat transmesa familiarment i adquirida en el procés de socialització de l'individu.”

Fabà (2005: 327) planteja la següent distinció:

“utilitzarem el nom de catalanòfons (o castellanòfons), per a les persones que afirmen que el català (o el castellà) és la seva identitat lingüística; catalanoparlants inicials, per a les que van aprendre el català com a primera llengua, a casa seva; i catalanoparlants a seques, quan aquestes persones emprin majoritàriament el català.”

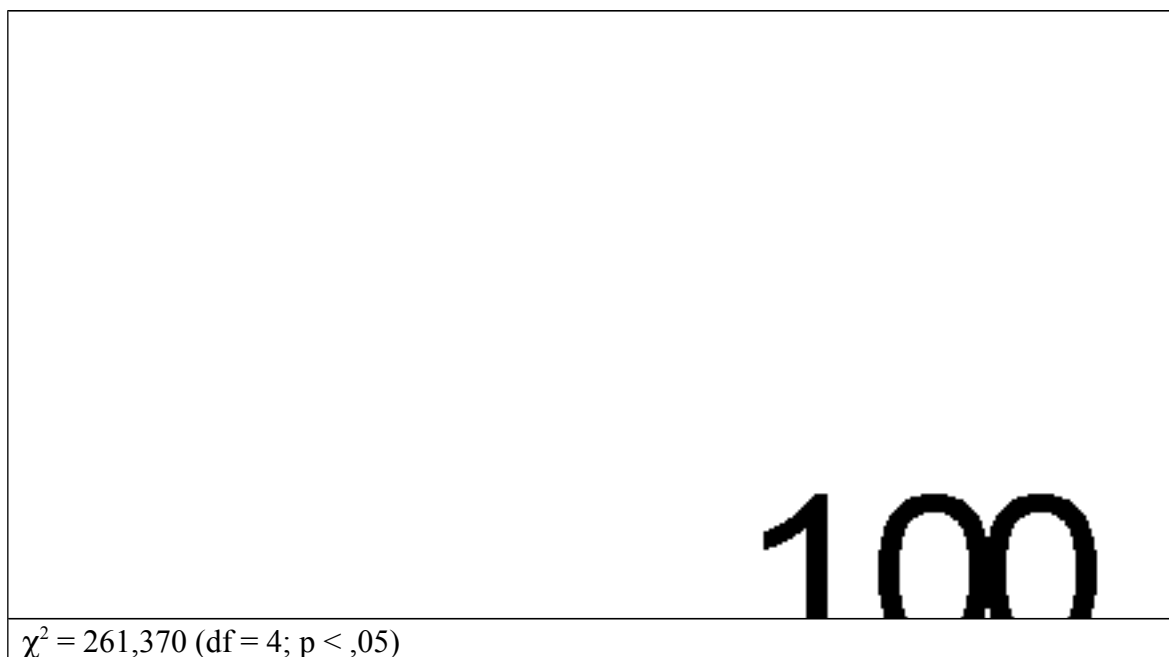
canvi, es caracteritzen per tenir les tres columnes força equilibrades ja que el 30,6% ha marcat la del català, el 34,7% la del castellà i un altre 34,7% ha ratllat totes dues caselles.

Taula 130: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca...)?	
	
$\chi^2 = 411,443$ (df = 4; p < ,05)	

Pel que fa al consum de televisió i ràdio, la majoria de CAT1, el 60,8%, declara consumir la TV i la ràdio en català mentre que el 32,2% d'aquest grup afirma fer-ho majoritàriament en castellà, i el 7% ha marcat les dues opcions. Quant al grup de CAST1 la majoria, el 85,8%, assegura fer-ho en castellà enfront del 9,4% que ha ratllat el requadre del català i del 4,8% que ha guixat ambdues caselles. La majoria de BILING, el 59,2%, també han marcat el requadre del castellà, enfront del 22,4% que ha marcat el català i el 18,4% que les ha guixat totes dues alhora.

Taula 131: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:
--

Llengua preferent en el context laboral:

Dins el context laboral, a la pregunta *Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*, constatem contrastos accentuats ja que entre els CAT1 i els CAST1 hi ha una diferència percentual de gairebé trenta-cinc punts quant a la predisposició declarada d'usar el català, car el 74,6% dels CAT1 ha marcat l'opció del català enfront del 40,8% dels CAST1. En conseqüència, el 56,2% dels CAST1 ha ratllat el requadre del castellà. Els BILING se situen amb percentatges més propers als CAT1 que no pas als CAST1, ja que el 63,3% d'aquest grup ha marcat la possibilitat del català mentre que un 30,6% el castellà i un 6,1%, el valor més alt dels tres grups idiomàtics, ambdues caselles.

Taula 132: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?	
	
$\chi^2 = 99,375$ (df = 4; p < ,05)	

Llengua preferent en el context cultural:

Entrant al bloc cultural, a la qüestió *Has d'anar al cinema i escull una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?*, tots tres grups han escollit de forma preferent l'opció del castellà, de forma majoritària en els grups CAST1 (69,9%) i BILING (60%), i d'una forma menys aclaparadora el grup de CAT1 (43,7%). Aquest darrer grup és el que concentra un major nombre d'informants que han escollit el català davant de l'1% i el 4% dels CAST1 i BILING, respectivament. Els percentatges del català es veuen clarament superats per l'opció *Indiferent* ja que representa el 39,2% dels CAT1, el 36% dels BILING i el 29% dels CAST1.

Taula 133: Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?	
80	
$\chi^2 = 87,050$ (df = 4; p < ,05)	

A la pregunta *Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?*, es produeixen notables diferències segons els grups. Primerament, el grup CAT1 torna a ser el que major indiferència mostra cap a la qüestió lingüística ja que el 46,8% han marcat la casella *Indiferent*, seguit del 39,4% dels CAST1 i del 34% dels BILING. Les diferències s'accentuen quan els informants dels diferents grups han escollit només una de les dues llengües. El 33,9% dels CAT1 han marcat el requadre del català mentre que els BILING que han optat per la mateixa possibilitat se situa en el 16% i molt allunyat trobem el 3,8% dels CAST1. Els percentatges s'inverteixen a l'hora de guixar la casella del castellà ja que ho han fet el 56,7% dels CAST1, el 40% dels BILING i, molt per sota, el 19,3% dels CAT1.

<p>Taula 134: Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?</p>

<p>$\chi^2 = 171,248$ (df = 4; p < ,05)</p>

On més es manifesta una predisposició més favorable per part de tots els grups vers el castellà és a la pregunta *Quina música consideres que té més reputació?*, ja que els percentatges aconseguits per aquesta possibilitat oscil·la entre el 94,2% dels CAST1 al 77% dels CAT1, percentatges notablement superiors a la resta d'opcions. També cal destacar el 20,6% d'informants CAT1 que han marcat la casella del català i el 10% de BILING que han optat per marcar tots dos requadres.

Taula 135: Quina música consideres que té més reputació?

$\chi^2 = 64,673$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context oci nocturn:

A la pregunta *Ets en una discoteca i vols lligar amb noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?*, constatem com cada grup lingüístic, en diferents graus d'adhesió, majoritàriament escull la pròpia llengua, és a dir, els CAT1, en un 59,4%, han triat el català mentre que el 78,5% dels CAST1 ha fet el mateix amb el castellà. En canvi, els percentatges dels BILING estan força més repartits entre les tres opcions car el 32,6% ha escollit el català, el 51% ha seleccionat el castellà i el 16,4% ha marcat totes dues caselles.

Taula 136: Ets en una discoteca i vols lligar amb noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?

$\chi^2 = 175,474$ (df = 4; p < ,05)

A l'altra pregunta referida a la discoteca, a grans trets es mantenen les mateixes tendències ja que el 73,3% dels CAT1 han triat el català, el 81,8% dels CAST1 han escollit el castellà, mentre que els BILING és reparteixen entre un 36% que ha triat el català, el 50% que s'ha decantat pel castellà i el 14% que ha guixat tots dos requadres.

Taula 137: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 311,082$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context projecció d'imatge:

Pel que fa a la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, es produeix una alta fidelitat a la llengua pròpia de cada grup, fet especialment accentuat en el grup català car el 83,9% dels informants CAT1 han marcat la casella del català, mentre que el percentatge de CAST1 que ha guixat la del castellà és del 70%. Els BILING són els que assoleixen percentatges més alts dels tres grups en l'ús indiferent de les dues llengües ja que el 18,8% dels enquestats d'aquest grup han marcat les dues caselles, malgrat que l'opció més escollida per part d'aquest grup ha estat el català, amb un 43,7%, seguit del castellà, amb el 37,5%.

Taula 138: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?

$\chi^2 = 345,767$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context institucional:

A la pregunta *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?*, tots tres grups han optat majoritàriament per marcar la casella del català, i és el grup de CAT1 on es fa més evident ja que el 87,2% han guixat el català, seguit del 79,6% dels BILING i el 75,4% dels CAST1. Els informants CAST1 són els que han assolit el percentatge més elevat en la casella del castellà amb un 19,2% enfront del 16,3% dels BILING i el 8,8% dels CAT1.

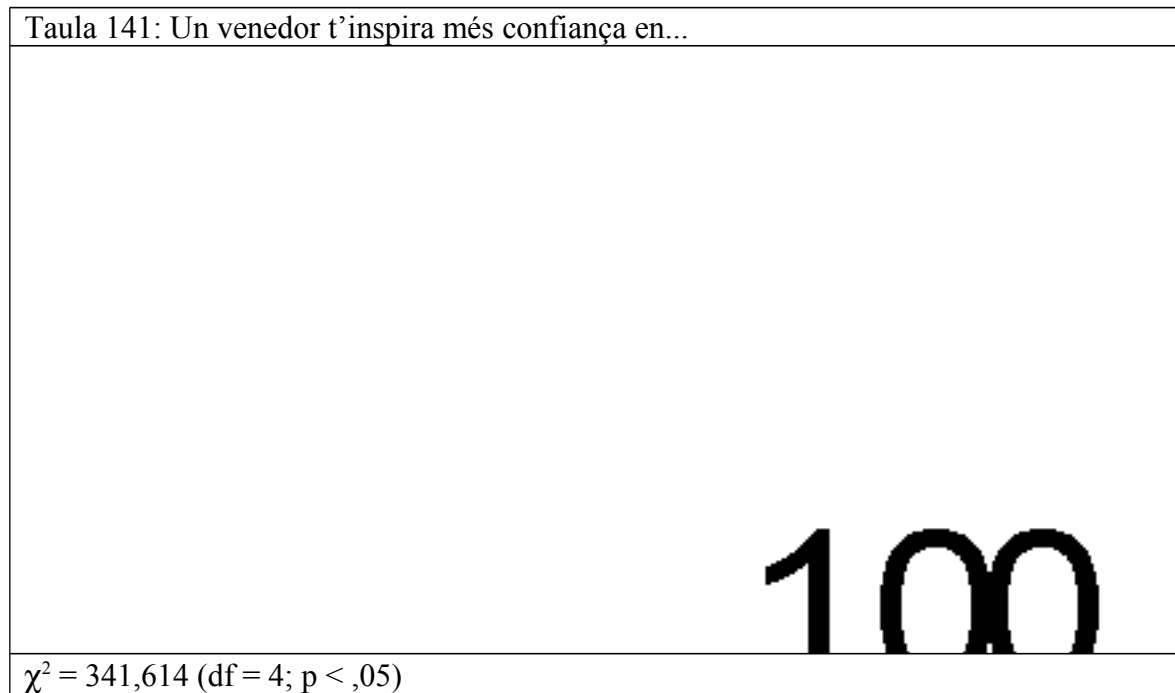
Taula 139: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:

$\chi^2 = 20,073$ (df = 4; p < ,05)

Aquesta tendència s'estén a l'altre qüestió que demanava per l'actuació dels informants en un altre context públic com és la Selectivitat (proves PAAU), malgrat que s'observa una lleugera diferència: cada grup monolingüe augmenta l'ús de la seva llengua ja que els CAT1 han marcat el català fins al 90,4% (enfront del 87,2% de l'anterior qüestió) i els CAST1 que han guixat el requadre del castellà arriba al 35,2% (enfront del 19,2% de l'anterior qüestió). Amb tot, els CAST1 han optat majoritàriament pel català ja que el 61,5% d'aquest grup l'ha seleccionat. El grup BILING se situa entremig de tots dos amb un 71,4% d'informants que han seleccionat el català, un 24,5% han optat pel castellà i un 4,1% han marcat les dues caselles.

Taula 140: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)? El:

$\chi^2 = 95,649$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

Pel que fa a la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança en...*, el català és majoritari en els grups CAT1 i BILING, amb un 92,9% i un 65,3%, respectivament, mentre que l'opció del castellà ha resultat la més escollida entre els CAST1 amb un 56,9%. El grup CAT1 destaca per tenir percentatges molt baixos a l'hora de marcar l'opció del castellà (3,1%) o les dues (4%). En canvi, el grup CAST1 i BILING assoleixen el 12,4% i el 14,3%, respectivament, a l'hora de guixar tots dos requadres.

A la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres?*, l'opció majoritària dels tres grups ha estat *Indiferent* ja que ha acumulat el 63,4% dels CAT1, el 79,7% dels CAST1 i el 86% dels BILING. El grup CAT1 ha estat el que concentra una major proporció d'informants que han marcat la casella del català, el 33,4%, enfront del 14,7% dels CAST1 que han guixat la casella del castellà, registre més elevat dels tres grups en aquesta possibilitat.

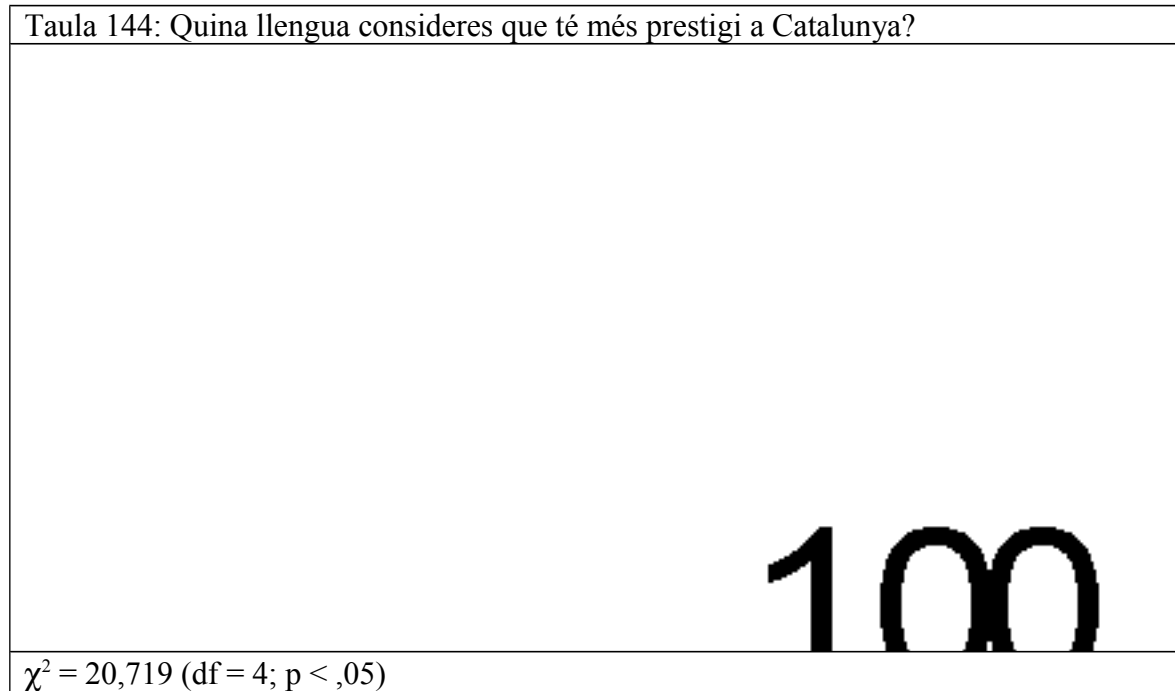
Taula 142: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en:

$\chi^2 = 122,002$ (df = 4; p < ,05)

A la qüestió *Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament?* es repeteixen a grans trets les mateixes dinàmiques de la pregunta del sopar (taula 144) ja que tots tres grups han escollit majoritàriament l'opció *Indiferent*, amb uns percentatges que van des del 84% dels BILING fins al 64,3% dels CAT1, passant pel 76,2% dels CAST1. Molt lluny ha quedat el registre dels informants que han escollit el català, on el grup CAT1 és el que l'ha triat més amb un 26,2%, mentre que al grup de CAST1 hi ha un 17,4% que ha marcat la casella del castellà, màxim valor dels tres grups.

<p>Taula 143: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:</p>	
	
<p>$\chi^2 = 65,917$ (df = 4; p < ,05)</p>	

Prestigi sociolingüístic:

A la pregunta *Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*, constatem que el grup que concentra major percentatge d'informants que afirmen que el català és la llengua amb més prestigi a Catalunya és el BILING amb un 91,5%, seguit del CAT1 amb el 89% i finalment el 78,9% dels CAST1. Aquest darrer grup és el que té la proporció d'informants més elevada que han guixat el requadre del castellà amb el 17,3%.

Quan es demanava als informants que valoressin el prestigi en general del català, el 83,7% dels BILING han contestat afirmativament, seguit del 71,% dels CAT1 i el 65,1% dels CAST1. Inversament el grup que concentra una proporció més gran d'informants que neguen aquesta possibilitat és el CAST1 amb el 34,9%, seguits dels CAT1 (28,9%) i més allunyat queda el 16,3% dels BILING.

Taula 145: En general, el català és una llengua prestigiosa?	
	
$\chi^2 = 8,426$ (df = 2; p < ,05)	

A l'hora de demanar el mateix però referit al castellà, observem que tots tres grups, igual que en el cas del català (taula 147), afirmen majoritàriament que el castellà és una llengua en general prestigiosa. El grup que acumula més informants amb aquesta creença és el CAST1 amb el 95,9% enfront del 75,9% del grup CAT1. Entremig dels dos registres se situa el valor dels BILING (92,7%), molt més proper al percentatge dels CAST1 que dels CAT1.

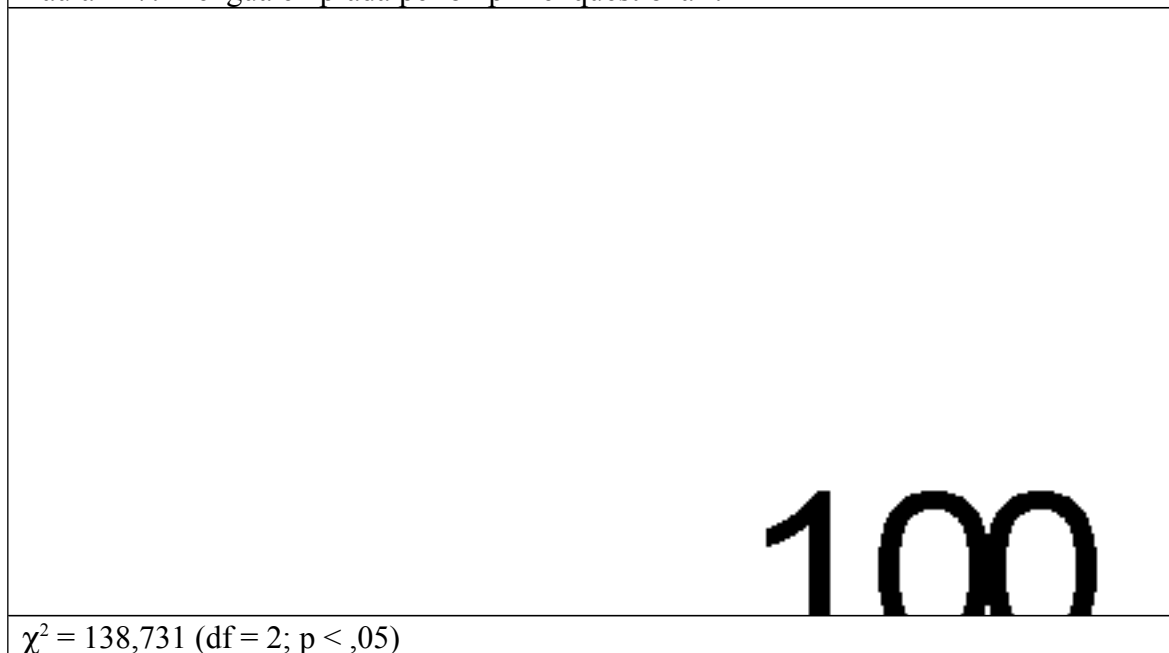
Taula 146: En general, el castellà és una llengua prestigiosa?	
	
$\chi^2 = 47,644$ (df = 2; p < ,05)	

Llengua de l'enquesta:

Tots tres grups han realitzat l'enquesta en català malgrat que les diferències són notables ja que el 89,8% dels CAT1 ho han fet en català mentre que el percentatge de CAST1 que ho han fet en aquesta llengua és el 53,2%. El 80% del grup BILING l'ha omplert en català, registre molt més proper al dels CAT1.

Taula 147: Llengua emprada per omplir el qüestionari:

Quant als motius que han dut els informants a omplir el qüestionari en una determinada llengua, destaca el comportament dels BILING pel que fa a la seva indiferència al fet idiomàtic ja que a les opcions que expressen aquesta opinió (*Me l' han donat per aquesta cara del full* i *No m'he fixat en la llengua*) sumen el 64% de tots els informants. Els castellanoparlants també assoleixen percentatges rellevants en aquestes opcions (54%) però, a més, sobresurten per sentir-se especialment còmodes en castellà (23,9%). En canvi, les respostes dels catalanoparlants s'allunya molt dels dos grups anteriors car destaquen per escollir *En general, em sento més còmode/a amb el català* (40,2%) i *Si puc, evito utilitzar el castellà* (23,2%) i el percentatge acumulat a les respostes que no tenen en compte la qüestió lingüística és el més baix amb diferència (25,3%).

280 - 281) mostren que la llengua familiar és una variable operativa a l'hora de mostrar una actitud positiva cap a la llengua pròpia. En aquesta mateixa línia es manifesta Plaza (2000: 62): “*El grau de lleialtat està molt relacionat amb la llengua materna*”. Igualment, Baldaquí (2004: 68) constata que la llengua familiar és una variable cabdal per explicar els resultats aconseguits. Aquest autor afirma, parlant del valencià, que els únics ítems en què el castellà es veu superat pel català provenen del grup on la llengua primera és el català. Baldaquí (2002: 265) conclou en la seva tesi doctoral:

“Les proves d’anàlisi de variància mostren que hi ha una relació clara entre l’actitud lingüística i la llengua familiar (...) de manera que l’actitud és més positiva quan hi ha una major presència de la llengua catalana en les famílies.”

Amb tot, cal assenyalar que coneixem una casuística prou ampla on aquesta dinàmica no es compleix. Per exemple, en el mateix estudi de Boix (1982: 167) constatem com la majoria d’informants catalanoparlants, el 60% de la seva mostra, tendeixen a canviar al castellà amb un interlocutor castellanoparlant. Segons l’EULC-03 a Catalunya hi ha un 40,3% que té com a primera llengua el català, però en canvi el percentatge d’informants que afirma parlar preferentment en català amb el personal mèdic arriba al 57,8%, fet que mostra un moviment en una determinada situació comunicativa. Això ens fa veure que sovint el context és més poderós que el substrat lingüístic dels informants (Boix, 1982: 204), tal com constatarem amb les nostres dades.

A l’EULC-03 constatem la divergència actitudinal idiomàtica segons el context amb la següent taula:

Taula 149: Diferència entre el % d’ús del català i del castellà segons el context (els positius o negatius mostren el guany o pèrdua d’una llengua prenent com a dada base la llengua inicial dels informants). Font: EULC-03 (2003: 112).									
	Banc	Metges	Botigues	Grans establiments	Companyes feina	Desconegut	Amics	Veïns	Companyes estudi
Dif. Ct-cst	+26,5	+26,5	+17,4	+7,8	+7,3	+7	+4,9	-1	-3,8

Al País Valencià, Baldaquí (2002: 389) també mostra aquesta variabilitat en funció de la primera llengua i dels contextos.

A les Illes Balears, Vives (1993: 296) va demostrar que la llengua familiar i la condició lingüística de l'informant eren cabdals per interpretar els resultats ja que ambdós grups declaraven major preferència vers el propi idioma.

A més, la llengua familiar està molt vinculada a la llengua d'identificació. Podem entendre que la llengua d'identificació té un fort contingut simbòlic a diferència del concepte llengua primera o llengua familiar que són més dades objectives. Cal insistir que són conceptes que van molt relacionats i així ens ho fan veure els resultats obtinguts a A l'EULC-03:

Taula 150: Llengua d'identificació (per columnes) i llengua inicial (per files). Font: EULC-03 (2003: 60).			
	Catalanòfons	Castellanòfons	Biling identitaris
CAT1 Inicials	80	1,7	11,8
CAST1 Inicials	15,6	95,6	67,2
BILING Inicials	3,4	0,4	17,8
Altres lleng inicials	1	2,3	3,2

Per exemple, segons aquesta taula podem constatar que una majoria aclaparadora, el 95,6%, dels que declaren que la seva llengua inicial és el castellà afirmen que són castellanòfons. Aquestes dades ens porten a pensar que la llengua primera d'una persona la condiciona poderosament a l'hora d'explicar la seva actitud lingüística.

Així, si filem més prim, podem constatar com aquesta successió de relacions primera llengua i llengua d'identificació determina en bona mesura l'ús de les diferents llengües. Ho podem constatar a l'EULC-03:

Taula 151: Primera llengua i llengua d'identificació. Font: EULC-03 (2003: 73).						
(%)	Catalanòfons	CAT1 inicials	BIL identita	BIL inicials	Castellanòfons	CAST1 inicia
Cat <50%	3,9	3,7	32,4	16,6	82	69,2
Cat =50%	8	6,1	29,2	23,2	10,2	12,5
Cat >50%	88	90,2	38,4	60,3	7,8	18,3

Plaza (2004: 64) també fa veure la correlació tan estreta entre llengua i identitat³⁹:

“Respecte del sentiment de pertinença a un grup determinat, els resultats de l'estudi mostren que per a la majoria dels participants la llengua és un aspecte

³⁹ Estudi de caràcter qualitatiu fet amb trenta-sis estudiants d'instituts del Bages.

definidor de la seva identitat cultural i l'element que els fa sentir membres del grup.”

La influència de la llengua familiar condiciona altres aspectes. Per exemple, també provoca que els informants tinguin major competència en la seva llengua. Així segons Torres [et al.] (2003: 2) els informants amb el català com a llengua inicial tenen un major coneixement d'aquesta llengua que els que tenen com a idioma inicial el castellà.

Usos lingüístics:

En el nostre cas, es mantenen les dinàmiques suara apuntades i així ho han mostrat ben clarament els percentatges aconseguits a la pregunta referida a llengua d'ús de lleure, ja que el 81,1% dels CAT1 asseguren que preferentment parlen en català en aquest context, un percentatge superior al dels CAST1 per al castellà ja que es queden en el 75,3%. Si els comparem amb els resultats segons el lloc d'origen del progenitor dels informants constatarem que el fet de tenir el català o el castellà com a llengua familiar és més determinant a l'hora d'usar-lo en els contextos de lleure. Per exemple, haver nascut a Catalunya implica que la llengua en estones d'oci arribi al 72,1% però aquest registre puja fins al 81,1% en el cas de tenir la llengua catalana com a llengua familiar.

Cal destacar que segons aquestes xifres podem diagnosticar una major fidelitat lingüística del grup CAT1 que del CAST1 vers la pròpia llengua, fet que no encaixa amb la majoria d'investigacions com és el cas de Torrijos (2008: 8) que afirma:

“Cal remarcar que la predisposició a tenir com a llengua habitual el castellà amb la llengua familiar castellà és molt gran; això vol dir que el fet de parlar castellà amb la família té una influència més forta en la categoria llengua habitual castellana que en els altres casos (llengua amb la família catalana o bilingüe). Així doncs pel que fa als joves que provenen de llengua familiar castellana el canvi de llengua d'ús familiar castellà a llengua habitual catalana és més difícil”.

La mateixa autora també adverteix (p. 11):

“... la majoria de grups lingüístics convergeixen a la llengua de la moderadora sigui o no la seva llengua pròpia. Això es dona de forma acusada en els grups catalanoparlants i bilingües quan la moderadora parla en castellà. Els grups formats per castellanoparlants mantenen majoritàriament el castellà quan la moderadora els parla en català però també, en algun cas, responen a les preguntes parlant en català”.

I encara en la mateixa dinàmica, a les estadístiques de l'EULC-08 (p. 112) es constata que només el 10,6% dels joves entre 15 i 29 anys manté el català quan els parlen en castellà. Això ens fa pensar que els cercles d'amistats estan molt definits lingüísticament i que aquesta definició coincideix en bona mesura amb la primera llengua.

Per tant, amb aquestes dades cal preguntar-nos si som davant d'un canvi real de comportament lingüístic o simplement, amb el poc marge percentual que hi ha entre les dues opcions (poc més de sis punts percentuals), ho podem atribuir a les desviacions estadístiques que es poden produir en les enquestes. Tan sols la singularitat dels informants (amb estudis postobligatoris) podria explicar aquesta diferència de comportament. Aquest fet ja s'havia pogut observar amb les dades de Fabà (2005); és a dir, es pot donar el cas que el context preferentment catalanoparlant dels estrats socials amb estudis superiors provoqui que hi hagi més mutacions en el grup CAST1 que en el CAT1.

Pel que fa al consum de televisió i ràdio, les tendències canvien notablement a causa de la menor oferta en català, sobretot en el grup CAT1 que, malgrat que és amb diferència el que assoleix un percentatge de consum mediàtic en català més alt (60,%), pateix un transvasament de més de trenta punts percentuals respecte la llengua familiar, és a dir, hi ha un 32,2% d'informants CAT1 que preferentment miren la TV i escolten la ràdio en castellà. En canvi, el 90,4% dels CAST1 consumeixen la TV i la ràdio en castellà. La menor oferta també condiciona l'elecció dels bilingües ja que en aquest cas es decanten clarament cap al castellà malgrat que, com veurem més endavant, aquest grup té comportaments més propers als dels CAT1 que als dels CAST1. Un tal fet ja havia estat observat a Plaza (2000: 63) on els informants mixtes manifesten actituds més properes als CAT1 que als CAST1. Com anirem constatant el grup BILING té tendència a adaptar-se a la norma majoritària, fet que ja havia estat constatat per Baldaquí (2002: 383) a la localitat de Mutxamel (població força equilibrada

quant a usos lingüístics): “*El grup bilingüe s’apropa en aquest context a les valoracions del grup majoritari...*”.

A Lasagabaster (2003: 443) trobem les mateixes tendències on els èuscarparlants són els que més consumeixen en la seva llengua, mentre que els castellanoparlants i els bilingües ho fan majoritàriament en castellà. En aquesta comparativa cal destacar els alts percentatges d’*Indistintament* que assoleixen els èuscarsparlants i els bilingües mentre que en el nostre cas, un registre tan elevat, només l’aconsegueix el grup bilingüe (cal recordar que l’oferta televisiva i radiofònica en èuscar és menor que en català).

Taula 152: Consum segons la L1 de TV i ràdio. Font. Lasagabaster (2003: 443).				
		Preferent castellà	Indistintament	Preferentment èuscar
TV	Eus1	20,8	65,5	13,7
	Cast1	81,9	16,9	1
	Biling	40,5	53,7	4,8
Ràdio	Eus1	8,5	26,5	65
	Cast1	75,7	17	7,2
	Biling	26,7	47,8	25,5

Actituds:

A la introducció hem constatat la influència que té la llengua familiar en d’altres aspectes com la competència i la identitat. Com una extensió lògica d’aquestes correlacions, la variable llengua familiar condiona la manera de percebre la societat i, en conseqüència, en determina el discurs dels informants. Gràficament, aquest fet el trobem, per exemple, al País Valencià on Blas Arroyo (1994: 7) afirma: “*Los monolingües castellanos destacan también por un mayor recelo hacia el valenciano*”.

Correntment, a moltes enquestes sociolingüístiques s’havia demanat per la importància del català en el context laboral, sobretot a la població immigrant (per exemple, a Bastardas, 1987; Huguet i Serra, 1993). La majoria d’aquestes investigacions mostren que el català és percebut com un element positiu a l’hora de trobar feina a Catalunya. La nostra investigació, amb un plantejament diferent del que és habitual⁴⁰, s’inclou en aquesta dinàmica ja que la majoria de CAT1 consideren que la seva llengua és la més adequada per buscar feina (74,6%) i només un 22,6% creu que abandonar la seva primera llengua és més efectiu per trobar feina.

⁴⁰ La majoria d’enquestes han plantejat preguntes del tipus: *Saber català et pot servir per a trobar feina?* (Huguet i Serra, 1993: 85) en canvi, nosaltres intentàvem valorar si una de les dues es percep com la llengua més adequada per accedir a el context laboral.

En canvi, el transvasament dels CAST1 al català arriba al 40,8%, i a més, la majoria dels BILING (63,3%) han optat pel català (aquest és un context on el comportament és més proper als CAT1 que als CAST1, com havíem advertit anteriorment). Aquestes dades semblen un senyal inequívoc que el català és percebut en el context laboral com un valor afegit, fins i tot per sobre del castellà, tal com demostren les dades. Alsina (1983: 22) ja havia constatat que globalment els castellanoparlants tenen una actitud més positiva cap al català que no a l'inrevés.

També és diferent el plantejament de Bastardas (1987: 83), però és força indicatiu d'aquesta visió majoritària del fet que el català afavoreix l'adquisició d'una feina. A la pregunta *Penses que la gent que sap parlar català té més oportunitats de trobar feina?*, la majoria d'informants⁴¹, el 63,6%, van contestar afirmativament.

Si l'actitud en el context laboral és favorable al català, en el bloc cultural es capgiren totalment les tendències ja que l'opció del castellà hi és preferent en totes les qüestions (cinema, llibres i música). Ara bé, destaquen actituds ben diferents entre els informants. Primerament, hi ha un bloc força reduït d'enquestats CAT1, el 17,1% en el pitjor dels casos (cinema) que prefereixen en tots els casos la seva llengua. Quan anteriorment afirmàvem que la menor quantitat de programació televisiva, i en menor mesura la radiofònica, condicionava la resposta dels informants, en aquest cas ens trobem davant d'una circumstància similar. Però, a més, hem de tenir en compte el factor històricocultural per explicar aquests comportaments i la importància de moltes dècades d'interposició. Boix i Vila (1998: 170) defineixen aquesta situació amb els següents mots:

“En conjunt, la situació d'interposició cultural per part de la llengua i la cultura dominants, és manté. La producció exterior continua entrant majoritàriament als països de llengua catalana a través del filtre de la llengua castellana...”

Actualment el fet que l'oferta cinematogràfica, musical i, en menor mesura, l'editorial sigui numèricament molt superior en castellà que en català explica la projecció d'una imatge de major normalitat quan es produeix en castellà. Tot plegat ha pogut generar en una bona part de la nostra mostra un prejudici vers la cultura que s'expressa en català.

---

⁴¹ Cal recordar que és una investigació feta amb alumnat bàsicament castellanoparlant amb progenitors immigrants de la localitat de Vilafranca del Penedès.

A Bastardas (1987: 84) (*Un llibre en castellà és més atractiu que en català?*) també s'evidenciava que hi havia un bloc important d'informants que reconeixien un paper preponderant del castellà. Els resultats globalment són força coincidents amb els nostres ja que el 43,4% afirmava que un llibre en castellà era més atractiu que en català mentre que els enquestats que ho negaven arribava al 47,5%. Tanmateix, aquest darrer valor tampoc no es pot interpretar com una preferència vers el català. Per tant, constatem que probablement hi ha un bloc d'enquestats força importants que fa vint anys ja mostrava aquests prejudicis vers la cultura presentada en català i que, encara ara, sembla que persisteixi.

A la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança en...*, hem de tenir present els conceptes d'estatus i solidaritat. Woolard (1992: 114 - 121) descriu dos pols oposats que funcionen simultàniament en les societats. Aquests dos extrems són l'estatus i la solidaritat. Breument, i aprofitant la definició d'Strubell (1981: 240) podem caracteritzar l'estatus com l'adhesió a l'objecte social més valorat socialment, i la solidaritat com l'adhesió als valors socials propis, se situïn o on en una posició socialment elevada. Aquests dos conceptes prenen especial rellevància en una qüestió que demana per la interacció personal entre dues persones. Malgrat que l'operativitat del concepte en el nostre cas no és del tot clara puix que, com hem anat observant, el prestigi del català i el castellà sovint vénen definits pels contextos.

Globalment, el català surt afavorit d'aquesta situació ja que els CAT1 que tenen més confiança en un venedor castellà són molt pocs (3,1%). En canvi, els CAST1 que donen preferència a l'aspecte estatus que al de solidaritat i escullen el català⁴² són el 30,7%, i l'índex de solidaritat se situa en el 56,9%, mentre que els dels CAT1 és del 92,9%. En darrer lloc cal destacar que en una situació familiar on es parlen les dues llengües habitualment, el català també en surt afavorit ja que el 65,3% d'aquest grup escullen aquesta llengua.

Amb aquests resultats penso que és evident que el català adopta una posició d'estatus en el context comercial. Bàsicament, són dues les dades que em fan arribar a aquesta conclusió: d'una banda el percentatge de CAST1 que es decanten pel català i, en segon lloc, l'alt percentatge del grup de BILING que ha escollit el català. És sobretot aquest darrer detall el que em decanta a concloure que el català és la llengua de prestigi en el context comercial ja que un grup com el BILING amb la presència dels dos idiomes, per tant, el més "neutral" de tots tres ha escollit clarament el català.

---

⁴² Aquesta interpretació es fa d'acord amb les dades de les investigacions que hem anat citant segons les quals el català és la llengua de major estatus a Catalunya.

Un comentari a part es mereix el 92,9% dels CAT1 que han escollit la pròpia llengua com a idioma que els inspira més confiança en un venedor. La pregunta que es deriva d'aquest valor és evident: què explica aquest resultat, l'estatus o la solidaritat? Pensem que una combinació d'ambdós factors, però veient les dades dels altres dos grups, ens inclinem a pensar que el principal responsable d'aquest valor tan elevat és l'estatus del català en aquest context.

Aquestes tendències es mantenen a la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, on es produeix una alta fidelitat a la llengua pròpia de cada grup monolingüe, fet especialment accentuat en el grup CAT1 ja que només el 10,2% es canvia al castellà mentre que al grup CAST1 el percentatge mutant arriba al 20,4%. Per tant, s'evidencia l'efecte solidaritat majoritari entre els membre de cada grup monolingüe però veiem com el factor estatus provoca un transvasament petit però significatiu dels CAST1. Tot i que els percentatges del grup BILING no són tan favorables al català com en l'anterior qüestió (*Un venedor t'inspira més confiança si et parla en...*), també corroboren l'efecte del factor estatus ja que l'opció més nombrosa és la dels que opten pel català (43,7%).

Globalment, les tendències suara exposades ja les havia apuntades Lasagabaster, que mostrava la correlació entre caure bé a la resta i la primera llengua. L'autor basc plasma el mateix ordre obtingut en la present investigació, on els èuscarsparlants són els que li donen més importància, seguits dels bilingües i finalment els castellanoparlants.

Taula 153: Importància de l'èuscar per caure bé a la resta. Font: Lasagabaster (2003: 448).

	No imp.	Poc imp.	Bastant imp.	Molt imp.
ÈUS1	13,4	41,5	22,3	22,8
CAST1	59,8	32,3	5,1	2,8
BILING	30	45,4	16,7	7,9

Encara a Lasagabaster (2003: 449) tenim aquestes dades que corroboren el que hem exposat:

Taula 154: Importància de l'èuscar per ser acceptat en el teu entorn. Font: Lasagabaster (2003: 449).

	No imp.	Poc imp.	Bastant imp.	Molt imp.
ÈUS1	14,6	31	29,2	25,2
CAST1	53,6	35,9	8,2	2,3
BILING	23,1	48	21,4	7,4

Ben diferents són els resultats en el context de l'oci nocturn ja que el castellà globalment surt reforçat en detriment del català. En aquest camp, a la pregunta que demanava per la llengua que servia per actuar amb naturalitat a la discoteca, l'índex de fidelitat lingüística del grup CAST1, el 81,8% ha marcat el castellà, és superior al del CAT1, el 73,3% ha marcat el català. Com hem anat observant en qüestions anteriors, el grup BILING, en els contextos que mostren major propensió a la castellanització, es mostren més propers als comportaments dels CAST1. Per tant, tenim que majoritàriament cada grup monolingüe considera la seva llengua com la més natural per actuar a la discoteca, probablement el factor solidaritat combinat amb un conjunt d'amistats lingüísticament homogeni, expliquen aquest comportament.

En canvi, quan demanàvem als informants quina llengua utilitzarien amb una persona desconeguda per "lligar" en una discoteca, observem que els grups CAST1 i BILING reproduïen les mateixes tendències de l'anterior qüestió (*Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has de fer servir?*) mentre que al grup CAT1 hi ha entorn d'un catorze per cent que abandonen el català per passar-se al castellà. Els creuaments de les preguntes mostren que gairebé tota aquesta mutació procedeix del grup d'informants que en l'anterior qüestió havia marcat la casella del català i ara ha triat la del castellà. També hi ha un petit percentatge, no arriba a l'u per cent, que en l'anterior qüestió havia marcat el català i ara ha guixat les dues caselles, fet que demostra que el transvasament és del català al castellà. La següent taula il·lustra aquests moviments:

Taula 155: Comparativa per grups lingüístics entre llengua natural a la discoteca i llengua més efectiva per lligar:						
Naturalitat ⁴³	Lligar					
	Cat	Cast	Ambdues	Cat	Cast	Biling
(%)						
CAT1	73,3	22,7	4	59,4 (- 14,1)	35,7 (+ 13)	4,9 (+ 0,9)
CAST1	12,5	81,8	5,7	15,2 (+ 2,7)	78,5 (- 3,3)	6,3 (+ 0,6)
BILING	36	50	14	32,6 (- 3,4)	51 (+1)	16,4 (+ 2,4)

Aquest transvasament de CAT1 al castellà el podem explicar per la baixa fidelitat lingüística amb persones desconegudes, aspecte apuntat en nombroses investigacions sociolingüístiques catalanes, com per exemple el ja citat estudi de Boix (1993).

Un dels guanys més marcats per part del català es troba en el context institucional (*Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?* i *Quina llengua creus que et afavorir a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*) ja que tots els grups coincideixen a atribuir al català el rol de llengua adequada en aquest context, seguint una escala exacta de major a menor catalanitat lingüística, on els catalanoparlants són els que més escullen el català i els castellanoparlants els que ho fan en menor mesura.

Per tant, l'efecte estatus probablement genera que un gruix notable de CAST1 escullin el català (el 74,4% a l'administració pública i el 61,5% a la pregunta de la selectivitat). En aquesta línia, també és majoritària l'opció del català entre els BILING. En aquest cas, però, els percentatges dels BILING són més propers als dels CAST1 que als dels CAT1, circumstància que es contraposa a la tendència que havíem descrit anteriorment, segons la qual en contextos de preponderància del català els BILING adoptaven comportaments més semblants als dels CAT1 que als dels CAST1. Pensem que no s'ha produït cap canvi de tendència, i que aquesta proximitat percentual al grup CAST1 es produeix per la unanimitat mostrada vers el català com a llengua prestigiosa en aquest context, fet que limita la capacitat de creixement del grup BILING.

Cal destacar que els percentatges d'informants CAST1 i BILING baixa de la pregunta referida a la Selectivitat respecte la qüestió de l'administració pública, mentre que al grup CAT1 es

⁴³ Naturalitat correspon a la pregunta: *Per actuar amb naturalitat a la discoteca quina llengua creus que has de fer servir?* i "Lligar" correspon a la pregunta: *Ets en una discoteca i vols lligar amb un noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?*

Els percentatges entre parèntesis de la segon columna indiquen el guany o pèrdua dels grups lingüístics en cada opció escollida de les dues preguntes.

manté força similar. Aquest fet el podem explicar pel grau de competència, ja que s'ha demostrat en nombroses investigacions que la majoria d'informants té major competència en la llengua familiar: Pla (1981: 108), Bastardas (1986, quadre núm. 252; sobretot pel que fa a la competència oral) i Baldaquí (2002: 270). A l'EULC-03 constatem que els informants amb el català com a L1 o els bilingües són els que s'atorguen major competència en català:

Taula 156: Mitjanes de coneixement de català segons llengua inicial. Font: EULC-03 (2003: 40).				
	Català	Castellà i Català	Castellà	Altres
L'entén	9,4	9,4	8,1	6,9
El sap parlar	9,1	9	6,2	4,6
El sap llegir	8,8	9	6,9	5,4
El sap escriure	6,9	7,2	4,3	2,4

També Torrijos (2008: 12) evidencia aquesta correlació:

“... els joves bilingües, diuen, troben facilitat d'expressió en ambdues llengües i tots els joves del grup lingüístic català tenen un alt grau de competència en castellà, per bé que en algun cas diuen no tenir tanta facilitat d'expressió com en català. En general els joves del grup lingüístic castellà han après català a l'escola i per ells és una llengua coneguda. Tot i això, alguns troben força dificultat d'expressió en català perquè és una llengua apresada acadèmicament però no usada en la vida quotidiana”.

Lasagabaster (2003: 449) també havia mostrat que la importància de l'èuscar per aprovar els exàmens és més rellevant per part del grup EUS1 (el 54,5% ho considera molt important), mentre que el grup BILING es mostra equilibradament dividit i al CAST1, els informants que ho tenen present d'una forma significativa, són minoria (només el 10,5% diuen que té molta importància).

Malgrat que el plantejament de la pregunta és totalment diferent, podem constatar que a diferència del nostre cas, el transvasament de CAST1 a l'èuscar és força baixa i, per tant, sospitem que el factor estatus no li és favorable. Probablement, la gran dissemblança entre totes dues llengües es troba en els percentatges d'utilització social, mitjana en el cas català i baixa en el cas de l'èuscar.

A les preguntes amb possibilitat de respondre *Indiferent* referides a el context comercial (*Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en: i Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:*) els informants mostren una notable indiferència vers el fet lingüístic, fet que ens fa veure que en determinades situacions la llengua té un escàs valor simbòlic. En aquesta línia podem recordar les xifres de l'estudi "*Resum estudi sobre la incidència de la llengua catalana en el comportament dels consumidors*" (1994: 9), on més de la meitat dels informants, el 51%, afirmen que no tindrien en compte la llengua a l'hora de comprar un paquet de piles.

Amb tot, hem d'advertir que hi ha un bloc d'informants a cada grup monolingüe que es mostra fidel a la seva llengua. Una actitud fàcilment explicable des del factor solidaritat. Aquest factor és visiblement més accentuat en el grup CAT1 ja que oscil·la entre el 33,4% i el 26,2% mentre que al grup CAST1 va del 14,7% al 17,4%. Aquests percentatges en una situació, on la llengua té un paper secundari, probablement expressa una actitud militant vers la pròpia llengua. En paraules de Viladot (1993: 46):

"Els estudiosos ens exposen que quan les persones perceben amenaçada la seva situació com a grup tendeixen a radicalitzar les seves posicions remarcant les seves identitats com a grup positivament valorades alhora que augmenten les diferències entre els grups sobre les percepcions de vitalitats respectives".

Acceptant la certesa d'aquesta premissa constatem, observant els percentatges superiors del grup CAT1 respecte als del CAST1, que el grup que percep amb major neguit la situació de la seva llengua és el CAT1. Probablement, si haguéssim afegit una pregunta on se'ls hagués demanat si es fixaven en la llengua d'un paquet de piles no hi ha dubte que la majoria hauria respost que no; fet i fet, recordem que el percentatge global d'informants que contesten *Indiferent*, és a dir, que no tindrien en compte el fet lingüístic, supera el setanta per cent en totes dues qüestions.

Entrant al bloc del prestigi sociolingüístic, a la pregunta *Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*, cal destacar que el grup amb un major percentatge de català és el que

té les dues llengües com a habituals en el context domèstic, fet que contrasta amb els percentatges fins ara obtinguts on l'opció del català sempre havia rebut més recolzament des del grup CAT1, i en aquesta ocasió ho fa lleugerament per sota del grup BILING. És difícil trobar una explicació convincent per justificar aquests valors, tan sols podem apuntar la tendència d'aquest grup a adherir-se amb més força que cap altre grup a la llengua que predomina en un determinat context (anteriorment, ja hem apuntat que quan en un ítem l'opció majoritària és la llengua castellana el grup BILING obté xifres similars al CAST1 i a l'inrevés, quan en un ítem l'opció majoritària és el català els BILING obtenen registres més propers als dels CAT1). Es podria donar el cas que alguns CAT1 potser reaccionen de forma militant i manifesten la idea que el castellà encara té massa prestigi.

A més, observant els resultats de les dues següents qüestions (*En general el català / el castellà és una llengua prestigiosa*), el grup bilingüe assoleix els percentatges més elevats a l'hora d'acceptar el prestigi general de les dues llengües (superant els valors del propis grups monolingües), per tant, s'intueix una forta predisposició, per part d'aquest grup, a coincidir amb allò que podríem anomenar políticament correcte. En aquest cas, insistim, el grup BILING s'adhereix amb més força que cap altre grup a l'opció majoritària, és a dir la més acceptada socialment: el català és la llengua més prestigiosa a Catalunya amb el 82,8% de tota la mostra.

Aquesta tendència també la podem observar a Viladot (1993: 131, 133) on el grup bilingüe és el que puntua amb més nota la projecció internacional del català i el castellà, per sobre dels grups monolingües.

Globalment els nostres resultats són coincidents amb els de Woolard (1992: 165) que en una investigació desenvolupada l'any 1980 arribà a la següent conclusió:

“En les puntuacions d'Estatus descrites més amunt, no vam trobar diferència entre les actituds catalanes o castellanes envers les dues llengües; ambdós grups reconeixen el català com la llengua més prestigiosa i d'estatus més alt”.

La variable llengua familiar és determinant a l'hora d'escollir l'idioma per contestar les enquestes, ja que la majoria de CAT1 ho fan en català, gairebé el noranta per cent, i la majoria de CAST1 ho fan en castellà, però tan sols amb una mica més del cinquanta per cent, fet que evidencia un transvasament de castellanoparlants al català, explicable si tenim en compte el

context on han contestat les enquestes (el centre educatiu, on la llengua vehicular és el català). També cal assenyalar el comportament dels BILING, que en un context de predomini del català, es torna a mostrar molt més a prop dels CAT1 que dels CAST1, fet ja escenificat en diferents ítems i que confirma amb rotunditat aquesta tendència. Una dinàmica ja apuntada per Torrijos (2008: 8):

“... destaca el fet que un jove amb llengua familiar català i castellà té més possibilitats de tenir com a llengua habitual el català que no pas el castellà”.

Els meus resultats són força similars als de Fabà (taula 160) i als de l'EULC-03 (taula 161) excepte en el grup castellanoparlant que en el seu cas es mostren clarament fidels a la seva llengua, circumstància que sembla confirmar que el context on han contestat les enquestes els informants del present estudi, ha tingut molta responsabilitat a l'hora d'explicar els resultats obtinguts:

Taula 157: Llengua de l'enquesta en funció de la llengua d'identificació (entre parèntesis presentem les nostres dades). Font: Fabà (2005: 396).			
	Català	Castellà	Indiferent
Cat1	97,9 (89,8)	1 (10,2)	1,2 (-)
Intermedis	75,7 (80)	11,8 (20)	12,4 (-)
Cast1	5,2 (53,2)	90,2 (46,8)	4,5 (-)

Taula 158: Llengua preferida per fer l'entrevista segons la llengua d'identificació. Font: EULC-03 (2003: 196).

	Catalanòfons	Castellanòfons	Bilingües identitaris
Català	92	20,6	60,4
Indiferent	3,3	8,8	15,9
Castellà	4,7	70,6	23,7

Veient els nostres valors, conjuntament amb els de Fabà i els de l'EULC-03, sembla inqüestionable la connexió entre la llengua familiar dels informants i la versió emprada per omplir el qüestionari, malgrat que més del cinquanta per cent dels enquestats del grup CAST1 afirmen que no van tenir present la llengua del qüestionari.

Molt diferent és l'actitud del grup CAT1 ja que gairebé tres quartes parts aporta motius relacionats amb una visió favorable del català, o fins i tot hostil vers el castellà (*Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català, En general, em sento més còmode/a amb el català i Si puc, evito utilitzar el castellà*). L'alt percentatge que afirma que si pot evita usar el castellà, comparat amb els altres dos grups, sembla confirmar l'existència d'un gruix significatiu CAT1 són militants lingüístics, o si més no amb una certa consciència favorable a la pròpia llengua; aquest bloc de caire militant sembla molt més petit en el grup CAST1. Tot just un vint-i-cinc per cent dels informants CAT1 afirmen que no han tingut en compte el fet idiomàtic.

Idees principals de la variable "llengua familiar":

A continuació es presenta un resum amb les dades més destacades d'aquest capítol:

- És una variable molt potent per explicar els comportaments dels informants, més fins i tot que l'origen dels progenitors dels informants.
- En els contextos institucional i laboral hi ha un notable transvasament de castellanoparlants al català, mentre que aquest transvasament és a l'inrevés en el context cultural. Per tant, podem creure que el català és una llengua prestigiada en els primers contextos mentre que el castellà ho és molt més en el cultural gràcies, en bona mesura, a l'aspecte quantitatiu.
- En condicions de menys oferta lingüística en un context determinat hi ha una part dels catalanoparlants que escullen més l'opció indiferent, probablement justificable per una actitud de militància lingüística; aquesta actitud es manifesta més tímidament en el grup CAST1.

- El grup bilingüe globalment s'acosta més als comportaments dels catalanoparlants que al dels castellanoparlants, amb alguna excepció (context cultural); destaquen els percentatges en la qüestió referida al prestigi sociolingüístic a Catalunya, on se situen per davant dels catalanoparlants a l'hora de reconèixer la predominança del català, aparentment per adoptar una posició políticament correcta.
- Els catalanoparlants mostren més sensibilitat pel tema lingüístic, mentre que els altres dos grups es mostren més indiferents, sobretot el bilingüe.

7.3.- Resultats de la variable “població d'estudi dels informants”:

A continuació exposarem els resultats en funció de la localitat on estudien els informants. El qüestionari es va repartir en instituts de cinc poblacions catalanes que són Barcelona (B), Castelldefels (C), Igualada (I), Salou (Sa) i Sort (So). Cal recordar que, a excepció de Barcelona, tots els instituts de cada localitat van respondre l'enquesta. A Barcelona només es va fer arribar el qüestionari a dos instituts privats i a un de públic (vegeu capítol 7).

De forma preliminar podem afirmar que ha estat una variable molt prolífica ja que dels vint-i-vuit ítems examinats vint-i-dos han evidenciat diferències estadísticament significatives i, a més, aquestes divergències s'han produït en tots els contextos (cultural, institucional, etc).

Usos lingüístics:

El comportament lingüístic dels informants amb altres membres de la família ha evidenciat notables diferències entre l'estudiantat de les localitats estudiades. En la franja catalanoparlant tenim Sort (el 92,8% afirmen parlar català amb la família), Igualada (amb el 62,3%) i Barcelona (53,8%). Al costat castellanoparlant se situen Castelldefels (el 69,5% declaren parlar castellà amb la família) i Salou (amb el 63%). Els estudiants que més han marcat totes dues caselles són els de Castelldefels amb un 8,6% seguits de Salou (6,2%).

Taula 159: Preferentment, en quina llengua parles amb la teva família?

$\chi^2 = 110,768$ (df = 8; p < ,05)

Les tendències s'accentuen en l'àmbit del lleure en el sentit que els informants de les ciutats més catalanoparlants incrementen l'ús del català i les més castellanoparlants fan el mateix amb el castellà. Així Barcelona passa del 53,8%, d'informants que declaren usar preferentment el català a la llar (taula 162), al 56% en el camp de l'oci; Igualada passa del 62,3% del familiar al 68% de l'oci i Sort del 92,8% al 100%. En canvi, Castelldefels, que té un 69,9% d'enquestats que declaren usar el castellà en l'àmbit familiar, en les estones de lleure incrementa l'ús d'aquesta llengua fins al 80,6% (taula 2) i Salou fa el mateix moviment passant del 63% de la familiar al 73,2% a l'oci.

Taula 160: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/gues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca,...)?
$\chi^2 = 232,888$ (df = 8; p < ,05)

Les dades de consum de TV i ràdio confirmen tota la informació que fins ara hem anat acumulant: Salou i Castelldefels consumeixen majoritàriament TV i ràdio en castellà, el 78,6% dels salouencs i el 74,2% dels informants castelldelencs declaren fer-ho. També són més els enquestats que estudien a Barcelona que declaren consumir la TV i la ràdio en castellà ja que assoleixen el 60,4%. En canvi, el 46,8% dels informants igualadins i el 75% dels de Sort declaren consumir la TV i la ràdio preferentment en català.

Taula 161: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:
$\chi^2 = 99,039$ (df = 8; p < ,05)

En el camp de l'educació la majoria d'informants declaren rebre l'ensenyament en català, Barcelona (99%), Igualada (98,9%), Salou (92,8%) i Sort (100%) el conjunt d'informants que afirmen fer-ho en català supera sempre el 90%, excepte el cas de Castelldefels on el 49,1% declara fer-ho en català i el 44,9% en castellà.

Taula 162: Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en:

$\chi^2 = 331,134$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context laboral:

La diferència més rellevant la trobem en els més de quaranta punts percentuals entre els registres d'Igualada i de Salou, ja que el percentatge d'informants que estudien a la localitat de l'Anoia que ha marcat l'opció del català arriba al 76% enfront del 34,5% de Salou. La majoria de sortencs (64,3%) i de barcelonins (52%) també declaren majoritàriament que el català és la llengua que els facilitarà més aconseguir una feina, mentre que a Castelldefels el 54,1% afirma que fer-ho en castellà els pot garantir més possibilitats a l'hora d'obtenir-la.

Taula 163: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?

$\chi^2 = 91,966$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context cultural:

Quan se'ls demanava per la credibilitat que els oferia una pel·lícula traduïda al castellà o al català, les diferències també són notables entre ciutats. En aquest cas els informants de Barcelona són els que han assolit percentatges més elevats a l'hora de marcar la casella del castellà amb un 67,9%, seguits dels castel·ldefelencs (58,7%), dels salouencs (56,6%) i dels igualadins (50,1%). Sort és l'única localitat on l'opció del castellà no representa la majoria i la possibilitat *Indiferent* ha estat marcada per un 46,5% dels enquestats sortencs. Sort també ha estat la localitat amb el percentatge més elevat d'informants que han optat pel català, amb un 21,4%, seguit dels igualadins que assoleixen el 15,5%, i molt per darrere queden Barcelona (4,4%), Castel·ldefels (3%) i Salou (2,4%).

Taula 164: Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?

$\chi^2 = 53,098$ (df = 8; p < ,05)

En el camp editorial constatem tendències similars a les observades en l'anterior pregunta ja que els informants d'Igualada i Sort són els que marquen els percentatges més alts en l'opció del català, amb el 30,5% i el 42,8%, respectivament. Salou ha estat la localitat amb un percentatge més elevat d'informants que seleccionen el castellà amb un 47,6%, seguit de Barcelona (43,1%) i Castelldefels (42,2%). La ciutat del Baix Llobregat és la que té un percentatge d'informants més alt que seleccionen l'opció *Indiferent* amb un 50,6% i, en canvi, a l'altre extrem se situa Sort amb un 35,7%.

Taula 165: Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?

$\chi^2 = 72,381$ (df = 8; p < ,05)

La qüestió musical mostra uns percentatges clarament favorables al castellà on totes les ciutats evidencien percentatges favorables a aquesta llengua. Cal destacar el 94% de Salou, el 90,7% de Barcelona i el 89,4% de Castelldefels. En canvi, Igualada i Sort destaquen per assolir els percentatges més elevats a l'hora de seleccionar l'opció del català amb un 18,1% i un 25,9%, respectivament, malgrat que no deixa de ser una proporció minoritària dels enquestats d'aquestes localitats.

Taula 166: Quina música consideres que té més reputació?

$\chi^2 = 32,252$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context oci nocturn:

A la pregunta *Ets en una discoteca i vols “lligar” amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?*, es constata dos blocs de poblacions molt definits, d’una banda aquelles que la majoria d’informants han escollit l’opció del català, Igualada (59,1%) i Sort (88,9%), i d’una altra banda aquelles que majoritàriament han marcat la casella del castellà, Barcelona (63,5%), Salou (80,9%) i Castelldefels (85,9%).

Taula 167: Ets en una discoteca i vols “lligar” amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?

$\chi^2 = 200,206$ (df = 8; p < ,05)

En l'altra qüestió referida a la discoteca es reproduïxen les mateixes dinàmiques de l'anterior pregunta, ja que els informants d'Igualada i Salou afirmen majoritàriament que per actuar amb naturalitat a la discoteca cal emprar el català amb un 65,9% i un 96,4%, respectivament. Ben distint és el comportament declarat per part dels barcelonins, igualadins i salouencs ja que en tots tres casos l'opció majoritària és el castellà: a Barcelona assoleix el 56,5%, a Salou arriba al 74,1% i a Castelldefels ha estat marcat pel 87,2% dels enquestats.

Taula 168: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 222,498$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context de projecció de la imatge:

A la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, hi ha tres poblacions que majoritàriament han escollit l'opció del català, com són Barcelona (54,6%), Igualada (72,6%) i Sort (100%). En canvi, els informants de Salou i Igualada han marcat majoritàriament l'opció del castellà, així els informants salouens que declaren que el castellà és la llengua que els ajuda a projectar una millor imatge d'un mateix assoleix el 71,6%, mentre que Castelldefels arriba al 73%.

Taula 169: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?
 <p>The bar chart displays two categories: 'Català' with a value of 100% and 'Castellà' with a value of 81,3%. The bars are black and set against a light gray background.</p>
$\chi^2 = 215,397$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context institucional:

Ben diferents són els resultats quan examinem l'ús que els enquestats consideren més adequats davant de les administracions públiques. Totes les ciutats coincideixen a l'hora d'atorgar major idoneïtat al català en aquest àmbit. Sort és la població on els enquestats han marcat més l'opció del català (100%), seguida d'Igualada amb un 92,3% i Barcelona amb un 81,3%. Els salouencs i els castelldefelencs són els que han triat en menor mesura la possibilitat del català amb un 63,1% i un 63,8%, respectivament. Consegüentment, les dues darreres ciutats són les que assoleixen percentatges més elevats a l'hora de marcar la casella del castellà, Castelldefels arriba al 28,3% i Salou al 28,6%. També s'observen diferències significatives pel que fa al nombre d'informants de cada ciutat que han ratllat totes dues caselles; en primer lloc se situa Salou amb un 8,3%, seguida de Castelldefels amb un 7,9%.

<p>Taula 170: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:</p>

<p>$\chi^2 = 88,678$ (df = 8; p < ,05)</p>

Els valors disminueixen lleugerament quan es tracta de l'administració de trànsit malgrat que la dinàmica és la mateixa que en l'anterior qüestió car són tres les poblacions que han escollit majoritàriament el català: Barcelona (59,4%), Sort (67,8%) i Igualada (74,5%). En canvi, els informants salouencs han marcat majoritàriament l'opció del castellà amb un 59,5%. Entremig se situa Castelldefels amb percentatges molt similars en totes dues possibilitats, ja que el català ha recollit el 46,9% i el castellà el 45,7%. La localitat del Baix Llobregat també ha estat la que ha comptabilitzat un major nombre d'informants que han marcat totes dues caselles amb un 7,4%.

Taula 171: T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:

80 T

$\chi^2 = 71,025$ (df = 8; p < ,05)

En totes les localitats la majoria d'informants han escollit el català com a llengua que els pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU. Amb tot, les divergències entre ciutats són notables ja que el 100% dels enquestats de Sort han escollit l'opció del català mentre que a Castelldefels es queda al 63%, percentatge molt similar al de Barcelona (68,9%) i Salou (69%), en canvi, Igualada s'acosta més als registres de Sort amb el 86,8% dels informants que han marcat el català. Consegüentment, Castelldefels, Salou i Barcelona, per ordre decreixent, són les ciutats on hi ha més informants que han marcat l'opció del castellà. Els percentatges d'informants que han ratllat totes dues llengües és molt petit, amb un valor màxim del 3,4% a la ciutat de Barcelona.

Taula 172: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?

$\chi^2 = 61,454$ (df = 8; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

Els resultats obtinguts a la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres?*, reflecteixen una indiferència de totes les ciutats vers la qüestió idiomàtica a l'hora d'escollir un restaurant. Aquesta desafecció idiomàtica és notable a Castelldefels ja que el 86,9% dels informants d'aquesta localitat han marcat l'opció *Indiferent*, també assoleixen registres significatius Barcelona (70,8%) i Salou (73,5%). Aquesta darrera ciutat també destaca com a ciutat on hi ha el conjunt d'informants més nombrós a l'hora d'escollir el castellà (20,5%). A l'altre pol trobem Sort i Igualada amb un nombre d'informants que ha marcat l'opció del català que oscil·la entre el 29,7% de la localitat de l'Anoia i el 39,3% de la pallaresa, totes dues molt per sobre de Barcelona (16,7%), Salou (6%) i Castelldefels (4,8%).

Taula 173: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres?

$\chi^2 = 86,744$ (df = 8; p < ,05)

Obtenim les mateixes dinàmiques en la qüestió referida a la compra d'un paquet de piles i a totes les ciutats l'opció més seleccionada ha estat *Indiferent*, ara bé amb registres força diferents, que van des del 82,7% de Salou fins al 66,4% d'Igualada. Aquestes dues localitats també són les protagonistes en els màxims registrats en les altres dues caselles, Igualada perquè acumula el percentatge més alt d'informants que ha escollit el català (22,9%) i Salou perquè aplega el registre més elevat d'enquestats que ha seleccionat el castellà (22,9%).

Taula 174: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:

100 T

$\chi^2 = 37,195$ (df = 8; p < ,05)

En el moment de demanar en quina llengua els inspira més confiança un venedor s'han constatat notables dissemblances entre les poblacions estudiades, car hi ha una diferència de més de seixanta punts entre els informants de Sort que han marcat l'opció del català (representen el 100% d'aquesta localitat) i els de Castelldefels que han ratllat aquesta mateixa opció (representen el 38,7% d'aquesta vila). Pel que fa a la resta de ciutats, Igualada s'acosta al comportament de Sort ja que el 77,2% dels informants han escollit el català, Barcelona, en aquesta mateixa opció, arriba al 65,1% i els valors de Salou són molt propers als de Castelldefels, amb un 41% d'enquestats que escullen el català. L'única ciutat on els informants han seleccionat majoritàriament el castellà és Salou amb un 50,6%, mentre que Castelldefels sobresurt pel percentatge d'informants que han marcat totes dues caselles, amb un 12,9%, registre màxim en aquesta opció.

Taula 175: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:

$\chi^2 = 110,670$ (df = 8; p < ,05)

Prestigi sociolingüístic:

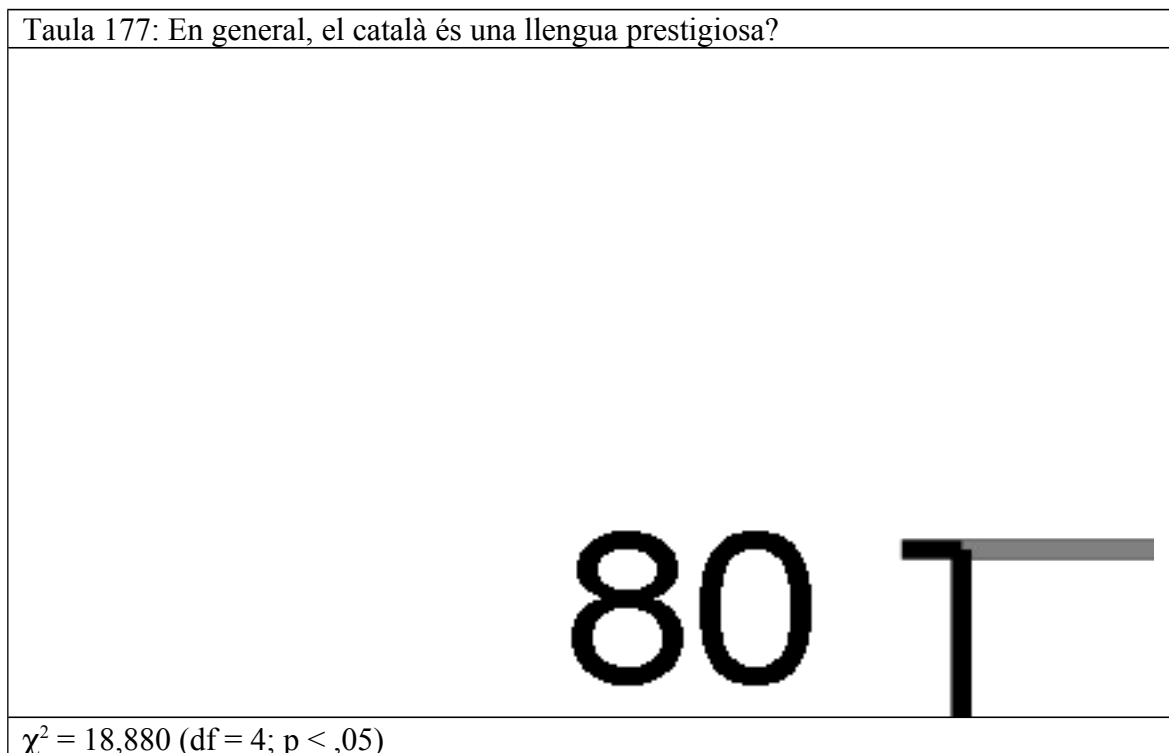
Entrant a valorar les preguntes que demanen directament pel prestigi de les dues llengües a Catalunya, observem com a totes les ciutats l'opció majoritàriament escollida ha estat el català. Destaca el 92,9% d'informants de Sort i el 89,5% d'Igualada que han marcat el català com la llengua més prestigiosa de Catalunya. Molt a prop se situa el registre de Barcelona (85,2%) i, ja a més distància, hi ha els valors de Castelldefels (79,1%) i el de Salou (70,4%). En canvi, Salou és l'única població amb registres superiors al vint per cent d'informants que consideren el castellà com la llengua més prestigiosa a Catalunya. Els percentatges d'informants que han marcat totes dues caselles no arriba en cap dels cinc casos al quatre per cent.

Taula 176: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?

$\chi^2 = 26,244$ (df = 8; p < ,05)

Quant al prestigi general del català les divergències entre poblacions són notables ja que entre Barcelona i Igualada hi ha més de vint-i-cinc punts percentuals de diferència. Els informants barcelonins que reconeixen que el català en general és una llengua prestigiosa arriben al 59,8% mentre que els enquestats de la ciutat de l'Anoia assoleix el 75,9%. Pel que fa a la resta de ciutats, Sort se situa molt pròxima als valors d'Igualada, amb un 75% d'enquestats que reconeixen el prestigi general del català, mentre que Salou i Castelldefels registren valors més propers als de Barcelona amb el 62,5% i el 66,9%, respectivament.

Pel que fa la mateixa pregunta però demanant pel castellà, els registres mostren un acord molt ample en totes les ciutats, amb valors que oscil·len entre el 91,6% dels informants salouencs que afirmen que el castellà en general és una llengua prestigiosa fins al 78,4% d'Igualada que mantenen la mateixa opinió. Consegüentment, Igualada és la localitat amb el percentatge més elevat d'informants que neguen aquesta possibilitat, seguits dels enquestats de Sort que arriben al 17,9%.

Taula 178: En general, el castellà és una llengua prestigiosa?

$\chi^2 = 20,255$ (df = 4; p < ,05)

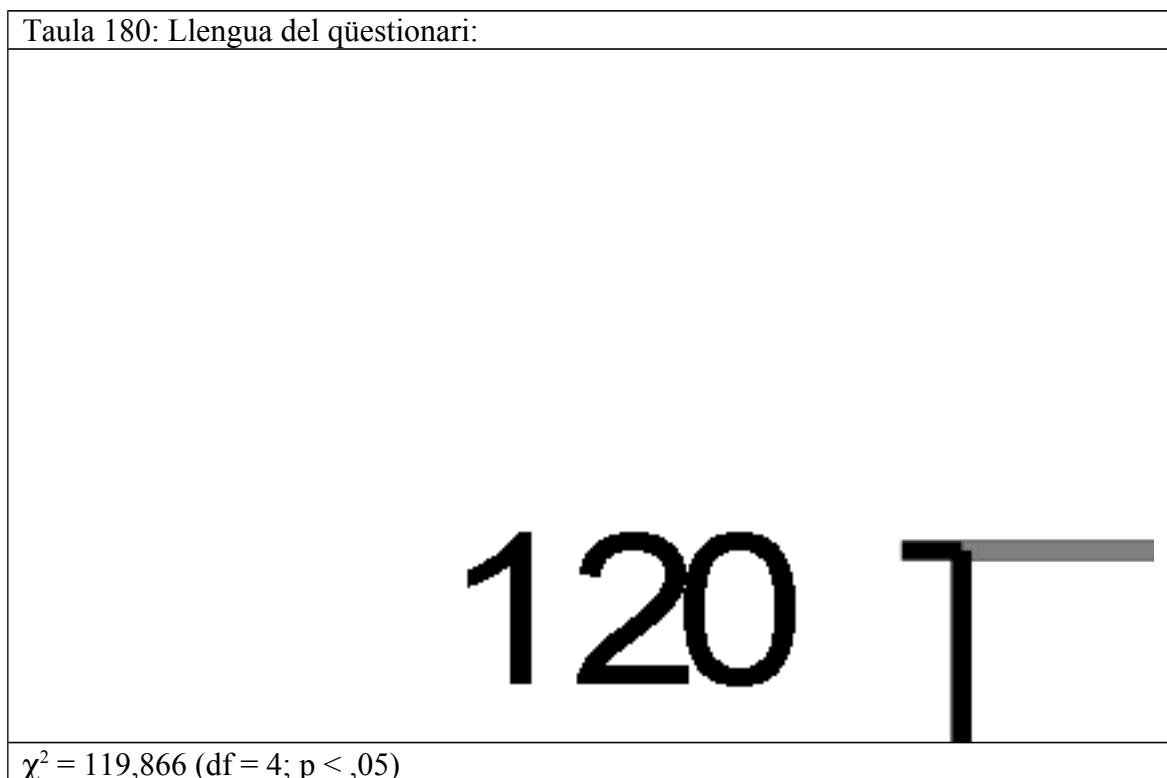
Per cloure aquest bloc referit al prestigi, cal fer esment a la puntuació que li atorguen i a la importància que té dins la nostra societat. Se situen a cada extrem Sort, per la franja alta, que atorga un 7,9 a la importància del prestigi a la societat i Salou, per la franja baixa, amb un 6,7. Al mig queden Barcelona (7,7), Igualada (7,3) i Castelldefels (7,1) Les diferències estadísticament significatives són les següents:

Taula 179:	Mean Diff.	Crit. Diff.	P-Value
BCN, Castelldefels	,601	,362	< ,05
BCN, Igualada	,338	,297	< ,05
BCN, Salou	,953	,447	< ,05
Castelldefels, Salou	,-806	,714	< ,05
Igualada, Salou	,615	,418	< ,05
Salou, Sort	-1,158	,760	< ,05
Significance Level: 5%			

Llengua de l'enquesta:

Les diferències també són notables a l'hora de la llengua escollida per omplir l'enquesta. Altra volta Salou és la que fa un ús més marcat del castellà fins a l'extrem que és l'única

localitat on la majoria d'informants, el 60,7%, ha emprat la versió castellana del qüestionari. A la resta de poblacions la majoria d'enquestats han aprofitat la versió catalana per expressar la seva opinió amb registres que van des del 100% en el cas de Sort fins al 52,4% de Castelldefels. Al mig se situen Barcelona, amb el 82,8% i Igualada amb el 81,9%.

Els motius que han apuntat els informants per omplir el qüestionari en una de les dues llengües són força divergents entre les diferents poblacions estudiades. Cal destacar, en primer lloc, que Castelldefels segueix mostrant més preferència per les opcions que no tenen en compte la qüestió lingüística ja que ha assolit els percentatges més elevats en les respostes *Me l'han donat per aquesta cara del full* (38,3%) i *No m'he fixat en la llengua* (20,3%). Salou assoleix els valors més elevats en les respostes següents *En general, em sento més còmode en castellà* (26,2%) i *Si puc evito usar el català* (11,9%). Igualada és la que aconsegueix percentatges més elevats a la resposta *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català* (10,8%). En darrer lloc, Sort sobresurt en les respostes *En general, em sento més còmode en català* (53,6%) i *Si puc, evito usar el castellà* (35,7%). Barcelona, malgrat que el percentatge és molt petit, destaca per aconseguir el valor més alt en la possibilitat *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà* (1,9%).

Per percentatges, els resultats són els següents:

Taula 181: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè ⁴⁴ :	
	
$\chi^2 = 185,435$ (df = 28; p < ,05)	

7.3.1.- Discussió dels resultats de la variable “Població d’estudi dels informants”:

La variable població és efectiva en el sentit que les localitats són força diferents quant a la composició lingüística dels seus habitants i aquest fet pot provocar que l’opinió vers el fet idiomàtic s’expressi diferentment.

Torrijos (2008: 14) afirma d’acord amb les dades aconseguides en la seva investigació:

“A banda de l’entorn familiar, en primer lloc, cal destacar la influència del lloc de residència ja que, en gran part, definirà l’entorn lingüístic del jove”.

⁴⁴ Abreviatures: *Cara full*: Me l’han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m’agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m’agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m’he fixat en la llengua.

A Baldaquí (2004) en un estudi sociolingüístic a Alacant, Mutxamel i Xixona demostra que aquesta darrera població és on el català rep una major consideració social, fet que atribueix a un context sociolingüístic més catalanòfon que en les altres localitats.

Usos lingüístics:

A L'EULC-08 s'evidencien notables diferències entre les diverses àrees dels país. Es poden observar tres blocs força divergents; d'una banda hi ha l'Àmbit Metropolità on l'ús del català és el més baix de totes les circumscripcions, d'una altra banda hi ha el Camp de Tarragona, on la majoria de la població també té el castellà com a llengua primera però més equilibrat amb el català i, en darrer lloc, hi ha la resta de demarcacions on la majoria de la població té el català com a llengua primera.

Taula 182: Llengua primera i àmbits territorials. Font: EULC-08 (2008: 51).

	Català	Castellà	Ambdues	Aranès	Àrab	Altres llengües	Altres combinacions de llengües	No consta	Total
Àmbit Metropolità	27,8	53,8	13,5	..	1,2	2,1	1,6	..	100,0
Comarques Gironines	50,9	29,0	9,3	..	4,1	4,1	..	..	100,0
Camp de Tarragona	33,1	45,1	11,8	..	4,9	4,1	..	..	100,0
Terres de l'Ebre	72,8	14,5	..	..	..	3,9	..	..	100,0
Àmbit de Ponent	64,4	19,1	5,0	..	..	8,8	..	..	100,0
Comarques Centrals	56,7	27,8	9,5	..	..	2,3	..	..	100,0
Alt Pirineu i Aran	60,1	21,5	7,3	3,1	..	5,8	1,1	..	100,0
Catalunya	35,6	45,9	12,0	0,0	1,9	2,9	1,7	..	100,0

.. Dades no significatives per al càlcul

Si ho comparo amb les meves dades he d'advertir quatre aspectes:

- En l'enquesta oficial (EULC-08) a l'Àmbit Metropolità hi ha inclòs la ciutat de Barcelona mentre que nosaltres l'hem tractada diferentment respecte Castelldefels, fet que pot explicar la disparitat de resultats. D'una part tenim que Barcelona se situa molt per sobre del 31,9% del català com a llengua primera amb un 53,8% mentre que Castelldefels està molt per sota amb un 21,9%.

- Salou se situa per sota de la mitjana del Camp de Tarragona, resultat previsible si atenem les xifres de l'IDESCAT (per a més informació vegeu el capítol 6), ja que comparant-ho amb la resta de la comarca (Tarragonès) constatem que el coneixement està per sota, per tant, sembla clar que és una localitat de context sociolingüístic castellanòfon.

- Els meus resultats d'Igualada són força coincidents amb els de l'enquesta oficial amb variacions lleugeres.

- Els resultats que aporta l'EULC-08 de l'Alt Pirineu són força divergents amb els que hem obtingut nosaltres de Sort, ja que a l'enquesta oficial la demarcació de muntanya inclou, per exemple, la Vall d'Aran (territori on la llengua pròpia és l'aranès) o bé amb la Seu d'Urgell, localitat amb uns índexs de població nouvinguda molt superior a la de Sort⁴⁵.

Per tant, malgrat les limitacions de les comparacions establertes, s'insinua una creixent castellanització de determinades poblacions, especialment a Salou, sobretot si tenim en compte que la meua recerca s'ha centrat en població estudiant, un context on les estadístiques exposen percentatges superiors de catalanitat lingüística si ho comparem amb la resta de la població.

En l'àmbit del lleure succeeix un moviment similar a Salou i Castelldefels, amb percentatges molt baixos d'ús del català (cap de les dues ciutats de la nostra mostra arriba al vint per cent), molt per sota de les xifres oficials (EULC-08), les quals recuperem a la següent taula:

---

⁴⁵ Segons l'IDESCAT (<http://www.idescat.net/territ/basicterr?TC=1&V0=1&V1=MUNICIPI>) el 16,6% de la població de Sort és nascuda fora de Catalunya mentre que aquest percentatge arriba al 28,9% en el cas de la Seu d'Urgell.

Taula 183: Població segons usos lingüístics amb les amistats. Font: EULC-08 (2003: 60).

								%	
	Només català	Més català que castellà	Ambdues	Més castellà que català	Només castellà	Només en altres llengües	Altres combinacions de llengües	No consta	Total
Àmbit Metropolità	14,7	10,4	18,3	10,8	40,2	1,7	3,6	..	100,0
Comarques Gironines	38,1	13,1	13,0	5,3	19,0	3,6	7,1	..	100,0
Camp de Tarragona	21,2	7,7	20,5	8,0	33,0	7,4	..	..	100,0
Terres de l'Ebre	67,9	..	4,4	..	11,4	5,7	4,6	..	100,0
Àmbit de Ponent	47,3	14,7	9,5	3,9	13,1	5,0	6,3	..	100,0
Comarques Centrals	40,3	14,7	14,3	5,0	19,9	3,3	..	..	100,0
Alt Pirineu i Aran	47,9	9,6	9,9	2,6	15,9	4,0	9,8	..	100,0
Total	22,5	10,8	16,8	9,0	33,9	2,7	3,9	0,4	100,0

Constatem que les dades oficials donen un ús preferent del castellà al Camp de Tarragona (41% només castellà o més castellà que català) i, en canvi, en les meves dades de Salou, el percentatge que ha escollit el castellà és del 73,2%. En l'Àmbit Metropolità també evidenciem un descens notable del català comparat amb les de l'EULC-08 ja que l'estadística institucional arriba gairebé al vint-i-cinc per cent mentre que en el meu estudi, a Castelldefels, tot just supera el deu per cent.

Aquests transvasaments probablement s'expliquen per la norma social que fa convergir lingüísticament els catalanoparlants amb els castellanoparlants, fet especialment accentuat en contextos castellanoparlants com són Salou i Castelldefels.

En canvi, a Sort i Igualada observem que es produeix l'efecte contrari, un context sociolingüístic clarament favorable al català provoca que la minoria castellanoparlant s'adapti al català.

Les meves dades se situen en les mateixes dinàmiques descrites per Huguet i Serra (1993: 30), les quals van obtenir aquestes dades per la llengua familiar:

Taula 184: Llengua familiar per zones ⁴⁶ :									
(%)	Pare			Mare			Germans		
	A. cat.	A. ind.	Blanes	A. cat.	A. ind.	Blanes	A. cat.	A. ind.	Blanes
Cat	68,8	16,2	32,1	69,8	16,9	32,1	71,2	17,4	32,1
Cast	29	80,8	67,9	29	81,4	67,9	26,9	79	65,4
Ct/cst	0,8	1	-	0,5	1,3	-	1,6	3,5	2,6

Com es pot observar a la següent taula els percentatges propers al vint per cent que he obtingut a Castelldefels (àrea industrialitzada) se situen en la línia d'Huguet i Serra, a l'entorn del setze o disset per cent. També els registres de Salou (equiparables a Blanes, pel caràcter turístic d'ambdues poblacions), a l'entorn del trenta per cent són força similars a les d'Huguet i Serra. Per l'àrea catalanitzada, només cal destacar l'increment dels percentatges d'ús del català a Sort i el manteniment dins la mateixa tònica d'Igualada. Per tant, sembla que es produeix un cert manteniment del català en les zones catalanòfones i un augment del castellà en les castellanòfones.

A més, pel que fa a les amistats (Serra i Huguet: 38), comparable a la llengua de lleure, observem que es produeix el mateix efecte que en la nostra enquesta: les poblacions amb un context sociolingüístic més castellà és on augmenta més l'ús d'aquesta llengua i a l'inrevés per al context sociolingüístic més català (en tots dos casos, però, el transvasament -independentment del sentit- a Huguet i Serra és més petit que en el nostre cas):

(%)	Taula 185: Llengua amb les amistats.		
	A. cat.	A. ind.	Blanes
Cat	69,2	14,8	29,5
Cast	19,1	72,9	66,7
Ct/cst	11,1	12	3,8

Insistint en aquest darrer punt cal dir que, malgrat que dins els nuclis urbans estan presents tots els estrats socials, sempre hi ha diferències quant a la proporcionalitat dins el conjunt de cada ciutat. Sembla que podem dir que Sort i Igualada són representants de poblacions amb un context sociolingüístic preferentment català, mentre que les altres tenen un context sociolingüístic més castellanitzat, sobretot Castelldefels i Salou. Aquest context

⁴⁶ L'àrea catalanitzada correspon, per al nostre estudi, a Igualada i Sort; l'àrea industrialitzada correspon a Castelldefels i Blanes, per les característiques turístiques a Salou. No hem recollit les dades de Barcelona perquè la nostra mostra només hi és present un determinat estrat social (mitjà - alt). Amb tot, cal recordar que les dades d'Huguet i Serra són d'escoles públiques.

sociolingüístic ha estat una de les variables més riques pel que fa a justificació de resultats en moltes investigacions. Aquest és el cas d'Huguet i Lapresta (2006: 279) que en un estudi centrat a l'Aragó aconsegueixen dades estadísticament significatives segons el context sociolingüístic: el català és valorat positivament només a la zona on es parla, a la resta de l'Aragó rep puntuacions molt baixes.

Tota aquesta realitat sociològica produeix efectes en la immersió lingüística de la població nouvinguda. Per exemple, Strubell aporta unes dades, referides a les comarques de la província de Barcelona, on exposa el temps necessari per entendre el català.

Taula 186: Estimació del temps d'aprenentatge segons el ritme d'immigració. Font: Strubell (1981: 143).	
Comarques:	
Barcelonès	19 anys
Baix Llobregat	15 anys
Anoia	11 anys

Com es pot constatar la comarca més catalanitzada és on el temps d'aprenentatge del català és més reduït.

Les dades de consum de TV i ràdio confirmen tota la informació que fins ara hem anat acumulant: Salou i Castelldefels fan un ús escàs de la programació en català i Barcelona, Sort i Igualada baixen totes tres de forma similar respecte la llengua familiar. En darrer lloc, cal assenyalar el fet que Castelldefels torna a ser la població més bilingüe. Si ho comparem amb les dades de l'EULC-03 (taula 190) es repeteixen les tendències i l'Àmbit Metropolità i el Camp de Tarragona són les circumscripcions que menys consumeixen en català mentre que la resta se situen clarament per damunt de la mitjana catalana.

Taula 187: Hores de programació vistes de televisió segons llengua. Consum declarat 2003. Percentatges. Font: l'EULC-03 (2003: 153).

	Català	Castellà	Altres llengües
Àmbit metropolità	47,3	51,5	1,1
Comarques gironines	55,2	43,5	1,2
Camp de Tarragona	49,7	49,6	0,6
Terres de l'Ebre	55,9	43,4	0,6
Àmbit de Ponent	54,9	44,6	0,4
Comarques Centrals	59,4	39,7	0,9
Alt Pirineu i Aran	59,3	40	0,7
Catalunya	49,7	49,3	1,0

A Serra i Huguet (1993: 50) es repeteixen aquestes tendències i l'ordre, igual que en el meu estudi, és, pel que fa a consum en català, primerament l'àrea catalanitzada, en segon terme Barcelona i, en darrer lloc, les ciutats de l'àrea industrial i la turística. També a Comes [et al.] (1995: 100) es reproduïxen aquestes mateixes tendències.

A totes les ciutats els informants reconeixen que reben preferentment les classes en català. L'única excepció és Castelldefels ja que trobem que un 44,9% dels informants han declarat que reben majoritàriament les classes en castellà. No es tracta d'un institut en concret, sinó de diferents cursos repartits pels centres de tota la població. Aquesta circumstància cal entendre-la com una extensió de la castellanització del context sociolingüístic que arriba fins al professorat i que repercuteix en la llengua emprada per impartir les classes.

Actituds:

Hem assenyalat en paràgrafs precedents la preponderància del català en l'àmbit laboral. Ara bé, aquest predomini no és extensible a totes les localitats analitzades ja que a Castelldefels i Salou l'opció majoritària és el castellà. Aquest fet ens mostra un context sociolingüístic força castellanitzat en aquestes dues poblacions i on en la majoria d'empreses la llengua habitual deu ser el castellà. Si observem les dades de l'EULC-08, evidenciem la major castellanització dels àmbits laborals d'aquestes dues ciutats:

Taula 188: Població segons usos lingüístics amb els companys de feina. Font: EULC-08 (2008: 68).

	Només català	Més català que castellà	Ambdues	Més castellà que català	Només castellà	Només en altres llengües	Altres combinacions de llengües	No consta	Total
Àmbit Metropolità	17,0	10,3	20,3	11,3	35,7	..	3,4	1,2	100,0
Comarques Gironines	37,6	10,7	16,0	5,7	26,7	..	..	..	100,0
Camp de Tarragona	19,3	8,7	23,1	8,7	31,8	..	..	..	100,0
Terres de l'Ebre	50,5	9,6	..	..	20,3	..	..	..	100,0
Àmbit de Ponent	44,9	12,8	13,2	..	19,4	..	..	..	100,0
Comarques Centrals	38,5	14,0	19,2	5,9	19,0	..	..	..	100,0
Alt Pirineu i Aran	44,1	10,6	9,5	4,6	22,8	2,9	4,2	..	100,0
Total	23,0	10,5	19,3	9,7	32,1	1,0	3,1	1,2	100,0

A més, una presumpta major competència en castellà, ja que és la llengua familiar de bona part dels enquestats, provoca que la majoria d'informants optin per l'opció idiomàtica que en principi més dominen. En canvi, el català és preponderant a les tres ciutats on la majoria d'enquestats tenen com a llengua familiar i de lleure el català.

Si observem els transvasaments confirmem que, en principi, els contextos més castellanitzats afavoreixen la major presència del castellà. Això és especialment significatiu a Salou, on els percentatges varien molt poc respecte la llengua familiar (el català no guanya ni quatre punts percentuals). En canvi, a Castelldefels s'observa una actitud totalment diferent, ja que hi ha un transvasament cap al català de gairebé vint punts percentuals, xifra que demostra una actitud molt positiva d'una part dels informants d'aquesta vila vers el català. Probablement aquesta dissemblança rau en el fet que la immigració de Salou és més recent que la de Castelldefels⁴⁷. A Igualada es fa evident el predomini del català en la majoria d'àmbits i el català augmenta deu punts percentuals respecte la llengua familiar.

Amb tot, la dada més remarcable són les xifres obtingudes a Sort. En aquesta població pallaresa puja més de trenta punts percentuals l'opció del castellà, fet que cal explicar perquè el 92,8% dels informants tenen com a llengua familiar el català i és difícil mantenir aquest percentatge en una localitat orientada principalment al turisme⁴⁸.

⁴⁷ L'any 2001, per exemple, el moviment migratori de Salou era del 44,2% i el de Castelldefels del 28,4% (a: <http://www.idescat.net/territ/BasicTerr?TC=3&V0=1&PDF=FALSE&V1=08056&VOK=Confirmar>). A més a més, segons l'Anuari Estadístic de Catalunya de l'any 2007 (pàg. 541 i 546) el percentatge d'alumnes estrangers al Tarragonès representa el 2,9% mentre que al Baix Llobregat l'1,4%.

⁴⁸ Cal pensar que més del setanta per cent de la població d'aquesta ciutat treballa al sector serveis (a: <http://www.idescat.net/territ/BasicTerr?TC=3&V0=1&PDF=FALSE&V1=25209&VOK=Confirmar#16>).

A Barcelona també es produeix un petit descens del català i un lleuger guany per al castellà, una circumstància que s'anirà repetint en bona part dels ítems analitzats en aquest bloc.

Per tant, el guany del català en el còmput total de la mostra es produeix gràcies sobretot a l'aportació dels informants de Castelldefels i, en menor mesura, d'Igualada.

Taula 189: Increment o descens del català comparant la llengua familiar amb la llengua que els pot afavorir a l'hora de buscar feina:				
Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
- 1,3	+19,7	+13,7	+3,3	-28,5

Unes dades que a grans trets, malgrat les limitacions d'una comparació amb una qüestió amb un plantejament molt diferent (taula 193), ja s'havien observat a Serra i Huguet. Aquestes autores mostren que els contextos més castellanitzats assoleixen valors més elevats que la resta a l'hora de valorar la utilitat del català per al món laboral, probablement perquè és una forma d'ascens social que els nouvinguts perceben com un valor afegit (cal insistir que Castelldefels té més possibilitat de guany en l'opció del català ja que parteix dels registres més baixos pel que fa a llengua familiar).

Taula 190: Penses que saber parlar bé en català et pot servir per a trobar feina. Font: Serra i Huguet (1993: 84).				
	À. catalanitzada	À. industrial	Barcelona	Blanes
NC	2,2	2,2	2,6	1,3
NO	11,6	4,3	6,6	11,5
POTSER	2,2	2,3	3,2	9
SÍ	84	91,2	87,6	78,2

La mateixa dinàmica la trobem a Comes [et al.] (1995: 163)⁴⁹:

“La necessitat d'aprendre el català és manifestada per un fet inqüestionable per tots els grups de la població, amb una major proporció en els estrats més baixos (>90%), entre el 75% i 78% en els estrats 4 i 5 i un 81% en l'estrat 6. Les raons que expliquen aquesta necessitat son, per aquest ordre: perquè així puc

⁴⁹ La investigació està dividida en 6 estrats segons la competència oral del català i l'1 és el més baix i el 6 el més alt.

comunicar-me amb més gent, perquè trobaré feina més fàcilment, perquè es parla a Catalunya, i perquè així sé un altre idioma.”

Ben diferents són els resultats en l'àmbit cultural i quan se'ls demanava per la credibilitat que els oferia una pel·lícula traduïda al castellà o al català, les diferències també són notables entre ciutats. Les nostres dades tornen a coincidir amb les aconseguïdes per Serra i Huguet⁵⁰ (1993: 44) on veiem que l'àrea catalanitzada és la que assoleix valors més elevats en l'opció *català*:

Cal assenyalar que, en el nostre cas, la pèrdua més important es dona a la ciutat de Barcelona (amb un descens de gairebé cinquanta punts percentuals respecte la llengua familiar), reproduint una situació, manifestada amb menys força anteriorment segons la qual sembla inadequat l'ús del català per un àmbit de prestigi com el cinema. També en el camp editorial i musical, Barcelona torna a ser la població amb una pèrdua més important per al català (més de quaranta punts percentuals en el camp editorial i gairebé cinquanta en el musical). Els descensos del català a Sort també són molt importants però cal tenir en compte que el percentatge del català com a llengua familiar en aquesta vila és molt elevat i que, a més, hi ha un gruix molt significatiu, especialment en l'àmbit editorial (42,8%⁵¹), que es manté fidel al català, fet que la diferencia respecte el comportament de Barcelona.

Les xifres aconseguïdes ens mostren una actitud més positiva vers el català per part dels informants de Castelldefels ja que, tot i tenir un percentatge inferior de famílies amb el català com a llengua habitual que Salou, en les tres qüestions la localitat del Baix Llobregat ha assolit percentatges, respecte els de la població del Baix Camp, més favorables per al català.

Les dades referides al món editorial aparentment confirmen la premissa segons la qual com més oferta més prestigi, és a dir, la major presència del català respecte el camp musical o cinematogràfic provoca que, sobretot en contextos catalanitzats, el català sigui una opció de primera com el castellà. A Serra i Huguet (1993: 46) també s'observa la tendència que en els àmbits catalanitzats és on es percep més favorablement la presència del català.

La qüestió musical mostra uns percentatges clarament favorables al castellà, només cal assenyalar l'opció, que sembla bàsicament una declaració militant, dels enquestats de Sort i Igualada que quadripliquen i tripliquen, respectivament, els valors del context sociolingüístic

⁵⁰ Cal insistir, altra volta, que l'objectiu d'aquestes comparacions és observar les tendències ja que la disparitat de plantejaments no fa possible un paral·lelisme exacte entre els resultats de Serra i Huguet i els nostres.

⁵¹ De les tres preguntes referides a la cultura i atenent totes les ciutats aquest és l'únic cas que el català se situa significativament per davant del castellà.

més castellanitzat. Altra volta cal fer notar els resultats de Barcelona perquè malgrat tenir percentatges força alts pel que fa a l'ús familiar, aquests baixen dràsticament en tot el consum cultural, amb la qual cosa hem de concloure que els enquestats de Barcelona menystenen les possibilitats d'expressió del català en aquest àmbit.

Per tant, dins el conjunt cultural observem que, d'acord amb la llengua familiar, es produeixen diferents graus de fidelitat lingüística. Cal destacar-ne tres:

- A Barcelona i a Salou els informants amb el castellà com a llengua familiar mostren una alt grau de fidelitat a la pròpia llengua, amb percentatges superiors al seixanta per cent, enfront de la baixa fidelitat lingüística de molts catalanoparlants que en cap dels dos casos arriba al vint per cent.
- A Igualada i a Sort l'índex de fidelitat dels catalanoparlants gairebé arriba al cinquanta per cent, molt per sobre de les altres tres ciutats.
- A Castelldefels més de la meitat dels informants castellanoparlants no escullen la seva llengua i opten o pel català o per l'opció indiferent (grup majoritari).

Taula 191: Coincidència entre llengua familiar i llengua preferida en una traducció d'un llibre.					
	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
CAT1	19,4	22,8	43,2	16	46,1
CAST1	63,1	48,6	55,6	66,7	— ⁵²

Probablement la dada més significativa del quadre anterior és la baixa fidelitat dels CAT1 de Barcelona fet que ens fa pensar que hi ha un gruix molt significatiu d'aquest segment que tenen una consideració del català en l'àmbit cultural per sota del castellà.

Dins l'àmbit comercial, en el moment de demanar en quina llengua els inspira més confiança un venedor sembla que l'efecte solidaritat (Woolard, 1992) es mostra força operatiu malgrat que hi ha un sector gens menyspreable, a totes les ciutats, que es mou en direcció al grup lingüístic en principi de més prestigi, el català. Aquest increment es produeix en tots els grups i és especialment significatiu, altra volta, a Castelldefels (17,8%). El rànquing, on es pot evidenciar el transvasament d'informants del grup lingüístic castellà al català, és el següent:

Taula 192: Increment del català respecte la llengua familiar per ciutats.				
Castelldefels	Igualada	Barcelona	Salou	Sort

⁵² Cal recordar que no hi ha cap informant que estudiï a Sort que tingui com a llengua familiar el castellà.

+17,8%	+14,9%	+11,3%	+10,2%	+ 7,2%
--------	--------	--------	--------	--------

La ciutat on es produeix una major fidelitat lingüística dels castellanoparlants és Salou, segona vegada que es produeix d'una forma rellevant i a una distància considerable de l'altra ciutat de context sociolingüístic castellanoparlant com és Castelldefels, on es repeteix el fet que una determinada comunitat que és d'origen castellanoparlant té molt bona opinió del català. Aquesta circumstància queda reforçada si observem l'adhesió que es produeix al castellà on Salou supera a Castelldefels malgrat que la ciutat del Baix Llobregat és més castellanoparlant a tots els àmbits (familiar, lleure i TV i ràdio).

Notablement diferents són els resultats obtinguts a la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dos entres?* Si abans hi havia un domini notori de l'opció català ara la preferència és la d'*Indiferent*. El predomini és clar en les ciutats de l'àrea metropolitana i del Camp de Tarragona i força menys acusada a les localitats de context preferentment catalanoparlant. De tots els valors recollits probablement el més rellevant és el de Castelldefels ja que és la més baixa pel que fa a l'opció català però en canvi és, de les dues ciutats de context castellanoparlant, la que menys escull el castellà, fet que queda compensat amb els alts percentatges de l'opció *Indiferent*.

Obtenim les mateixes dinàmiques en la qüestió de les piles: Salou és la ciutat que escull en major proporció el castellà, Castelldefels la que selecciona l'opció *Indiferent* d'una forma més marcada i l'únic canvi el trobem a Sort ja que augmenta la porció d'indiferents en detriment del català.

Un àmbit fortament castellanitzat és el de la discoteca. Les dades que hem obtingut són inequívokes i es torna a repetir la tendència de les qüestions referides a l'espai cultural, malgrat que no tan exageradament. Cal assenyalar dos fets importants:

- Als contextos catalanoparlants l'ús del català es manté similar a la llengua familiar.
- Als contextos castellanoparlants l'ús del català disminueix molt per sota de l'ús familiar.

Taula 193: Comparant les dades de la llengua de lleure constatem aquesta desviació cap al castellà.					
	Barcelona	Sort	Igualada	Salou	Castelldefels
Lligar	-24,8%	-11,1%	-8,9%	-8,4%	-3,5%
Actuar naturalitat	-17,8%	-3,6%	-2,1%	-0,2%	-3%

Com es pot observar els valors d'ús del castellà augmenten quan es tracta de “lligar”. Cal pensar que aquest variació present a totes les localitats, excepte a Castelldefels, provinent bàsicament dels informants amb el català com a llengua familiar, és producte del bilingüisme unilateral de les comunitats lingüístiques de Catalunya. És a dir, hi ha un gruix significatiu de castellanoparlants a Catalunya amb poca competència en català i, en canvi, la majoria dels catalanoparlants tenen una competència total en castellà. Això fa que un catalanoparlant quan comença a parlar amb una persona desconeguda d'entrada té la certesa que entén el castellà i la incertesa de si entén el català; per tant, si emprà el castellà es farà entendre segur i, en canvi, amb el català pot generar una situació comunicativa incòmoda, ja que l'interlocutor pot ser que no l'entengui. En definitiva, es tracta d'assegurar l'èxit de l'interacció comunicativa, i això actualment a Catalunya es fa en castellà.

Els percentatges remunten quan es demana als informants quina llengua creuen que els ajuda a projectar una millor imatge d'un mateix amb una gran coincidència entre la llengua familiar i l'escollida en aquest ítem; la diferència més significativa la trobem a Igualada amb un increment del 10,3% favorable al català. Ara bé, si alguna cosa destaca és que els transvasaments que es produeixen són favorables al català en els contextos sociolingüístics catalanoparlants i beneficien al castellà en contextos castellanoparlants. Vegem-ho en la següent taula⁵³:

---

⁵³ En primer lloc figura el percentatge de català com a llengua familiar i en segon terme l'opció català escollida pels informants de cada ciutat.

Taula 194: Llengua familiar i percentatge de preferència per un venedor catalanoparlant.				
Igualada	Sort	Barcelona	Castelldefels	Salou
62,3 → 72,6	92,8 → 100	53,8 → 54,6	21,9 → 17,2	30,8 → 22,2

Els resultats són diferents quan examinem l'ús que els enquestats consideren més adequat davant de les administracions públiques. Totes les ciutats coincideixen a l'hora d'atorgar major idoneïtat al català amb guanys més importants per aquesta llengua en localitats amb contextos sociolingüístics castellans.

Vegem els guanys en la següent taula (comparant les dades aconseguïdes en aquest ítem amb la llengua familiar):

Taula 195: Increment del català en l'àmbit administratiu públic (Ajuntament) per ciutat i comparat amb la llengua familiar.				
Castelldefels	Barcelona	Salou	Igualada	Sort
+41,9%	+37,5%	+32,3%	+29,9%	+7,2%

Una altra vegada Castelldefels mostra una actitud més positiva que Salou, malgrat que la primera localitat se situa per sota quant als usos familiars del català respecte la segona. Ara bé, si ho analitzem detalladament observem que la major possibilitat de recorregut de Castelldefels respecte la llengua familiar fa que s'accentui aquest fet. La següent taula, on tenim en compte l'índex de fidelitat d'acord amb la llengua familiar, evidencia que les diferències entre les dues poblacions són més petites que en altres ocasions. A més, també podem notar que el comportament de Barcelona s'acosta més al de Sort i Igualada i, per tant, es trenca la tendència segons la qual el català es considera la llengua B, com hem detectat en d'altres qüestions a la capital catalana. Ho podem corroborar si analitzem el percentatge d'informants que tenen el castellà com a llengua familiar però que han escollit el català com a llengua més adequada per l'Ajuntament (taula 199):

Taula 196: Percentatge d'informants amb el castellà com a llengua familiar que han escollit el català en la qüestió referida a l'Ajuntament				
Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
82,3	60,4	89,4	62,7	-

Si a més a més observem la fidelitat lingüística per ciutats observem que hi ha dos blocs molt diferenciats: d'una banda hi trobem les poblacions amb un alt percentatge de catalanoparlants fidels a la seva llengua (Barcelona, Igualada i Sort) i d'altra banda tenim un altre bloc (Castelldefels i Salou) on, malgrat que l'opció majoritària continua sent el català, els informants amb el castellà com a llengua familiar que han escollit la pròpia llengua se situa al voltant del trenta per cent.

Taula 197: Índex de fidelitat lingüística segons la llengua familiar, per ciutats, en la qüestió referida a l'Ajuntament.

	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
CAT1	81,2	68,6	93,9	64	100
CAST1	14,1	31,5	7,3	29,4	-

Tan sols cal assenyalar que els valors disminueixen lleugerament quan es tracta de l'administració de trànsit; aquest fet ens pot fer pensar que es percep la policia de trànsit com un cos més castellanitzat.

Les tendències es tornen a capgirar quan els informants opinen sobre la llengua que els pot afavorir més a l'hora de fer la selectivitat. En aquesta ocasió es recuperen els percentatges de les administracions públiques i totes les ciutats opinen majoritàriament que el català és la llengua més escaient per fer la selectivitat. És a dir, hi ha un notable transvasament d'alumnat castellanoparlant a casa, que considera més adequat el català per examinar-se de les PAAU. Vegem-ho en la següent taula:

Taula 198: Creixement del català per a les PAAU respecte la llengua familiar.

Castelldefels	Salou	Igualada	Barcelona	Sort
+42,9%	+39,8%	+24,5%	+15,1%	+7,2%

Castelldefels repeteix la dinàmica de ser la ciutat amb major transvasament d'informants castellanoparlants que opinen que el català es més idoni en determinats contextos. Ara bé, en aquesta ocasió les dades són força similars a les de Salou, proporcionalment parlant, i Barcelona és la ciutat que experimenta un creixement més tímid (pensem que Sort assoleix el 100% i, per tant, en aquest sentit no pot créixer més). La següent taula ens mostra globalment l'índex de fidelitat lingüística de cada comunitat.

Taula 199: Índex de fidelitat lingüística segons la llengua familiar, per ciutats, en la qüestió referida a la Selectivitat.

	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
CAT1	84,7	77,1	93,1	100	100
CAST1	49,4	41,1	18,7	39,2	-

L'anterior taula ens aporta una dada referida a Salou força inconnexa amb la resta que hem obtingut d'aquesta localitat: tots els informants amb el català com a llengua familiar han escollit la pròpia llengua. Només se'ns acut pensar que la manca d'interacció verbal directa amb una altra persona fa que els informants amb el català com a llengua familiar es mantinguin fidels a la seva llengua. Amb tot, no es pot oblidar el factor atzar per explicar aquest registre totalment isolat de la resta d'ítems d'aquesta població.

En l'anterior taula també podem constatar que un context sociolingüístic catalanoparlant, com els d'Igualada i Sort, provoca que els informants amb el castellà com a llengua familiar es canviïn amb major facilitat al català. Vegem-ho en la següent taula:

Taula 200: Percentatge d'informants amb el castellà com a llengua familiar que han escollit el català en la qüestió referida a la Selectivitat.

Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
48,2	56,2	76,4	58,8	-

Entrant a valorar les preguntes que demanen directament pel prestigi de les dues llengües, constatem que es mantenen les mateixes tendències fins ara exposades: les ciutats més catalanoparlants opten més pel català i a l'inrevés. Amb tot, hi ha un sector de població castellanoparlant que valora l'estatus del català per sobre del castellà; aquest transvasament és menys notori a Salou, especialment significatiu a Castelldefels i, en aquesta ocasió, també a Barcelona. Observem la diferència entre el percentatge de llengua familiar i el registre que ha aconseguit el català a cada ciutat:

Taula 201: diferència entre el percentatge de llengua familiar i el registre que ha aconseguit el català.

Castelldefels	Salou	Barcelona	Igualada	Sort
+58,8%	+39,4%	+31,4%	+27,2%	-

Si busquem l'origen del transvasament observem que proporcionalment, segons creuaments estadístics més acurats, la ciutat que aporta més informants al català provinents d'enquestats amb els castellà com a llengua familiar és Igualada (el 88,5% dels informants d'Igualada amb el castellà com a llengua familiar han escollit el català com a llengua més prestigiosa), fet que corrobora que un context sociolingüístic catalanitzat afavoreix una visió més favorable vers el català. El registre de Castelldefels s'explica, òbviament, a partir del 74,3% d'informants que tenen el castellà com a llengua familiar i que han escollit el català com la llengua més prestigiosa de Catalunya, tot just set punts percentuals per sota de Barcelona (ciutat molt més catalanitzada que la del Baix Llobregat) i més de tretze punts percentuals per sobre de Salou, circumstància que ratifica una major predisposició favorable vers el català dels informants de Castelldefels que dels de Salou. Per tant, a banda del context sociolingüístic també cal tenir en compte el temps que fa que viuen els nouvinguts en una localitat (tal com hem dit anteriorment els moviments migratoris a Salou són més recents que a Castelldefels).

Quant al prestigi en general del català i del castellà observem, en el primer cas (català) que els percentatges baixen notablement comparant-los amb els referits a Catalunya, sobretot a causa dels informants amb el castellà com a llengua familiar de Barcelona i Salou. En canvi, els informants de Salou amb el català com a llengua familiar són els que assoleixen els percentatges més elevats a l'hora de mantenir el prestigi general del català, tal com havíem observat a la pregunta referida a la selectivitat (taula 205). Fet i fet, els informants de la ciutat del Tarragonès amb el català com a llengua familiar se situen al mateix punt que dues localitats amb contextos sociolingüístics favorables al català com Sort i Igualada. La diferència rau en els informants amb el castellà com a llengua familiar ja que a Salou neguen amb més rotunditat el prestigi general del català que a Igualada. En aquesta darrera ciutat els informants amb el castellà com a llengua familiar són els que assoleixen els percentatges més alts a l'hora d'afirmar que el català en general és una llengua de prestigi. Observem-ho tot plegat en la següent taula:

Taula 202: Informants que afirmen o neguen el prestigi general del català d'acord la llengua familiar i la ciutat.					
	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
CAT1 sí	64,3	65,7	74,6	76	73,1
CAT1 no	35,7	34,2	25,4	24	26,9
CAST1 sí	52,9	65,8	76,8	56	-
CAST1 no	47,1	34,2	23,1	44	-

Un altre cas ben diferent és el del castellà ja que no s'observen actituds diferents i l'acord és gairebé total entre tots els grups. Tan sols cal destacar el 30% d'enquestats igualadins amb el català com a llengua familiar que neguen el prestigi general del castellà fet que es pot atribuir a una actitud de rebuig, per part del bloc militant, vers la llengua que ells interpreten que està desplaçant la pròpia.

Taula 203: Informants que afirmen o neguen el prestigi general del castellà d'acord la llengua familiar i la ciutat.					
	Barcelona	Castelldefels	Igualada	Salou	Sort
CAT1 sí	84,8	77,1	70	84	80,7
CAT1 no	15,2	22,9	30	16	19,3
CAST1 sí	96,4	89,3	92,6	94	-
CAST1 no	3,6	10,7	7,3	16	-

Les diferències són notables pel que fa a la llengua escollida per omplir l'enquesta. Altra volta Salou és la que fa un ús més marcat del castellà fins a l'extrem que és l'única que supera el català. Per tant, es confirma un cop més que tot i que la llengua familiar dels estudiants de Castelldefels és més el castellà, en canvi mostren actituds més positives cap al català. Destaca també la dada de Barcelona que supera per molt poc a Igualada quant a l'ús del català, fet que podriem atribuir a l'atzar perquè veient el conjunt de les xifres esdevé força il·lògic.

Tot seguit analitzem els motius que han dut els informants a omplir el qüestionari en una de les dues llengües. Cal destacar, en primer lloc, que Castelldefels segueix mostrant més preferència per les opcions que no tenen en compte la qüestió lingüística ja que ha assolit els percentatges més elevats en les respostes *Me l'han donat per aquesta cara del full* (38,3%) i *No m'he fixat en la llengua* (20,3%). Salou, molt simptomàticament, assoleix els valors més alts en les respostes següents *En general, em sento més còmode en castellà* (26,2%) i *Si puc evito usar el català* (11,9%). Igualada, també molt simptomàticament, és la que assoleix percentatges més elevats a la resposta *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català* (10,8%). En darrer lloc, Sort sobresurt en les respostes *En general, em sento més còmode en català* (53,6%) i *Si puc evito usar el castellà* (35,7%).

Per cloure aquest capítol cal fer esment a la puntuació que atorguen al prestigi i a la importància que té dins la nostra societat. Les principals conclusions que podem treure són que, d'una banda, puntuen més el prestigi els enquestats de ciutats preferentment

catalanoparlants i menys les ciutats més castellanoparlants, situant-se a cada extrem Sort (7,9) i Salou (6,7).

Cal pensar que l'elecció dels informants s'ha realitzat tenint molt present el tema lingüístic de l'enquesta. Si prenem com a vàlida aquesta premissa podem pensar que els informants de la llengua minoritzada donen més importància als aspectes simbòlics en compensació a les mancances que té la seva llengua en determinats contextos. En canvi, el fet que els parlants de la llengua majoritària relativitzin més l'aspecte simbòlic ens pot fer pensar que una situació més estable d'una llengua afavoreix que es deixen en un segon terme els aspectes menys pragmàtics.

Idees principals de la variable “població d'estudi dels informants”:

- Pel que fa als usos es mantenen gairebé intactes les mateixes tendències de les enquestes institucionals (p. ex. EULC-08), és a dir, Salou i Castelldefels es manifesten clarament castellanoparlants i Igualada i Sort clarament catalanoparlants (cal recordar que en el cas de Barcelona només vam entrevistar un sector molt concret de població).
- Encara en l'àmbit dels usos, cal destacar que un context catalanoparlant afavoreix les mutacions vers el català i un de castellanoparlant, vers el castellà, però en el segon cas de manera més marcada.
- Quant al context laboral, s'observa un marcat increment, respecte la llengua familiar, del català a Castelldefels i Igualada; mentre que el moviment és poc significatiu a Barcelona i Salou. A Sort el guany l'aconsegueix el castellà, suposadament pel caràcter turístic de la vila.
- En el context cultural, els informants de Barcelona mostren una mutació vers el castellà molt més accentuada que la resta de localitats.
- Pel que fa a l'ús en administracions públiques es produeix un guany molt significatiu del català en totes les poblacions.
- El prestigi del català a Catalunya es reconegut majoritàriament a totes les poblacions. En canvi, el Castellà té més prestigi en general que el català, també a totes les poblacions.
- En general, podem dir que Igualada i Sort tenen una elevada consideració social del català; Castelldefels és la població on hi ha més mutacions favorables vers el català; a Salou aquest moviment és molt més tímid que a Castelldefels, i en determinats contextos fins i tot

nul; i Barcelona és on s'observa una valoració social del català proporcionalment més baixa, ja que les mutacions són favorables al castellà.

7.4.- Resultats de la variable “lloc de naixement”:

A continuació analitzarem les respostes dels informants en funció del lloc de naixement. Hem repartit els informants en dos grups, els nascuts fora de Catalunya (identificats com a FCAT), independentment de si ho han fet a l'Estat espanyol o no, i els que han nascut a Catalunya (identificats com a CAT), sense incloure la resta de territoris de parla catalana.

Usos lingüístics:

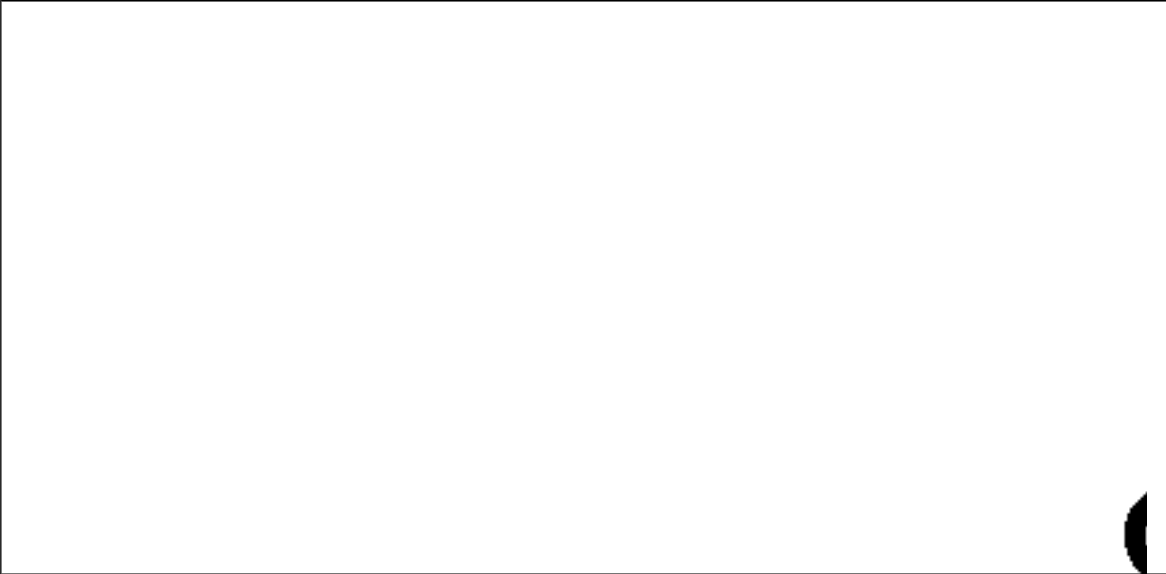
La llengua a la llar es caracteritza per diferències notables entre tots dos grups ja que mentre als CAT la majoria d'informants han escollit el català amb el 54,5%, al bloc dels FCAT la majoria han seleccionat el castellà amb el 85,5%. L'ús del català entre els FCAT és força baix (13,2%) mentre que el del castellà per part dels CAT és rellevant amb el 39,1%.

Taula 204: Preferentment, en quina llengua parles amb la família?

$\chi^2 = 65,618$ (df = 2; p < ,05)

Pel que fa a la llengua de lleure es repeteixen les mateixes dinàmiques car els CAT majoritàriament han escollit el català (54,2%), mentre que als FCAT predominen els que han guixat la casella del castellà amb un 78,5%. L'ús declarat del català per part dels FCAT arriba al 17% mentre que els CAT que afirmen emprar el castellà en les estones d'oci arriba al 37,1%. El nombre d'informants que ha marcat les dues caselles ha augmentat en tots dos grups respecte la pregunta anterior i acumula el 8,7% dels CAT i el 4,5% dels FCAT.

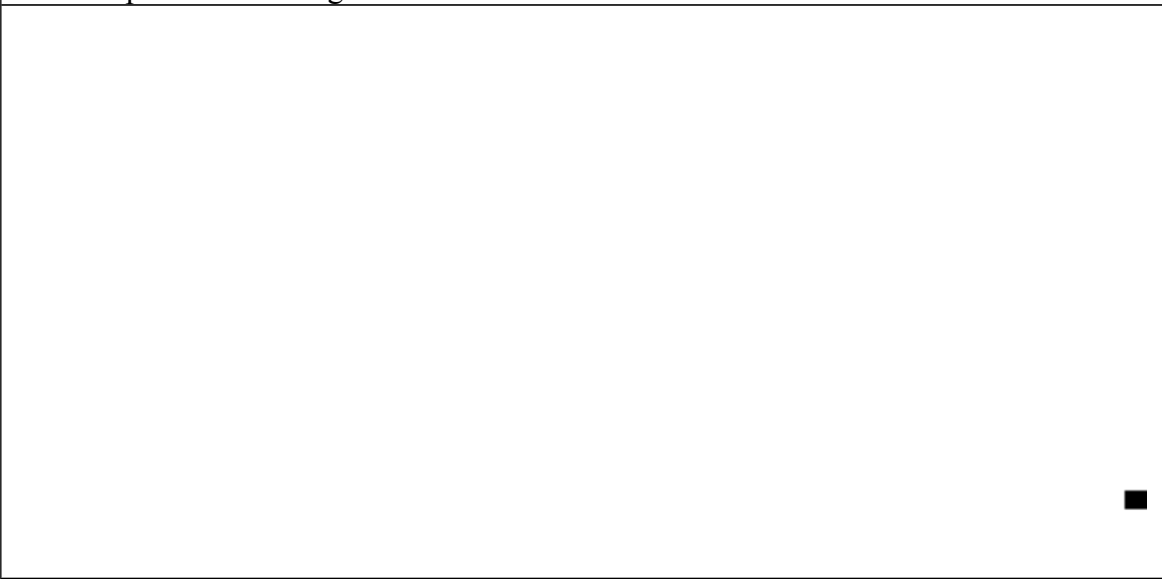
Taula 205: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/gues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca...)

$\chi^2 = 55,912$ (df = 2; p < ,05)

Les dinàmiques suara observades (taules 206 i 207) canvien a la pregunta referida als mitjans de comunicació ja que tots dos grups han marcat majoritàriament l'opció del castellà, sobretot per part dels FCAT amb un 79,8% enfront del 54,8% dels CAT. Consegüentment, els CAT són els que acumulen més informants que han marcat el requadre del català (38,2%) mentre que els valors dels FCAT són força més baixos (14,6%). El percentatge d'informants que han guixat les dues caselles és força similar en els dos grups, el 7% dels CAT i el 5,6% dels FCAT.

Taula 206: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:

$\chi^2 = 21,241$ (df = 2; p < ,05)

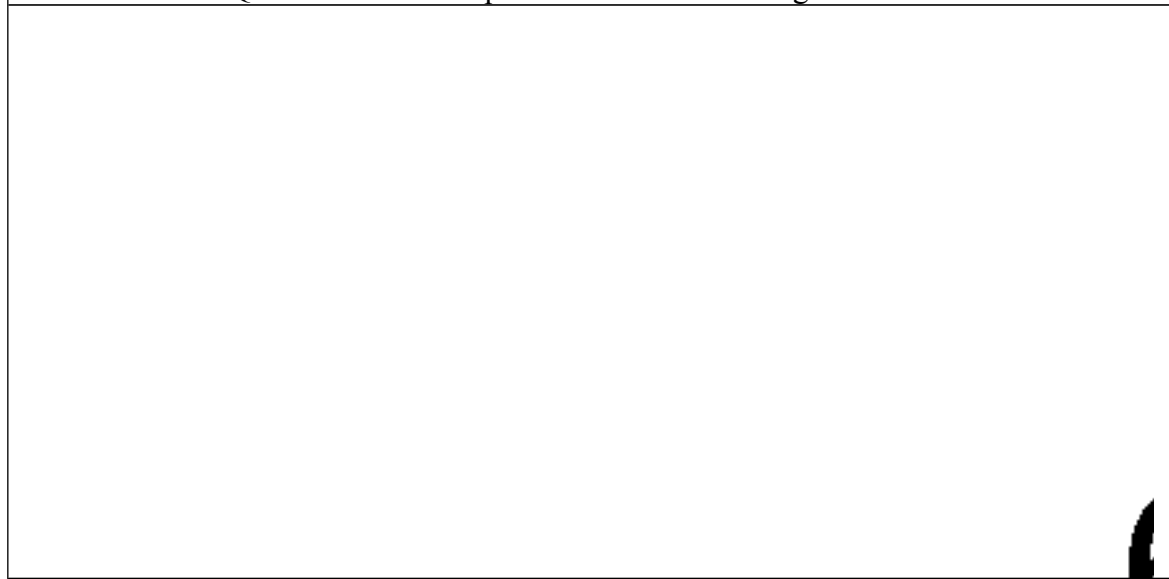
Llengua preferent en el context laboral:

Dins l'àmbit laboral, a la pregunta *Has de tenir una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*, el català és l'opció més escollida entre els CAT (60,7%) mentre que en el cas dels FCAT el castellà és la possibilitat més marcada, amb el 53%. En conseqüència, el 43,8% dels CAT han marcat el castellà i el 36% dels FCAT han seleccionat el castellà. El percentatge d'informants que han guixat els dos requadres és força baix ja que en cap dels dos casos arriba al 4%.

Taula 207: Has de tenir una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?

$\chi^2 = 10,932$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context cultural:

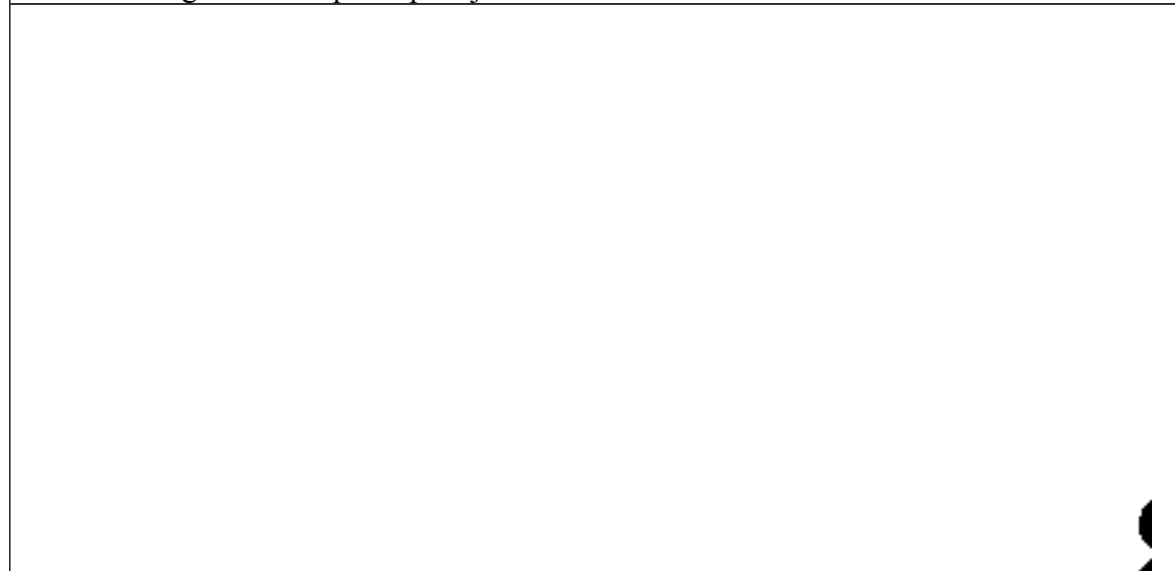
A la pregunta *Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?*, destaquen els valors a la franja baixa del català, fins i tot entre els CAT (20,6%); en aquest grup cal assenyalar els percentatges assolits a la resposta *Indiferent* (44,5%); pel que fa a l'opció del castellà sobresurt el valor dels FCAT (55,6%).

<p>Taula 208: Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?</p>

<p>$\chi^2 = 15,319$ (df = 2; p < ,05)</p>

Llengua preferent en el context oci nocturn:

A la pregunta *Ets en una discoteca i vols “lligar” amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?*, tots dos grups han escollit majoritàriament l'opció del castellà, sobretot per part dels FCAT que arriben al 74,7% davant del 53% dels CAT. Els CAT han doblat quant a percentatge els FCAT a l'hora de marcar el català ja que el primer grup ha assolit el 40,8% enfront del 19,5% dels FCAT. El percentatge d'informants que han marcat les dues caselles és similar en tots dos grups, al voltant del sis per cent.

Taula 209: Ets en una discoteca i vols “lligar” amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?

$\chi^2 = 15,791$ (df = 2; p < ,05)

A parer de la majoria dels FCAT per actuar amb naturalitat a la discoteca, cal expressar-se en castellà ja que el 75,3% ho afirma, mentre que la mateixa opció ha estat seleccionada pel 47,4% dels CAT un percentatge gairebé idèntic al que ha marcat el requadre del català d'aquest mateix grup (47,3%). La proporció d'FCAT que ha guixat l'opció del català baixa fins al 18,8%. Gairebé no s'observen diferències percentuals entre els informants d'ambdós grups que han decidit guixar les dues caselles, al voltant tots dos del sis per cent.

Taula 210: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 25,844$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context de projecció de la imatge:

A la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, el bloc preponderant en els FCAT és el que ha escollit el castellà, el 72,4%, mentre que el 57,6% dels CAT han marcat el requadre del català. El 34,2% dels CAT han marcat el castellà i el 19,5% dels FCAT han escollit el castellà. No hi ha diferències entre els percentatges d'informants d'ambdós grups que han marcat les dues caselles (8,2% els CAT i 8,1% els FCAT).

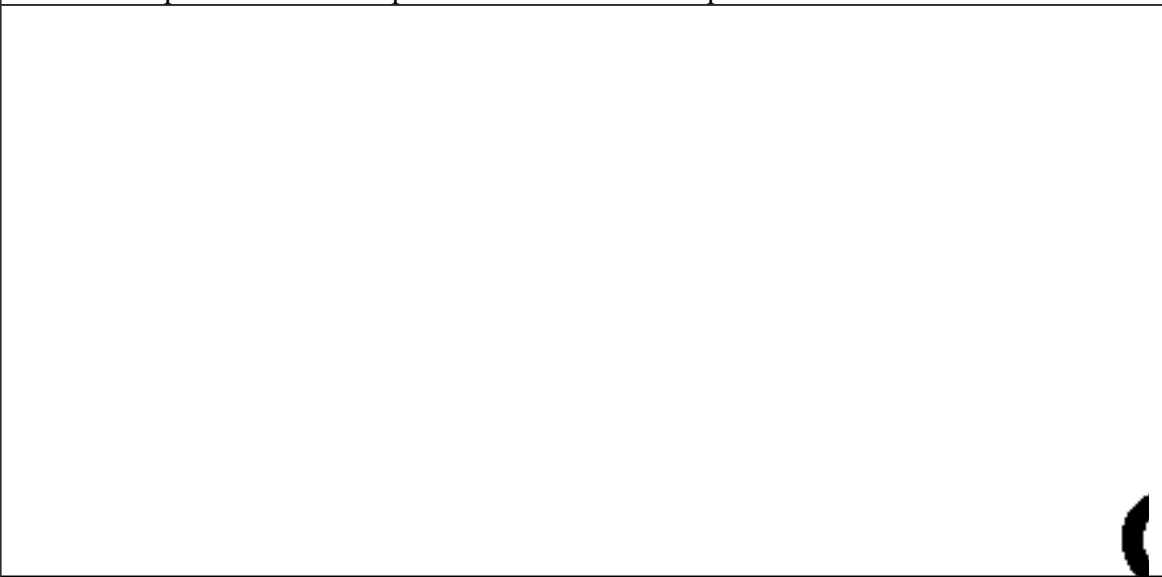
Taula 211: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?

$\chi^2 = 50,931$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

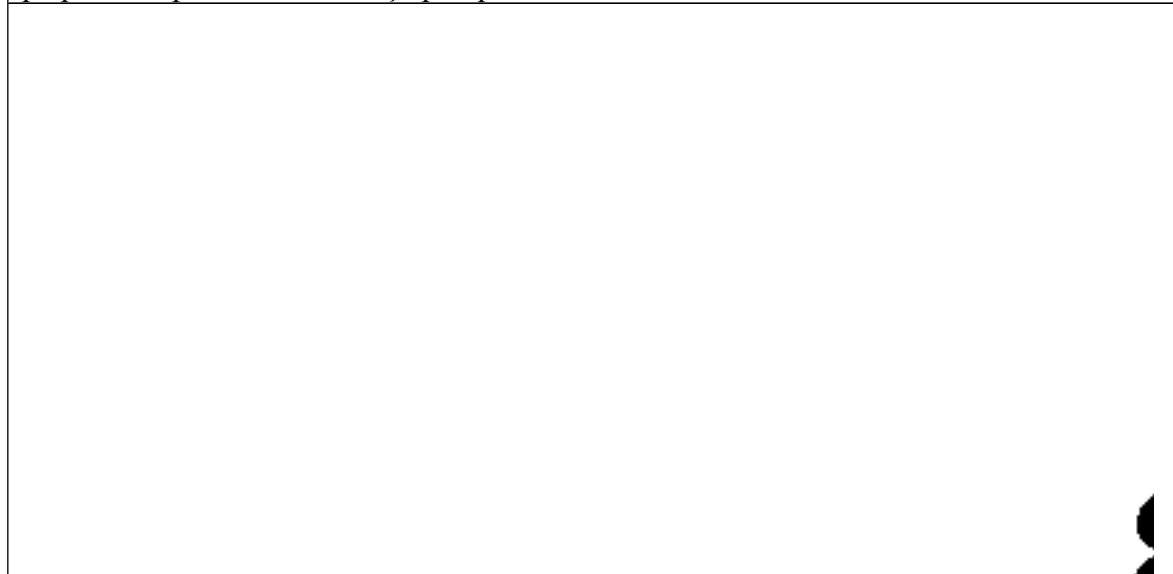
Pel que fa a la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança si et parla en...*, el grup CAT ha escollit majoritàriament l'opció del català amb el 68,2%, mentre que els FCAT han marcat de forma preponderant el requadre del castellà amb el 59,3%. Aquest darrer grup també és el que assoleix percentatges més alts a l'hora d'assenyalar les dues caselles amb un 11,6% enfront del 7,9% dels CAT.

Taula 212: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:

$\chi^2 = 54,841$ (df = 2; p < ,05)

A la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres?*, independentment del lloc d'origen la majoria d'enquestes ha seleccionat l'opció *Indiferent*, sobretot per part del grup FCAT amb el 76,6% davant del 71,2% dels CAT. El requadre del català recull més informants del grup CAT (21,2%) que del grup FCAT (6,6%), mentre que el castellà aplega més enquestats del grup FCAT (16,6%) que del grup CAT (7,6%).

Taula 213: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en:

$\chi^2 = 16,677$ (df = 2; p < ,05)

Les mateixes tendències de l'anterior qüestió es tornen a repetir a la pregunta *Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes dos paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament?*, car els FCAT proporcionalment escullen més l'opció *Indiferent* que l'altre grup, el 75,6% enfront del 70,1%. El grup CAT és el que més ha marcat l'opció del català amb un 17,7%, mentre que els FCAT és el que registra el valor més elevat a l'hora d'escollir el castellà (12,2%).

<p>Taula 214: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes dos paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament?</p>

<p>$\chi^2 = 12,855$ (df = 2; p < ,05)</p>

Llengua preferent en el context institucional:

Quant a la qüestió referida a les proves d'accés a la Universitat, tots dos grups han marcat majoritàriament l'opció del català però amb gairebé vint punts percentuals de diferència entre tots dos, ja que el CAT assoleix el 78,5% i l'FCAT el 60,2%, Atès que el percentatge d'informants que ha marcat les dues caselles és molt baix en els dos grups, la diferència entre els CAT i els FCAT és notable a l'hora de marcar el castellà, ja que els primers representen el 18,9% i els segons el 38,6%.

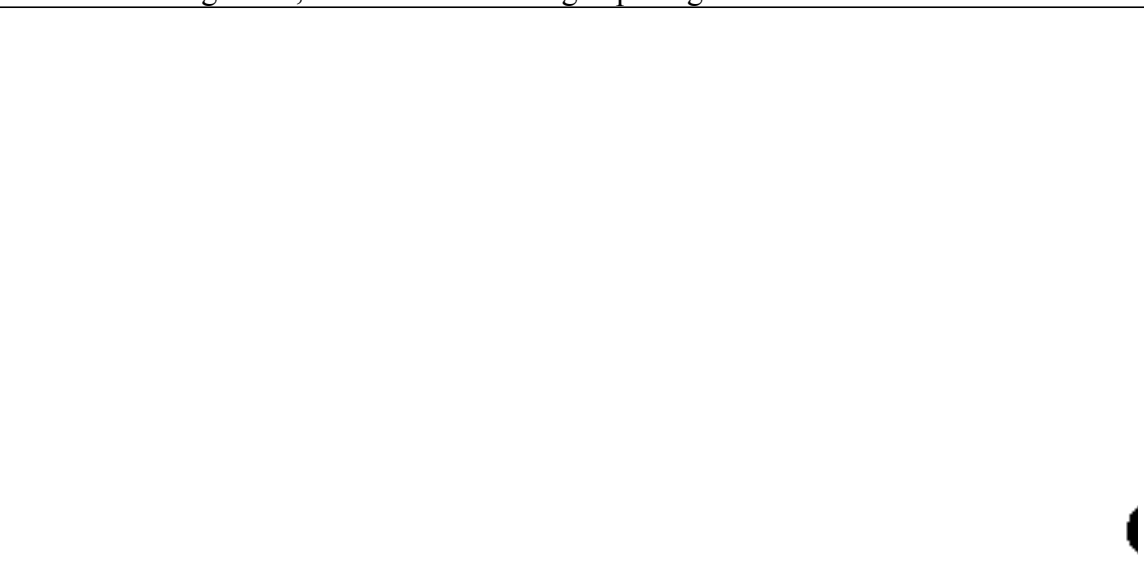
Taula 215: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?

$\chi^2 = 18,749$ (df = 2; p < ,05)

Prestigi sociolingüístic:

Pel que fa a la pregunta que demana directament pel prestigi de les llengües a Catalunya veiem que el català és l'opció majoritària en els dos grups, amb el 86% dels CAT i el 73,2% dels FCAT. En conseqüència, el percentatge d'informants d'FCAT que ha marcat la casella del castellà arriba fins al 23,3%, mentre que els CAT que han optat per la mateixa possibilitat són el 12%.

Taula 216: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?	
	
$\chi^2 = 9,821$ (df = 2; p < ,05)	

Malgrat que en tots dos és preponderant el gruix d'informants que afirma que en general el català és una llengua prestigiosa, constatem diferències rellevants ja que el 70,8% del grup CAT manté aquest prestigi del català, mentre que l'FCAT arriba al 52,3%.

Taula 217: En general, el català és una llengua prestigiosa?	
	
$\chi^2 = 12,675$ (df = 1; p < ,05)	

Mantenint la tendència segons la qual el grup FCAT dóna menys importància al fet simbòlic (*És important el prestigi a la nostra societat?* - 0 - 10-), el conjunt d'informants del grup CAT

atribueixen una nota força més elevada que l'altre grup a la importància del prestigi dins la societat on viuen, un 7,420 dels CAT per un 6,964 dels FCAT⁵⁴.

Llengua enquesta:

El grup CAT ha optat majoritàriament per aprofitar la versió catalana del qüestionari per expressar la seva opinió amb un 76,1%, mentre que el 55,6% dels FCAT han optat per la versió castellana.

Taula 218: Llengua emprada per omplir el qüestionari:

$\chi^2 = 40,912$ (df = 1; p < ,05)

Els motius argüits per part dels informants FCAT són, per ordre d'importància, *Me l'han donat per aquesta cara del full* (28,9%), *En general, em sento més còmode en català* (21,1%), *No m'he fixat en la llengua* (20%) i *Si puc, evito usar el català* (13,3%). En canvi, en el grup CAT l'opció amb un major percentatge és *En general, em sento més còmode amb el català* (25,4%), *Me l'han donat per aquesta cara del full* (24,5%), *No m'he fixat en la llengua* (14,8%) i *Si puc, evito usar el castellà* (13,4%). Les opcions que fan referència a la importància de les llengües no sumen en cap dels dos grups el deu per cent.

Taula 219: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè ⁵⁵ :
---

⁵⁴ ANOVA: $F(1, 841) = 5,064$, $p < ,05$.

$\chi^2 = 64,692$ (df = 7; p < ,05)

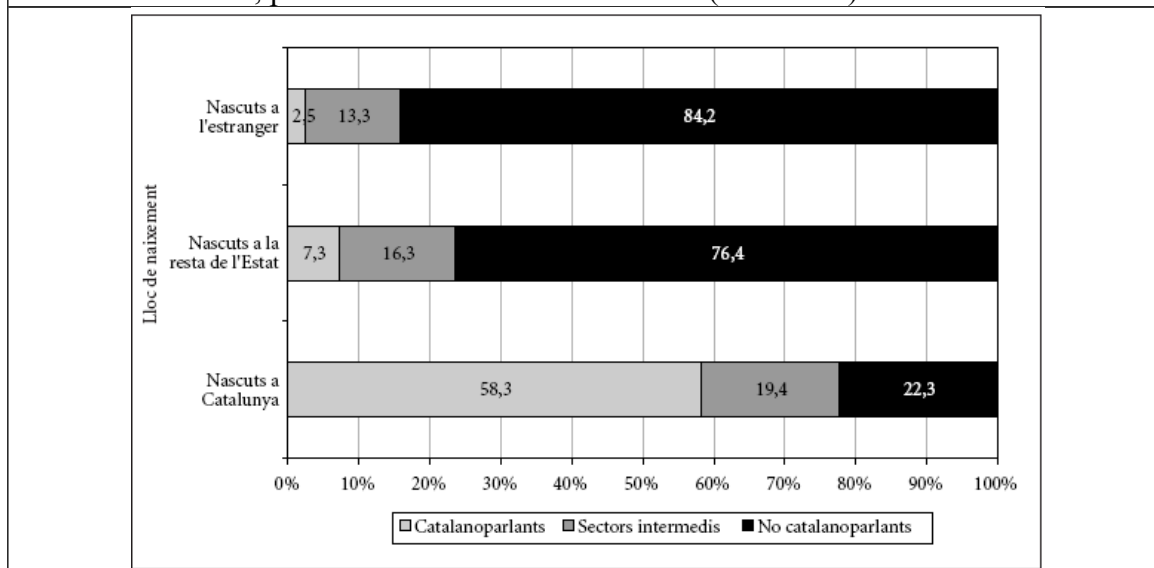
7.4.1.- Discussió dels resultats de la variable “Lloc de naixement dels informants”:

Globalment, la variable lloc de naixement dels informants ha estat una de les més rendibles en tota la sociolingüística catalana, sobretot quan es combina amb la variable llengua familiar. Per exemple, Fabà mostra clarament la correlació entre lloc de naixement i llengua habitual a Catalunya.

---

⁵⁵ Abreviatures: *Cara full*: Me l’han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m’agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m’agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m’he fixat en la llengua.

Taula 220: Catalanoparlants (gairebé exclusius), (pràcticament) no catalanoparlants i sectors intermedis, per lloc de naixement. Font: Fabà (2005: 398).

De bell antuvi podem afirmar que ha estat una variable força productiva ja que hem constatat diferències estadísticament significatives en disset dels vint-i-vuit ítems analitzats.

Usos lingüístics:

La correlació citada de la investigació de Fabà es manté si comparem les nostres dades amb les de l'EULC-08 amb percentatges molt similars als nostres (entre parèntesis indico els valors de la investigació de Guiu.)⁵⁶:

Taula 221: Llengua inicial i lloc de naixement dels enquestats. Font: EULC-08 (2008: 47).

	Catalunya	Resta Estat Espanyol	Estranger
Català	52,1 (54,4)	3,2 (13,2)	1,5
Castellà	41,3 (39,1)	92,2 (85,5)	49,0
Ambdues	5,9 (6,4)	1,2 (1,3)	-
Altres	0,1	3,3	49,5

Comparant les meves dades amb les de l'EULC-08, podem observar un lleugeríssim descens del català com a primera llengua dels CAT; en aquest grup també es produeix un descens

⁵⁶ Cal advertir que en el nostre cas no vam diferenciar entre nascuts a la resta de l'Estat espanyol o l'estranger i van quedar tots agrupats sota la denominació de nascuts fora de Catalunya.

encara més petit del castellà i un manteniment entre els informants que declaren que tenen ambdues llengües com a primeres⁵⁷. Mentre que en el grup FCAT, observem com a la nostra investigació el nombre d'informants amb el català com a llengua inicial és molt superior a l'oficial; en aquest grup també veiem un increment dels que han marcat el castellà i un manteniment dels que han marcat les dues caselles. Tot i aquestes petites variacions, es fa difícil apuntar la progressió de totes dues llengües, ja que el moviment que es percep és gairebé insignificant, sobretot si apliquem els marges d'error propi de les enquestes. Per tant, podem parlar d'una situació força estacionària.

Pel que fa a la llengua de lleure observem que globalment hi ha una situació força similar a la familiar, la qual cosa significa que els grups lingüístics es mantenen força invariables lingüísticament. L'únic moviment significatiu és el creixement en tots dos grups dels informants que han marcat totes dues llengües. Amb tot, el creixement d'aquesta opció és molt reduït ja que l'augment provinent del grup CAT és del 2,3% i del 3,2% en el grup FCAT.

Si fem el creuament del lloc de naixement amb la llengua familiar observem que el guany de l'opció bilingüe prové bàsicament del grup CAT. És a dir, hi ha un 9,7% d'informants del grup CAT que han passat de marcar la casella d'una de les dues llengües en el camp familiar, sigui el castellà o el català, a guixar les dues opcions, mentre que aquest percentatge en el grup FCAT és del 2,1%. Aquestes xifres es poden explicar per la presumpta impermeabilitat dels grups lingüístics. A Catalunya aquest fet ha estat observat per part d'altres autors. Per exemple, Bastardas (1986: 81) a la dècada dels vuitanta ja descrivia una situació similar:

“Els contactes entre els dos grups, no tan freqüents al principi a causa de les seves diferències lingüístiques, culturals i de costums, semblen tendir a intensificar-se a mesura que transcorre el temps d'estada. Si més no, això sembla demostrar el progressiu augment de matrimonis mixtos, fet que probablement modifica el volum inicial dels dos grups lingüístics en els estrats de població de menor edat”.

Malgrat que la lògica ens fa pensar en una intensificació de les barreges lingüístiques, la metàfora de Boix (1993: 208) ens suggereix que s'ha produït d'una manera molt progressiva:

---

⁵⁷ Cal recordar que en el nostre cas demanàvem als informants que marquessin una de les dues llengües, la que els fos preferent i, en canvi, a l'EULC-08 sí que tenien l'opció d'escollir totes dues.

“Aquests joves a penes es muden a la casa de l’altre grup etnolingüístic, a penes passen a tenir l’altra llengua com a llengua més habitual o principal, perquè aquest canvi té uns costos psicològics i sociològics massa elevats”.

També Flaquer (1996: 129) exposa el cas d’un dels informants que s’expressa en aquests termes:

“... O sea, si no hablas catalán, y no solamente si lo aprendes, si no eres de origen catalanoparlante, yo siento que hay tendencia a formar grupos cerrados”.

Pel que es dedueix de les meves xifres, bàsicament és el grup dels FCAT els que menys mutacions lingüístiques produeixen. Per tant, aquestes dades reforcen la idea apuntada en d’altres capítols que els grups lingüístics mostren preferència pel propi grup idiomàtic a l’hora de relacionar-se en les estones de lleure.

Quant al consum de TV i ràdio, probablement la major oferta en castellà provoca un transvasament (32%) significatiu del grup CAT que han declarat tenir el català com a llengua familiar però que miren la TV i escolten la ràdio preferentment en castellà. Amb tot, és el grup que aporta un percentatge clarament superior a l’hora de consumir TV i ràdio en català, molt per sobre del grup FCAT que demostra sentir-se poc atret per aquest producte. Per tant, és un grup que mostra una gran fidelitat lingüística en el consum de TV i ràdio.

Actituds:

Dins el context laboral, a la pregunta *Has de tenir una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?* observem que el català es manifesta com un valor positiu ja que, si ho comparem amb la llengua familiar, es produeixen guanys favorables en tots dos grups, especialment en l’FCAT amb un creixement d’aproximadament trenta punts percentuals, mentre que els nascuts a Catalunya només ho fan en sis punts. Aquesta predisposició a acceptar el català com un valor afegit en el mercat laboral per part dels nouvinguts ha estat un factor indicat en nombroses investigacions i que aquí sembla

confirmar-se plenament. En la següent taula podem observar els moviments percentuals de guany en favor del català per grups:

Taula 222: Llengua familiar comparada amb la llengua preferent en una entrevista laboral segons el lloc de naixement.						
Lloc de naixement (%)	CAT			FCAT		
	Lleng fam	Entrevista	Dif.	Lleng fam	Entrevista	Dif.
Català	54,5	60,7	+ 6,2	13,2	43,8	+ 30,6
Castellà	39,1	36	- 2,9	85,5	53,9	- 31,1
Ambdues	6,4	3,3	- 3,1	1,3	2,3	+ 1

Creuaments més acurats demostren, però, que proporcionalment el grup que manifesta un transvasament més pronunciat vers el català és el dels nascuts a Catalunya amb el castellà com a llengua familiar, ja que el 42% d'aquest grup ha marcat la casella del català, mentre que el seu equivalent en el grup FCAT es queda al 35,7%.

Ens els àmbits cultural i d'oci nocturn el castellà s'imposa en tots els grups però sobretot destaca el transvasament del grup CAT, tal com podem observar en la següent taula:

Taula 223: CAT que prefereixen un llibre d'un autor estranger en versió catalana / castellana en funció de la L1.			
	Cat	Cast	Indiferent
CAT1	33,1	19	47,9
CAST1	4	55,5	40,5
BILING	16,3	42,9	40,8

Dins l'àmbit de la discoteca (oci nocturn) destaca el diferent comportament dels CAT perquè mentre els FCAT obtenen percentatges similars en les dues qüestions (*Ets en una discoteca i vols lligar amb noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit? El: i Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*), un gruix d'informants del grup CAT que han declarat que per actuar amb naturalitat cal parlar el català, en canvi a l'hora de "lligar" es passen al castellà. Observem el comportament dels diferents grups en la següent taula:

Taula 224: Llengua per actuar amb naturalitat a la discoteca (natur) comparada amb la llengua preferent per "lligar" amb un desconegut/da segons el lloc de naixement.		
	CAT	FCAT

(%)	Natur	“Lligar”	Dif.	Natur	“Lligar”	Dif.
Català	47,3	40,8	- 6,5	18,8	19,5	+ 0,7
Castellà	47,4	53	+ 5,6	75,3	74,7	- 0,6
Ambdues	5,3	6,2	+ 0,9	5,9	5,8	- 0,1

Es constata, doncs, que mentre els moviments al grup FCAT no arriben a l'1%, al grup CAT hi ha un 6,5% d'informants que abandonen al català i bàsicament es passen al castellà. Com en els anteriors ítems, aquest abandonament és predominantment procedent del grup CAT1 car els creuaments de variables demostren que representa el 89% del transvasament cap a l'opció del castellà.

A la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, es mantenen uns percentatges força similars a les de la llengua de lleure de cada grup i també força similars amb la llengua familiar. Aquest fet sembla confirmar que l'aspecte de la competència hi té un paper primordial ja que quan fem el creuament amb la llengua familiar, en principi la que tenen un major domini segons hem anat apuntant, observem que hi ha escasses mutacions.

Pel que fa a la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança en...* bàsicament cal destacar que el català, comparat amb la llengua familiar, guanya adscripcions en els dos grups en percentatges similars (per sobre dels deu punts percentuals). Aquest guany, segons el resultat del creuament estadístic de les dues variables, es nodreix sobretot d'informants provinents del grup CAT amb el castellà com a llengua familiar, ja que d'aquest grup hi ha un transvasament del 33,2% mentre que el provinent del mateix segment del grup FCAT se situa en el 20,3%. Aquesta circumstància ja l'havíem observat anteriorment i confirma que quan el català augmenta el percentatge ho fa sobretot gràcies als informants que han nascut a Catalunya.

A les preguntes *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres?* i *Has de comprar un paquet de piler per a l'mp3 i trobes dos paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament?*, cal destacar que els informants que han optat per una de les dues llengües, i no per l'opció majoritària *Indiferent*, tenen com a característica principal que coincideix la seva elecció amb la pròpia L1. És a dir, més del noranta per cent dels que han escollit l'opció del castellà del grup FCAT tenen el castellà com a llengua familiar; igualment més del noranta per cent dels que han triat l'opció del català del grup CAT tenen el català com a llengua familiar. Per tant, podem reconèixer dos grups i, al costat, el grup majoritari d'*Indiferents* nodrit amb

proporcions similars procedents dels dos grups. Hi ha un gruix d'informants a cada grup, CAT i FCAT, que trien l'opció que els és més pròpia (vinculat a l'L1) i que, probablement, podem atribuir a una actitud de militància lingüística (d'acord a criteris d'identitat nacional⁵⁸). En l'àmbit institucional (*Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*), el català s'interpreta com la llengua més adequada en aquest camp amb guanys, respecte la llengua familiar, superiors als quaranta punts percentuals en el grup FCAT i més de vint en el grup CAT. Aquest increment es produeix gràcies a l'aportació del bloc d'informants amb el castellà com a L1 provinent del grup CAT, malgrat que la diferència d'actitud respecte el grup amb L1 castellà dels FCAT és força minsa; en tots dos casos els mutants se situen al voltant del 60%; sembla evidenciar-se l'ampli acord que hi ha al voltant de la llengua amb major reconeixement en el camp educatiu.

Els ítems referits al prestigi de les llengües demostra que el català obté el rang de llengua més prestigiosa de Catalunya en tots els grups, per tant hi ha un transvasament d'informants del grup FCAT i una part del CAT, que és d'L1 castellana, cap al català. Especialment remarcable és el gruix de mutants d'aquest segon grup, CAT amb L1 castellana, ja que el 81,1% ha marcat el català com a llengua més prestigiosa de Catalunya; mentre que el moviment en el mateix segment del grup FCAT se situa per sota, el 69,5%.

La diferència s'accentua notablement quan entrem a valorar el prestigi general del català ja que dels nascuts a fora de Catalunya, gairebé la meitat neguen aquesta possibilitat; aquest fet ens pot fer pensar que hi ha una part molt significativa dels FCAT que consideren socialment el català com a llengua domèstica, però que globalment té poca rellevància. En canvi, els nascuts a Catalunya continuen mantenint majoritàriament que el català en general és una llengua prestigiosa, fet que probablement podem atribuir al factor solidaritat (Woolard, 1992). Mantenint la tendència segons la qual el grup castellanoparlant sembla donar menys importància al fet simbòlic, el conjunt d'informants nats a Catalunya atribueixen una nota força més elevada que l'altre grup a la importància del prestigi dins la societat on viuen, ja que la mitjana dels CAT assoleix el 7,420 mentre que els FCAT es queden en el 6,964.

---

⁵⁸ Tema molt tractat en tots els manuals de sociolingüística i a partir dels quals podem trobar excel·lents compendis on es mostra la disparitat de resultats. Per citar dos exemples operatius en direccions oposades tenim el francès al Quebec on hi ha una forta correlació entre identitat nacional i fidelitat lingüística o a l'altre extrem tenim el cas gal·lès. Per un visió detallada dels dos casos vegeu Viladot (1993: 47 - 49). Per a una reflexió actual de la qüestió es pot consultar el número de l'hivern del 2008 de Noves SL a http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm08hivern/edit_hivern08.htm, especialment per l'article introductori de J. Pujolar.

Pel que fa a l'opció lingüística escollida per contestar el qüestionari, s'evidencia una elevada correlació amb el lloc de naixement, car més de la meitat dels informants que han nascut fora ho fan en castellà, mentre que més de tres quarts dels nascuts a Catalunya ho fan en la llengua pròpia del país.

Aquestes xifres, respecte el català, són inferiors a les de Bibiloni però, en canvi, els nascuts fora de Catalunya han aprofitat menys la versió catalana que en el nostre cas.

Taula 225: Llengua emprada per contestar el qüestionari segons el lloc de naixement.				
Font: Bibiloni (1991: 9).				
	Global P. C.	Principat	Barcelona	Resta Principat
Nascuts als PC	82	93	90	95,5
Nasc. Fora PC	22,5	29,3	20,5	42,1

D'entrada cal dir que en l'enquesta de Bibiloni els informants s'havien d'expressar verbalment per manifestar la seva opinió, i aquest fet sembla que els predisposava favorablement a fer-ho en la llengua pròpia; ben diferent, per tant, del meu cas on només havien d'omplir unes caselles d'un qüestionari.

Comparant més detingudament les dades del nostre estudi amb les de Bibiloni podem constatar dos fets rellevants: ha disminuït l'ús del català entre els CAT i augmentat l'ús del català entre els FCAT, fet que suposadament implica una major interacció entre les comunitats lingüístiques. Aquest procés ja havia estat detectat per Boix (1993: 208):

“Hi ha, doncs, una situació de portes obertes entre els joves de catalans i castellans de Barcelona que aquí he estudiat. En les generacions immediatament anteriors les portes entre les dues cases etnolingüístiques sols donaven pas en un sentit -dels catalans als castellans- però ara es poden traspasar en els dos sentits. Els joves poden triar les dues llengües amb més llibertat en les relacions interètniques sense provocar necessàriament el rebuig dels membres del seu mateix grup... Aquests joves que tenen dues llengües a l'abast tenen més trumfos a la mà de què poden treure profit, quan els calgui. Triar-ne una o altra els permet adaptar-se a un ambient castellanoparlant o a un altre catalanoparlant...”

La darrera frase de Boix és especialment significativa i perfectament aplicable al nostre cas perquè que hi hagi un 44,4% d'informants FCAT que hagin omplert el qüestionari en català es pot justificar per l'àmbit on s'ha contestat aquesta enquesta: l'ensenyament, on la llengua vehicular és el català.

Ara bé, quan observem els motius adduïts per part dels informants FCAT (gairebé el cinquanta per cent han optat per raons d'indiferència vers el fet lingüístic) hem de pensar que els percentatges obtinguts en l'anterior qüestió es deuen a l'atzar. Amb tot, ens tornem a trobar davant d'un dubte de difícil resposta: fins a quin punt hi ha una elecció conscient de la versió del qüestionari? I fins a quin punt és producte de l'atzar propi d'una investigació d'aquestes característiques? És difícil, per no dir impossible, atorgar un percentatge exacte a cada opció.

A parer meu, em sembla detectar dos comportaments sociolingüístics força diferenciats en funció del lloc de naixement dels informants: d'una banda tenim un bloc molt significatiu dels CAT que mostren una clara adhesió a la llengua pròpia. En canvi, en el grup FCAT aquest gruix més important el conforma els indiferents. Amb tot, aquesta indiferència ens resulta difícil de calibrar en la justa mesura: és una indiferència realment de menysteniment del fet idiomàtic? És una indiferència en el sentit que no els preocupa perquè la seva llengua té bona salut? És una indiferència perquè volen evitar el conflicte amb el que consideren que és la llengua pròpia de l'àmbit de l'ensenyament? De ben segur que darrere d'aquestes opcions hi ha una sèrie de matisos que probablement només podríem evidenciar amb una metodologia qualitativa.

Idees principals de la variable "Lloc de naixement dels informants":

- Hi ha una elevadíssima correlació entre el lloc de naixement i la llengua familiar, especialment en el grup FCAT mentre que els percentatges entre llengües són més equilibrats en els CAT.
- Respecte la llengua familiar, comparant les nostres dades amb les de l'EULC-08 observem una lleugera castellanització dels CAT i una lleugera catalanització dels FCAT probablement atribuïble a un major interacció entre els grup lingüístics.

- Aquesta major interacció entre grups sembla afavorir la major utilització indistinta de les llengües en els àmbits de lleure, sobretot en els CAT; en canvi, els FCAT són menys mutants.
- La variable llengua familiar mostra actituds estadísticament divergents pel que fa a l'hora de reconèixer el català com a llengua pròpia de les administracions i de l'àmbit laboral. Malgrat que sembla inqüestionable que el català és la llengua amb més prestigi en aquests contextos no és suficientment fort perquè el grup FCAT es decanti majoritàriament vers el català. Tan sols com a llengua de l'ensenyament sembla que la variable lloc de naixement no és prou forta per evitar que tots dos grups escullin majoritàriament el català.
- Els àmbits culturals i oci nocturn són preferentment de domini castellà, tan sols un petit grup de CAT es manté fidel a la seva llengua. Sembla que podem atribuir aquesta actitud a una determinada militància lingüística.
- L'existència d'aquesta militància lingüística vers la pròpia llengua també existeix en el grup FCAT però es manifesta de manera molt tímida i sempre superada per les actituds d'indiferència vers el fet idiomàtic; ja hem assenyalat que aquesta indiferència sembla amagar matisos que no hem sabut detectar amb l'enquesta.
- Tot i que observem petites variacions tots dos grups afirmen clarament que el català és la llengua que té més prestigi a Catalunya.

7.5.- Resultats de la variable “lloc de naixement dels pares”:

Una variable que tradicionalment s'ha mostrat especialment significativa és l'origen dels progenitors dels informants. En aquest estudi hem dividit els informants en tres grups: d'una banda hi ha els enquestats amb els dos pares nascuts a Catalunya (identificats com a 2PR.CAT –Fora Cat als gràfics-), els que un dels dos progenitors a nascut a Catalunya i l'altre fora (identificats com a 1PR.CAT –un sí als gràfics-), i el darrer grup format per aquells informants amb els dos pares nats fora de Catalunya (identificats com 0PR.CAT –Cat als gràfics-).

En el meu cas, puc dir d'avançada, que els resultats han resultat estadísticament significatius en vint-i-dos dels vint-i-vuit ítems analitzats i, per tant, ens trobem davant d'una variable molt productiva.

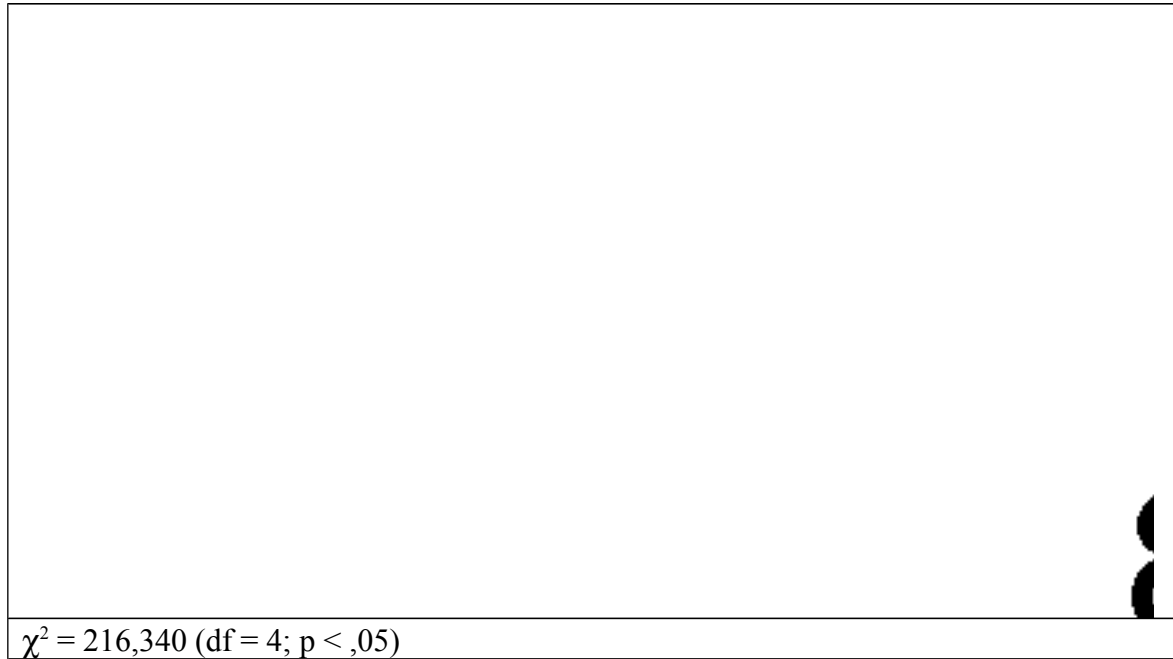
Usos lingüístics:

La llengua familiar dels enquestats va estretament relacionada amb l'origen geogràfic dels seus progenitors ja que el 78% dels 2PR.CAT afirmen que parlen en català en l'entorn íntim mentre que el 85,6% dels 0PR.CAT declaren fer-ho en castellà. Els valors dels 1PR.CAT estan força més repartits entre les tres opcions ja que el 39% assegura usar el català en l'àmbit domèstic, el 42,6% el castellà i el 18,4% ha marcat les dues caselles, el percentatge més elevat amb diferència dels tres grups per aquesta opció.

Taula 226: Preferentment, en quina llengua parles amb la teva família?

$\chi^2 = 372,959$ (df = 4; p < ,05)

Les mateixes tendències de la llengua familiar es repeteixen quan es demanava als informants quina era la seva llengua de lleure car la majoria de membres del 2PR.CAT declaren expressar-se en català en els seus espais d'oci, el 72,1%, mentre que el 72,9% dels 0PR.CAT afirmen fer-ho en castellà. El grup 1PR.CAT es torna a caracteritzar per aconseguir valors més repartits entre les tres opcions ja que el 39,7% declara expressar-se en català, el 44,1% en castellà i el 16,2% han guixat les dues caselles.

Taula 227: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/gues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca,...)?
--

Pel que fa al consum de TV i ràdio tenint en compte el vessant lingüístic, constatem que la majoria dels 2PR.CAT han marcat majoritàriament el requadre del català amb un 51,9% enfront del 79,6% dels 0PR.CAT que han marcat el castellà. El percentatge de 2PR.CAT que declara fer-ho en castellà arriba al 41,9% davant del 14,1% dels 0PR.CAT que afirmen fer-ho en català. El grup 1PR.CAT trenca l'equilibri de valors de les dues anteriors preguntes i la majoria es decanta clarament cap al castellà amb un 64,4%.

Taula 228: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:

$\chi^2 = 116,968$ (df = 4; p < ,05)

A la pregunta *Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en...* a banda d'assenyalar que els tres grups han escollit de forma predominant l'opció del català (el 94,7% dels 2PR.CAT, el 84,5% dels 1PR.CAT i el 81,1% dels 0PR.CAT), també cal fer notar els percentatges assolits a la casella del castellà pels grups 1PR.CAT (13,2%) i 0PR.CAT (16,7%).

Taula 229: Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en:	
$\chi^2 = 35,179$ (df = 4; p < ,05)	

Llengua preferent en el context laboral:

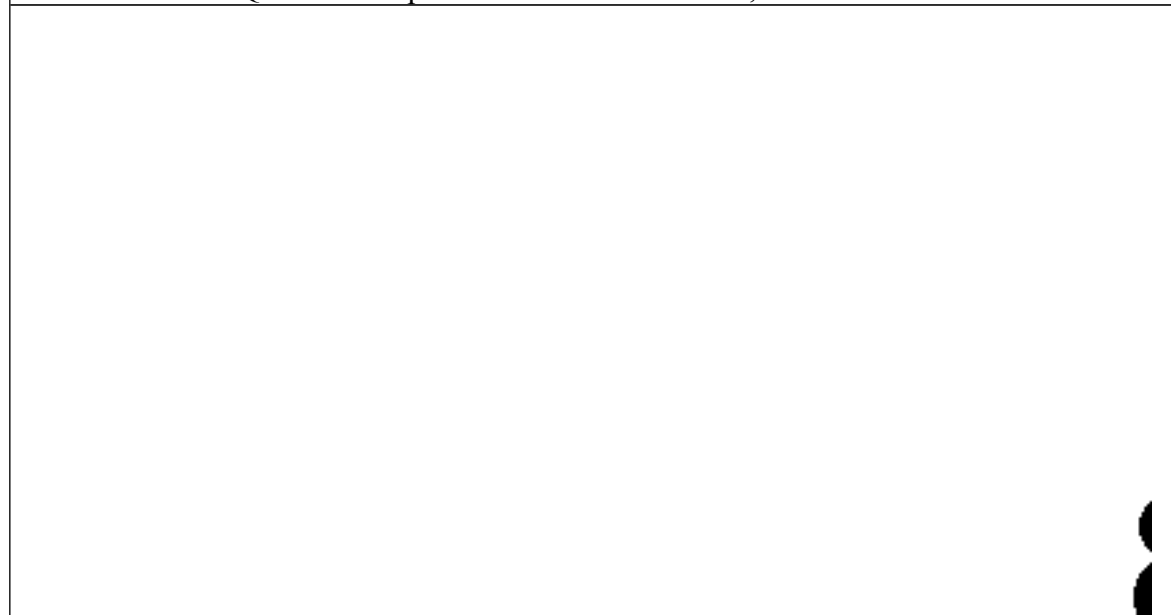
A la qüestió *Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà el fet de poder-la aconseguir?*, cal destacar que els 2PR.CAT escullen amb un percentatge força superior respecte els 0PR.CAT l'opció del català (69,5% enfront del 45,3%). Els enquestats amb un progenitor nascut fora se situen en una posició intermèdia (51,2%). En canvi, el grup 0PR.CAT és el que ha concentrat major nombre d'enquestats que ha marcat el requadre del castellà (52%), seguit del 1PR.CAT (42%) i, en darrer lloc, se situa el 2PR.CAT (28%). Pel que fa a l'opció de marcar les dues caselles, els 1PR.CAT són els que han acumulat un registre més alt, amb el 6,8%.

Taula 230: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà el fet de poder-la aconseguir?

$\chi^2 = 51,092$ (df = 4; p < ,05)

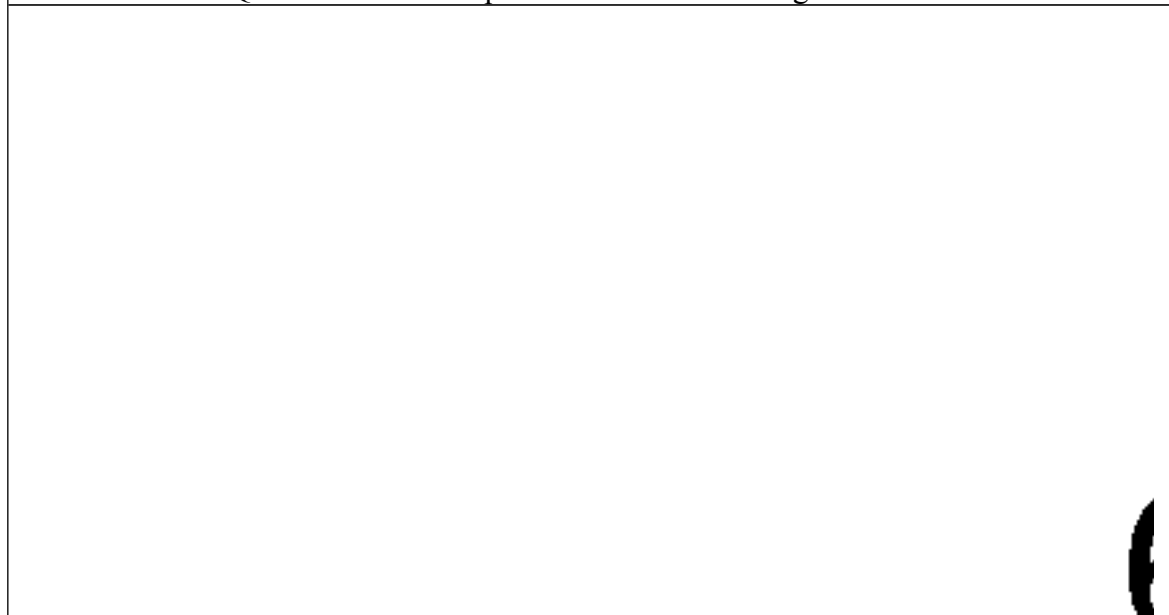
Llengua preferent en el context cultural:

A la pregunta *Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?*, l'opció preferent en tots tres grups és el castellà, malgrat que en els grups 1PR.CAT i 0PR.CAT acumula més de la meitat dels informants d'aquests grups, el 58,1% i el 66,9% respectivament, mentre que els 2PR.CAT assoleix el 49%. Aquest darrer grup es caracteritza per concentrar un percentatge d'informants, el 16%, molt superior als altres dos grups, que no arriben al tres per cent.

<p>Taula 231: Has d'anar al cinema i esculls una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?</p>

<p>$\chi^2 = 58,619$ (df = 4; p < ,05)</p>

En l'àmbit editorial l'únic grup on el castellà és clarament majoritari és el 0PR.CAT amb el 54,4%, seguit del 37% dels 1PR.CAT. En canvi, el grup 2PR.CAT ha marcat en major proporció l'opció del català (29,9%) que la del castellà (26,9%) malgrat que totes dues possibilitats es veuen superades pel 43,2% d'informants que han escollit l'opció *Indiferent*. Cal destacar que aquesta darrera opció ha estat seleccionada per gairebé la meitat dels informants del grup 1PR.CAT.

<p>Taula 232: Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?</p>

<p>$\chi^2 = 91,529$ (df = 4; p < ,05)</p>

En el camp musical, tots tres grups han escollit de forma predominant l'opció del castellà, que acumula des del 90,9% dels 0PR.CAT fins al 80% dels 2.PR.CAT. Aquest darrer grup és l'únic que acumula un percentatge mínimament rellevant en la qüestió del català amb el 16,8%, molt per sobre del 7,9% dels 0PR.CAT i del 6% dels 1PR.CAT. L'opció de marcar les dues caselles ha quedat en un segon pla ja que en cap dels grups assoleix el cinc per cent.

Taula 233: Quina música consideres que té més reputació?

$\chi^2 = 22,699$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context oci nocturn:

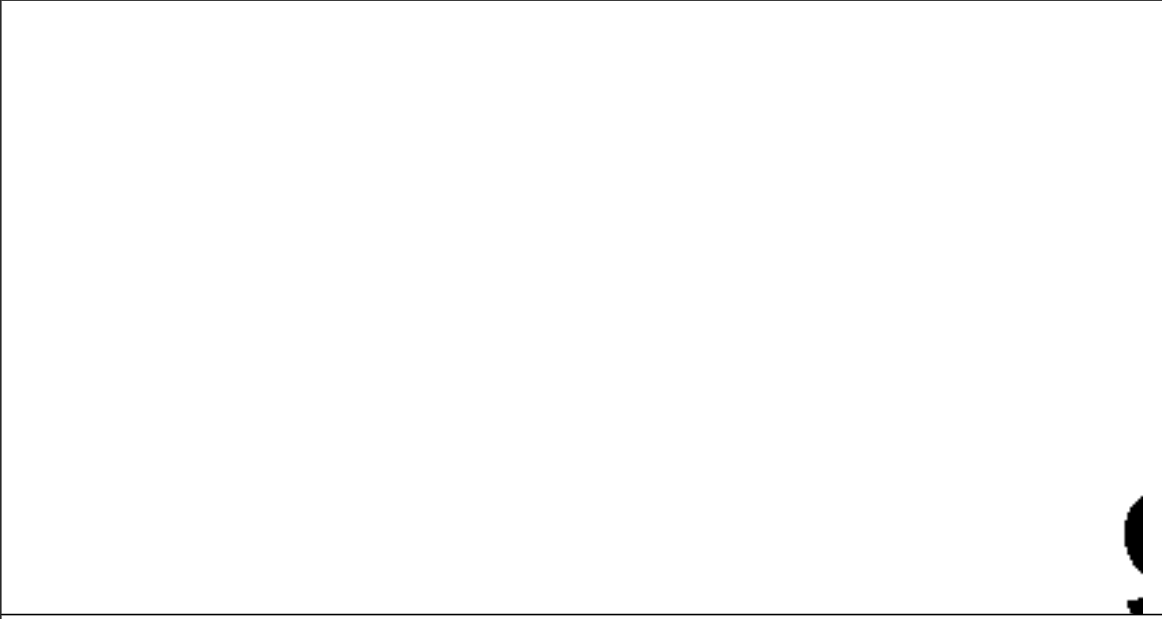
A la pregunta *Ets en una discoteca i vols lligar amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?* i *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, l'opció del castellà és preponderant als grups 0PR.CAT (76,2%) i 1PR.CAT (58,5%), en canvi, la majoria del grup 2PR.CAT ha escollit el català amb el 52,6%, tot i que és la primera opció més baixa, percentualment parlant, de tots tres grups. L'ús declarat del català dels 0PR.CAT és del 18,5% mentre que el dels 1PR.CAT és del 31,8% i el 42% dels 2PR.CAT afirmen fer-ho en català. El grup que assoleix un percentatge més elevat a l'hora de marcar els dos requadres és el 1PR.CAT amb el 9,6%.

Taula 234: Ets en una discoteca i vols lligar amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit? i Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 91,493$ (df = 4; p < ,05)

Pel que fa a la pregunta *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, a grans trets es mantenen les mateixes tendències de l'anterior qüestió ja que els 2PR.CAT escullen majoritàriament el català, amb el 62,8% mentre que els 0PR.CAT escullen el castellà en un 76,5% igual que els 1PR.CAT que arriben al 55,2%. El grup 1PR.CAT torna a ser el que acumula el percentatge més elevat d'informants que marquen totes dues caselles (10,5%).

Taula 235: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 148,427$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context de la projecció d'imatge:

A la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge...*, constatem que el català és l'opció preferent dels grups 2PR.CAT (73,7%) i 1PR.CAT (46,3%) mentre que el castellà ho és per als informants del grup 0PR.CAT (68,2%). L'ús declarat del castellà també és força elevat en el grup 1PR.CAT amb el 42,5% i molt per sota se situa el valor dels 2PR.CAT amb el 19,2%, valor similar al 23,9% que aconsegueix el grup 0PR.CAT a l'hora de triar el català. Amb un 11,9% els 1PR.CAT repeteixen com a grup amb un percentatge més alt a l'hora de marcar ambdues opcions.

Taula 236: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge...

$\chi^2 = 186,145$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context institucional:

Quant a la primera qüestió referida a les administracions públiques *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas...* els percentatges de tots tres grups són favorables a l'opció del català ja que van des del 85,9% dels 2PR.CAT al 75,7%% dels 1PR.CAT, passant pel 77,3% dels 0PR.CAT. Consegüentment, l'opció del castellà ha rebut més adhesions des dels grups 1PR.CAT (19,1%) i 0PR.CAT (18,5%), molt per sobre en tots dos casos del 9,7% dels 2PR.CAT. El percentatge d'informants que han marcat tots dos requadres és força baix i se situa a l'entorn del cinc per cent en tots tres grups.

Taula 237: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas...

$\chi^2 = 14,840$ (df = 4; p < ,05)

Pel que fa a l'ús de la llengua en un altre àmbit de l'administració pública, *T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas...*, la majoria d'enquestats creuen majoritàriament que el català és la llengua més adequada en aquest àmbit tot i que els percentatges són més baixos que els de l'anterior qüestió i oscil·len entre el 66,4% dels 2PR.CAT fins al 55,3% dels 0PR.CAT. Cal destacar el 10,3% d'informants del grup 1PR.CAT que han marcat les dues caselles, molt per sobre dels altres grups, que se situen tot dos lleugerament per sota del cinc per cent.

Taula 238: T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas...

$\chi^2 = 16,169$ (df = 4; p < ,05)

A la pregunta *Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*, tots tres grups han marcat majoritàriament el requadre del català, on cal destacar el 86,5% dels 2PR.CAT molt per sobre del 68.6% dels 1PR.CAT i el 64,1% dels 0PR.CAT. Aquest darrer grup és el que ha acumulat un major percentatge d'informants que ha guixat l'opció del castellà amb el 34,4% seguit del 26,1% dels 1PR.CAT. Quant als informants que han marcat totes dues possibilitats cal destacar el valor màxim del 5,3% dels 1PR.CAT, tot i que en general els valors de tots tres grups són força baixos.

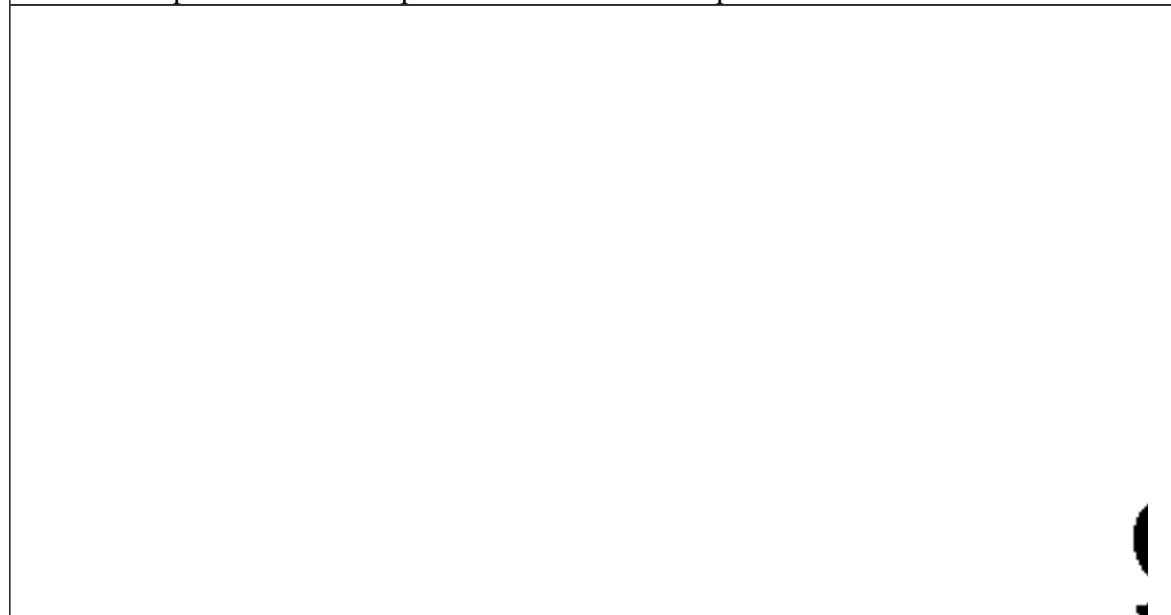
Taula 239: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?

$\chi^2 = 62,050$ (df = 4; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

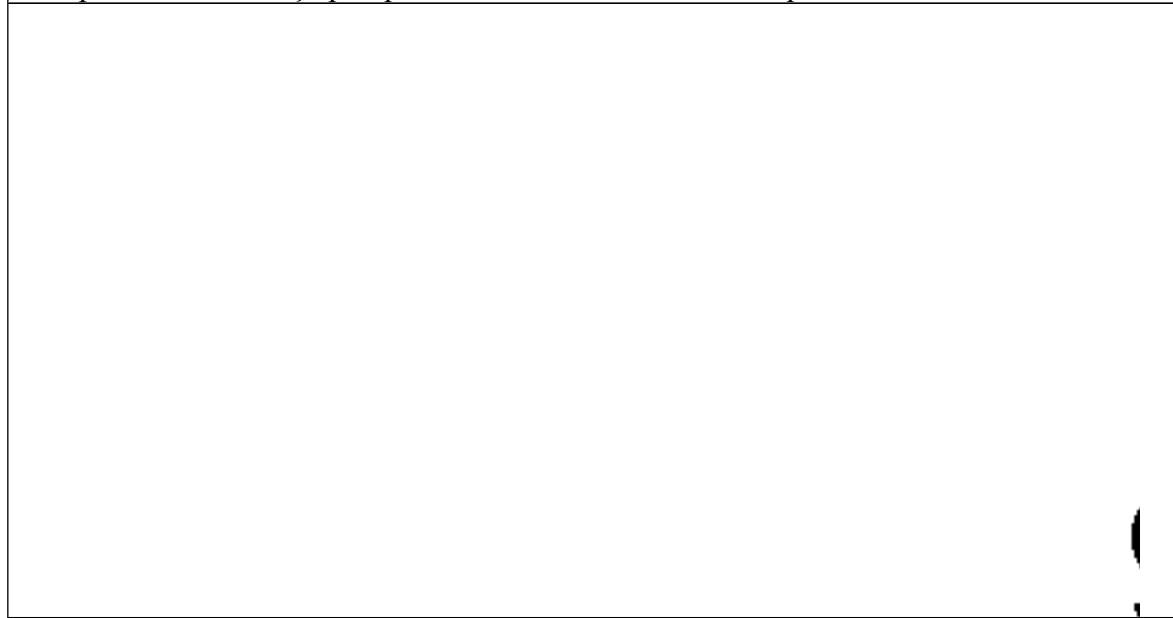
A la qüestió *Un venedor t'inspira més confiança si et parla en...*, el percentatge més elevat és el 82,2% dels 2PR.CAT que han escollit el català, seguits del 61,6% dels 1PR.CAT que han guixat el mateix quadre i del 55,3% dels 0PR.CAT que han marcat, en el seu cas, el castellà. També cal assenyalar els percentatges dels grups 1PR.CAT(12,4%) i 0PR.CAT (10,1%), molt per sobre del valor del grup 2PR.CAT (5,9%).

Taula 240: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:

$\chi^2 = 175,318$ (df = 4; p < ,05)

A la pregunta *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...* cal destacar que l'opció preferent de tots tres grups és *Indiferent*, amb percentatges molt elevats en els grups 1PR.CAT (80%) i 0PR.CAT (78,3%). Per sota se situa el registre dels 2PR.CAT (65,4%) que, en canvi, destaquen per ser el grup amb el percentatge més alt d'informants que ha marcat el català amb el 29,3%. El grup que concentra el major percentatge en l'opció del castellà és el 0PR.CAT amb el 15,8%.

<p>Taula 241: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...</p>

<p>$\chi^2 = 78,815$ (df = 4; p < ,05)</p>

Aquestes tendències es repeteixen gairebé mimèticament respecte l'anterior qüestió a l'hora d'escollir un paquet de piles, malgrat que en aquesta ocasió el grup que acumula un major percentatge d'informants que han guixat l'opció *Indiferent* és el 0PR.CAT amb el 77,1%, seguit del 75% dels 1PR.CAT, i per sota hi ha el 65,6% dels 2PR.CAT. Aquest darrer grup és el que marca el màxim a l'opció del català amb el 23,3% i el grup 0PR.CAT assoleix el registre més alt en la casella del castellà amb el 16,2%.

<p>Taula 242: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa la funció? Les etiquetades en...:</p>

<p>$\chi^2 = 38,280$ (df = 4; p < ,05)</p>

Prestigi sociolingüístic:

Segons la percepció dels tres grups la llengua amb més prestigi a Catalunya és el català, opció marcada pel 88,4% dels 2PR.CAT, el 84,9% dels 1PR.CAT i el 78,2% dels 0PR.CAT. Consegüentment, el percentatge d'informants que assenyalen el castellà com la llengua més prestigiosa a Catalunya, es concentra al grup 0PR.CAT amb el 18,5% seguit del 10,7% dels 2PR.CAT i del 10,5% dels 1PR.CAT. El percentatge d'enquestats que ha marcat els dos requadres no arriba en cap cas al cinc per cent, i oscil·la entre el 0,9% dels 2PR.CAT, com a percentatge més baix, i el 4,6% dels 1PR.CAT com a valor màxim.

Taula 243: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?	
	
$\chi^2 = 19,003$ (df = 4; p < ,05)	

Quan es demanava pel prestigi en general de les dues llengües, en el cas del castellà, cal destacar el 91,8% d'enquestats del grup 1PR.CAT que ho mantenen, seguit del 91% dels 2PR.CAT que es manifesten en el mateix sentit, mentre que el grup dels 2PR.CAT assoleix el valor més baix de tots tres grups amb el 78,2%.

Taula 244: En general, el català és una llengua prestigiosa?	
$\chi^2 = 27,727$ (df = 2; p < ,05)	

1

Haviem constatat que els informants 0PR.CAT mostraven major indiferència cap al fet lingüístic. Seguint amb aquesta dinàmica a la pregunta *És important el prestigi a la nostra societat?* els informants 2PR.CAT són els que atorguen més importància al fet simbòlic (7,499) mentre que la menor presència de progenitors nats a Catalunya en fa baixar la rellevància. Per tant, a l'altre pol se situen els enquestats 0PR.CAT (7,137); en una posició intermèdia hi ha els informants 1PR.CAT (7,391)⁵⁹.

Llengua de l'enquesta:

Tot i que els tres grups presenten un percentatge majoritari d'informants que ha aprofitat la versió catalana del qüestionari, cal destacar la diferència de més de trenta punts percentuals entre el grup 2PR.CAT, amb el 85,3% d'informants que l'han fet en català, i el 0PR.CAT amb un 53%. Entremig se situa el 72,8% dels 1PR.CAT que també l'han omplert aprofitant la versió catalana.

⁵⁹ ANOVA: $F(2, 838) = 3,514$, p < ,05.

Taula 245: Llengua del qüestionari:

$\chi^2 = 95,249$ (df = 2; p < ,05)

Els motius adduïts pels informants són força diferents segons el grup. Els 2PR.CAT han escollit preferentment l'opció *En general, em sento més còmode amb el català* (34,9%), *Si puc, evito utilitzar el castellà* (20%), i *Me l'han donat per aquesta cara del full* (18,9%). El grup 1PR.CAT sobresurt per escollir les possibilitats que mostren més indiferència vers el fet lingüístic i concentra el 28,1% dels enquestats en l'opció *Me l'han donat per aquesta cara del full* (28,1%), *No m'he fixat en la llengua* (19,2%) i *En general, em sento més còmode amb el català* (17,8%). En darrer lloc, el 33,3% dels 0PR.CAT han escollit com a opció preferent *Me l'han donat per aquesta cara del full*, seguits del 23% que han assegurat *En general, em sento més còmode amb el castellà* i el 19,2% que afirma *No m'he fixat en la llengua*.

Taula 246: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè:
$\chi^2 = 209,446$ (df = 14; p < ,05)

7.5.1.- Discussió dels resultats de la variable “lloc de naixement dels progenitors”:

Sovint s’ha fet notar el vincle entre el de lloc de naixement dels progenitors dels informants i la formació d’aquests, fet que sembla condicionar fortament l’elecció lingüística dels seus fills. Per tant, bona part de les dades que tot seguit analitzaré, tenen una estreta relació amb les del bloc de la llengua familiar. A Bastardas es pot evidenciar clarament aquest fet i, per exemple, constatem que els que tenen els pares nascuts a Catalunya empren majoritàriament el català (91,78%) mentre que els que tenen els progenitors nats fora de Catalunya usen bàsicament el castellà (92,5%):

Taula 247: Llengua parlada pels pares a l’individu (grup immigrant i grup català). Font: Bastardas (1986: 152-154).						
%	2 cat	2 cast	1 ct / 1 cst	Barregen	Altres	Total
Català	91,78	4,83	2,9	-	0,48	50,49
Immigrant	0,5	92,5	2,5	4	0,5	48,78

Taula 248: Llengua parlada per l'individu als seus pares (grup immigrant i grup català).

Font: Bastardas (1986: 152-154).

%	2 cat	2 cast	1 ct / 1 cst	Barregen	Altres	Total
Català	92,27	4,83	1,93	0,48	0,48	50,49
Immigrant	0,5	91	3,5	5	-	48,78

Taula 249: Llengua parlada entre pare i mare (grup immigrant i grup català). Font:

Bastardas (1986: 152-154).

%	2 cat	2 cast	1 ct / 1 cst	Barregen	Altres	Total
Català	91,3	4,83	1,45	2,42	-	50,49
Immigrant	0,5	94,47	-	4,52	0,5	48,78

La influència del lloc de naixement dels progenitors dels informants s'estén a molts altres aspectes (competència, identitat, etcètera). A Strubell podem veure la relació que s'estableix entre lloc de naixement i la competència (posteriorment, aquest element ens ajudarà a explicar determinats resultats):

Taula 250: Competència oral en català en funció del lloc de naixement dels progenitors.

Font: Strubell (1981: 105).

Origen dels pares	% enquestats que sap parlar el català		
(%)	Bé / Molt bé	Regular	Poc / Gens
Ambdós catalans	77	18	4
Un cat, un immigr.	46	37	16
Ambdós immigr.	18	46	34

La riquesa d'aquesta variable ha estat una constant en tots els estudis i enquestes sociolingüístiques. Ho afirma Torrijos (2008: 7):

“La influència més forta és l'origen familiar. Això vol dir que quan el lloc de naixement dels pares és fora de Catalunya en els usos lingüístics familiars domina el castellà; quan els pares han nascut a Catalunya en els usos lingüístics domina el català.”

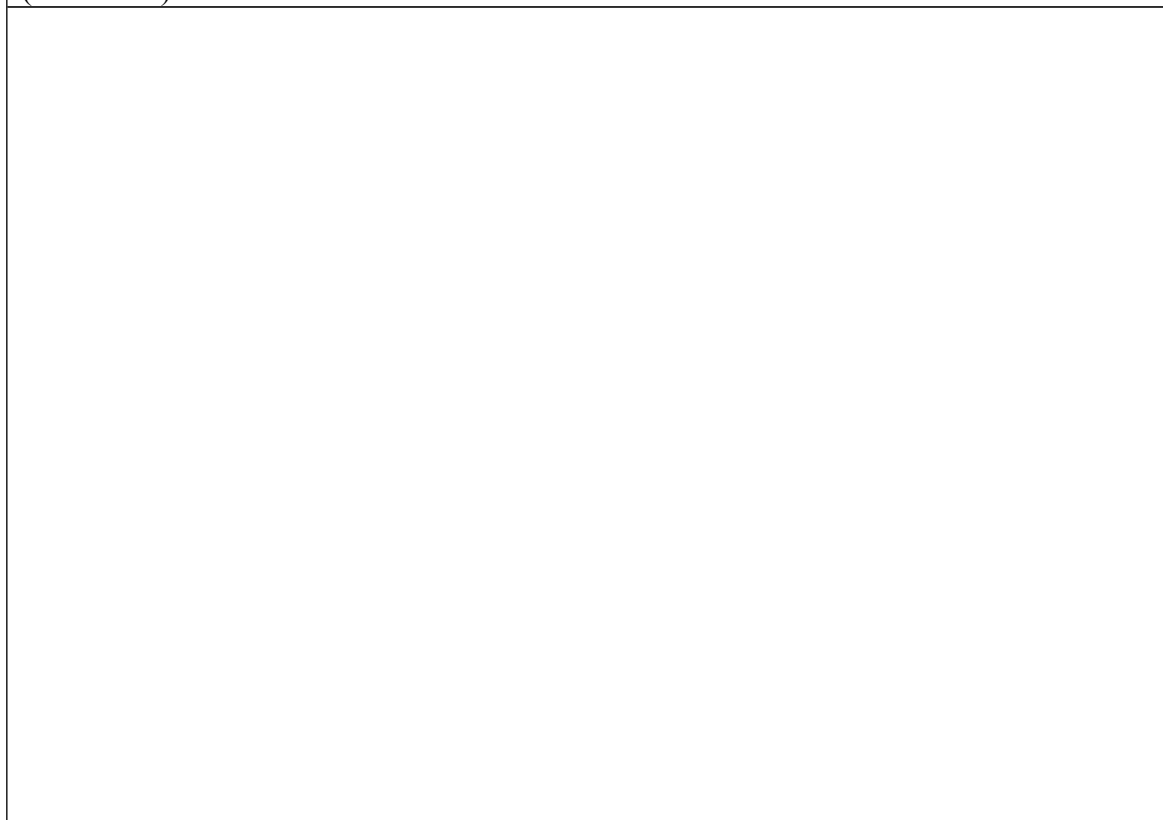
Tot plegat es pot visualitzar amb dades de l'EULC-03 on veiem que la llengua dels informants té una relació directa amb el lloc de naixement dels seus progenitors:

Taula 251: Llengua inicial i lloc de naixement dels progenitors dels informants. Font: EULC-03 (2003: 58).			
(%)	2 PR. nats Cat.	2 PR. nats fora Cat.	1 PR. nat Cat.
Català	90,6	3,3	40,3
Castellà	7,9	90,2	47,4
Ambdues	1,4	1,1	11,3
Altres	0,1	5,4	1

Com evidencia l'anterior taula, els que empren en major mesura el català son aquells informants amb els dos pares nascuts a Catalunya, mentre que els que més usen el castellà són aquells que tenen els dos progenitors nascuts fora de Catalunya.

Si filem més prim i observem el percentatge d'ús del català segons l'origen familiar a EULC-03 constatem com es repeteixen les tendències, segons les quals la presència de progenitors nascuts a Catalunya afavoreix l'ús del català.

Taula 252: Ús percentual del català d'acord amb el lloc de naixement. Font: EULC-03 (2003: 131).

The table area is currently empty, showing only the rectangular border of the table structure.

Si anteriorment hem vist que hi ha una estreta relació entre el lloc de naixement i l'ús i la competència en un determinat idioma, també constatem que el lloc de naixement dels progenitors té molt a veure amb la identificació dels informants i, per tant, podem pensar que està relacionada amb els aspectes simbòlics que acompanyen les llengües. Ho podem observar a l'EULC-03:

Taula 253: Llengua d'identificació i origen familiar. Font: EULC-03 (2003: 66).					
(%)	S nat estr ⁶⁰ .	S nat Resta EE	S nat Cat.PRS no	S+1 PR Nat Cat	S+2 PRS Nats Cat.
Català	7,9	9,4	22,1	58,6	92,5
Castellà	58,1	85,9	69	30,1	4,9
Ambdues	2	3,3	8,7	11	2,5
Altres	32	1,4	0,2	0,3	0,1

Entre els S nat Cat.PRS no i els S+2PRS Nats Cat hi ha més de setanta punts percentuals de diferència; mentre els primers bàsicament castellanòfons (69%), els segons són majoritàriament catalanòfons (92,5%).

Com podem observar hi ha una forta correlació entre llengua i identitat, fet que ja podíem comprovar en la investigació d'Strubell:

Taula 254: Identitat i origen dels progenitors. Strubell (1981: 155).			
% de cada grup que assumeix la identitat	Fills de matrimonis mixtos	Fills de catalans	Fills d'immigrants
Identitat catalana	64	87	35
Identitat espanyola	23	7	46
Altres respostes	13	6	19

M. J. Plaza (2000: 61) es manté dins aquesta dinàmica i, d'acord amb els resultats de la seva tesi doctoral, conclou: “*Vam observar que la identitat que tenien estava fortament relacionada amb l'origen dels seus progenitors.*”

Usos lingüístics:

D'entrada analitzaré la llengua familiar segons l'origen dels progenitors dels informants ja que aquestes xifres ens serviran com a base per observar els moviments de cada grup en funció de les preguntes que plantejem; cal suposar que si es produeix un canvi des de la llengua familiar cap a l'altra llengua significa que aquesta translació té unes implicacions sociolingüístiques que afavoreixen una determinada llengua en detriment de l'altra.

⁶⁰ S nat estr.: subjecte nascut a l'estranger; S nat Resta EE: subjecte i progenitors nascuts a la resta de l'Estat espanyol; S nat Cat.PRS no: subjecte nascut a Catalunya però no els progenitors; S+1 PR Nat Cat: subjecte i un dels progenitors nascuts a Catalunya; S+2 PRS Nats Cat.: subjecte i progenitors nascuts a Catalunya.

Si comparem les dades de l'EULC-03 amb les nostres referides a l'ús habitual familiar, i només atenent l'origen dels progenitors, obtenim els següents percentatges:

Taula 255: Comparativa llengua familiar.				
	EULC-03		Dades pròpies (Guiu)	
	Cat	Cast	Cat	Cast
2 PRS nats Cat	88,1	6,1	78	19,3
1 PR nat Cat	47,8	34,4	39	42,6
PR nats fora Cat	18,6	68,4	9,5	85,6

Aquesta comparativa sembla apuntar una creixent castellanització de les noves generacions que podem atribuir al major increment demogràfic del grup castellanoparlant (EULC-03), circumstància que provoca que el castellà cada cop sigui la llengua de més famílies de Catalunya. Per tant, podríem ser davant d'un incipient canvi en la configuració lingüística del grup estudiantil, tradicionalment de predomini catalanoparlant.

Amb tot, hi ha matisos que podem constatar si comparem les meves dades amb les de l'EULC-03 (p. 66), tenint en compte l'origen dels informants i dels seus progenitors aconseguim els següents resultats (en primer lloc hi ha les dades de l'EULC-03 i entre parèntesis hi ha les del present estudi):

Taula 256: Llengua inicial i lloc de naixement dels progenitors dels informants i dels informants ⁶¹ .					
(%)	S nat estr.	S nat Resta EE	S nat Cat.PRS no	S+1 PR Nat Cat	S+2 PRS Nats Cat.
Català	2,5	2,9 (13,4)	5,1 (8,9)	42,5 (39,1)	91 (78,6)
Castellà	59,6	92,1 (85,5)	92,1 (84,7)	45 (42,1)	7,5 (18,7)
Ambdues	-	0,3(1,3)	2,4 (6,3)	12,1 (18,8)	1,4 (2,7)
Altres	37,9	4,7	0,4	0,4	0,1

Segons aquesta taula detectem tres aspectes remarcables:

- Els informants nats a Catalunya amb progenitors nascuts fora de Catalunya, en el meu cas tendeixen a la catalanització lingüística, ni que sigui lleugerament, ja que passen del 5,1% de l'EULC-03 al 8,9% en la meua investigació.
- Hi ha un petit transvasament dels informants nats a Catalunya amb un progenitor nat fora de Catalunya des del català o el castellà cap a l'opció bilingüe; s'observa el descens de l'ús del català i del castellà i l'increment de l'ús indistint.
- Els informants nats a Catalunya amb els dos pares nascuts a Catalunya tendeixen a castellanitzar-se ja que del 7,5% de l'EULC-03 passem al 18,7% del nostre estudi, més de deu punts percentuals. Probablement aquest moviment el podem explicar per l'augment de persones nascudes a Catalunya i que tenen com a primera llengua el castellà.

En l'àmbit del lleure cal destacar que els grups 2PR.CAT i 0PR.CAT (en aquest camp, el primer majoritàriament catalanoparlant i el segon majoritàriament castellanoparlant) baixen respecte la pròpia llengua familiar. És a dir, mentre que el gruix dels 2PR.CAT que havia seleccionat el català en l'àmbit familiar era del 78,2% en aquest cas disminueix fins al 72,1%. Bàsicament, aquest transvasament, el generen els informants que han marcat les dues llengües. En canvi, al grup 0PR.CAT el percentatge d'informants que es desplaça del castellà com a llengua familiar, al català com a llengua de lleure, supera els deu punts percentuals. El grup que mostra una major coincidència entre les dues qüestions, familiar i lleure, és el de l'1PR.CAT ja que mostren oscil·lacions al voltant dels dos punts percentuals.

Pel que fa al consum de TV i ràdio les dades que hem obtingut eren les previsibles i coincideixen amb les de l'EULC-03. És a dir, els 2PR.CAT són els consumeixen més en

⁶¹ En el nostre estudi només hi ha nou informants que són nascuts fora de Catalunya i els pares a Catalunya (un o tots dos). Per aquest motiu no els hem tractat estadísticament.

català (51,9%) i els 0PR.CAT els que menys (14,1%). Per tant, s'observa un patró continuista i no podem evidenciar un canvi d'actitud respecte les generacions precedents:

Taula 257: Mitjana d'hores de TV i ràdio. Font: EULC-03 (2003: 154).				
	S nat resta EE	S nat Cat.PRS.no	S+1PR nat Cat	S+2PRS nats Cat
TV en català	3,8	4,2	5,1	6,3
Ràdio en català	3,5	4,8	6,2	7,6

A la pregunta *Les classes de l'institut, les reps majoritàriament en...* només cal assenyalar una diferència que a primer cop d'ull pot sorprendre i és el fet que l'alumnat d'origen català rep les classes en català en major percentatge que la resta, quan, en teoria, s'haurien d'impartir totes en la mateixa llengua. Aquesta aparent contradicció s'explica perquè hi ha un conjunt molt important d'enquestats a Castelldefels que afirma rebre les classes més en castellà que en català. Al capítol "Variable població" observem que hi ha una part d'aquests informants que reben bàsicament les classes en castellà.

Actituds:

Si anteriorment hem afirmat que el lloc de naixement dels progenitors condiciona els usos lingüístics dels informants, aquest fet es reproduceix en el camp de les actituds. Alsina [et al.] (1983) demostren que la presència de més progenitors nascuts a Catalunya afavoreix una visió favorable vers el català i a l'inrevés. Igualment Vives (1993: 297 - 298) corrobora aquesta tesi en el seu estudi aplicat a les Illes Balears. Ara bé, no podem deslligar els resultats aconseguits dels diferents contextos analitzats ja que les variacions que s'hi produeixen només es poden explicar si atenem l'àmbit social pel qual es demana.

En la primera qüestió de l'enquesta (*Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà el fet de poder-la aconseguir?*) cal destacar tres aspectes rellevants:

- Primerament, tal com era previsible, els 2PR.CAT escullen amb un percentatge força superior als 0PR.CAT l'opció del català; probablement aquest fet es pot explicar per la competència en cada llengua. És a dir, en principi emprar la llengua pròpia sembla que hagi de donar major fluïdesa a l'hora d'expressar-se; però també podríem interpretar

aquests percentatges com una adhesió simbòlica cap a la llengua pròpia. Els enquestats amb un progenitor nascut fora se situen en una posició intermèdia, més propera a la dels 0PR.CAT, circumstància que es contraposa a la tendència apuntada inicialment segons la qual els informants provinents de matrimonis mixtes mostren una actitud més favorable vers el català que cap al castellà.

- En segon lloc, comparant les dades amb les de la llengua familiar constatem que hi ha un percentatge important 0PR.CAT (més d'un trenta per cent) que creuen que el català els pot afavorir més l'ús d'aquesta llengua per aconseguir una feina. Amb aquestes dades podem especular que el català és una llengua amb un alt reconeixement en el context laboral.

- En darrer terme, també cal assenyalar que hi ha un petit percentatge d'informants 2PR.CAT que, malgrat que majoritàriament la seva llengua familiar és el català (78%), creuen que el castellà (28%) és la llengua que els pot ajudar en major proporció a l'adquisició d'una feina, aproximadament un deu per cent.

Globalment es manté, doncs, la visió favorable vers el català en l'àmbit laboral, fet detectat en nombroses investigacions, recents i antigues, com la de Bastardas (1985: 84)⁶².

Malgrat que el plantejament és força diferent, ja que no planteja una elecció entre les dues llengües, es veu com el català és un valor a l'hora de trobar feina per gairebé el seixanta-quatre per cent dels informants.

Pel que fa al bloc cultural veiem com el transvasament és sempre favorable al castellà, sobretot en el camp cinematogràfic i el musical amb pèrdues de gairebé cinquanta punts percentuals. Amb tot, hi ha un sector de població nascuda a Catalunya que prefereix fer aquest consum en català. Caldria veure fins a quin punt són informants que realment viuen gairebé exclusivament de la menor producció en llengua catalana, comparada amb la castellana, o és una dada més simbòlica, en el sentit que recull una voluntat d'adhesió a la llengua pròpia. També és rellevant l'actitud dels 1PR.CAT ja que són el segment de població que mostren més indiferència al fet lingüístic, en el sentit que tant els és una llengua com una altra. En canvi, el sector d'entrevistats 0PR.CAT és el que més escull el castellà i el que menys indiferència mostra, fet que contrasta amb d'altres qüestions on es percep el català com la llengua més adequada.

---

⁶² Treball fet d'acord amb les respostes de l'alumnat amb els pares, un o tots dos, nascuts fora dels Països Catalans.

Si ho comparem amb Bastardas (1985: 85) veiem que, malgrat la diferència de plantejament, els resultats semblen força coincidents. En l'estudi de Bastardas realitzat amb estudiantat amb progenitors immigrants, el 43,4% diu que un llibre en castellà és més atractiu que en català, en canvi en el present estudi el 54,4% dels informants 0PR.CAT afirma que la versió castellana els resultarà més fidel a l'original.

Un altre àmbit on el català sembla que estigui força desprestigiats és en el de l'oci nocturn i concretament a les discoteques (*Ets en una discoteca i vols lligar amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?* i *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*). Amb tot, no hi ha una tendència uniforme; el grup 0PR.CAT tenen un petit increment del català respecte la llengua familiar, de gairebé deu punts, probablement per l'efecte del context sociolingüístic en poblacions com Igualada i Sort, on per lògica l'alumnat de pares no catalanoparlants s'adapta a l'entorn majoritàriament catalanoparlant. En general, però, l'abandonament de la llengua pròpia a favor del castellà, li és avantatjós amb augments percentuals que es mouen al voltant dels vint punts, tant en el grup 2PR.CAT com en el 1PR.CAT.

En darrer lloc, cal destacar que en general en totes dues preguntes els resultats són força similars excepte amb el grup de nascuts a Catalunya els quals baixen deu punts percentuals en l'ús del català a l'hora d'intentar "lligar" respecte a la llengua que permet actuar amb més naturalitat. Segurament hem d'incloure aquest transvasament dins la norma no escrita de convergència amb un castellanoparlant (Boix, 1993), és a dir, hi ha un deu per cent d'informants que deu pensar que davant del dubte de quina llengua parla un desconegut/da, millor iniciar la conversa en castellà perquè gairebé amb tota probabilitat és un idioma que domina, mentre que el català no és una llengua que domini tota la població de Catalunya.

Que les discoteques són un àmbit força castellanitzat ho demostra la comparativa amb la llengua de lleure ja que en tots els grups s'evidencia un descens pel que fa a l'ús del català.

Taula 258: Comparativa entre llengua de lleure i llengua natural a la discoteca.									
	2PR.CAT			1PR.CAT			0PR.CAT		
(%)	lleure	discot.	dif.	lleure	discot.	dif.	lleure	discot.	dif.
Cat	72,1	62,8	- 9,3	39,7	34,2	- 5,5	19,7	18,6	- 1,1
Cast	21,5	33,4	+ 12,1	44,1	55,2	+ 11,1	72,9	76,5	+ 3,6
Les 2	6,5	3,8	- 3,2	16,2	10,5	- 5,7	7,4	4,9	- 2,5

A la pregunta *Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge...* cal destacar que hi ha moviments favorables al català tant en el grup 0PR.CAT i 1PR.CAT ja que es produeix un augment de l'opció del català en gairebé 15 i més de 7 punts percentuals respectivament. Pel que fa al grup 2PR.CAT, que en d'altres qüestions mostrava petites pèrdues respecte la llengua familiar, tan sols s'observa un petit moviment, de menys de 5 punts percentuals, cap l'opció bilingüe.

En el camp institucional, a la pregunta *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas...*, els percentatges evidencien que en aquest àmbit el català és la llengua més adequada amb increments en tots els grups, respecte la llengua familiar, especialment significatiu en el 0PR.CAT, on la variació a favor del català arriba gairebé als setanta punts. També esdevé significatiu que el grup 1PR.CAT ha quedat per sota dels valors del grup d'enquestats 0PR.CAT, única ocasió de tot aquest bloc, probablement per una qüestió de l'atzar.

Pel que fa a l'ús de la llengua en un altre àmbit de l'administració pública (*T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas...*) els resultats obtinguts repeteixen dinàmiques observades en anteriors qüestions: d'una part tenim que els grups amb progenitors nascuts, tots dos o un, fora de Catalunya incrementen l'ús del català respecte la seva llengua familiar i, en canvi, els enquestats amb pares nats a Catalunya tenen un descens de més de deu punts, respecte la llengua familiar.

A la pregunta *Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)? El...* els resultats tornen a coincidir amb la màxima que el català és una llengua pròpia en els àmbits institucionals gestionats per la Generalitat. En aquest sentit els increments respecte la llengua familiar són notables en els informants del grup 0PR.CAT, gairebé cinquanta-cinc punts d'increment, però també en els 1PR.CAT, pujades superiors als vint-i-cinc punts.

En el context comercial (*Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en... i Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa la funció? Les etiquetes en...*) a banda que la gran majoria en tots els grups opta per l'opció *Indiferent*, cal destacar un gruix significatiu d'informants del

grup 2PR.CAT que opten pel català, fet que sembla demostrar que hi ha un sector d'aquest grup molt militant de la llengua. Aquest grup que mostra major fidelitat a la pròpia llengua és força més reduït en el grup 0PR.CAT. D'acord amb la lògica de la Teoria de la Vitalitat Etnolingüística (Viladot, 1993), aquests resultats es poden explicar perquè una part del grup 2PR.CAT, majoritàriament catalanoparlants, senten amenaçada la pervivència de la seva llengua.

A la qüestió *Un venedor t'inspira més confiança en...* els informants han escollit majoritàriament l'opció català, amb uns increments realment significatius, per sobre dels vint punts, en el cas dels enquestats 0PR.CAT o 1PR.CAT. Contràriament l'augment més petit es produeix en el bloc d'enquestats 2PR.CAT. En aquest punt ens hauríem de preguntar per què el transvasament favorable al català que es produeix és un dels més significatius de totes les qüestions. Si acceptem la premissa que una persona amb una posició social alta genera més confiança al seu entorn, una possible interpretació pot tenir relació amb la qüestió de classe: és a dir, el fet que tradicionalment s'hagi relacionat les classes benestants amb la llengua catalana pot generar aquest major grau de confiança vers un venedor catalanoparlant.

L'origen dels progenitors es continua mostrant operatiu a l'hora d'explicar els resultats a les preguntes que fan referència directament al prestigi de les llengües a Catalunya (*Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*), així els 2PR.CAT són els que reconeixen el paper preponderant del català en l'àmbit simbòlic per davant dels altres dos grups, produint-se una correlació matemàtica entre lloc de naixement i l'opció seleccionada. Ara bé, si ho comparem amb les dades de la llengua familiar els increments més rellevants es manifesten en els enquestats amb un o dos progenitors nascuts fora de Catalunya ja que el creixement en aquest segon cas és de gairebé de setanta punts i de gairebé de quaranta-cinc en el primer, la qual cosa confirma que en l'àmbit català el prestigi del català continua sent molt superior al del castellà.

A Bastardas (1985: 84) es plantejava una pregunta similar, malgrat que en el seu cas emprava una paraula (moda) que pot donar peu a equívocs semàntics. Per aquest motiu cal comparar-ho amb molta precaució, puix que un objecte social de moda pot tenir un prestigi real o encobert. Amb tot, observem com la majoria dels informants neguen aquesta possibilitat (53,5%) fet que situa els resultats dels treball de Bastardas en la mateixa línia que la nostra.

Quan es demanava pel prestigi en general de les dues llengües (*En general, el català és una llengua prestigiosa?* i *En general, el castellà és una llengua prestigiosa?*), en el cas del català

els percentatges són força similars fins a l'extrem que no hi ha diferències estadístiques significatives. En canvi, en trobem a la qüestió referida al castellà ja que el grup 2PR.CAT nega aquesta possibilitat amb valors superiors de més de deu punts respecte els altres dos grups. Probablement aquest percentatge tan elevat es pot explicar a través de valoracions polítiques i pot correspondre als informants que consideren l'actual situació política de Catalunya, respecte d'Espanya, de submissa. Pot ser el mateix grup que en anteriors qüestions ha exterioritzat una actitud molt fidel a la seva llengua, el català.

La llengua amb què va ser contestada l'enquesta també presenta una correlació molt elevada amb l'origen dels progenitors dels informants, així els que tenen els pares nats a Catalunya són els que més ús fan del català i, en canvi, els que tenen els pares nats a fora són els que empren en major percentatge el castellà. Al mig se situa el grup de matrimonis mixtos.

Contràriament al que hem vist en l'anterior qüestió, on s'evidencia una estreta relació entre el lloc de naixement dels progenitors i l'actitud lingüística dels informants, en aquesta pregunta (motius pels quals han emprat una determinada versió per omplir el qüestionari) constatem que l'opció lingüística dels enquestats té poc a veure amb una determinada consciència sociolingüística ja que les opcions *Me l'han donat per aquesta cara del full o no m'he fixat en la llengua*, respostes que mostren una certa indiferència vers el fet lingüístic, han estat les més escollides sobretot en els grups d'enquestats on hi ha un o dos progenitors nascuts fora de Catalunya. Certament, pot ser que s'hagi produït un efecte derivat de l'atzar a l'hora de repartir les enquestes, però sembla lògic pensar que en el fons, malgrat la indiferència que han volgut fer veure els informants, hi ha quelcom de voluntari a l'hora d'amagar una determinada opció lingüística. Com en tot aquest bloc, els grups que manifesten major indiferència cap a la qüestió idiomàtica són, per aquest ordre, els que tenen tots dos pares nascuts fora i els que en tenen un.

A Bibiloni (1991: 10) ja s'havia observat que l'origen dels progenitors determinava en bona mesura la llengua emprada per contestar el qüestionari. Així, el grup d'entrevistats amb els dos pares nats als Països Catalans responen majoritàriament en català, mentre que els que tenen els dos progenitors nascuts fora dels Països Catalans ho fan majoritàriament, excepte en la circumscripció Resta Principat (dinàmica molt similar a l'obtinguda en el nostre estudi, com veurem al bloc de "Variable Ciutat"), en castellà.

Haviem constatat que els informants amb pares nascuts a fora mostraven major indiferència cap al fet lingüístic. Seguint amb aquesta dinàmica a la pregunta *És important el prestigi a la*

nostra societat? els 2PR.CAT són els que atorguen més importància al fet simbòlic, mentre que la menor presència de progenitors nats a Catalunya en fa baixar la rellevància. Així els 2PR.CAT assoleixen la puntuació més alta (7,499) mentre que a l'altre pol se situen els 0PR.CAT (7,137); en una posició intermèdia hi ha els 1PR.CAT (7,391). Cal assenyalar que aquest darrer grup queda més a prop del comportament dels informants amb els dos pares nats a Catalunya que de l'altre grup, així ho mostra els valors estadístics de significació⁶³:

Taula 259: Significació estadística entre grups.	
2PR.CAT, 0PR.CAT	p = .0083
2PR.CAT, 1PR.CAT	p = .5349
1PR.CAT, 0PR.CAT	p = .1749

Idees principals de la variable “lloc de naixement dels progenitors”:

- Comparant les meves dades amb les de l'EULC-03 sembla que la present mostra d'informants és lingüísticament més castellana, amb un increment percentual de més de 10 punts.
- Els informants nascuts a Catalunya són els que declaren usar més el català, en tots els àmbits, seguit dels que tenen un progenitor nascut a Catalunya i, en darrer lloc, els que tenen els dos nascuts fora de Catalunya.
- Hi ha transvasaments significatius de 2PR.CAT cap al castellà en àmbits com el cultural, la TV i la ràdio, la discoteca, cinema, música i, en menor grau, l'editorial.
- Per contra es produeix un augment de l'ús del català en àmbits com les institucions públiques i l'àmbit laboral, gràcies sobretot als informants amb 0PR.CAT, amb increments que poden arribar als 70 punts percentuals respecte la llengua familiar.
- Cal destacar un increment similar per part d'aquest darrer grup a l'hora d'escollir la llengua amb més prestigi a Catalunya: el català.

7.6.- Presentació dels resultats de la variable “anys a Catalunya dels progenitors”:

En aquest bloc descriuré les diferències actitudinals dels informants en funció del temps de residència a Catalunya dels seus progenitors. És a dir, només tractaré els casos dels enquestats amb els pares nascuts fora de Catalunya. He dividit entre els informants amb els progenitors

⁶³ ANOVA: F (2, 838) = 3,514, p < .01

que duen més de vint-i-cinc anys vivint a Catalunya (identificats com a PR+25) i els que fa menys de vint-i-cinc anys que resideixen a Catalunya (identificats com a PR-25).

Inicialment, puc dir que ha estat una variable força productiva a l'hora de mostrar dissemblances entre tots dos grups, ja que dels vint-i-vuit ítems analitzats, catorze han manifestat diferències estadísticament significatives. En l'únic camp on no s'ha evidenciat un comportament distint entre els dos grups ha estat en el cultural (preguntes 2, 3 i 4).

Usos lingüístics:

En primer lloc, cal advertir l'ús majoritari del castellà en tots els àmbits (familiar, oci i TV i ràdio) d'ambdós grups, especialment en el del PR-25.

En les interaccions verbals amb altres membres de la família la majoria d'enquestats afirma fer-ho en castellà, entre el 67,2% del PR+25 i el 87,4% del PR-25. L'ús del català en el grup PR+25 assoleix el 21,3% enfront del 9,5% de l'altre grup. També es registren valors més elevats d'ús indistint d'ambdues llengües en el grup PR+25 ja que arriba a l'11,4% enfront del 3,1% del PR-25.

Taula 260: Preferentment, en quina llengua parles amb la teva família?	
	
$\chi^2 = 14,849$ (df = 2; p < ,05)	

En el camp de l'oci l'ús del castellà continua sent majoritari amb un percentatge del 82,2% dels PR-25 i un 57,9% dels PR+25. El català augmenta, respecte la llengua familiar (taula 263), el percentatge en el grup dels PR+25 fins arribar al 30,7%, un increment que també es produeix en el grup PR-25 fins assolir l'11,9%. El grup PR-25 també creix, si ho comparem amb el registre de l'àmbit familiar, a l'hora de marcar les dues caselles i recull el 5,9%, mentre que els PR+25 obtenen l'11,8%, lleugerament superior al registre familiar.

Taula 261: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca, ...)?

$\chi^2 = 19,512$ (df = 2; p < ,05)

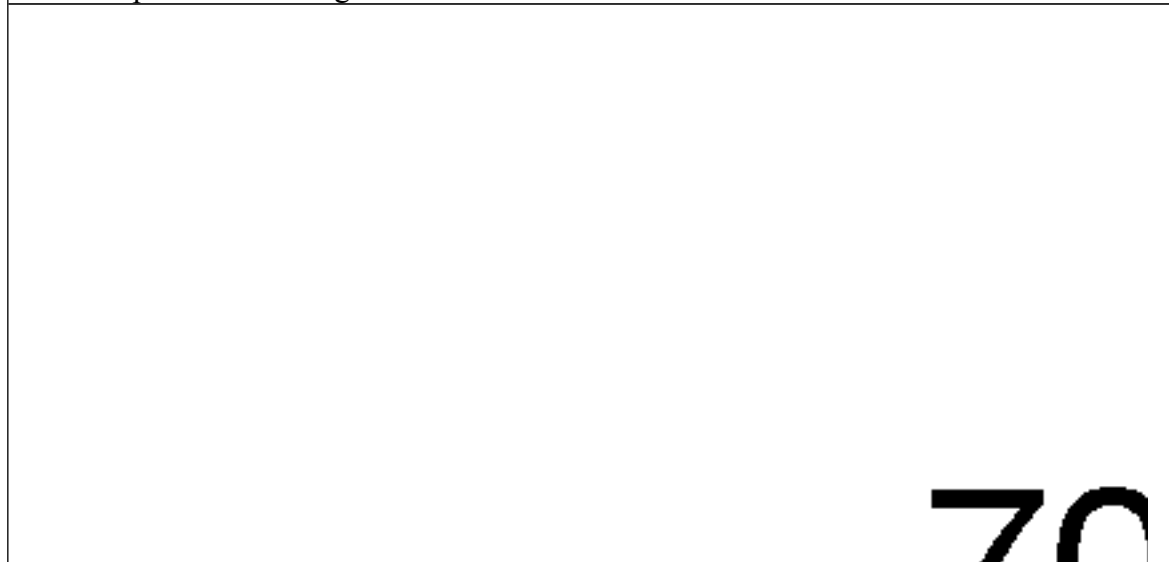
Pel que fa al consum de TV i ràdio segons la llengua, el castellà es torna a mostrar clarament preponderant en tots dos grups, així el PR+25 recull el 72% i el PR-25 arriba fins al 85,2%. Els percentatges més bons per al català vénen del PR+25, amb el 20,1%, enfront del 8,9% del PR-25. El grup PR+25 també assolix percentatges més elevats a l'hora de marcar les dues caselles amb un 7,9% enfront del 5,9% de l'altre grup.

Taula 262: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:

$\chi^2 = 7,579$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context laboral:

Quan es demanava als enquestats per la llengua que els podia afavorir més l'adquisició d'una feina, el 49,8% del PR+25 declaren que el català és l'idioma que més els pot afavorir per aconseguir un treball enfront del 37,6% del PR-25; En canvi, el PR-25 assoleix un 60,4% a l'hora de seleccionar el castellà davant el 37,6% del PR+25. El nombre d'informants que van marcar totes dues caselles és força baix en tots dos grups, el 4,7% del PR+25 i el 2% del PR-25.

Taula 263: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?

$\chi^2 = 7,194$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context oci nocturn

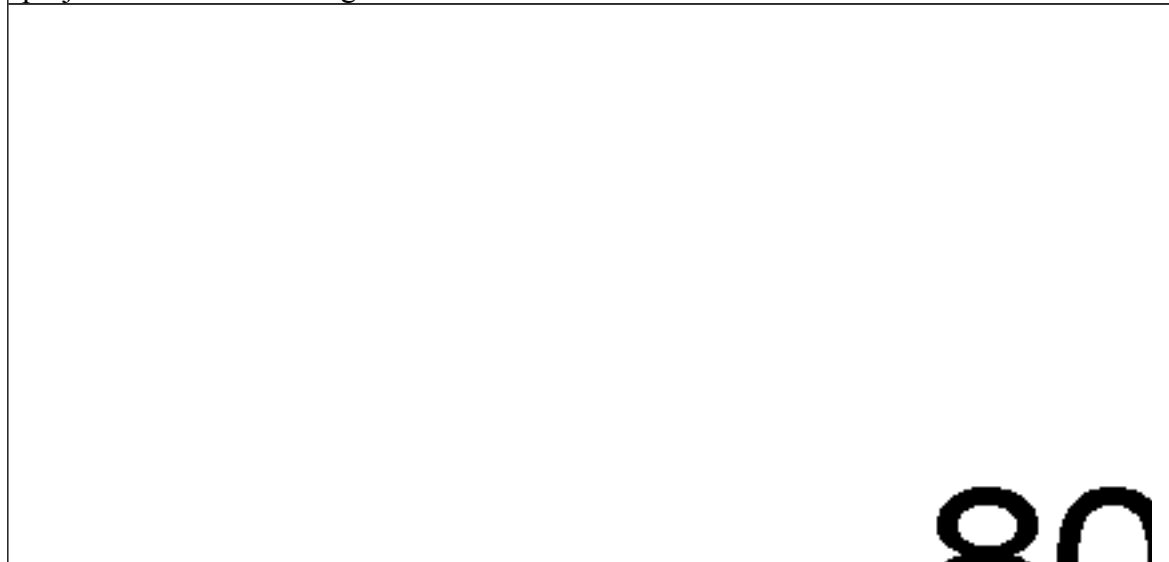
Analitzem tot seguit el comportament dels enquestats quan se'ls demanava per la llengua que els podia ajudar a tenir èxit a l'hora de "lligar" en una discoteca amb una persona desconeguda. Majoritàriament tots dos grups escullen el castellà, el 83,5% del PR-25 i el 66,3% del PR+25. El PR+25 és el grup que més ha marcat la casella del català, un 26,1%, enfront del 12,1% del PR-25. Els informants que han marcat les dues caselles són el 7,6% del PR+25 i el 4,1% del PR-25.

Taula 264: Ets en una discoteca i vols “llogar” amb un/a noi/a que no coneixes. Quina de les dues llengües creus que et pot ajudar a tenir èxit?

$\chi^2 = 10,444$ (df = 2; p < ,05)

Les anteriors tendències són idèntiques a les de la següent pregunta: *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, ja que el grup PR-25 és el que ha escollit en major nombre l'opció del castellà (80,2%), el PR+25, tot i que majoritàriament ha seleccionat la possibilitat *Castellà* (66,6%), és el grup que més ha ratllat la casella del català (26,1%), i pel que fa a la doble marca, és a dir, ratllar les dues caselles, el PR+25 se situa per davant de PR-25 amb un 7,3% enfront del 5,2%, respectivament.

Taula 265: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?

$\chi^2 = 6,584$ (df = 2; p < ,05)

Pel que fa a la qüestió *Quan et relaciones amb els teus amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, el castellà continua encapçalant les preferències d'ambdós grups ja que l'han escollit el 75,7% del PR-25 i el 54,5% del PR+25. El grup PR+25 és el que ha registrat els valors més elevats a l'hora de seleccionar el català amb un 36,1% enfront del 16,2% de l'altre grup. El percentatge d'informants que han marcat les dues caselles és superior a PR+25, el 9,4% enfront del 8,1% del PR-25.

Taula 266: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?

$\chi^2 = 15,257$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

Quant al tracte amb un venedor/a el grup PR+25 afirma que un venedor/a l'inspira més confiança si parla en català, amb un 49,3% enfront del 39,4% que assegura el contrari, mentre que el grup PR-25 prefereix un venedor/a castellanoparlant amb un 63,5 davant del 26% del mateix grup que se senten més segurs amb un venedor/a que els atén en català. Els percentatges d'informants que han marcat les dues caselles està força igualat, l'11,3% del PR+25 i el 10,5% del PR-25.

Taula 267: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:
$\chi^2 = 18,331$ (df = 2; p < ,05)

A la qüestió *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...*, l'opció majoritària és la que no atén criteris sociolingüístics (casella *Indiferent*) car en tots dos grups ha estat seleccionada per gairebé el 80% dels enquestats. El grup PR+25 és el que obté els valors més elevats a la casella de *Català*, 10,2% pel 2% del PR-25, mentre que el PR-25 és el que més ha marcat el castellà amb un 18,6%, enfront del 10,2 de l'altre grup.

<p>Taula 268: Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en:</p>

<p>$\chi^2 = 7,957$ (df = 2; p < ,05)</p>

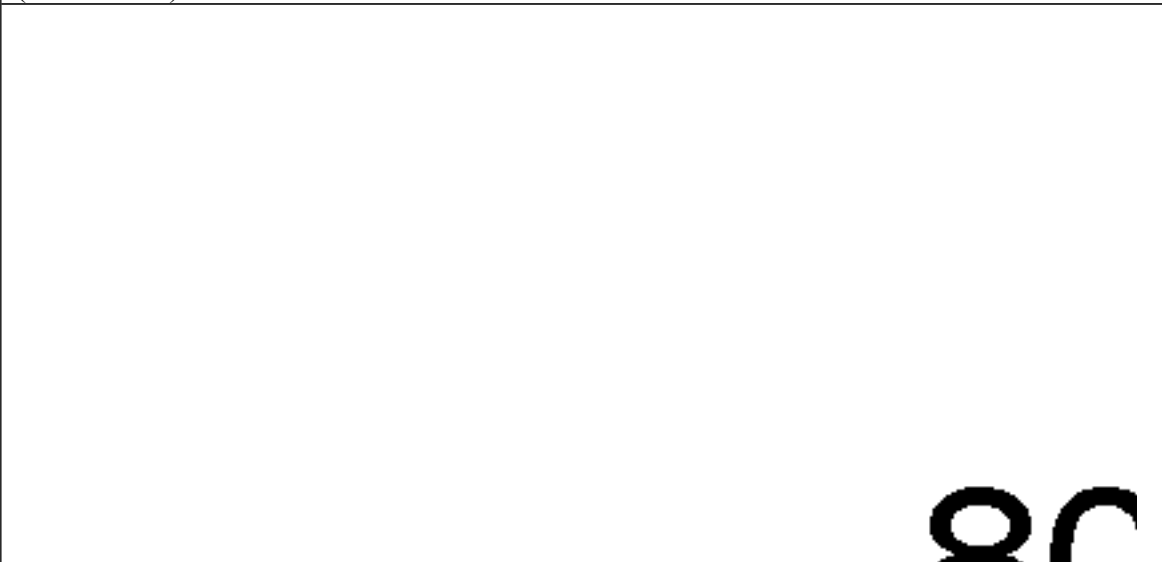
L'opció *Indiferent* torna a ser la que més han guixat els informants a la pregunta *Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:*, malgrat que en aquest cas, a diferència de l'anterior qüestió, el PR-25 (81,4%) ho ha fet de forma superior al PR+25 (75,4%). El grup que ha marcat en major nombre la casella del castellà ha estat el PR-25, amb un 16,7%, però seguit de molt a prop del PR+25 amb un 14,8%. Les diferències més accentuades entre tots dos grups han estat a l'hora de seleccionar el català ja que el PR+25 assolix 9,8% i, en canvi, el PR-25 un escarit 1,9%.

<p>Taula 269: Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al funcionament? Les etiquetades en:</p>	
	
<p>$\chi^2 = 6,566$ (df = 2; p < ,05)</p>	

Llengua preferent en el context institucional:

En aquest àmbit tan sols la pregunta *Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?*, ha aportat diferències estadísticament significatives, circumstància que es manifesta amb una major selecció de l'opció del català per part del PR+25 (67,8% davant del 59,4% del PR-25), malgrat que en tots dos grups és la preferència majoritària. Cal destacar, comparat amb anteriors preguntes, l'escassa presència d'informants que han marcat totes dues caselles, en el cas del PR+25 assoleix un 3,6%, mentre que a l'altre grup no ha estat ratllat per cap informant.

Taula 270: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)?

$\chi^2 = 7,957$ (df = 2; p < ,05)

Prestigi sociolingüístic:

En aquest bloc ni la pregunta 14 (*Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*) ni la 15 (*En general, el català és una llengua prestigiosa?*) han mostrat diferències estadísticament significatives. Tan sols la pregunta referida al prestigi en general del català ha evidenciat un comportament distint entre ambdós grups, car 74,7% del PR+25 afirmen que el català, en general, és una llengua prestigiosa, mentre que en l'altre grup és el 52%, per tant, més de vint punts percentuals de distància entre tots dos grups.

Taula 271: En general, el català és una llengua prestigiosa?

$\chi^2 = 18,189$ (df = 1; p < ,05)

Llengua del qüestionari:

El comportament dels dos grups ha estat notablement divergent a l'hora d'escollir la versió del qüestionari (català/castellà), amb diferències superiors als vint punts percentuals, ja que el 64,3% del PR+25 han preferit fer-ho en català enfront del 42,1% del PR-25, i consegüentment la majoria del PR-25 ha optat per la versió castellana amb un 57,8% mentre que el percentatge del PR+25 és del 35,7%.

Taula 272: Llengua emprada per omplir el qüestionari:

$\chi^2 = 15,409$ (df = 1; p < ,05)

Els motius adduïts pel que fa a l'elecció de l'idioma del qüestionari són, majoritàriament, aquells que fan referència a la indiferència vers la qüestió idiomàtica. El 37,2% del PR-25 afirmen que han omplert el qüestionari segons la cara del full amb què els ha estat entregat enfront del 30,7% del PR+25. En canvi, el 20,8% del PR+25 afirmen que no es van fixar en la llengua del qüestionari davant del 14,7 del PR-25.

Altres motius que cal destacar són el 23,5% del PR-25 que afirmen que se senten més còmodes amb el castellà (el 18,5% del PR+25 declaren el mateix), el 12,7% d'informants del grup PR-25 que asseguren que si poden, eviten el català, l'11,9% del PR+25 manifesten sentir-se més còmodes amb el català i el 9,2% del PR+25 que mantenen que prefereixen expressar-se en català en situacions de certa importància.

Taula 273: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè⁶⁴:

$\chi^2 = 24,302$ (df = 7; p < ,05)

7.6.1.- Discussió de la variable “Anys a Catalunya dels progenitors”:

El següent bloc analitza les diferències entre els grups segons els anys que duen a Catalunya els progenitors dels enquestats, en cas que hagin nascut fora de Catalunya.

Els temps d'estada en un país fa que els nouvinguts s'adaptin, en major o menor mesura, als costums del país receptor. Vegem-ho amb un exemple recollit d'Strubell.

Taula 274: Temps de residència i ús del català. Font. Strubell (1981: 146).

	% que parla català a les botigues (mostra total)	% que parla català a les botigues (residents 20 anys)
Andalusia	19,8	32,7
Castella	24,2	42,7
Aragó	48,5	61,1
Altres	33,3	56,1

I encara a Strubell:

Taula 275: Ús del català per part dels immigrants, segons el temps viscut al municipi. Font Strubell (1981: 162).

Anys viscuts al municipi	% que parla català a les botigues
--------------------------	-----------------------------------

⁶⁴ Abreviatures: *Cara full*: Me l'han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m'he fixat en la llengua.

Menys de 10	14
10 – 19	19
20 – 29	34
30 - 39	42
Més de 39	69

També a Vives (1993: 297 - 298) s'evidencia que a major temps d'estada en un indret, en els seu cas les Illes Balears, major predisposició vers la llengua pròpia de l'indret.

Usos lingüístics:

En primer lloc, cal advertir l'ús majoritari del castellà en tots els àmbits, ja que en els tres espais (familiar, lleure i TV i ràdio) tots dos grups empren preferentment el castellà.

L'ús del castellà és majoritari sobretot en el grup PR-25; igualment, l'índex de mutació lingüística cap al català entre els PR+25 és força baixa i, per tant, es mantenen fidels a la seva llengua.

Entre els dos grups hi ha, però, diferències que oscil·len entre els deu punts percentuals (àmbit familiar i TV i ràdio) i els vint punts percentuals (camp del lleure). Per tant, es confirmen les tendències de les anteriors taules segons les quals una major durada de l'estada a Catalunya afavoreix, ni que sigui tímidament, un major ús del català. Per exemple, el 4,8% dels informants PR-25 amb el castellà com a llengua familiar es passen al català en les estones de lleure enfront del 19% dels PR+25, és a dir, quatre vegades més. Probablement, el fet de portar més temps a Catalunya afavoreix la interacció amb membres de la comunitat lingüística catalana.

Actituds:

Malgrat aquest predomini del castellà, hi ha certs àmbits on hi ha comportaments lingüístics molt allunyats de les seves pràctiques habituals. En primer lloc, si analitzem l'actitud idiomàtica en el camp laboral, evidenciem que en tots dos grups hi ha un transvasament, respecte la llengua familiar, de més de vint-i-cinc punts percentuals. Especialment significatiu és el creixement que es produeix en el grup d'informants PR+25, ja que són més els que afirmen que el català els pot ajudar en major mesura a trobar feina, superant els percentatges del castellà. En canvi, a l'altre grup és majoritària l'opció del castellà fet que es pot atribuir a

la presumpta menor competència en català. El 41,6% dels PR+25 amb el castellà com a llengua familiar afirmen que el català els pot ajudar més a trobar feina mentre que aquest percentatge en l'altre grup és lleugerament inferior (34,1%)

A la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança en...* gairebé es repeteixen els mateixos resultats de l'anterior qüestió; només cal destacar el descens de deu punts percentuals de l'ús del català entre els informants PR-25, xifra que es trasllada, bàsicament al bloc d'*Indiferent*. Pel que fa als PR+25 aquest transvasament cap al català es produeix a costa de l'opció *castellà*.

Si la variable lloc de naixement i lloc de naixement dels pares dels informants dona una diferència significativa pel que fa a l'ús del català en l'àmbit de la discoteca (recordem que els informants més catalanoparlants baixaven deu punts en l'ús de la seva llengua quan havien de "lligar"), en aquest cas es manté una correlació entre les dues qüestions gairebé matemàtica, és a dir, els percentatges es repeteixen en totes dues qüestions i no observem diferències entre actuar amb naturalitat i "lligar". Globalment, a major temps a Catalunya, major ús del català, malgrat que sempre molt per sota dels altíssims percentatges d'ús del castellà en l'àmbit de la discoteca.

Pel que fa a la qüestió *Quan et relaciones amb els teus amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?*, malgrat que el castellà continua sent l'opció majoritària en tots dos grups, també es produeix un transvasament d'informants castellanoparlants cap al català, sobretot en aquells que els seus progenitors fa més de vint-i-cinc anys que són a Catalunya.

A la qüestió *Vas al teu primer sopar amb la teva parella i veus que hi ha dos restaurants de característiques similars. En quin dels dos entres? Al que està retolat en...*, l'opció majoritària és la que no atén criteris sociolingüístics malgrat que hi ha un element molt significatiu: gairebé un vint per cent dels informants PR-25 opten pel castellà, fet que mostra un bloc molt consistent de castellanoparlants altament fidels a la seva llengua, comportament que es repeteix gairebé mimèticament a la pregunta *Has de comprar un paquet de piles per a l'mp3 i trobes 2 paquets de piles de característiques idèntiques. Un està etiquetat en català i l'altre en castellà. Quin paquet t'inspira més confiança pel que fa al seu funcionament?*. Segurament, podríem qualificar aquest bloc de militant lingüístic, en aquest cas a favor del castellà, de manera similar al que ens ha semblat identificar entre els nascuts a Catalunya, en el seu cas a favor del català.

Quant a la pregunta referida a la selectivitat observem que majoritàriament consideren més adequat l'ús del català, seguint una progressió lògica de més anys a Catalunya major ús del català.

Pel que fa al prestigi en general del català, el temps de residència a Catalunya es mostra un factor molt potent ja que, mentre que els informants PR-25 es reparteixen gairebé en les mateixes proporcions entre el *sí* i el *no*, els PR+25 es decanten en gairebé tres quarts parts cap al *sí*, fet que demostra que a major temps de residència a Catalunya major reconeixement simbòlic de la llengua pròpia de Catalunya.

Aquesta dinàmica, però amb menor mesura, es reflecteix en l'ús; ho confirmem en observar el percentatge d'informants PR+25 a l'hora de contestar l'enquesta ja que el 64,3% ho fa en català mentre que l'altre grup gairebé capgira aquests valors i el castellà és la versió majoritària amb gairebé el seixanta per cent.

Els motius adduïts pel que fa a l'elecció de l'idioma del qüestionari són majoritàriament aquells que fan referència a la indiferència vers la qüestió idiomàtica, en la línia dels resultats aconseguits atenent la variable "Lloc de naixement dels informants". Quan les raons són de caràcter lingüístic els enquestats PR-25 escullen les opcions del castellà (per aquest ordre: *En general em sento més còmode amb el castellà*, *Si puc, evito utilitzar el castellà* i *Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà*), mentre que els PR+25 inverteixen aquestes tendències, i les opcions que mostren una actitud favorable vers el català augmenten, malgrat que globalment en aquest segon grup hi continua havent més informants que se senten més còmodes en castellà que en català.

Idees principals de la variable "anys a Catalunya dels progenitors":

- Tots dos grups es mostren clarament castellanitzats.
- El fet de dur més de 25 anys a Catalunya afavoreix la millor valoració social del català però de forma molt tímida.

7.7.- Resultats de la variable "gènere":

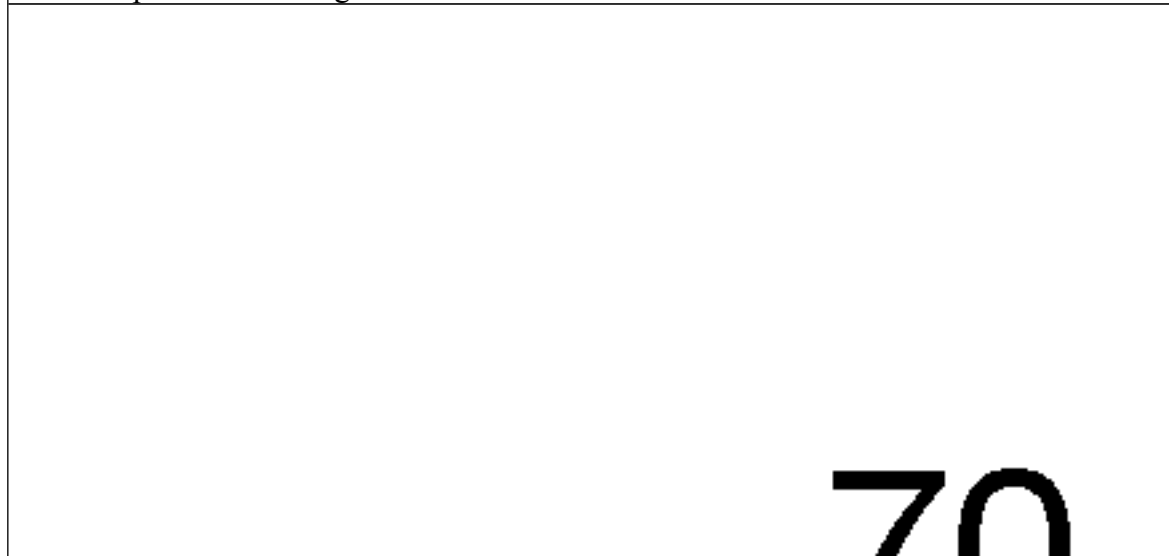
D'entrada podem dir que en el meu cas ha tingut un rendiment mitjà-baix ja que dels vint-i-vuit ítems analitzats només en vuit ha mostrat diferències estadísticament significatives. Ara

bé, els vuit ítems que han presentat divergències es presenten en tots els àmbits excepte en el camp cultural i el dels usos lingüístics. És a dir, els nois i les noies que han participat en aquesta investigació han mostrat comportaments lingüístics molt similars en l'àmbit familiar, de lleure i de consum de TV i ràdio.

Llengua preferent en el context laboral:

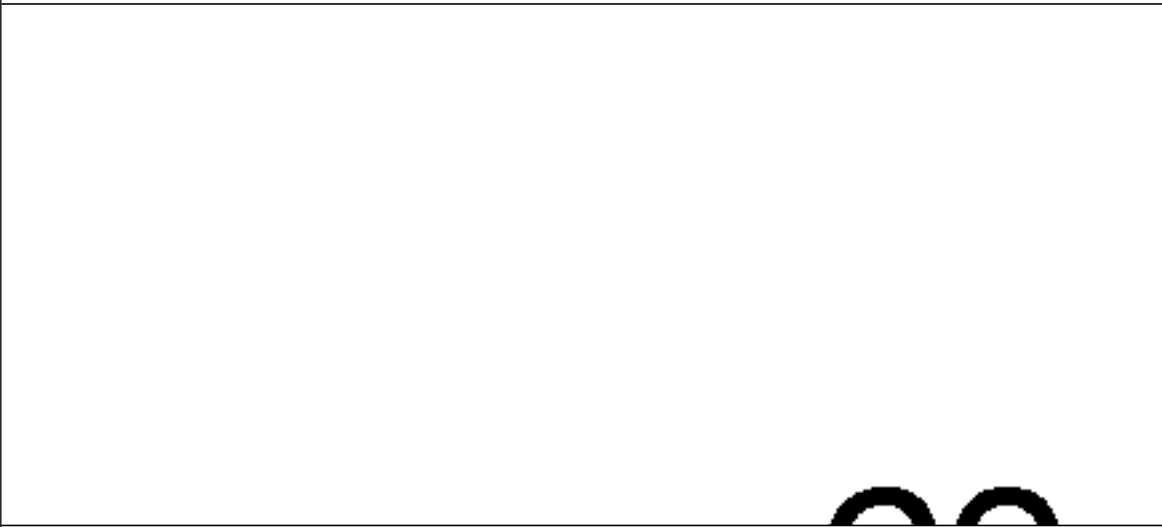
A la pregunta *Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*, constatem que els percentatges pel que fa a l'ús declarat entre nois i noies es força similar, un 59,5% de les noies opten pel català mentre que els nois obtenen el 58,3%. Un 35,7% de les noies declaren que l'ús del castellà les pot afavorir en una entrevista laboral, percentatge inferior al 40,4% dels nois. En canvi, les noies han aconseguit percentatges superiors a l'hora de marcar les dues caselles ja que obtenim el 4,6% d'aquest grup mentre que els nois arriben a l'1,3%.

Taula 276: Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?	
	
$\chi^2 = 8,726$ (df = 2; p < ,05)	

Llengua preferent en el context oci nocturn:

A la pregunta *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, els nois han marcat el valor més alt en la columna del castellà i ha arribat al 55,2% mentre que les noies se situen gairebé nou punts percentuals per sota (46,3%). En canvi, les noies que declaren que cal parlar el català per actuar amb naturalitat a la discoteca arriba al 46,7% i, per tant, esdevé el bloc majoritari dins el gènere femení. Els nois se situen cinc punts per sota a l'hora de marcar la casella del català, però han escollit més que les noies les dues caselles, un 7% dels nois davant del 3,2% de les noies.

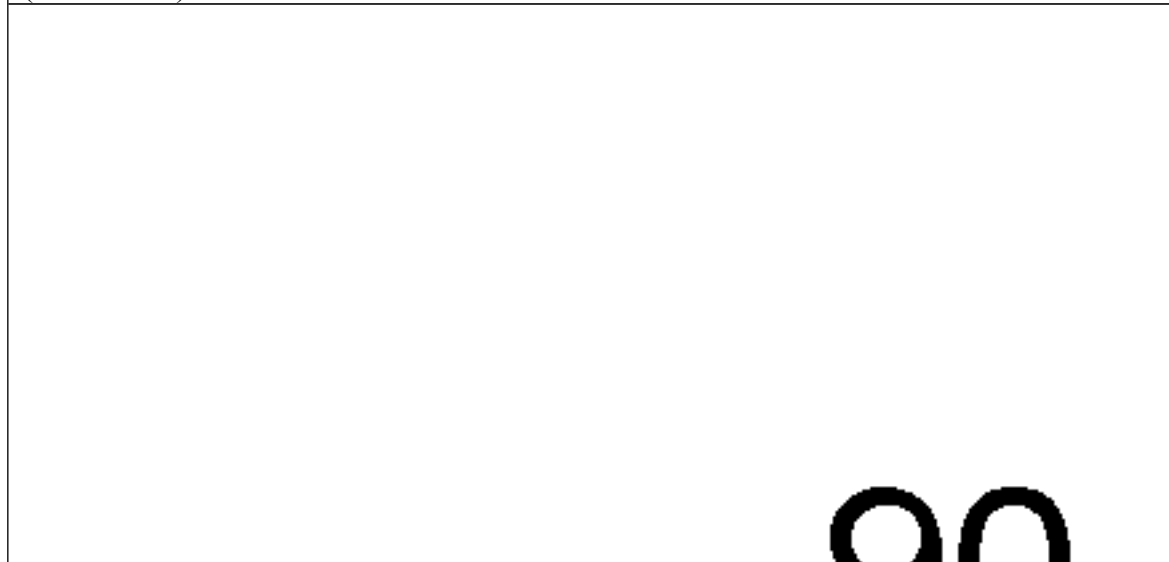
Taula 277: Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?	
	
$\chi^2 = 10,146$ (df = 2; p < ,05)	

Llengua preferent en el context institucional:

Quan entrem a valorar l'actitud en un cas hipotètic d'haver de tractar amb les autoritats de trànsit les noies continuen afirmant que s'hi dirigirien en català molt per sobre dels nois (65,5% contra un 56,6%). En conseqüència, el percentatge dels nois és més alt en la columna del castellà, el 37,5% davant del 28,9% de les noies, mentre que la columna de nois i noies que han marcat les dues caselles presenta percentatges força similars, el 5,6% de les noies i el 5,9% dels nois.

<p>Taula 278: T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:</p>

<p>$\chi^2 = 7,478$ (df = 2; p < ,05)</p>

La pregunta referida a l'ús que els pot afavorir més la realització de les PAAU, tornen a ser les noies les que prefereixen el català amb el 79,6% enfront del 72,6%, mentre que els nois, consegüentment, opten en major proporció pel castellà amb el 25,4% davant del 17,4% del gènere femení. Tant els informants del grup de les noies com dels nois han marcat anecdòticament les dues caselles ja que les noies obtenen el 3% i els nois el 2%.

Taula 279: Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)? El:

$\chi^2 = 8,670$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context comercial:

En l'àmbit de les transaccions comercials es confirma el major ús indistint de les dues llengües per part del gènere femení car assoleix l'11,3% d'informants d'aquest grup enfront del 4,4% dels nois. Amb tot, la dada més remarcable d'aquesta qüestió és que (única ocasió en tots els ítems amb diferències estadístiques significatives) els nois superen a les noies en l'ús del català ja que el gènere masculí assoleix el 67,4% en la columna del català mentre que les noies arriben al 61,6%. El fet que les noies tinguin un percentatge tan alt en la columna de les dues llengües provoca que els nois també obtinguin els percentatges més elevats pel que fa a la casella del castellà, superant en una mica més d'un punt percentual el registre de les noies (28,2% enfront del 26,9%).

Taula 280: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:

$\chi^2 = 13,380$ (df = 2; p < ,05)

Prestigi sociolingüístic:

En el moment que se'ls demanava si tenien en compte el prestigi a l'hora d'escollir, els nois són els que tenen més present aquest aspecte i, per tant, donen més importància als aspectes simbòlics ja que el 68,6% dels nois ho afirmen, enfront del 58,8% de les noies.

Taula 281: Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?

$\chi^2 = 8,482$ (df = 1; p < ,05)

Llengua de l'enquesta:

Quan se'ls preguntava per què havien contestat en una llengua o en l'altra, les noies obtenen percentatges més elevats que els nois a l'hora de sentir-se còmode en català (27,3% contra un 17,7%) i fer les coses amb certa importància en català (8,9% contra el 7,7%). Els nois assoleixen valors més elevats que les noies a l'hora d'afirmar que si poden eviten usar el castellà (16,4% contra el 9,5%) però també a l'hora d'evitar usar el català (4,7% contra el 1,8%). Pel que fa a les respostes que fan menys atenció a la qüestió lingüística els dos gèneres aconseguixen percentatges molt similars, ja que el 24,4% i el 25,7% afirmen que han contestat el qüestionari tal com els hi han entregat, mentre que el 15,9% del gènere femení i el 14,6% del masculí asseguren que no han tingut present el fet idiomàtic.

Taula 282: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè ⁶⁵ :
$\chi^2 = 26,080$ (df = 7; p < ,05)

En darrer lloc, els nois puntuen amb més nota la importància del prestigi dins la nostra societat amb un 7,632 enfront de la puntuació del gènere femení que és del 7,169.

7.7.1.- Discussió de la variable “gènere”:

⁶⁵ Abreviatures: *Cara full*: Me l'han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m'he fixat en la llengua.

Tradicionalment s'ha afirmat que les dones eren més propenses a seguir els patrons marcats per les variants estàndards, en principi prestigioses, i que els homes tenien tendència a usar formes que tenen un prestigi encobert (Boix i Vila, 1998; López Morales, 2004; Moreno Fernández, 2005). La majoria d'autors també coincideixen a atribuir aquesta divergència actitudinal a diferents rols socials assumits per homes i dones en la majoria de societats. Si aquesta premissa és certa, cal preveure que la igualtat entre gèneres que està en progrés en la majoria de les societats occidentals, provocarà la reducció de les dissemblances sociolingüístiques entre gèneres. Els nostres resultats poden ser una mostra d'aquesta creixent igualtat entre gèneres ja que el nombre d'ítems que han exposat diferències estadísticament significatives és mitjà-baix (vuit ítems dels vint-i-vuit analitzats, com ha estat dit).

Usos lingüístics:

El comportament per gèneres ha estat exposat en nombrosos estudis de sociologia del llenguatge. Consultant aquests estudis similars al meu, constato una certa disparitat de resultats. Per exemple, pel que fa als usos lingüístics a Catalunya, a Bastardas s'evidencia la menor competència en català de les mares dels matrimonis mixtos de l'alumnat enquestat.

Taula 283: Coneixement del català. Font: Bastardas (1985: 52).			
Parentiu	Saben parlar en català		
(%)	Sí	Regular	No
Pares	25	54,2	24
Mares	20,7	41,4	37,9

També a Comes, Jiménez, Alcaraz (1995: 113) els pares mostren major coneixement del català que les mares de l'estudiantat analitzat. Igualment, Báez de Aguilar mostra diferències entre els homes i les dones quant a la capacitat de parlar en català:

Taula 284: Saben parlar català segons el gènere. Font: Báez de Aguilar (1997: 146) ⁶⁶ .		
	Homes	Dones
Saben parlar català	56,8	53,7

D'altres investigacions redueixen aquestes petites diferències a gairebé insignificants com és el cas d'Huguet i Serra (1993: 30). Tampoc a l'estudi de Querol (2000: 145) hi ha

⁶⁶ Enquesta realitzada a cent immigrants andalusos i extremenys entre els anys cinquanta i setanta i dels seus descendents ja nascuts a Catalunya. Una mostra tan reduïda i la proximitat familiar dels informants amb l'investigador ens fan prendre aquestes dades amb molta precaució.

dissemblances significatives entre les actituds dels dos gèneres. En canvi d'altres estudis ni tan sols fan atenció a aquesta variable, com poden ser els casos de Fabà (2005) o Viladot (1993), per l'absència de divergències actitudinals importants entre gèneres.

A l'EULC-03 (p. 128) els autors afirmen:

“... el comportament lingüístic de les dones està més polaritzat que el dels homes; si es vol, els homes tendeixen més a usar les dues llengües que no pas les dones. Amb tot podria tractar-se també d'un simple efecte estadístic: les dones podrien tendir a ser més taxatives en declarar el seu comportament, i per aquest motiu declararien puntuacions més rodones.”

L'Estadística dels joves de Catalunya (EJC-02) aporta dades on es pot observar aquesta mateixa tendència, segons la qual no hi ha diferències significatives. Per tant, sabent que la llengua familiar predispesa favorablement vers el propi idioma, d'entrada no podem pensar que cap dels dos gèneres mostri una actitud més positiva cap a una de les dues llengües; amb tot, posteriorment constatarem que les noies declaren una major preferència vers el català.

Taula 285: Llengua usada en el context familiar. Font: EJC-02 (2002: 97).		
	Nois	Noies
Preferentment cat	42,7	42,8
Ambdues igual	6,7	7,4
Preferentment cast	47,4	47,3

Tot seguit, comparé els meus valors amb els de l'EULC-08⁶⁷. Segons les xifres institucionals, el 30,5% dels homes declaren que tenen el català com a llengua primera mentre, que en el nostre cas aquest percentatge augmenta fins al 53%. El percentatge de dones que assegura tenir el català com a llengua primera és el 32,7% en l'oficial i el 48,5% en la present investigació. Consegüentment, el 54,6% dels homes afirma tenir el castellà com a llengua primera, mentre que en el nostre cas és el 42,7%. Les dones que reconeixen el castellà com a llengua primera és el 55,3%, mentre que en el present estudi se situa en el 44,4%. Pel que fa al bloc d'informants que declaren tenir ambdues llengües com a primera en el cas de l'enquesta

⁶⁷ Cal recordar que les nostres xifres no són estadísticament significatius ($\chi^2 = 4,001$). A més, en la present investigació no hem tingut en compte altres llengües que no siguin el català i el castellà, ja que el percentatge era molt reduït per ser tractat estadísticament.

oficial és el 23,6% dels homes i el 24,1% de les dones enfront del 7,1% de les dones i el 4,3 % dels homes en la present investigació.

Taula 286: Comparativa entre EULC-08 i Guiu per llengua familiar.						
	Català		Castellà		Ambdues	
<i>Lleng. familiar (%)</i>	EULC	GUIU	EULC	GUIU	EULC	GUIU
Femení	32,7	48,5	55,3	44,4%	4,1	7,1%
Masculí	30,5	53	54,6	42,7%	3,6	4,3%

Veient els resultats de la taula 289 podríem concloure que globalment s'està produint una millora de la situació del català, però cal tenir en compte que la meua investigació se centra en un àmbit força catalanitzat, el de l'ensenyament obligatori, com demostra Fabà (2005: 364). Aquesta dada sembla confirmar-se quan constatem que les persones d'aquesta edat, a partir de les dades de l'Estadística de joves de Catalunya (2002), en el seu conjunt (estudiants o no), són numèricament més castellanoparlants que catalanoparlants:

Taula 287: Comparativa entre EJC-02 i Guiu per llengua familiar.						
	Català		Castellà		Ambdues	
<i>Lleng. familiar (%)</i>	EJC	GUIU	EJC	GUIU	EJC	GUIU
Femení	42,8	48,5	47,3	44,4%	7,4	7,1%
Masculí	42,7	53	47,4	42,7%	6,7	4,3%

Actituds:

Anteriorment, en l'àmbit dels usos lingüístics, havíem evidenciat matisos pel que fa als resultats obtinguts atenent la variable gènere, que oscil·laven entre els que apuntaven diferències molt minses o els que atorgaven major ús del català als homes (recordem que totes estadísticament no significatives). En canvi, en el camp de les actituds la majoria d'investigacions coincideixen a assenyalar que, generalment, el gènere femení mostra actituds més positives cap a la llengua minoritzada, però també cap a les variants estàndards. Aquesta dinàmica s'ha pogut observar en investigacions com la de Lasagabaster (2003: 460) que mostra com les noies tenen una actitud més positiva cap a la llengua minoritzada.

La mateixa tendència també es fa evident en un estudi de R. Casesnoves (2004: 200) on afirma:

“en un estudio llevado a cabo en la ciudad de Valencia sobre los estudiantes de secundaria, se demostró que, entre los jóvenes castellanohablantes, los chicos tenían actitudes más negativas hacia la utilización del valenciano que las chicas.”

Gómez (2002: 75-76) en un estudi fet a València, amb el mètode *Matched-guised*, puntualitza que les dones són més heterogènies en les opinions però majoritàriament escullen les varietats estàndards, sobretot la castellana, com a llengua amb atributs propis del prestigi; els homes valoren més, per aquest ordre, el valencià i el castellà no estàndards.

En canvi, Blas Arroyo (1994: 4) mostra com a Campanar (País Valencià) les dones mostren actituds més favorables vers el català:

“En general, los hombres manifiestan siempre unos índices mucho más bajos de respuestas positivas en relación a las mujeres.”

Centrats a Catalunya, Woolard (1983: 237) només assenyala un comportament diferent pel que fa a les noies catalanoparlants, les quals mostren major solidaritat amb la parlant catalana. En una investigació centrada en alumnes de 10 a 12 anys procedents de matrimonis mixtes durant l'any 1978, M. Strubell (1981: 157), observem que les nenes mostren una actitud més favorable cap al català que els nens, ja que quan se'ls demanava per quina llengua creien que parlarien al futur, les nenes en un 63% es decantaven pel català, mentre que el percentatge dels nois se situava nou punts per sota; en canvi el 40% dels nens havien assenyalat el castellà mentre que el percentatge de les nenes era del 30%.

I encara al treball d'Strubell observem com les filles de matrimonis mixtos mostren una actitud més favorable vers el català que els nois:

Taula 288: Llengua que parlaran els fills i filles dels matrimonis mixtos (%). Font: d'Strubell (1981: 157).		
	Fills	Filles
Català	54	63
Castellà	40	30
Altres respostes	6	6

En el treball d'Alsina [et al.] (1983) la conclusió a què arriben els autors és que en general les noies mostren actituds més positives vers les llengües.

Vives (1993: 297 - 298), en una investigació centrada a les Illes Balears, també evidencia que les noies tenen actitud més positives vers les dues llengües.

A l'EJC (2002: 97) s'observa clarament com les noies mostren actituds més favorables cap al català que els nois. Aquests, fins i tot, es caracteritzen per mostrar predilecció vers el castellà. L'informe EJC demostra com les noies assoleixen percentatges similars en la llengua familiar, amb els amics i habitualment, mentre que els nois baixen en l'ús del català. A més, a l'institut i a la feina les noies experimenten un creixement de més de cinc punts percentuals quant a l'ús del català mentre que el comportament dels nois és a l'inrevés (baixa cinc punts percentuals). Comparativament l'ús del castellà per part dels nois, en tots els contextos, és molt superior al de les noies.

Amb aquestes dades les dones mostren una actitud més positiva vers la llengua minoritzada, fet que es reproduïx en el meu estudi, ja que en tots els ítems analitzats, excepte un, les noies escullen l'opció del català amb percentatges superiors als dels nois. Cal tenir en compte, a més a més, que les noies tenen percentatges inferiors en la casella del català com a llengua familiar, això fa que el guany de l'opció del català sigui més significativa que en els nois.

Observem-ho detalladament en l'àmbit laboral (*Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*), prenent com a referència la llengua familiar hi ha un 11% de noies que, tot i tenir com a llengua familiar el castellà, declaren que el fet d'usar el català en una entrevista les pot beneficiar, en canvi, el transvasament de nois és del 5,3%. L'ús del castellà, consegüentment, baixa el 8,7% en el cas de les noies i el 2,7% en els nois.

Taula 289: Comparativa entre llengua familiar i llengua entrevista de feina per gèneres.						
	Noies			Nois		
	Lleng fam	A. laboral	Dif.	Lleng fam	A. laboral	Dif.
Català	48,5	59,5	+ 11	53	58,3	+ 5,3%
Castellà	44,4	35,7	-8,7	42,7	40,4	- 2,3
Ambdues	7,1	4,6	-2,5	4,3	1,3	- 3

Els resultats dels àmbits informals (*Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*) semblen confirmar les anterior tendències (cal tenir en compte que en el conjunt de la mostra el català, en aquest àmbit, perd espai en benefici del castellà) i

veiem que hi ha un major percentatge de nois, que tot i reconèixer que globalment la seva llengua de lleure és el català, a la discoteca consideren més adequat l'ús del castellà. Observem-ho comparant el transvasament percentual que es produeix entre els valor obtinguts a la pregunta on es demanava per la llengua de lleure i l'aconseguida en aquesta qüestió.

Taula 290: Comparativa entre llengua de lleure i llengua a la discoteca per gèneres.						
	Noies			Nois		
	Lleng lleure	Discoteca	Dif.	Lleng lleure	Discoteca	Dif
Català	48,5	46,7	- 1,8	52,7	41,6	- 11,1
Castellà	41,5	46,3	+ 4,8	41,2	55,2	+ 14
Ambdues	10	7	-3	6,1	3,2	- 2,9

Cal entendre aquestes taules com a orientatives perquè no és estadísticament exacte que, per exemple, l'11% de guany que experimenta el català per part de les noies a la taula 293 vingui tot d'enquestades amb el castellà com a llengua familiar. Realitzant el tractament estadístic que ens permet perfilar l'origen d'aquestes mutacions observem que els nois, tant els que tenen el català com a llengua familiar com els que tenen el castellà, són més fidels a l'idioma de la llar, mentre que les noies són més propenses a canviar d'idioma, sobretot les que tenen el castellà com a llengua familiar en àmbits on el català ha estat reconegut per la majoria de la mostra com a predominant. A més, les noies amb el català com a llengua familiar, en casos on el català perd espai són les que mostren els percentatges més alts de fidelitat vers el català. De forma resumida: quan el català guanya informants respecte la llengua familiar ho fa sobretot per la incorporació d'informants femenines amb el castellà com a llengua familiar; quan el català perd valors percentuals provenen sobretot dels informants masculins amb el català com a llengua familiar.

Per no eternitzar la discussió en aquest punt, aportem un exemple força significatiu del que acabem d'exposar, i que es va reproduint a la resta d'ítems: a la pregunta *Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*, hi ha un 47,1% de noies amb el castellà com a llengua familiar que han escollit el català, mentre que en els nois aquest percentatge només arriba al 32,5%; a la pregunta *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*, on els valors del

català baixen, el 25% dels nois amb el català com a llengua de lleure abandonen el seu idioma preferent, mentre que les noies només ho fan en un 13,5%.

Gràficament, presentem la següent taula amb totes les dades (en cursiva indiquem els transvasaments lingüístics dels informants)⁶⁸:

---

⁶⁸ Una anàlisi tan acurada ha provocat que el nombre d'informants amb les dues llengües com a familiars hagi baixat molt, de forma que no permet el tractament estadístic amb garanties de representativitat. Per la mateixa raó, tampoc presentem els percentatges d'informants que han marcat totes dues caselles.

Taula 291: Comparativa entre llengua entrevista laboral i llengua per actuar amb naturalitat a la discoteca segons gènere i llengua familiar.				
	Entrevista laboral ⁶⁹		Naturalitat discoteca ⁷⁰	
(%)	Català	Castellà	Català	Castellà
Noies cat1	71,7	24,2	83,9	13,5
Noies cast1	47,1	48,6	7,6	84,6
Nois cat1	77,6	20,9	71,5	25
Nois cast1	32,5	66,2	5,8	91,6

Les tendències es van repetint en la resta d'ítems on hem obtingut diferències estadísticament significatives i, fins i tot, s'accentuen. És el cas de la pregunta *T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:* on el transvasament de noies cap a l'opció del català arriba al 20%, mentre que aquesta captació en els nois és del 3,6%.

La pregunta referida a l'ús que els pot afavorir més la realització de les PAAU (*Quina llengua creus que et pot afavorir més a l'hora de fer les PAAU (Selectivitat)? El:*) el citat trascolament arriba al 31,1% en el cas de les noies i al 19,4% dels nois.

En l'àmbit de les transaccions comercials (*Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:*), es produeix l'única excepció de la dinàmica suara descrita ja que els percentatges dels nois a l'hora d'escollir el català és superior al de les noies.

Taula 292: Comparativa segons llengua familiar i confiança en un venedor segons el gènere.						
	Noies			Nois		
	Lleng fam	Venedor	Dif.	Lleng fam	Venedor	Dif.
Català	48,5	61,6	+ 13,1	53	67,4	+ 14,4
Castellà	44,4	26,9	- 17,5	42,7	28,2	- 14,5
Ambdues	7,1	11,3	+ 4,2	4,3	4,4	+ 0,1

Tot i que el guany del català és força similar en tots dos grups, el fet no encaixa en la tendència fins ara especificada. No se'ns acut una explicació lògica per argumentar aquesta fractura en el conjunt de la variable; probablement es pot explicar per efecte de la desviació estadística.

⁶⁹ Pregunta on la majoria de tota la mostra ha triat majoritàriament el català (52,8%): *Has d'anar a una entrevista de feina, quina llengua creus que et facilitarà més el fet de poder-la aconseguir?*

⁷⁰ Pregunta on la majoria de tota la mostra ha escollit majoritàriament el castellà (59,2%): *Per actuar amb naturalitat a la discoteca, quina llengua creus que has d'utilitzar?*

Quan se'ls demanava per què havien contestat en una llengua o altra, els percentatges aconseguits entren en la mateixa dinàmica de Casesnoves (2004: 200 - 201), ja que malgrat que es declaren més castellanoparlants també mostren una actitud més positiva vers el català. Paradoxalment, els nois assoleixen valors més elevats que les noies a l'hora d'afirmar que si poden, eviten usar el castellà (16,4% contra el 9,5%), però també a l'hora d'evitar usar el català (4,7% contra el 1,8%), per la qual cosa podem deduir que els nois fan manifestacions més radicals que les noies, les quals se situen en una posició més central.

Finalment, cal destacar tres dades que confirmen una actitud més positiva vers el català per part de les noies, especialment en el cas d'aquelles informants que tenen el castellà com a llengua primera:

- El 20% de les noies que en general se senten més còmodes amb el català tenen el castellà com a llengua familiar, mentre que aquest percentatge en el mateix grup dels nois arriba al 15,5%.
- Hi ha un 7,8% dels nois que afirmen que en general se senten més còmodes amb el castellà tenen el català com a llengua primera, mentre que el mateix cas en el grup de les noies representa l'1'7%.
- Hi ha un 95% de les noies que afirmen que les coses amb certa importància prefereixen fer-les en català que tenen el castellà com a llengua primera, enfront del 60% dels nois que declaren el mateix.

Les nostres xifres tampoc ens permeten afirmar que, com fa Gómez (2002: 75 - 76), les noies tinguin un comportament més heterogeni que els nois ja que el repartiment dels percentatges en les diferents opcions de tots dos grups és força similar.

Per cloure aquest capítol cal assenyalar que els nois destaquen per donar més importància als fets simbòlics que les noies. Ens ho demostren els percentatges de la pregunta *Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?* on els nois superen en gairebé deu punts percentuals a les noies a l'hora d'afirmar-ho. També ho ratifica la nota que atorga cada grup a la importància que té el prestigi a la societat ja que els nois li assignen un 7,632 de mitjana, mentre que les noies un 7,169%. A més, el 79,5% dels nois ha atorgat una nota que oscil·la entre el vuit i el deu enfront del 70% de les noies.

Idees principals de la variable "gènere":

- S'observa un comportament molt similar entre nois i noies, tot i que les noies semblen mostrar una lleugeríssima millor consideració social vers el català.
- Els guanys que aconsegueix el català en determinats àmbits prové en proporcions lleugerament superiors de les noies amb el castellà com a llengua familiar.
- Aparentment, els nois es mostren més sensibles als aspectes simbòlics dels objectes socials; per tant, cal pensar que en aquest cas aquest factor afavoreix el prestigi del castellà ja que els nois són lleugerament més propensos a reconèixer els valors sociolingüístics del castellà.

7.8.- Resultats de la variable “tipus d’estudi”:

He agrupat les diferents branques d'estudis en dos grans grups humanístic (arts i ciències socials i humanitats) i científic (ciències de la naturalesa i de la salut i tecnològic). Acceptant el risc d'una tal simplificació, he optat per aquesta solució a fi d'obtenir major funcionalitat a l'hora de presentar els resultats. Aquesta variable ha tingut un rendiment força pobre ja que només tres ítems dels vint-i-vuit analitzats han exposat diferències estadísticament significatives.

Usos lingüístics:

A l'hora d'emprar les llengües només hem observat diferències significatives pel que fa a la llengua de lleure dels informants on l'estudiantat de les branques científiques ha declarat que empra més el català, així el 53,3% d'aquest grup declara expressar-se en català en les seves estones d'oci, enfront del 47,2% que afirmen el mateix de les especialitats humanístiques. Els percentatges declarats quant a l'ús del castellà són gairebé idèntics entre els dos grups, mentre que els estudiants de les branques humanístiques afirmen ser més propensos a usar totes dues llengües; l'11,4% d'aquest grup ha marcat les dues caselles enfront del 5,5% de l'alumnat de les especialitats científiques.

Taula 293: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca...)?

$\chi^2 = 10,707$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context institucional:

A la pregunta *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas?*, primerament, cal assenyalar que l'alumnat de les branques humanístiques és més propens a usar el català (82,4% per un 80,7%), en segon lloc, l'alumnat de les especialitats científiques emprà més el castellà (16,1% per un 11,5%) i en darrer terme, l'estudiantat d'humanitats assoleix els percentatges més alts a l'hora de marcar les dues caselles (6,1% per un 3,2).

Taula 294: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:
$\chi^2 = 7,528$ (df = 2; p < ,05)

Prestigi sociolingüístic:

L'única discrepància que es produeix en aquest subapartat es manifesta a l'hora de reconèixer el prestigi general del català ja que el 72,3% dels informants de les especialitats humanístiques afirmen que en té, mentre que en el cas de les branques científiques baixa al 65.6%.

Taula 295: En general, el català és una llengua prestigiosa?

$\chi^2 = 4,384$ (df = 1; p < ,05)

7.8.1.- Discussió de la variable “tipus d’estudis”:

La variable estudi no ha estat examinada de forma sistemàtica i detallada, probablement perquè, en cas que s’hagi tingut present, haurà donat ben poques divergències entre grups, com ha succeït en la meva investigació. Dels pocs estudis on podem consultar dades desglossades segons els estudis dels informants, tenim l’aportació de Lasagabaster. L’autor basc mostra una correlació rellevant entre l’ús de la llengua minoritzada i l’estudiantat de branques més properes a l’àmbit humanístic, ja que de les disciplines universitàries que estudia les que més empren l’euscar són pròpies de l’àmbit humanístic. Ara bé, tal com mostra la següent taula, la tercera possibilitat amb un percentatge més alt és la llicenciatura de biologia, fet que matisa la tendència.

Taula 296: Ús de l'èuscar segons l'especialitat. Font: Lasagabaster (2003: 440).	
Filologia basca	26,6
Magisteri	19,4
Biologia	18,5
Empresarials	15,9
Traducció	15,6
Arquitectura	14,5
Art ⁷¹	11,6
Enginyeria	10,9
Navals	8,7
Dret	8

En el nostre estudi, sobretot en els ítems referits a les actituds, es mantenen a grans trets les tendències apuntades en la investigació de Lasagabaster, malgrat que només es mostra de forma estadísticament significativa en tres àmbits i, per tant, globalment podem afirmar que les dissemblances entre tots dos grups són molt poc rellevants.

Es fa difícil establir una correlació matemàtica entre carreres i ús de la llengua però sí que tenim dades que apunten un major ús del català, amb el que això comporta, en determinades llicenciatures. Una mostra la tenim en les dades que aporta E. Boix:

Taula 297: Índex global d'ús de la llengua catalana per grup classe a la UB. 1995-1996. Font: Pons (1999a, 24), a partir de Boix (2000: 66).		
	Índex global	62,3%
Divisió I	Ciències Humanes i Socials	64,9%
Divisió II	Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials	37,4%
Divisió III	Ciències Experimentals i Matemàtiques	76,5%
Divisió IV	Ciències de la Salut	60,9%
Divisió V	Ciències de l'Educació	80,2%
Total d'alumnes: 64.071.		

Usos lingüístics:

En aquest àmbit només he pogut constatar estadísticament un comportament diferent entre tots dos grups quant a l'ús en àmbits de lleure. Si comparem les xifres d'aquest àmbit amb les

⁷¹ Com que en la nostra enquesta no he desglossat els resultats per estudis sinó que hem fet dos grans grups, no podem observar el comportament, díscol dins el conjunt de les humanitats, de l'estudiantat de la branca artística.

de llengua familiar podem pensar que l'alumnat de les disciplines humanístiques són més propensos a abandonar el català.

Taula 298: Comparativa entre llengua familiar i llengua de lleure segons els estudis:						
(%)	Humanístic			Científic		
	Lleng fam	Lleng lleure	Dif.	Lleng fam	Lleng lleure	Dif.
Català	50,2	47,2	- 3	50,7	53,3	+ 2,6
Castellà	43	41,4	- 1,6	44,3	41,2	- 3,1
Ambdues	6,8	11,4	+ 4,6	5	5,5	+ 0,5

Però una afirmació com aquesta sembla força agosarada si tenim en compte en les poques dades en què se sustenta. Per tant, atès que les diferències són molt petites i que no es reproduïen en altres ítems, ho podríem atribuir als marges d'error de tota estadística i no a comportaments diferenciats.

Actituds:

En l'àmbit institucional la principal diferència rau en el fet que els estudiants de ciències declaren emprar més el castellà fet que es pot explicar perquè també hi ha un percentatge superior al grup humanístic que tenen el castellà com a llengua familiar. Però tot plegat amb uns marges i una assiduïtat que desaconsellen donar-hi cap mena de rellevància.

Malgrat que a l'hora de valorar la llengua amb més prestigi a Catalunya l'estadística no desprèn diferències significatives (fet i fet, l'alumnat de ciències atorguen major prestigi al català en percentatges superiors que els d'humanitats), quan fem una anàlisi global els d'humanitats asseguren, amb diferències importants respecte l'altre grup, que el català en general té prestigi ja que acumulen el 72,3% enfront del 65,6% dels de ciències. Aquesta resposta es pot justificar per una presumpta major exposició a llengües de reconegut àmbit internacional com l'anglès, especialment en alumnes de tecnologia però, també, de la resta d'especialitats científiques. Seguint amb aquest raonament podem especular que l'alumnat de ciències tenen més present criteris com els que exposa J. Otero (1995: 267) on s'atenen criteris com: nombre de països on la llengua és oficial, traduccions, exportacions, etcètera, on el castellà té un paper rellevant entre les primeres llengües del món, ben al contrari que el català. Però això és especular molt i per tenir-ne la certesa caldria enfocar una investigació específica en aquest camp.

En definitiva, el que ens diuen aquestes dades és que el gruix d'informants que tenen una actitud més positiva cap al català es concentra en major mesura en l'estudiantat de les branques humanístiques. Aquest fet també el recull Lasagabaster (2003: 459) en la seva investigació on les dues carreres que mostren actituds més favorables cap l'èuscar són de lletres. Cal advertir que l'ordre (actitud cap l'èuscar) és molt semblant al de la taula d'ús de l'èuscar. Per tant, caldria veure fins a quin punt la variable operativa és el caràcter humanístic o científic de la carrera o la llengua habitual de cada carrera.

Idees principals de la variable “estudis”:

- Tan sols podem dir que és una variable amb poca operativitat i que les poques diferències que hi ha no ens permeten evidenciar comportaments dissemblants.

7.9.- Resultats de la variable “estudis dels progenitors”:

Tot seguit presentaré els resultats atenent els estudis assolits per part dels progenitors dels informants. Els enquestats inclouen els estudis dels seus pares en un d'aquests quatre grups: sense estudis (no est), primaris (prim), secundaris (secun), universitaris (uni).

Aquesta variable s'ha mostrat efectiva gairebé exclusivament pel que fa a l'ús de la llengua i no ha aportat dades estadísticament significatives en els ítems que fan referència a les opinions respecte les llengües a Catalunya.

Usos lingüístics:

Observem en conjunt que els informants amb pares amb uns estudis assolits més elevats són els que declaren usar més el català. Ho constatem a la pregunta que fa referència a l'ús de les llengües entre els membres de la mateixa família ja que el 61,5% dels informants amb progenitors que tenen estudis universitaris afirmen parlar habitualment en català en l'àmbit domèstic, seguits dels enquestats amb progenitors que tenen estudis secundaris, el 47,5% afirma fer-ho en català. En canvi, les tendències es capgiren quan els informants tenen els pares amb menys estudis ja que el 58,2% dels que tenen estudis primaris habitualment parlen

en català a casa i es dona el mateix cas amb els que no tenen estudis amb un 52% d'informants que declaren usar preferentment el castellà en l'àmbit familiar. El grup que ha assolit un percentatge més elevat a l'hora de marcar les dues caselles correspon al d'informants amb progenitors amb estudis primaris amb un 8,6%.

Taula 299: Preferentment, quina llengua parles amb la teva família?
$\chi^2 = 35,288$ (df = 6; p < ,05)

Quan es demanava la llengua de lleure les tendències es mantenen però amb un canvi significatiu, comparat amb l'anterior gràfic: l'ús del castellà augmenta progressivament a mesura que baixa el nivell d'estudis dels progenitors dels enquestats, així el gràfic mostra una dinàmica força eloqüent on els informants amb pares amb estudis universitaris declaren fer servir el castellà un 35,6% (davant del 57% del mateix grup que afirma fer-ho en català), mentre que els enquestats amb pares sense estudis declaren usar en un 58,3% el castellà a les estones de lleure. Entremig completant la progressió hi ha els d'estudis secundaris (el 40,8% declaren parlar en castellà en el lleure) i els d'estudis primaris (el 53,1% afirma fer-ho en castellà). La tendència quant a l'ús declarat del català no mostra la mateixa progressió ja que el grup d'informants amb progenitors sense estudis asseguren emprar més el català que els dels primaris, un 37,5% enfront del 35,8% del segon grup. L'ús del català entre els informants amb pares que tenen estudis primaris és més baixa perquè el percentatge d'aquest grup que ha marcat les dues caselles assoleix l'11,1%, el valor més elevat dels quatre grups. La resta de valors coincideixen amb la premissa que com més estudis més ús del català ja que el percentatge d'informants amb progenitors amb estudis universitaris arriba al 57%, mentre que els que tenen pares amb estudis secundaris es queden en el 50,6%.

Taula 300: Preferentment, en quina llengua parles amb els teus amics/amigues i en el teu temps d'oci (esport, discoteca...)?
$\chi^2 = 23,085$ (df = 6; p < ,05)

Pel que fa al consum de ràdio i TV tots quatre grups declaren absorbir majoritàriament la programació en castellà malgrat que hi ha diferències notables. Els grups que més declaren mirar la TV i escoltar la ràdio en castellà són els informants amb pares sense estudis (68,2%) i els enquestats amb progenitors amb estudis superiors (60,3%). En canvi, els grups intermedis, primaris i secundaris, són els que registren els valors més elevats a l'hora de marcar la casella de català, amb un 34,9% els primers i un 42% els segons.

Taula 301: Mires la TV i escoltes la ràdio majoritàriament en:
$\chi^2 = 16,458$ (df = 6; p < ,05)

Llengua de l'enquesta:

Observem que quan es demana als enquestats la raó de la seva elecció lingüística a l'hora de contestar l'enquesta, cada grup destaca pel següent comportament: els que tenen pares amb estudis primaris són els que més omplen el qüestionari tal com els ha arribat (28,6%) i, també, els que afirmen sentir-se més còmodes en castellà (21,8%); els que tenen progenitors sense estudis són els que més importància donen al fet simbòlic (15,6% en el cas del català i 2,6% en el del castellà) i els que eviten usar el català si poden (7,7%); els que tenen pares amb estudis secundaris destaquen per no fixar-se amb la llengua (17,6%); i els que tenen progenitors amb estudis universitaris són els que se senten més còmodes amb el català (26,7%) i els que si poden, eviten usar el castellà (15,1%).

Taula 302: Has fet el qüestionari en català / castellà perquè⁷²:

35

$$\chi^2 = 44,632 \text{ (df} = 21; p < ,05)$$

7.9.1.- Discussió de la variable “estudis dels progenitors”:

Correntment, s'ha observat diferències entre els diferents nivells acadèmics dels informants i els usos lingüístics. Així a Campanar (País Valencià), Blas Arroyo (1994: 5) afirma:

“Los hablantes de estudios superiores. El comportamiento de este grupo muestra claramente que, conforme avanzamos en la escala sociocultural, la actitud de fidelidad hacia el valenciano descende. En este sentido, es preciso destacar que en el ámbito universitario también el grupo de enseñanza secundaria obtiene unos índices de rechazo elevados, lo que iría en consonancia con la regla comentada anteriormente, es decir, que conforme avanzamos en la jerarquía académica, el valenciano pierde fuerza como posible vehículo de comunicación.”

⁷² Abreviatures: *Cara full*: Me l'han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m'he fixat en la llengua.

La majoria d'estudis de sociolingüística centrats a Catalunya han demostrat que l'ús del català augmenta quan més alt és el nivell acadèmic dels informants, derivat d'una major competència. Així ho demostra l'EULC-03:

Taula 303: Coneixement del català segons el nivell d'instrucció. Font: EULC-03 (2003: 42).				
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universita.
L'entén	84,8	97,3	99,5	98,7
El sap parlar	51,7	79,8	93,6	91,4
El sap llegir	51,7	88	97,9	97,5
El sap escriure	14,2	44,4	80,3	84

També a Báez de Aguilar⁷³ es constata que els nascuts a Catalunya, que com ha estat apuntat anteriorment és el gruix de ciutadans on s'usa més el català, tenen més estudis:

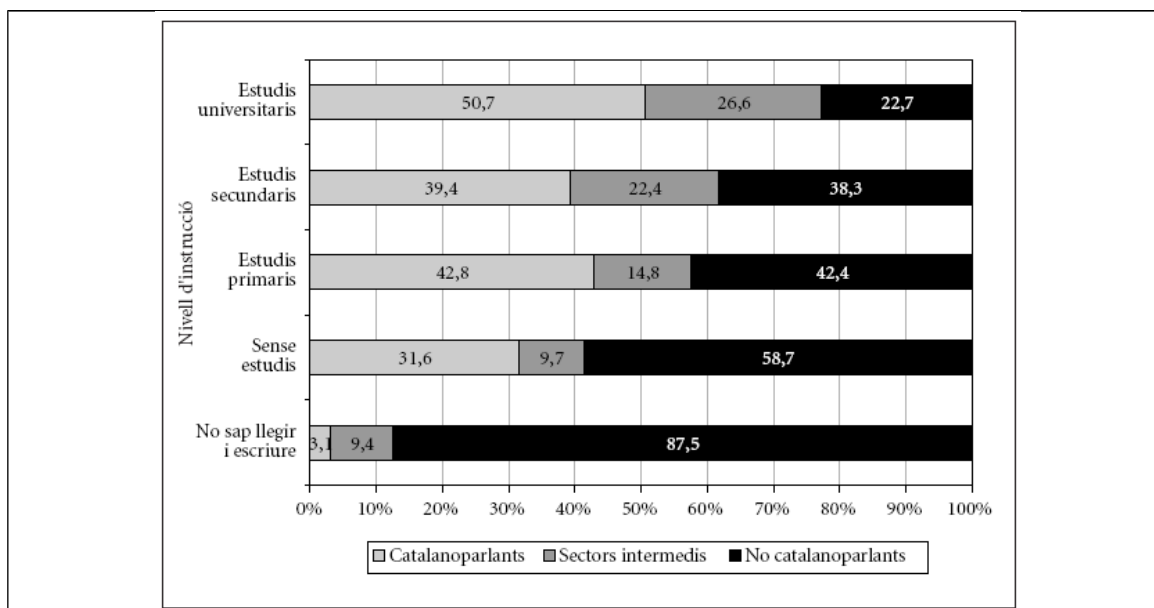
Taula 304: Estudis segons el lloc de naixement. Font: Báez de Aguilar (1997: 132)		
	Nats a Catalunya	Nats fora de Catalunya
Est. primaris	35,8	78,7
Est. secundaris	39,6	17
Est. superiors	24,5	4,2

En el nostre cas, atès que tots els enquestats tenien el mateix nivell, vam demanar pels estudis dels seus progenitors. Hi ha una correlació força marcada segons la qual els progenitors amb més estudis són més catalanoparlants i, per tant, això provoca que els seus fills/es, els informants d'aquesta investigació, siguin també més propensos a usar el català. Aquestes diferències en funció del nivell d'estudis és present en la realitat sociològica catalana des que es fan enquestes sociolingüístiques.

Ara per ara, encara es manté aquest comportament lingüístic divergent. Una mostra clara la trobem a Fabà:

Taula 305: Catalanoparlants (gairebé exclusius), (pràcticament) no catalanoparlants i sectors intermedis, per nivell d'instrucció. Font: Fabà (2005: 400).
--

⁷³ Enquesta realitzada a cent immigrants andalusos i extremenys entre els anys cinquanta i setanta i dels seus descendents ja nascuts a Catalunya. Una mostra tan reduïda i la proximitat familiar dels informants amb l'investigador ens fan prendre aquestes dades amb molta precaució.

També Torrijos (2008: 17), aportant les dades de l'Estadística dels joves de Catalunya del 2002, fa notar aquesta correlació: “... a major nivell d'estudis en els usos lingüístics familiars hi ha més la llengua catalana.”

Tot plegat fa que segons aquesta autora el context social sigui favorable al prestigi del català (p. 9):

“En aquesta anàlisi, és destacable remarcar la influència dels nivell d'estudis dels pares i els joves en els usos lingüístics. Si es mostra aquesta variable com a reflex del nivell cultural de les famílies es pot afirmar que la llengua catalana segueix estant vinculada a uns valors de prestigi i nivell cultural elevat.”

En la nostra investigació aquesta variable s'ha mostrat efectiva gairebé exclusivament pel que fa a l'ús de la llengua però, en canvi, no ha aportat dades estadísticament significatives en els ítems que fan referència a les opinions respecte les llengües a Catalunya.

Usos lingüístics:

En el nostre estudi es plasmen unes tendències molt similars a les de l'EULC-03 (p. 64) i, per tant, es continua gairebé amb la mateixa dinàmica, segons la qual més estudis significa major ús del català. Tan sols cal assenyalar que en la present investigació, indicada a la taula entre

parèntesis, el col·lectiu que mostra un major ús del castellà és el d'estudis primaris molt per sobre dels que no tenen estudis.

Taula 306: Llengua a la llar actual per nivell d'estudis. Font: EULC-03 (2003: 86).			
(%)	Cat	Cast	Ambdues
No est.	30,1 (45,2)	65,2 (52)	3,8 (2,8)
Prim	41,5 (33,2)	48,9 (58,2)	8,7 (8,6)
Secun	48 (47,5)	40,2 (46,6)	10,5 (5,9)
Sup	54,2 (61,5)	29,9 (33,3)	10,5 (5,2)

Pel que fa al meu estudi, els resultats globals mostraven que l'ús del català baixava 2,4 punts percentuals en les estones de lleure respecte la llengua familiar; l'ús del castellà es mantenia i augmentava el percentatge d'informants que havien marcat les dues llengües.

Observem tot seguit el comportament dels enquestats quan se'ls demanava la llengua de lleure. L'objectiu és visualitzar quin grups es mostren més mutants i quins més fidels a la pròpia llengua en funció dels estudis dels seus progenitors. Globalment, les tendències es mantenen però si fem una anàlisi més acurada, comparant el comportament en el camp de l'oci dels informants en funció de la llengua familiar, podem constatar els següents elements:

- el grup d'enquestats amb progenitors amb menys estudis (no estudis i estudis primaris) és el que concentra un percentatge més elevat de CAT1 que abandona la llengua familiar, al voltant d'un vint per cent.
- el grup d'informants amb progenitors amb més estudis (secundaris i superiors) i CAT1 és el que es mostra més fidels al català (90%).
- Els percentatges de CAST1 que es canvien al català en estones de lleure es troben sobretot al grup d'informants amb progenitors amb estudis primaris i secundaris, un quinze per cent en el primer cas i un vint-i-dos per cent en el segon.
- Els gruixos de major fidelitat dels CAST1 a la seva llengua els trobem al grup d'informants amb pares sense estudis, amb un 84,2%.

Pel que fa a la TV i la ràdio, a l'EULC-03 tenim aquestes dades:

Taula 307: Mitjana d'hores dedicades al consum de mitjans de comunicació en català segons el nivell d'instrucció. Font: EULC-03 (2003: 156).				
	Sense estudis	Est. primaris	Est. secundaris	E. universitaris
TV en català	4	4,9	5,1	5,3
Ràdio en català	3,4	5,3	6	6,5

Pel que fa al consum de ràdio i TV en la present investigació, les tendències són gairebé idèntiques. Tan sols cal destacar que, segons els creuaments amb la llengua familiar, el grup d'informants CAT1 que tenen pares sense estudis, en aquest cas acumula un gruix molt significatiu d'enquestats que es mantenen fidels al català, el 73,7%, i, per tant, se situen en les mateixes dinàmiques dels que tenen progenitors amb més estudis.

La versió aprofitada per omplir els qüestionaris ens confirma l'estreta relació entre la llengua familiar i l'ús lingüístic en general:

Taula 308: Comparació entre llengua familiar i versió del qüestionari aprofitada per respondre (entre parèntesis s'indica la posició de més a menys quant a ús del català declarat).				
(%)	Sense estudis	Primaris	Secundaris	Superiors
Lleng. fam	45,2 (3)	33,2 (4)	47,5 (2)	61,5 (1)
Versió qüestionari	65,7 (3)	62,1 (4)	74,1 (2)	76,5 (1)

Com es pot observar, l'ordre és el mateix en tots dos ítems, és a dir, el grup d'informants amb progenitors amb estudis superiors és el que declara en un major percentatge que el català és la seva llengua familiar, i també és el que acumula un gruix més gran d'informants que han aprofitat la versió catalana del qüestionari per manifestar-se.

Ara bé, que hi hagi una tendència global no amaga una sèrie de matisos que ja hem exposat anteriorment quan parlàvem de la llengua de lleure i que en aquesta qüestió s'han reproduït mimèticament. Segons creuaments estadístics més acurats, els CAT1 dels grups amb més estudis són els que menys abandonen el català i, en canvi, els informants CAT1 amb progenitors amb estudis primaris o sense són els que es passen amb major proporció al castellà. A grans trets, el comportament dels CAST1, en funció dels estudis dels seus pares, mostra que els que són més propensos a passar al català són els que tenen progenitors amb estudis secundaris i els que menys els que els seus pares no tenen estudis.

Idees principals de la variable “nivell acadèmic dels progenitors”:

- És una variable estadísticament significativa tan sols pel que fa als usos; per tant, la condició lingüística preferent de cada grup no ha transcendit en les qüestions d'opinió.

- Els grups més catalanòfons són per aquest ordre: els universitaris, secundaris, sense estudis i estudis primaris. Per tant veiem un factor que no havíem observat en l'EULC-03: els que no tenen estudis parlen més català que els que tenen estudis primaris. Probablement perquè Sort que és la població que té més progenitors sense estudis també és la localitat més catalanòfona.
- Amb tot, sembla que es confirma la tendència tradicional que com més estudis major ús del català.

7.10.- Resultats de la variable “caràcter de l’institut”:

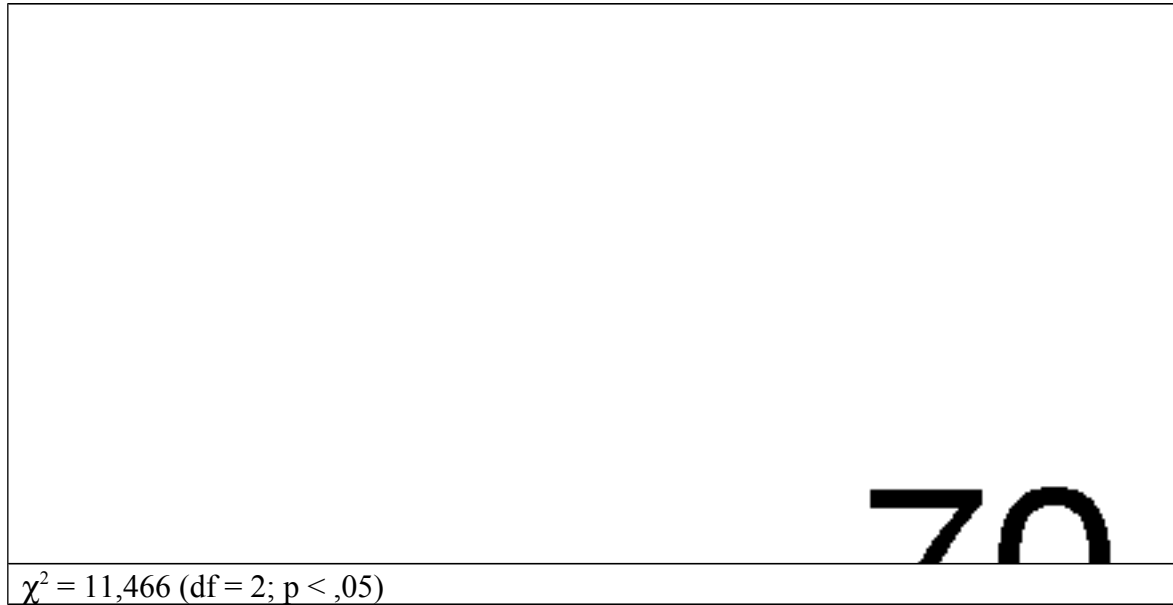
A continuació analitzarem el comportament dels informants en funció del caràcter públic o privat del centre on estan estudiant.

D'entrada podem dir que és una variable amb un rendiment mitjà-baix ja que només ha mostrat diferències estadísticament significatives en vuit dels vint-i-vuit ítems analitzats. Els àmbits usos lingüístics, laboral i oci nocturn no han mostrat diferències significatives en cap dels ítems i, contràriament, els àmbits cultural i institucional és on més s'han accentuat les divergències entre els dos grups.

Llengua preferent en el context cultural:

A la pregunta *Has d'anar al cinema i escull una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?*, el 63,5% de l'alumnat dels centres privats ha escollit l'opció del castellà enfront del 52,1% de l'estudiantat dels centres públics. L'opció *Indiferent* també ha estat significativament escollida sobretot per part dels informants provinents dels centres públics (37,1%) però seguit de molt a prop pels dels centres privats (30%). Els registres més alts de català els trobem en els informants dels centre públics amb un 10,8% i lleugerament per sota se situen els dels privats amb un 6,5%.

Taula 309: Has d'anar al cinema i escull una pel·lícula que es projecta tant en català com en castellà. Quina creus que et resultarà més creïble, realista i versemblant?

Entrant en l'àmbit dels llibres observem que, a grans trets, es mantenen les mateixes tendències ja que l'alumnat de la privada prefereix la versió castellana (42,8%), mentre que els informants de la pública se situen per davant dels de la privada a l'hora de marcar l'opció *Indiferent*, amb un 45,7% dels primers enfront del 38,9% dels segons. Els de la pública també són els que tenen percentatges més elevats a l'hora de marcar l'opció del català ja que assolixen el 20,4% lleugerament per sobre del 18,3% de l'altre grup.

Taula 310: Vols comprar un llibre d'una autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original?

50

$$\chi^2 = 6,831 \text{ (df} = 2; p < ,05)$$

Llengua preferent en el context comercial:

Arribats a aquest punt, podem dir que les tendències es capgiren per la resta d'àmbits on predomina sempre l'elecció del català per part dels informants dels centres concertats per davant dels públics.

Així a la pregunta *Un venedor t'inspira més confiança si et parla en...* l'alumnat dels centres privats ha marcat la casella del català fins al 68,7% mentre que els de la pública arriba al 61,6%. La gran diferència la trobem a l'hora de ratllar la casella de *l'Indiferent*, circumstància que ja havíem evidenciat en les dues anteriors taules, ja que els de la pública assoleixen el 10,4%, mentre que l'altre grup no arriba al cinc per cent. Els percentatges de l'opció del castellà són força similars, el 28% de la pública i el 26,7% de la privada.

Taula 311: Un venedor t'inspira més confiança si et parla en...

$\chi^2 = 9,222$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context de la projecció d'imatge:

Les dades referides a la llengua que ajuda a projectar una millor imatge d'un mateix mostren com els informants provinents de la privada escullen majoritàriament el català (59,3%), mentre que els de la pública superen per poc el cinquanta per cent. En canvi, els de la pública han marcat més el castellà amb un 41,1%, enfront del 32,8% dels de la privada. En darrer lloc, els informants dels grups que han ratllat les dues opcions han quedat molt equilibrats ja que els de la pública arriben al 8,3%, mentre que els dels centres privats recullen el 7,9%.

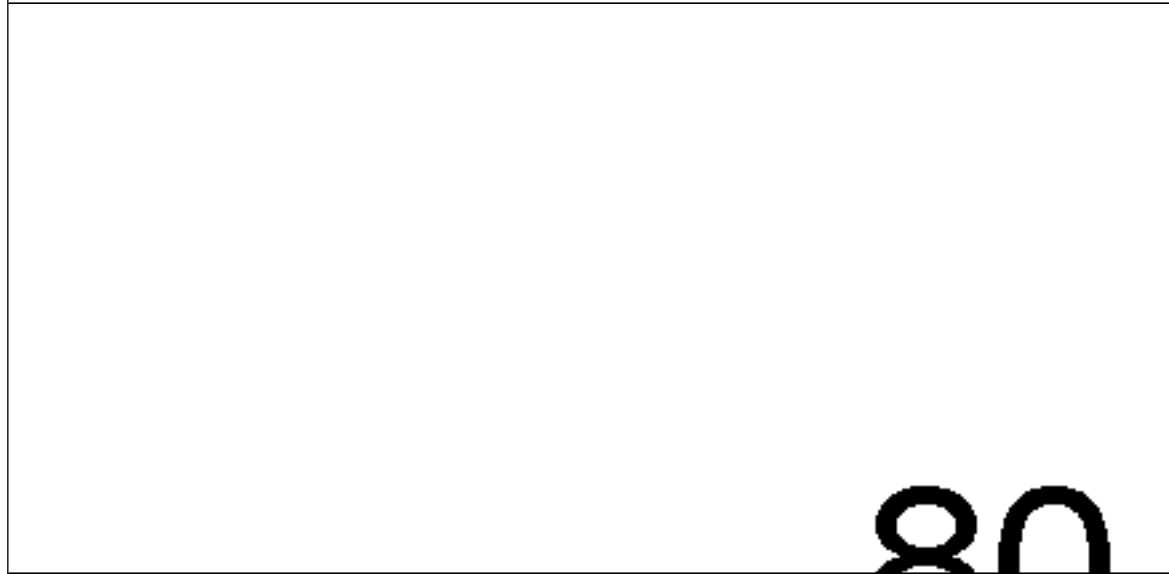
Taula 312: Quan et relaciones amb els amics/gues, quina llengua creus que t'ajudarà a projectar una millor imatge?
 <p>The bar chart displays two categories: 'Català' with a value of 70 and 'Castellà' with a value of 30. The y-axis represents percentages from 0 to 100 in increments of 20. The x-axis lists the languages. The bars are light blue.</p>
$\chi^2 = 6,367$ (df = 2; p < ,05)

Llengua preferent en el context institucional:

Quant a l'àmbit de les administracions públiques, les darreres tendències persisteixen ja que a la pregunta *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:*, els informants dels centres privats (87,9%) avantatgen en gairebé deu punts percentuals als de la pública (78%) a l'hora de marcar el català. En canvi, el percentatge d'informants que guixa l'opció del castellà prové en major nombre de l'escola pública ja que assoleix un 15,6% enfront del 10,6% de l'altre grup. El 6,4% dels informants procedents de la pública han marcat les dues caselles fet que els situa clarament per sobre de l'1,3% dels de la privada.

Taula 313: Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:

$\chi^2 = 16,649$ (df = 2; p < ,05)

En l'àmbit de l'administració de trànsit es repeteixen les dinàmiques de l'anterior qüestió i els informants de centres privats concentren el valor màxim a la columna del català, amb el 66,7% enfront del 58,7% dels de la privada. El registre més alt a la casella del castellà l'aconsegueix el grup d'informants procedent de la pública, amb el 34,5% davant del 29,4% dels de la pública. Els de la pública també acumulen un percentatge d'enquestats superior a l'opció d'*Indiferent*, amb el 6,8% enfront del 3,9% dels de la privada.

<p>Taula 314: T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:</p>

<p>$\chi^2 = 6,284$ (df = 2; p < ,05)</p>

Prestigi sociolingüístic:

En aquest bloc, la pregunta 21 (*Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?*) ha estat l'única que ha evidenciat diferències significatives entre tots dos grups (la resta d'ítems -preguntes 14 a 20 i 22-, els que demanaven més específicament pel prestigi sociolingüístic, no han mostrat valors estadísticament significatius diferents). En aquesta qüestió el 68% dels informants dels centres privats afirmen que tenen present el prestigi d'allò que han d'adquirir enfront del 60,1% dels enquestats provinents dels públics. Consegüentment, el bloc d'enquestats que neguen tenir en compte el prestigi provenen de l'escola pública amb un 39,9% mentre que el 31,4% de la privada fa el mateix.

Taula 315: Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?

$\chi^2 = 6,027$ (df = 2; p < ,05)

Llengua de l'enquesta:

En darrer lloc, les raons que han dut els informants a contestar en una llengua o en una altra són força similars, amb diferències inferiors als dos punts percentuals a *Imp. cat*, *Imp. cast*, *Còmode cat*, *Evito cast* i *No fixat*, excepte en tres ítems: *En general, em sento més còmode amb el castellà*, on els enquestats de centres públics (13%) superen en més de quatre punts als dels privats (8,8%), *Si puc, evito usar el català* on els informants de la pública l'han marcat fins assolir el 4,3% enfront del 0,9% de l'altre grup, i *Me l'han donat per aquesta cara del full* que ha estat seleccionat pel 29,7% dels informants dels centres privats i pel 22,3% de l'altre grup.

Taula 316: Motiu elecció llengua⁷⁴:

$\chi^2 = 15,565$ (df = 7; p < ,05)

7.10.1.- Discussió de la variable “caràcter de l’institut (públic o privat):

Tot i que s'ha analitzat molt la població estudiant de Catalunya, poques vegades s'ha fet esment de les possibles diferències segons el caràcter públic o privat del centre educatiu, sovint perquè la investigació s'ha centrat en els primers. Per exemple, la investigació d'Huguet i Serra (1993) centrada en els instituts públics de Catalunya. Comes, Jiménez, Alcaraz (1995) fan la investigació amb alumnat procedent tant de centres privats com de públics però no presenten resultats que atenguin aquesta variable. D'altres investigacions on s'ha tractat aquesta qüestió han mostrat diferències rellevants en el comportament de tots dos grups. És el cas de la investigació de Lasagabaster on s'evidencia una actitud més favorable per part de l'alumnat de l'ensenyament públic vers la llengua minoritzada.

Taula 317: Actitud cap a l'èuscar segons el tipus de centre. Font: Lasagabaster (2003: 156).

Públic	38,1
Privat	37,5

⁷⁴ Abreviatures: *Cara full*: Me l'han donat per aquesta cara del full; *Imp cat*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en català; *Imp cast*: Les coses amb certa importància m'agrada fer-les en castellà; *Còmode ct*: En general, em sento més còmode/a amb el català; *Còmode cst*: En general em sento més còmode amb el castellà; *Evito cat*: Si puc, evito utilitzar el català; *Evito cast*: Si puc, evito utilitzar el castellà; *No fixat*: No m'he fixat en la llengua.

En el nostre estudi les diferències ja les trobem en l'origen dels progenitors fet que condicionarà fortament les respostes dels informants:

Taula 318: Lloc de naixement dels progenitors dels informants:		
(%)	Públic	Privat
Catalunya	55,9	44,1
Fora de Catalunya	79,7	20,3
Un a Catalunya i l'altre no	62,5	37,5

Com es pot constatar l'alumnat amb els pares nats a Catalunya són els que accedeixen en major proporció a l'ensenyament privat. En canvi, l'estudiantat amb els pares nascuts a fora de Catalunya ocupen bàsicament les places dels centres públics. En una posició intermèdia se situa l'alumnat amb un progenitor nascut fora de Catalunya. Aquestes dades coincideixen amb aquelles enquestes que mostren el major poder adquisitiu dels catalanoparlants (vegeu Fabà, 2005: 382), i que permet a aquest sector de població accedir en major nombre als centres de pagament.

Usos lingüístics:

En el nostre cas el grup que mostra una major catalanitat lingüística quant als usos familiars (ítem que no ha aportat diferències estadísticament significatives) és el que estudia en centres privats:

Taula 319: Creuament de la llengua familiar amb el caràcter del centre dels informants:		
(%)	Públic	Privat
Català	47,5	55,8
Castellà	46,6	38,3
Ambdues	5,9	5,9

Actituds:

Excepte el cultural, en la majoria de contextos predomina sempre l'opció català dels informants dels centres concertats per davant dels públics i, en aquest sentit, es compleix la lògica que la llengua familiar és un factor determinant a l'hora d'avaluar diferents situacions comunicatives.

Podem especular amb diferents possibilitats per justificar aquest canvi tendència. D'una banda tenim la teoria ja exposada, segons la qual un determinat sector d'informants dels centres privats consideren que la cultura és millor quan s'expressa en castellà. D'una altra banda, hem de veure que l'àmbit cultural és un espai de consum i no de producció lingüística i, en canvi, a la resta d'ítems es valora el comportament dels informants en situacions on ha d'interactuar verbalment. Com que hi ha d'haver producció lingüística per part de l'informant, cal pensar que aquesta es produirà, en principi, amb la llengua que li és més habitual i, per tant, amb la que té un major domini. Són nombroses les investigacions que han demostrat que la llengua familiar és amb la que és té una major competència (descomptant les situacions excepcionals de prohibicions, etc). N'és un exemple el treball de Bastardas (1987) amb un compendi de gràfics de l'annex que il·lustren perfectament aquesta situació.

Per exemple, és lògic pensar que una persona consideri que la llengua que l'ajuda a projectar una millor imatge d'ella mateixa (pregunta 8) és aquella amb la que mostra major fluïdesa, independentment de la capacitat normativa que pugui demostrar. En general les dades ens confirmen aquestes tendències ja que el 82,5% dels informants dels centres públics amb L1 català marquen la casella del català; el 84,9% dels enquestats dels centres privats amb L1 català guixen el requadre del català; el 73,3% dels informants de centres privats amb L1 castellà ratllen la casella del castellà. En canvi, trobem que hi ha un 27,5% dels informants dels centres públics que malgrat ser d'L1 castellà han declarat que el català els ajuda a projectar una millor imatge d'ells mateixos. Aquest fet sembla confirmar la tendència descrita en el bloc cultural segons la qual hi ha un sector d'estudiants de la pública amb L1 castellà que mostren opinions molt favorables vers el català.

En la resta de qüestions en què hem obtingut diferències estadísticament significatives es mantenen dins aquesta dinàmica, però el rol dels que estudien en centres públics i tenen el castellà com a L1 ja no mostra major preferència vers el català que els seus companys de grup lingüístic dels centres privats. Aquest fet, el veiem a les preguntes *Un venedor t'inspira més confiança si et parla en:*, *Has d'anar a fer una consulta a l'administració pública (per exemple, l'Ajuntament), com creus que et faran més cas? Si parles en:* i *T'han posat una multa de circulació i has de presentar un recurs perquè no estàs d'acord amb la sanció que t'han imposat. Com creus que et faran més cas? Si la redactes en:*, en totes tres preguntes els informants amb el castellà com a L1 provinent de l'escola privada mostra percentatges més favorables vers el català que els seus companys de la pública.

Per tant, hi ha un grup d'informants procedents dels centres privats amb L1 castellana que en l'àmbit cultural es mostrava força reticent a escollir l'opció del català, característica compartida amb els companys de centre de l'altra llengua familiar que, en canvi, en el context de les institucions mostra una actitud més favorable vers el català.

Amb aquestes dades ens adonem que hi ha un sector d'informants dels privats que s'adapten a la norma majoritària dels diferents àmbits: en la cultura la producció en castellà és força superior a la catalana i, en canvi, en l'àmbit administratiu la presència del català, si més no legalment, és la considerada com a més escaient.

Aquestes dades insinuen que l'estudiantat dels centres privats estan més atents que els seus companys del públics als aspectes simbòlics, fet que probablement es confirma quan observem els percentatges que hem obtingut a la pregunta *Si has d'escollir, tens en compte el prestigi d'allò que has de triar?*, ja que els dels centres privats superen en més de vuit punts percentuals a l'hora de respondre *Sí* als de l'escola pública.

En el camp cultural, tal com hem advertit anteriorment, l'estudiantat dels centres privats preposen les versions castellanes a les catalanes amb percentatges superiors als assolits per part dels enquestats dels públics. Si observem el comportament dels que tenen com a llengua primera el català constatem que els catalanoparlants dels centres públics són més fidels a la seva llengua que els dels privats:

Taula 320: Alumnat amb el català com a L1 per centres privats i preferència vers l'idioma del cinema.		
(%)	Informants que canvien al castellà	Informants que mantenen el català
Públics	38,4	21,1
Privats	51,7	11

La mateixa tònica es presenta en el camp editorial (*Vols comprar un llibre d'un autor estranger que ha estat traduït tant al català com al castellà. Quina versió creus que serà més fidel a l'original? En:*) ja que les pèrdues que es produeixen per part del català vénen en bona mesura de l'alumnat dels centres privats. Vegem-ho en la següent taula:

Taula 321: Comparativa entre la llengua familiar i fidelitat d'una traducció d'un llibre per centres públics o privats.						
	Públics			Privats		
	Lleng fam	Llibre	Dif.	Lleng fam	Llibre	Dif

Català	47,5	20,4	- 27,1	55,8	18,3	- 37,5
Castellà	46,6	33,9	- 12,7	38,3	42,8	+4,5
Ambdues	5,9	45,7	+ 39,8	5,9	38,9	+33

Amb aquests resultats, podem d'interpretar que per una part dels estudiants de centres privats la cultura, àmbit de prestigi, es fa en castellà, mentre que tot i que també es constata en els dels públics aquesta incidència és de menor intensitat. Per ratificar aquesta premissa aportem les següents dades:

- Els informants amb L1 català dels centres públics que declaren preferir un llibre en castellà és el 13,8% mentre que el del privat arriba fins al 27,5%.
- Els informants amb L1 castellà dels centres públics que declaren preferir un llibre en castellà és el 53,3% mentre que el del privat arriba fins al 64,1%.

Idees principals de la variable “caràcter públic o privat de l'IES”:

- Hi ha una major presència de catalanòfons al centres privats que als públics.
- Aquest fet sembla explicar una predisposició més favorable vers el català de l'alumnat dels centres privats enfront dels públics, tot i que també s'observa un grup del bloc CAST1 dels públics que valora molt socialment el català.
- En canvi, els informants dels centres privats mostren major fidelitat a la seva llengua familiar, ja sigui el català, tal com ha estat dit, o el castellà.

SÍNTESI:

Finalment, a mode de resum, clourem aquest capítol comparant els resultats obtinguts de les qüestions nuclears de la tesi: aquelles que es refereixen al prestigi de les llengües a Catalunya. L'objectiu és detectar, no tan sols les que mostren més divergències en els diferents ítems, sinó observar quina variable manifesta major distància entre els grups analitzats.

Recordem que, quantitativament, la variable que ha resultat més productiva a l'hora d'exposar diferències estadísticament significatives ha estat el lloc de naixement dels progenitors dels informants, especialment quan porten menys de 25 anys a Catalunya. Vint-i-dos ítems han aportat diferències entre els que tenen els dos progenitors i els que no en tenen cap nascut a Catalunya. Les següents variables que han exhibit més diferències entre grups són la llengua familiar i la ciutat, totes dues amb dinou ítems.

Amb tot, aquestes dues darreres variables són les que han mostrat divergències més grans entre els grups. Si ho analitzem en les qüestions *Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya?*, *En general, el català / el castellà és una llengua prestigiosa?*, observem que són les variables que obtenen les majors diferències entre els diferents grups que conformen cada variable.

A la taula 322 constatem com la ciutat i la llengua familiar aconseguixen els registres més elevats a l'hora d'afirmar que el català és la llengua més prestigiosa (les puntuacions en negreta són les que tenen un registre més elevat, mentre que les que hi apareixen en itàlica són el segon valor màxim). En el cas de la ciutat, el gruix més important d'informants que ho afirma és el de Sort (92,9%) seguit dels enquestats que tenen totes dues llengües com a familiars (91,5%).

Taula 322: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya? El català								
gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
F 85,4	C 85,1	Ct 86	Ct 88,4	+25 81,9	P 88,5	So 92,9	Pr 87,8	B <i>91,5</i>

El percentatge més alt d'informants que afirmen que el castellà és la llengua més prestigiosa de Catalunya, el trobem a Salou (27,2%).

Taula 323: Quina llengua consideres que té més prestigi a Catalunya? El castellà								
gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
M 13,9	H 13,4	<i>Fc</i> 23,3	Fc 18,8	-25 20,8	Ne 21,1	Sa 27,2	P 14,2	Cst 17,3

A l'hora d'afirmar que el català és una llengua en general prestigiosa, el percentatge més elevat l'obtenim per la llengua familiar, el 87,3% dels que tenen totes dues llengües com a familiars, i a continuació hi ha el registre per ciutat, amb el 75,9% assolit a Igualada.

Taula 324: En general, el català és una llengua prestigiosa? (sí)								
gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
F 71,3	H 72,3	C 70,8	C 68,6	+25 74,7	Ne 75,1	<i>I</i> 75,9	Pr 68,9	B 83,7

En canvi, aquells que el neguen amb més força, el prestigi general del català, els trobem en els informants amb progenitors amb menys de vint-i-cinc anys vivint a Catalunya (48%), i els nascuts fora de Catalunya (47,7%).

Taula 325: En general, el català és una llengua prestigiosa? (no)								
gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
M 34,2	C 34,4	<i>Fc</i> 47,7	Fc 32,9	-25 48	U 33,5	B 40,2	P 31,2	Cst 34,9

La llengua familiar, igual que en el cas del prestigi general del català, torna a ser la variable que concentra un major nombre d'informants que afirma que en general el castellà és una llengua prestigiosa amb un 95,9% dels que tenen ambdues llengües com a familiars, seguit, en aquest cas, del percentatge dels que tenen progenitors amb menys de vint-i-cinc anys de residència a Catalunya (92,1%).

326: En general, el castellà és una llengua prestigiosa? (sí)								
gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
F 85,8	H 85,9	Fc 87,6	l <i>si</i> 91,8	-25 92,1	P 88,2	Sa 91,6	Pr 85,2	B 95,9

A diferència del català, els gruixos d'informants més importants els trobem per la llengua familiar, el 24,1% dels informants amb el català com a llengua familiar nega aquesta possibilitat, i a continuació trobem el 21,8% dels informants amb els dos progenitors nascuts a Catalunya.

Taula 327: En general, el castellà és una llengua prestigiosa? (no)								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

gènere	estudis	naixs	naix pr	+/-25l	est pr	ciutat	caràcter	llen fam
M 17,3	C 17	C 15.9	<i>C 21,8</i>	+25 8	Ne 21,1	So 17,9	Pu 16,1	C 24,1

8.- VALORACIONS FINALS:

A continuació avaluaré els resultats de la recerca en conjunt (8.1) i, posteriorment, ho faré tenint en compte les diferents variables analitzades (8.2).

8.1.- Valoracions globals:

Abans d'entrar en l'anàlisi final dels resultats aconseguits en la present investigació, he de valorar l'operativitat del prestigi sociolingüístic ja que aquest concepte, correntment, havia estat envoltat d'una certa ambigüitat quant a la definició i la funcionalitat. En el meu cas, puc concloure que, aparentment, s'ha mostrat com un concepte altament operatiu, com també s'ha evidenciat en d'altres investigacions recents. Així A. Mollà (2006: 403) conclou la seva investigació:

“En definitiva —i amb poques paraules— els sis subjectes estudiats consideren que a l'àrea de Barcelona els catalanoparlants tenen un nivell econòmic i cultural superior al dels castellanoparlants. Aquesta percepció afavoreix el prestigi del català a Catalunya i, per tant, pot ser útil a l'hora de dur a terme iniciatives de planificació lingüística i, a més, obre noves línies de recerca en el camp de la transmissió lingüística del català.”

Pel que fa al nostre estudi, sobretot, ho podem evidenciar gràcies a la nota que s'atribueix al prestigi dins la nostra societat (supera el 7 sobre 10), i també a l'altíssima freqüència de respostes (quasi del 100%) quan es demanava als informants, per exemple, quina de les dues llengües oficials era la que tenia més prestigi a Catalunya.

Així podem constatar que les persones consideren les llengües com a elements de transmissió d'informació, però també com a objectes socials amb atribucions en funció, bàsicament, de la relació que s'estableix amb els seus parlants i el poder legal i econòmic d'aquests. En aquest sentit, sembla clar que tenir un prestigi sociolingüístic elevat afavorirà l'expansió pel que fa a contextos i parlants; per contra, un prestigi baix pot repercutir negativament en el manteniment d'una llengua.

Centrant-nos específicament en les dades de camp de la tesi, puc afirmar que la primera impressió que tinc és que la percepció social de la llengua catalana ha canviat molt poc en les dues darreres dècades; i això, malgrat que la composició, pel que fa als usos lingüístics a Catalunya, sí que ha variat notablement. Així, segons dades oficials (Enquesta d'Usos Lingüístics Catalunya), s'han incorporat amb força noves llengües a la realitat sociològica catalana (fruit de la immigració), el castellà ha augmentat com a llengua primera de bona part de la societat i, en contraposició, el català ha baixat en aquest darrer àmbit. I cal subratllar aquest aspecte perquè malgrat aquest descens pel que fa als catalanoparlants inicials, la consideració social de la llengua catalana, segons els informants d'aquesta investigació, no ha estat sancionada en la mateixa línia. Fet i fet, sembla mantenir-se en paràmetres que ja havien estat apuntats en investigacions pretèrites com, per exemple, a Viladot (1993: 107):

“És interessant d'assenyalar que els tres grups [català, espanyol i mixt] creuen que el català és significativament més ben considerat que el castellà.”

Aquesta frase podria aplicar-se perfectament a la meua investigació ja que, malgrat les múltiples variables analitzades, no n'hi ha hagut cap que sembli desdir aquesta darrera afirmació. Fet i fet, hi ha estudis actuals, ni que siguin de contextos concrets, que també han evidenciat aquest mateix element (Rovira [et al.], 2010: 137):

“...la percepció de la incorporació al català per la via educativa és vista com un fet positiu en general, en la mesura que s'associa al català un cert prestigi social i un valor simbòlic d'integració i d'implicació en la societat catalana. En aquest sentit, la percepció de la llengua catalana com a eina d'apoderament, tal com dèiem respecte a les migracions dels anys del franquisme, es torna a reproduir per part dels nouvinguts.”

Cal demanar-se el perquè d'aquest decalatge entre usos i consideracions socials. Una possibilitat és la composició de la mostra. És a dir, el caràcter preferentment catalanoparlant en l'àmbit dels estudis postobligatoris (Fabà, 2006) pot generar aquesta percepció positiva vers el català. Aparentment podem afirmar que, malgrat la castellanització lingüística de la societat catalana (a l'EULC-03 els cast1 representaven el 44,3% mentre que a l'EULC-08 eren el 48,6%), aquesta no ha repercutit negativament en la valoració social del català en un

àmbit formal com el que analitzo. Per tant, tot i que seria previsible que la castellanització de la realitat sociològica catalana afectés la mostra estudiada ja que, en definitiva, se situa dins aquest tot social, els resultats ens mostren una certa impermeabilitat de l'àmbit estudis postobligatoris. Altrament, no puc afirmar el mateix d'altres contextos socials perquè l'estudi no en recull dades. Probablement, aquesta podria ser una línia futura d'investigació, amb la finalitat de concretar l'actitud sociològica d'altres sectors, com poden ser, la percepció dels nousvinguts, població amb pocs estudis,...

Per justificar aquest manteniment del prestigi del català en l'àmbit dels estudis superiors, sembla que hem de recórrer a dos factors: primerament, al fet que les classes benestants, preferentment catalanoparlants (Fabà, 2006), accedeixen proporcionalment més a aquest nivell de formació. En segon lloc, segons les nostres dades, els estudiants amb progenitors nascuts a Catalunya també accedeixen proporcionalment més que els que tenen els pares nascuts fora als estudis postobligatoris; tal com ha estat dit, els informants nascuts a Catalunya (vegeu punt 6.7) són els més catalanoparlants. Per tant, cal pensar que en ambdós casos la base preferentment catalanoparlant dels informants els predispone favorablement vers la pròpia llengua.

Ara bé, cal tenir present que segons les estadístiques de l'IDESCAT (<http://www.Idescat.cat/>) actualment s'està reduint el nombre d'estudiants que es matriculen en aquest tipus d'estudis. Així, el percentatge de matriculats a batxillerat ha baixat de l'11% de l'any 2001 al 6,2% de l'any 2007. En contrapartida, els estudis professionals han passat a representar un 19,3%, mentre que l'any 1986 era del 6,6%. Aparentment, el fet que es redueixi proporcionalment el gruix d'un sector de població que afavoreix la consideració social positiva de la llengua catalana pot repercutir negativament vers el prestigi d'aquest idioma. Però això només és una suposició ja que no tenim dades que confirmen que l'estudiantat de Cicles Formatius socialment valori menys la llengua catalana. Per diagnosticar-ho amb exactitud caldria analitzar l'actitud d'aquest bloc creixent d'estudiants d'ensenyaments professionals.

Amb tot, volem persistir en la consigna inicial, segons la qual la percepció que es desprèn de les dades aconseguides és de mínim moviment sociològic. I hi insistim perquè una altra de les constatacions sociolingüístiques que ens aporten les investigacions de dues o tres dècades enrere és la presència significativa de la llengua catalana en determinats contextos i, en canvi, la gairebé invisibilitat en d'altres. Aquest element, assenyalat per exemple a Flaquer (1996), es manté aparentment gairebé inalterable segons les xifres obtingudes en aquesta investigació.

Així, el català és valorat socialment en contextos preferentment formals, com els institucionals (administracions públiques, ensenyament, ...) i, per tant, podem pensar que repercuteixen favorablement vers el prestigi de la llengua catalana, ja que són aquests àmbits els que, segons els sociolingüistes que han tractat el tema (vegeu el capítol 3), afavoreixen la consideració social d'una llengua.

En aquest punt podem extreure unes primeres valoracions: sembla que el prestigi del català prové de l'estatus socioeconòmic dels seus parlants i, també, d'una certa prominència en l'aspecte legal, si més no així ens ho fan pensar les dades aconseguides en els contextos de les administracions públiques, especialment aquelles que, en principi, són més properes als ciutadans (ajuntaments i Generalitat).

Però hi ha d'altres contextos formals que, relacionats amb una llengua, generen el prestigi d'aquesta com, per exemple, el cultural. En aquest cas la llengua castellana es beneficiaria de les valoracions socials de la majoria de la mostra, ja sigui el cinema, la literatura o la música. Si en el paràgraf precedent afirmàvem que tant l'aspecte legal com el socioeconòmic eren favorables a la llengua catalana, en aquest cas la major producció cultural en castellà i una major projecció internacional semblen decantar clarament la balança del prestigi a favor d'aquesta llengua.

8.2.- Valoracions segons les variables:

La primera variable analitzada ha estat la llengua familiar, amplament estudiada en d'altres investigacions i, normalment, amb una operativitat força elevada; també ha estat el nostre cas i, per tant, sembla inqüestionable que el creixement en l'àmbit familiar de la llengua castellana, ja apuntat a l'inici d'aquest capítol, pot afeblir la consideració social de la llengua catalana i reforçar la de la castellana.

Segons les dades de les Enquestes Lingüístiques de la Generalitat de Catalunya (EULC-03 i EULC-08) els moviments lingüístics en el període 2003–2008 són els següents:

Taula 328: Comparativa de la llengua familiar a Catalunya. Font: EULC-03 i EULC-08.			
	Català	Castellà	Ambdues
EULC-03	44,3%	44,3%	9%
EULC-08	35,2%	48,6%	8,3%

A parer de Fabà (2006) sembla que les generacions més joves, malgrat haver estat escolaritzades en català, són les més castellanoparlants. Segons el mateix autor aquest fet acaba determinant el caràcter lingüístic de les persones gairebé per tota la vida. És a dir, que la majoria de persones que en aquesta franja d'edat són castellanoparlants/catalanoparlants, ho seran al llarg de la seva vida; segons Fabà, tan sols entre un 15 i un 20% la població pot esdevenir parcialment catalanoparlant. En el nostre estudi ho podem constatar, per exemple, en el creixement de l'ús de la llengua catalana en determinats àmbits formals, com les administracions públiques.

Per tant, si es mantenen aquestes tendències apuntades per l'EULC, en principi, el gruix de castellanoparlants anirà creixent i, en conseqüència, el catalanoparlant anirà decreixent, o esdevenint cada cop més bilingüe practicant. És lògic pensar que aquest factor repercutirà negativament vers el prestigi del català, malgrat que actualment això encara no és així. Però cal notar que el major prestigi de la llengua catalana a Catalunya, actualment, es produeix en un context de predomini castellanoparlant però amb un desequilibri respecte el català que podríem qualificar de menor; el que no sabem és que passarà si aquest desequilibri s'accentua a favor del castellà: el català mantindrà aquest poder d'atracció, tal com l'anomena Fabà (2006), d'aquest 15/20% de la població inicialment castellanoparlant?

A més a més, tal com apunta Torres (2003: 72-73) cal tenir en compte que la taxa de natalitat de parelles castellanoparlants és superior al dels catalanoparlants. Segons les estadístiques que hem anat presentant durant el treball, la majoria de població inculca als seus fills la pròpia llengua, per la qual cosa podem pensar que el grup lingüístic castellanoparlant anirà creixent en detriment del catalanoparlant. Si més no, aquest caràcter lingüístic s'establirà en el període inicial d'aquestes persones, la qual cosa tampoc no significa que es mantingui per a tota la vida (amb tot, cal recordar els percentatges de mutacions de Fabà, anteriorment exposats).

Si acceptem la premissa que la llengua inicial afavoreix la valoració social vers el propi idioma, podem pensar que amb la previsible reducció del grup catalanoparlant, el prestigi de la llengua d'aquest grup es veurà afectada negativament. Tan sols, l'augment de l'ús de la llengua catalana en l'intercanvi intergeneracional familiar, és a dir, la llengua que els pares/mares empren amb els fills/es (Galindo i Rosselló, 2003), pot repercutir positivament la consideració social de la llengua catalana, ja que pot afavorir el creixement del grup lingüístic català amb les conseqüències positives que això comportaria per a la llengua catalana.

Paral·lelament al fet de la composició lingüística catalana, també hem observat que els contextos s'interpreten com ens sociològicament vius, els quals reconeixen comportaments més adequats que d'altres. En aquest sentit, la llengua catalana sembla que en surt força reforçada ja que el predomini, pel que fa a la idoneïtat en determinats àmbits formals (generalment prestigiats), és notòria. Probablement, bona part d'aquest prestigi es vincula al govern català, per la qual cosa podem pensar que, en la mesura que Catalunya obtingui majors cotes d'autogovern, la consideració social del català també augmentarà, ja que apareixeran nous contextos on el català serà preferent, especialment en els públics. Segurament, però, també en els privats com pot ser el de la cultura que, com hem vist, actualment és un espai de prestigi de la llengua castellana.

Una altra de les variables que ha mostrat una operativitat molt elevada ha estat la de l'origen, tant dels informants com el dels seus progenitors. Tal com era previsible, els informants nascuts a Catalunya mostren major consideració vers la llengua catalana que els nascuts a fora. D'aquest darrer grup, els informants amb progenitors amb més anys a Catalunya (més de 25) són els que es manifesten més positivament vers el català, però globalment amb percentatges més semblants als que han vingut recentment que no pas als autòctons. Aparentment, aquestes dades ens confirmen tres idees bàsiques:

- El fet de néixer a Catalunya predisposa favorablement els informants per la llengua pròpia del país, superen als nascuts fora en 13 punts percentuals a l'hora d'afirmar que el català és la llengua més prestigiosa a Catalunya
- Haver nascut en d'altres indrets de l'Estat espanyol afavoreix la consideració de la llengua castellana, tot i que en determinats contextos no és suficient per desbancar el català pel que fa al prestigi dins de Catalunya, per exemple, en l'àmbit laboral on el català guanya més de 20 punts percentuals provinents d'informants nascuts fora.
- Els nascuts a fora amb més de 25 anys a Catalunya mostren un acostament molt tímid a l'actitud dels nascuts a Catalunya.

Tot seguit combinem l'anàlisi d'aquestes dades amb la tendència immigratòria amb la finalitat d'intentar preveure si el grup de nascuts fora de Catalunya seguirà creixent o decreixerà. Segons les nostres dades, el primer supòsit afavorirà la llengua castellana, i el segon a la llengua catalana. Segons les dades de l'Idescat actualment som més a prop de la primera tesi ja que hem passat del 3,5 de taxa immigratòria per cada 1000 habitants de l'any 1993 al 7,9 del 2009, amb una punta màxima l'any 2007 del 8,5.

En conseqüència, probablement si es mantenen aquestes dinàmiques, i la capacitat d'atracció del català continua en els mateixos paràmetres actuals, podem especular que la llengua catalana perdrà reconeixement social, per part d'alguns sectors de la població, a favor de la llengua castellana.

Tanmateix, el moviment migratori no afecta de la mateixa manera a la geografia de Catalunya. Així, segons les estimacions de l'Idescat (2003: 17) les comarques de Barcelona deixaran de rebre població immigrada mentre que la resta de territoris ho farà d'una manera similar entre si, excepte el Camp de Tarragona que en guanyarà lleugerament per sobre de les altres demarcacions. Segurament, en el cas que es compleixin aquestes tendències, afavoriran el prestigi de la llengua catalana, ja que els contextos sociolingüísticament més catalanoparlants són els que tenen una major capacitat d'integració de la població nouvinguda (vegeu punt 7.3). Pel que fa a Barcelona i l'Àmbit Metropolità, el fet que s'estanqui l'arribada de població nouvinguda segurament farà que l'estabilització de la immigració precedent es vagi integrant progressivament. Quant al Camp de Tarragona, és difícil de valorar-ho amb exactitud a causa de l'heterogeneïtat de contextos sociolingüístics intraterritorials, però podem especular que, tal com passa actualment, afavorirà més el prestigi del castellà que no el del català, sobretot en ciutats com Tarragona.

Queda per valorar el moviment de la població provinent d'altres països no castellanoparlants. Però, tal com ha estat apuntat en l'apartat metodològic (vegeu capítol 6), el nombre d'informants amb aquestes característiques en la nostra mostra era molt reduït i totalment insuficient per tractar-lo estadísticament d'una manera significativa. A més, també pensem que és un fenomen molt recent i relativament poc estudiat. Per tant, sembla que haurem de deixar passar encara uns anys per saber cap a on s'integraran els nouvinguts.

Reprement amb les dades referides segons els àmbits territorials, tot seguit ens centrem en la variable "localitat". Globalment totes les poblacions han actuat d'una manera molt similar: les que són de preferència castellanoparlant es decanten més pel castellà i a l'inrevés. Amb tot, l'aspecte solidaritat (Woolard, 1992) no ha estat suficientment intens per contrarestar el factor context (Boix, 1992). Així, el català s'ha mostrat com la llengua amb major reconeixement en els àmbits institucionals i el castellà en els de cultura.

Sabem per les dades de les EULC (2003 i 2008) que la pèrdua de parlants del català no s'ha centrat de manera significativa en cap àmbit geogràfic concret. Segons les enquestes institucionals dels anys 2003 i 2008, el descens del català es produeix amb la mateixa

intensitat en les diferents demarcacions catalanes, excepte al Camp de Tarragona on es lleugerament superior. Cal tenir en compte que aquest àmbit territorial és un dels que, segons les projeccions de l'Idescat, ha de créixer més demogràficament en els propers anys. Per tant, aquest factor sembla que afavoreix la llengua castellana.

Aquestes previsions aparentment es compleixen amb el recull que hem realitzat a Salou, ja que tot i no ser la localitat més castellanoparlant, és la que registra un major nombre de mutacions vers el castellà quan aquestes es produeixen, i és la que manifesta un menor percentatge de mutacions vers el català quan aquestes es manifesten.

Per tant, si abans especulàvem amb la possibilitat que l'arribada de població nouvinguda, tal com s'estava repartint en el territori, podia ser favorable a la llengua catalana, en aquest cas sembla que es manté la tendència però amb l'esmentat matis del Camp de Tarragona.

Una variable molt analitzada en les investigacions sociolingüístiques és la de gènere, malgrat que en els estudis més recents sovint ha mostrat manca de significació estadística (vegeu capítols 3 i 5). Aquest darrer també ha estat el nostre cas, malgrat que les petites diferències que hem observat entre nois i noies gairebé sempre s'han manifestat en la mateixa direcció: les noies mostren major reconeixement social vers la llengua catalana; insistim: d'una forma molt tímida però amb alguns ítems estadísticament significatius.

Segons les dades de l'IDESCAT, les noies accedeixen en major proporció a aquests estudis prestigiat:

Taula 329: Educació no obligatòria. Taxa bruta d'escolarització per sexe i grups d'edat. Catalunya. Font: IDESCAT.				
Any 1991			Any 2007	
	16 a 19	20 a 24		
Homes	65,46	27,65	Homes	69,13 35,89
Dones	74,17	33,18	Dones	76,87 45,54
Total	69,67	30,35	Total	72,85 40,62

Per tant, sembla que el factor gènere afavorirà el prestigi del català ja que aparentment és una tendència força consolidada durant les dues darreres dècades. Així, podem pensar que seguiran sortint més noies que nois dels estudis superiors, la qual cosa farà que creixi un dels grups que valora més el prestigi del català.

Pel que fa a la resta de variables analitzades (tipus d'estudis, estudis dels progenitors i caràcter públic o privat del centre) els ítems amb resultats estadísticament significatius han estat molt baix. Consegüentment, sembla que no seran factors determinants en un futur immediat ja que, a més a més de la poca operativitat mostrada en l'estudi, les dades de l'Idescat marquen tendències estables tant en el repartiment d'estudiantat en humanístic i científic i, també, en la distribució per centres públics i privats.

Amb totes aquestes dades, sembla que podem afirmar que la força que té la llengua catalana, pel que fa al prestigi, té una repercussió destacable en els usos. Així, ho hem pogut observar a l'EULC08 amb les mutacions de castellanoparlants vers la llengua catalana en determinats contextos prestigiats (entitats bancàries, sanitàries,...). També ho he constatat en els meus resultats, per exemple, en la qüestió referida a quina llengua consideren més adequada en contextos institucionals, on el català es mostra predominant. Pensem que aquesta consideració que rep la llengua catalana està relacionada amb la unanimitat que hi hagut en la nostra mostra a l'hora de considerar el català llengua amb més prestigi a Catalunya, independentment, fins i tot, de qualsevol variable.

8.3.- Limitacions de l'estudi i propostes de futur:

Un cop realitzat el llarg camí que ha implicat la present tesi, em sembla observar que les principals limitacions, a banda de la referida al punt 6.4.2, són les derivades per la manca de recursos materials del doctorand i les pròpies d'una investigació sociològica a partir d'una enquesta. És a dir, tots els informants hauran donat el mateix significat a les diferents qüestions que se'ls ha plantejat? Segurament, totes les respostes amaguen diferents matisos que l'enquesta no haurà recollit de manera fidedigna. Probablement, l'estudi es podria haver complementat amb la utilització de mètodes qualitatius amb la finalitat de detectar aquests matisos. Amb tot, cal tenir en compte que aquesta investigació s'ha tirat endavant sense cap altre suport que els recursos del doctorand, per la qual cosa vaig desestimar el plantejament inicial de realitzar unes taules de debat en un institut de cada localitat que ha participat en la recerca.

Sembla clar que per a futures investigacions caldria incloure aquest element metodològic. També pensant en properes recerques en l'àmbit del prestigi sociolingüístic a Catalunya caldria dirigir les properes recerques en altres àmbits fora de l'ensenyament secundari

postobligatori. En aquest sentit, em sembla veure clar que hi ha d'altres sectors que podrien aportar dades molt rellevants al tema. Per exemple, seria molt interessant treballar el tema amb persones vingudes de fora de Catalunya amb un temps mínim de residència. Probablement, aquesta visió dels nouvinguts estaria lliure d'alguns prejudicis que sí que pot tenir la gent que resideix de tota la vida a Catalunya.

Evidentment, el camp de treball es podria ampliar a molts d'altres entorns. Per exemple, un estudi intergeneracional ens donaria una possible idea com pot progressar en el futur el prestigi sociolingüístic a Catalunya, però en aquest cas l'exigència metodològica implicaria més investigadors i entitats.

Tot plegat té l'objectiu d'aportar informació útil als investigadors del tema i, en la mesura que vulguin fer-ne ús, a les institucions encarregades de la planificació lingüística al nostre país.

Bibliografia:

- ALAMINOS, A; FRANCÉS, F.; SANTACREU, O. *Reflexiones teóricas y modelos empíricos, diversidad y participación social*. Alacant: Observatorio Europeo de Tendencias Sociales, 2005.
- ALARCON, A. *Economía, política e idiomas*. Madrid: Ediciones Consejo Económico y Social, 2004.
- ALMEIDA, M. *Sociolingüística 1*. La Laguna: Universidad de La Laguna, 1999.
- ALMEIDA, M. *Sociolingüística 2*. La Laguna: Universidad de La Laguna, 1999.
- ALONSO, X. *Encuesta mundial sobre la lengua y la cultura gallegas*. Madrid: Ediciones Akal, 1974.
- ALSINA, A. [et al.]. *Quatre anys de català a l'escola. Estudi sobre el coneixement del català i del castellà dels alumnes de 4 d'EGB a Catalunya (1981 - 1982)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1983.
- ALVAR, M. *El español de las dos orillas*. Madrid: Mapfre, 1993.
- ALVAR, M. *Por los caminos de nuestra lengua*. Alcalá de Henares: Publicacions Universidad de Alacá de Henares, 1995.
- ALVAR, M. *Manual de dialectología hispánica*. Barcelona: Editorial Ariel, 1996.
- AMMON, U. (ed.). *Status and Function of Languages and Language Varieties*. Berlin: Walter de Gruyter&Co, 1989.
- AMMON, U.; HELLENGER, M. (eds.). *Status Change of Languages*. Berlin: Walter de Gruyter&Co, 1991.
- ANDER-EGG, E. *Técnicas de investigación social*. México D. F.: Editorial El Ateneo. 1997.
- APPEL, R.; MUYSKEN, P. *Bilingüismo y contacto de lenguas*. Barcelona: Editorial Ariel, 1996.
- ARGENTE, J. A. "Els fenòmens de la diversitat i la variació lingüístiques, i llur pertinència en l'estudi del llenguatge". A: *Anàlisi de la variació lingüística. Actes de la 2a jornada sobre la variació lingüística i del 3r Col·loqui lingüístic de la Universitat de Barcelona (CLUB-3)*. Barcelona: PPU S.A. 1997, p. 15 – 43.
- ARGENTE, J.; BIBILONI, G. "Una enquesta sociolingüística als Països Catalans". A *Actes Trobada de sociolingüistes catalans*. Barcelona: Institut de Sociolingüística Catalana, 1998.
- BABBIE, E. *Manual para la práctica de la investigación social*. Bilbao: Editorial Desclee de Brouwer, 1996.
- BÁEZ DE AGUILAR GONZÁLEZ, F. *El conflicto lingüístico de los emigrantes castellanohablantes en Barcelona*. Màlaga: Universidad de Màlaga, 1997.
- BAGGIONI, D. *Langues et nations en Europe*. París: Ed. Payot&Rivages, 1997.
- BALDAQUÍ, J. M. *Els programes educatius bilingües a la comarca de l'Alacantí. Estudi sociolingüístic*. 2002.
- <<http://www.cervantesvirtual.com/FichaAutor.html?Ref =5077>>, [consulta: novembre de 2009]
- BALDAQUÍ, J. M. "L'Alacantí: percepció de la vitalitat etnolingüística pel jovent". A *Revista Llengua i Ús*. n. 30. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2004, p. 63 - 71.
- BALDAQUÍ, J. M. "La Consciència del prestigi lingüístic entre els joves : una aportació a l'estudi descriptiu de la inseguretat lingüística formal al País Valencià". A *Revista Caplletra*. n. 48. Valènciap. Insitut de Filologia Valenciana, 2010, p. 9 – 46.
- BALLARÍN, J. M. "Identitats culturals i usos lingüístics a Andorra". A *Treballs de Sociolingüística Catalana*. n. 19. Benicarló: Onada Edicions, 2007, p. 183 - 220.

- BARRÉ, R. *Les langues celtiques, entre survivance populaire et renouveau elitiste?*. Rennes: PUR, 2007.
- BASTARDAS, A. *La bilingüització de la segona generació immigrant. Realitat i factors a Vilafranca del Penedès*. Barcelona: Edicions La Magrana, 1985.
- BASTARDAS, A. *Llengua i immigració. La segona generació immigrant a la Catalunya no-metropolitana*. Barcelona: Edicions La Magrana, 1986.
- BASTARDAS, A.; SOLER, J. (eds.) *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona: Editorial Empúries, 1988.
- BLAS ARROYO, J. L. "Valenciano y castellano. Actitudes lingüísticas en la sociedad valenciana. Estudio sobre una comunidad urbana". *Hispania*. n. 77. American Association of Teachers of Spanish and Portuguese, a <<http://www.cervantesvirtual.com/hemeroteca/hispania/presentacion.shtml>>, 1994, p. 143 - 155. [consulta: febrer de 2008]
- BLAS ARROYO, J. L. "De nuevo el español y el catalán juntos y en contraste". A *Sintagma*. n. 7. Lleida: Edicions i publicacions de la Universitat de Lleida, 1997, p. 29 - 41.
- BLAS ARROYO, J. L. *Sociolingüística del español. Desarrollo y perspectivas en el estudio de la lengua española en contexto social*. Madrid: Ediciones Càtedra, 2005.
- BOIX, E. *Triar no és trair. Identitat i llengua en els joves de Barcelona*. Barcelona: Edicions 62, 1993.
- BOIX, E. "Ideologies i usos lingüístics dels universitaris catalans". A *L'ús del català entre els joves*. Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell, 2000, p. 63 - 80.
- BOIX, E.; VILA, F. X. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Editorial Ariel, 1998.
- BONAL, X. "Dues cruïlles del sistema escolar: L'accés a l'escola pública i l'ensenyament secundari postobligatori". A *Estructura social i desigualtats a Catalunya*. Volum 2. Barcelona: Ed. Mediterrània, 2005, p 219 - 254.
- BRANCHADELL, A. "Actituds juvenils davant la política lingüística". A *L'ús del català entre els joves*. Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell, 2000, p. 9 - 18.
- BUCH, R. "Com són els electors catalans?". A *Eines*, n. 4. Barcelona: Edicions Josep Irla, 2008, p. 13-26.
- BURKE, P. *Lenguas y comunidades en la Europa moderna*. Madrid: Akal Ediciones, 2006.
- BURT, R. S. "Las posiciones en los sistemas de redes múltiples, parte I: concepción general de la estratificación y el prestigio en un sistema de actores concebido como una tipología social". A *Análisis de las redes sociales*, compilació de F. Requena, Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2003, p. 311 - 346.
- BURT, R. S. "Las posiciones en los sistemas de redes múltiples, parte II: estratificación y prestigio entre la élite influyente en la comunidad de Altneustadt". A *Análisis de las redes sociales*, compilació de F. Requena, Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2003, p. 347 - 376.
- CALERO, M. A. *Estudio sociolingüístico del habla de Toledo*. Lleida: Pagès Editors, 1993.
- CARABAÑA, J. "¿Se devaluaron los títulos?". A *REIS*, n. 75, Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1996, p. 173 - 223.
- CARABAÑA J.; GÓMEZ, C. *Escalas de prestigio profesional*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1996.
- CARRERA-SABATÉ, J. "La percepció d'alternances vocàliques a Alguairé i Lleida". A *El nord-occidental entre dues llengües*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 1995, p. 133-144.
- CARRERA-SABATÉ, J. *Escola catalana i variació fonètica. Una evolució del vocalisme àton a Alguairé i a Lleida*. Lleida: Pagès Editors, 2002.

- CASAL, J. [et al.]. *Enquesta als joves de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003.
- CASANOVA, E. “Dues situacions del contacte valencià - castellà entre els segles XVII i XIX”. A *Estudios de historia de la lengua española en América y España*. M. Aleza (ed.). València: Universitat de València, 1999.
- CASESNOVES, R. “Actitudes, identidad y elección de lengua”. A *Las lenguas en un mundo global*. G. Luque; A. Bueno; G. Tejada (eds.). Jaén: AESLA - Universidad de Jaén, 2003.
- CASESNOVES, R. “La competencia lingüística de la mujeres durante el proceso de revitalización”. A *Perspectivas Interdisciplinarias de Lingüística Aplicada*. M. L. Carrió (ed.). València: AESLA – UPV, 2004, p. 191 – 202.
- CASESNOVES, R. “Contrastes demogràfics y sociolingüístics en el proceso de normalización del euskera, del catalán, y del gallego en la década comprendida entre 1991 y 2001”. A *Discurso y sociedad: contribuciones al estudio de la lengua en contexto social*. J. L. Blas Arroyo; M. Casanova; M. Velando (eds.). Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I, 2006, p. 463 – 479.
- CAVALLI, M. [et al.]. *Langues, bilingüisme et representations sociales au Val d'Aoste*. Aoste: IRRE-VDA, 2003.
- CEA D'ANCONA, M. A. *Metodologia cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid: Editorial SINTESIS, 1998.
- CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLÓGICAS. *Los profesionales de los medios de comunicación*. 1998.
- A: <http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Marginales/2300_2319/2306/e230600.html> [consulta: març de 2009]
- CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLÓGICAS. *Barómetro diciembre 2007*.
- A: http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Marginales/2740_2759/2746/e274600.html>. [consulta: març de 2009]
- CHAMBERS, J. K.; TRUDGILL, P. *Dialectología*. Madrid: Visor Libros, 1994.
- COMELLAS, P. *Representacions lingüístiques a l'ensenyament secundari obligatori públic de Barcelona*.
- Tesi doctoral a: <<http://www.tesisenred.net/handle/10803/2086>>. [consulta: juliol de 2009]. 2005.
- COMES, G.; JIMÉNEZ, B.; ALCARAZ, V. *La llengua catalana i els alumnes castellanoparlants de 10 a 15 anys*. Barcelona: Columna Edicions, 1995.
- COTANO, A. *Les llengües minoritzades d'Europa*. València: Edicions 3i4, 2000.
- COTS, J. M.; LLURDA, E.; IRÚN, M. “Perspectives de recerca al voltant de la ideologia lingüística del professorat de llengües de secundària”. A *Mirades i veus. Recerca sobre l'educació lingüística i literària en entorns plurilingües*. Xarxa LLERA, A. Camps, M. Milian (coords.). Barcelona: Editorial Graó, p. 57-72, 2008.
- COUPLAND, N.; JAWORSKI, A. *Sociolinguistics, a reader and coursebook*. Hampshire: Modern Linguistics Series, 1998.
- D'ARCY, A.; TAGLIAMONTE, S. A. “Prestige, accommodation, and legacy of relative who”. A *Language in Society*, n. 39, Cambridge: Cambridge University Press, 2010, p. 383-410.
- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. *Dades inici de curs 2007 – 2008*. Generalitat de Catalunya.
- A: <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/dades_inici_0708.pdf>. [consulta: abril de 2010].

DEPARTAMENT D'INTERIOR DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. *Enquesta de Seguretat Pública de Catalunya 2001*. Generalitat de Catalunya.

A: <http://www20.gencat.cat/docs/interior/Home/El%20Departament/Publicacions/Seguretat/Estudis%20i%20enquestes/Enquesta%20de%20Seguretat%20Publica%20de%20Catalunya/Enquesta%20de%20seguretat%20publica%20de%20Catalunya%202001/Docs/InformeESPC2001.pdf>>. [consulta: abril de 2009].

DIAZ DE RADA, V. *Tipos de encuestas y diseños de investigación*. Pamplona: Nafarroa Unibertsitate Publikoa, 2002.

DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Informe sobre política lingüística, any 2001*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2001.

DORSCH, F. *Diccionario de psicología*. Barcelona: Ed. Herder, 1996.

DRESSLER, W. U. “Decadència i mort de les llengües”. A *Transferències. La manifestació dels processos extralingüístics en les llengües del món*. M. C. Junyent (ed.). Vic: EUMO Editorial, 2009, p. 96-106.

FABÀ, A. “Les llengües a Catalunya”. A *Estructura social i desigualtats a Catalunya*. Volum 2. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2005.

FASOLD, R. *La sociolingüística de la sociedad. Introducción a la sociolingüística*. Madrid: Visor Libros, 1996.

FERNANDEZ, C. *Variación y prestigio: estudio sociolingüístico en el oriente de Cantabria*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1998.

FISHMAN, J. A. *Can threatened languages be saved?* Clevedon: Multilingual Matters LTD., 2001.

FLAQUER, L. *El català, ¿llengua pública o privada?*. Barcelona: Editorial Empúries, 1996.

FUNDACIÓ OBSERVATORI PER A LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ DE CATALUNYA (FOBSIC). *Enquesta sobre usos lingüístics i tecnologia. Ús social de la llengua a Internet i a les tecnologies de la informació. 2007*. Barcelona: FOBSIC. A: http://www.fobsic.net/opencms/export/sites/fobsic_site/ca/Documentos/TIC_Llengua_2007/TIC-Llengua_2007_Informe_-_FINAL.pdf>. [consulta: abril de 2009].

FOMBRUN, CH. J. “Atribuciones de poder a través de una red social”. A *Análisis de las redes sociales*. F. Requena (coord.). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, Madrid, 2003, pàg. 399 – 416.

FRENCH, J. R. P. “Teoría formal del poder social”. A *Análisis de redes sociales*. F. Requena (coord.). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2003, pàg. 49 – 70.

GALINDO, M.; ROSSELLÓ, C. “Potser no anem tan malament. Les dades d'ús lingüístic familiar de l'enquesta de la regió metropolitana de Barcelona”. A *Revista de Llengua i Dret*, n. 40. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003, p. 267-288.

GANDOU SAQUER, O. *La percepció de la llengua catalana pels turistes i visitants a Catalunya Nord (coneixement de l'existència de la llengua i de la cultura catalana, interès per a l'expressió de la llengua catalana, atracció turística i llengua catalana)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana, 2006.

GARCIA FERRANDO, M. “La encuesta”. A *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. M. García; J. Ibáñez; F. Alvira (eds.). Madrid: Alianza Universidad Textos, 1990, p. 141-170.

GARCIA MARCOS, F. *Fundamentos críticos de sociolingüística*. Almeria: Universidad de Almeria, 1999.

GARMADI, J. *La sociolinguistique*. París: PUF, 1981.

GARRET, P.; COUPLAND, N.; WILLIAMS, A. *Investigating language attitudes. Social meanings of dialect, ethnicity and performance*. Cardiff: University of Wales Press, 2003.

- GARRIGA, E. "Evolució del coneixement i l'ús del català a Tarragona". A *Actes de les jornades sobre la llengua a Tarragona*. Tarragona: Ajuntament de Tarragona, 1993, p. 163 - 178.
- GELLES, R. J. i LEVINE, A. *Introducción a la sociología*. México D. F.: McGraw-Hill, 1996.
- GIDDENS, A. *Sociología*. Madrid: Alianza Editorial, 1993.
- GILES, H. *Language and social psychology*. Oxford: Basil Blackwell, 1979.
- GILES, H.; BOURHIS, R. Y.; TAYLOR, D. M. "Towards a theory of language in ethnic group relations". A *Language, Ethnicity and Intergroup relations*, H. Giles (ed.). London: Academic Press, p. 307-349.
- GIMENO, F.; M.V. GIMENO *El desplazamiento lingüístico del español por el inglés*. Madrid: Editorial Càtedra, 2003.
- GIMENO, F.; MONTOYA, B. *Sociolingüística*. València: Universitat de València, 1989.
- GINER, S. (dir.). *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona 2000*, Volum 4. Barcelona: I. E. R. M. B., 2002.
- GINER, S.; LANO, E; TORRES, C. (eds.). *Diccionario de sociología*. Madrid: Alianza Editorial, 2002.
- GIROUX, S.; TREMBLAY, G. *Metodología de las ciencias humanas. La investigación en acción*. México D. F.: Fondo de Cultura Económica, 2004.
- GOMEZ, C. "El género y el prestigio social". A *REIS*, n. 75, Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1996, p. 214 – 233.
- GOMEZ, J. R. *Actitudes lingüísticas en una comunidad bilingüe i multilectal (Área Metropolitana de Valencia)*. València: Universitat de València, 1998.
- GOMEZ, J. R. "Lenguas en contacto y actitudes lingüísticas en la comunidad valenciana". A *Estudios sobre lengua y sociedad*. J. L. Blas Arroyo [et al.] (eds.). Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I, 2002, p. 53 – 86.
- GONZALEZ, J. C. *La estratificación sociolingüística de una comunidad semiurbana: Toro (Zamora)*. Salamanca: Universidad de Salamanca, 1991.
- GONZÁLEZ, M. J. *Metodología de la investigación social. Técnicas de recolección de datos*. Alacant: Editorial Amalgama, 1997.
- GONZÁLEZ, J. "Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra". A *Treballs de Sociolingüística Catalana*, n. 19. Benicarló: Onada Edicions, 2007, p. 221 - 239.
- GUILLEN, F. M. "Salud, estructura familiar y pautas de desigualdades: El caso de la consultas privadas". A *REIS*, n. 53. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1991, pàg. 53-74.
- HAGÈGE, C. *No a la muerte de las lenguas*. Barcelona: Editorial Paidós, 2002.
- HELLINGER, M.; PAUMELLS, A. (eds.). *Handbook of language and communication: diversity and change*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2007.
- HERNANDEZ, R.; FERNANDEZ, C.; BAPTISTA, P. *Metodología de la investigación*. México D. F.: McGRAW-HILL, 1998.
- HERNANDEZ DE FRUTOS, T. *Para comprender las estructuras sociales*. Pamplona: Editorial Verbo Divino, 1997.
- HOLMES, J. *An introduction to sociolinguistics*. Londres: Longman, 1998.
- HUGUET, À. *Plurilingüismo y escuela en Aragón*. Huesca: Instituto de Estudios Altoaragoneses, 2006.
- HUGUET, À.; J. SUÏLS, J. *Llengües en contacte i actituds lingüístiques. El cas de la frontera catalano-aragonesa*. Barcelona: Horsori Editorial, 1998.

- HUGUET, A.; GONZÁLEZ, X. A. *Actitudes lingüísticas, lengua familiar y enseñanza de la lengua minoritaria*. Barcelona: Editorial Horsori, 2004.
- HUGUET, A.; LAPRESTA, C. "Las actitudes lingüísticas en Aragón. Una visión desde la escuela". A *Estudios de Sociolingüística*, volum 7(2). Vigo: Universidad de Vigo, 2006, p. 265 – 288.
- HUGUET, J.; SERRA, B. *El jovent opina. Llengua i ensenyament als instituts públics de Catalunya*. Barcelona: Oikos-tau, 1993.
- HUICI, C.; ROS, M. "Identidad comparativa y diferenciación intergrupar". *Psichotema*, n. 5. Oviedo: Universidad de Oviedo; Colegio de Psicólogos del Principado de Asturias, 1993, p. 225-236.
- IDESCAT. *Escenaris d'activitat econòmica de la població al primer terç del Segle XXI. Comarques i àmbits del Pla territorial*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003.
- IDESCAT. *Anuari Estadístic de Catalunya 2007*. Barcelona: IDESCAT. 2007.
- <<http://www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/anuari/>> [consulta: abril de 2009]
- IDESCAT. *Baròmetre d'Opinió Política. Juliol 2007*. Barcelona: IDESCAT. 2007.
- <<http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/rpeo/R-391.pdf>> [consulta: maig de 2009]
- INSTITUT DE SOCIOLINGÜÍSTICA CATALANA. *Resum estudi sobre la incidència de la llengua catalana en el comportament dels consumidors*. Barcelona: Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1994.
- JUNYENT, C. *Vida i mort de les llengües*. Barcelona: Editorial Empúries, 1992.
- KREMnitz, G. *Multilingüisme social*. Barcelona: Edicions 62, 1993.
- LABOV, W. *Principios del cambio lingüístico*. Volum 2. Madrid: Editorial Gredos, 2006.
- LAMUELA, X. *Estandardització i establiment de llengües*. Barcelona: Edicions 62, 1994.
- LAPRESTA, C. *La identidad colectiva en contextos plurilingües y pluriculturales. El caso del Valle de Arán*. 2004
- <<http://www.tdx.cesca.es/>> [consulta: abril 2009]
- LASAGABASTER, D. *Trilingüismo en la enseñanza: actitudes hacia la lengua minoritaria, la mayoritaria y la extranjera*. Lleida: Editorial Milenio, 2003.
- LASAGABASTER, D.; HUGUET, A. (eds.). *Multilingualism in European Bilingual Contexts: Language Use and Attitudes*. Clevedon: Multilingual Matters, 2007.
- LATIESA, M. "Demanda de educación superior: Evaluaciones y condicionamientos de los estudiantes en la elección de la carrera". A *REIS*, n. 46. Centro de Investigaciones Sociológicas, 1989, p. 101 - 139.
- LOPEZ MORALES, H. *Sociolingüística*. Madrid: Editorial Gredos, 2004.
- LÜDI, G. ; PY, B. *Changement de langage et langage du changement: aspects linguistiques de la migration interne en Suisse*. Lausanne : Ed. L'Age d'Homme, 1995.
- MACIONIS, J. J.; PLUMMER, K. *Sociología*. Madrid: Prentice Hall, 1999.
- MARGARIT, E.; MONNÉ, A. *Joves i llengües d'Andorra*. Andorra la Vella: Govern d'Andorra, 2010.
- MARÍN, R. *La situació sociolingüística del català a la franja. El cas de Benavarri*. A *Llengua&Literatura*, n. 12. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2001, p. 143 - 173.
- MARTÍ, M. *Els orígens de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya i Ed. Pòrtic, 2001.
- MASCARÓ, I. *Enquesta sociolingüística als maonesos*. Menorca: Consell Insular de Menorca, 1982.
- MAXIM, P. S. *Métodos cuantitativos aplicados a las ciencias sociales*. México D. F.: Oxford University Press, 2002.

- Mc DONOGH, G. W. *Las Buenas familias de Barcelona: historia social de poder en la era industrial*. Barcelona: Editorial Omega, 1989.
- MELGUIZO, E. "La variación social de S y Z como consecuencia de la inmigración rural en Granada". A *Sintagma*, n. 21. Lleida: Servei de Publicacions de la Universitat de Lleida, 2009, p. 71-89.
- MERCADÉ, F. "Identidad, lengua y marco legal en Catalunya". A *REIS*, n. 49. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1990, pàg. 193-220.
- MEJÍA, A. M. de. *Power, prestige and bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matter Ltd, 2002.
- MESTHRIE, R. (ed.). *Concise encyclopedia of sociolinguistics*. Oxford: Elsevier, 2001.
- MILROY, J. *Linguistic variation & Change*. Oxford: Blackwell, 1992.
- MILROY, L.; MARGRAIN, S. "Lealtad lingüística vernácula y red social". A *Análisis de las redes sociales*. F. Requena (coord.). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2003, p. 417 – 455.
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA. *Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores*. Madrid: Ministerio de Educación y Cultura, 2006.
- MIRET, P. "Una visió de la joventut a Catalunya". A *Estructura social i desigualtats a Catalunya*. Volum 2. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2005, p. 187-247.
- MIRET, P. [et al.]. *Enquesta a la joventut de Catalunya 2007*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007.
- MOLLÀ, A. "No catalanoparlants d'origen que trien el català per comunicar-se amb els seus fills". A *Revista de Llengua i Dret*, n. 46. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2006, p. 383-405.
- MONTOYA, B. *Variabilitat i prestigi en el català de Valls i l'Alt Camp*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1993.
- MONTOYA, B. *Els alacantins catalanoparlants: la llengua interrompuda*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- MONTOYA, B. "L'estudi del canvi lingüístic segons la sociolingüística". A *Les Claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Alacant, 2002, p. 275-299.
- MONTOYA, B. *Història de la llengua catalana en un territori de frontera: Petrer (Vinalopó Mitjà)*. Alacant: Universitat d'Alacant, 2006.
- MORENO CABRERA, J. C. *La dignidad e igualdad de las lenguas. Crítica de la discriminación lingüística*. Madrid: Alianza Editorial, 2000.
- MORENO FERNANDEZ, F. *Metodología sociolingüística*. Madrid: Editorial Gredos, 1990.
- MORENO FERNANDEZ, F. *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*. Barcelona: Editorial Ariel, 2005.
- MORENO FERNANDEZ, F. *Historia social de las lenguas de España*. Barcelona: Editorial Ariel, 2005.
- MORENO, R.; MARTINEZ, R. J.; CHACÓN S. *Fundamentos metodológicos en psicología y ciencias afines*. Madrid: Ediciones Piràmide, 2000.
- MORSE, J. M. (Ed.). *Asuntos críticos en los métodos de investigación cualitativa*. Alacant: Universidad de Alicante, 2005.
- MOYA, J. A.; GARCIA, E. J. *El habla de Granada y sus barrios*. Granada: Universidad de Granada, 1995.
- NETLE, D. i ROMAINE, S. *Veus que s'apaguen. La mort de les llengües del món*. Girona: CCG Edicions, 2000.
- NINYOLES, R. *Conflicte lingüístic valencià*. València: Edicions 3i4, 1969.

- NINYOLES, R. *Estructura social i política lingüística*. Alzira: Ed. Bromera, 1974.
- NOGUERO, J. (ed.). *L'ús del català entre els joves*. Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell, 2000.
- OTERO, J. "Una nueva mirada al índice de importancia internacional de las lenguas". A *El peso de la lengua española en el mundo*. Marqués de Tamarón (dir.). Valladolid: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Valladolid, 1995, p. 235–282.
- PALACIOS, A. "Factors que influeixen en el manteniment, substitució i extensió de les llengües ameríndies". A *Llengües vives en l'Amèrica Llatina*. A. Lluís; A. Palacios (eds.). Barcelona/Madrid: ICCI – UAM, 2004, p. 107 – 122.
- PALLÀS, J. *Estudi sociolingüístic de l'alumnat de l'I.B. Narcís Oller de Valls (Alt Camp) curs 1992-93*. mecanoscrit inèdit, 1993.
- PASTOR, I.; BELZUNEGUI, À.; PASTOR, I. *Les tècniques d'investigació social i la seva aplicació*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2000.
- PEREZ, A.; TEJERINA, B. "Lengua y actor social. Un enfoque teórico de sus relaciones". A REIS, n. 49. Centro de Investigaciones Sociológicas, 1990, p. 145 - 159.
- PLA, M. *El bilingüisme escolar a Barcelona*. Barcelona: Edicions de la Magrana, 1981.
- PLAZA, C. *La parla de la Conca de Barberà*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV i Diputació de Tarragona, 1996.
- PLAZA, M. J. "Llengua i identitat cultural d'un grup de joves de secundària de la comarca del Bages". A Revista Llengua i Ús, n. 19, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2000, p. 59 - 66.
- PONS, L. *Iodització i apitxament al Vallès. Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1992.
- PONS, E.; VILA, F. X. *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003-2004)*. Observatori de la Llengua Catalana, 2005.
- <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe6_ok.pdf> [consulta: febrer de 2009]
- PUEYO, M. "Vikings i pagesos: una batussa continuada. Assaig per a un estudi de les relacions interdialectals en català". A Treballs de Sociolingüística Catalana, n. 3. València: Editorial 3 i 4 i Grup Català de Sociolingüística, 1980, p. 38-102.
- PUEYO, M. *Llengües en contacte en la comunitat lingüística catalana*. València: Universitat de València, 1991.
- PUEYO, M.; TURULL, A. *Diversitat i política lingüística en un món global*. Barcelona: Pòrtic: UOC, 2003.
- QUEROL, E. "Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000)". A Noves SL, n. Estiu. 2001.
- <<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hemeroteca/estiu01.htm>> [consulta: setembre de 2009]
- QUEROL, E. (Coord.) *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007.
- RAMOS, J. R. "Factors del canvi sintàctic". A *Les Claus del canvi lingüístic*. M. A. Cano [et al.] (ed.). Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002, p. 365-396.
- RECIO, A.; RECIO, C. "Les desigualtats en el mercat de treball". A *Estructura social i desigualtats a Catalunya*, Volum 2. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2005, p. 259 - 329.
- REQUENA, R. "Orígenes sociales del análisis de redes". A *Análisis de las redes sociales*. F. Requena (coord.), Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 2003, p. 3–14.
- RODRÍGUEZ, J. "La muestra: teoría y aplicación". A *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación de investigación*. Madrid: Alianza Universidad Textos, 1990, p. 287-324.

- ROJAS, A. J.; FERNANDEZ, J. S.; PEREZ, C. (eds.). *Investigar mediante encuestas. Fundamentos teóricos y aspectos prácticos*. Madrid: Editorial Síntesis, 1998.
- ROMAINE, S. *El lenguaje en la sociedad. Una introducción a la sociolingüística*. Barcelona: Editorial Ariel, 1996.
- ROMANÍ, J. M.; STRUBELL, M. “L’ús de la llengua a Catalunya”. A *La Societat Catalana*. Salvador Giner (dir.). Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1998, p. 805 - 819.
- ROMANÍ, J. M.; SABÍN, F.; SOLÍS, M. *Enquesta sociolingüística a la província de Tarragona: any 2002*. Barcelona: Publicacions de l’Institut de Sociolingüística Catalana, 2005.
- ROMERO, S. *Canvi lingüístic en morfologia nominal a la Conca de Tremp*. 2002.
A <<http://www.thesisenred.net/handle/10803/2082>> [consulta: octubre de 2009]
- ROTAETXE, K. *Sociolingüística*. Madrid: Editorial Síntesis, 1998.
- ROVIRA, M.; SAURÍ, E.; TRESERRA, T. “La llengua com a factor d’apoderament en les trajectòries migratòries. una història que es repeteix”. A *Societat Catalana 2010*. M. Subirats (coord.). Barcelona: Institut d’Estudis Catalans, 2010.
- ROYO, J. *Una llengua és un mercat*. Barcelona: Edicions 62, 1991.
- RUIZ, F. *Història social i política de la llengua catalana*. València: Edicions 3i4, 1996.
- RUIZ, F.; SANZ, R.; SOLÉ, J. *Diccionari de sociolingüística*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001.
- SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d’usos lingüístics a Catalunya, 2003*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2003.
- SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d’usos lingüístics a petites i mitjanes empreses de serveis*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007.
- SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d’usos lingüístics a l’Administració de Justícia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2008.
- SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d’usos lingüístics a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2008.
- SEGURA, C. “El model tradicional i la qualitat lingüística: el paper de l’escola”. A *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002, p. 45-78.
- SALKIND, N. J. *Métodos de investigación*. México D. F.: Prentice Hall, 1997.
- SERRA RAMONEDA, A. (ed.). *Educació superior i treball a Catalunya: anàlisi dels factors d’inserció laboral*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2007.
- SCHOECK, H. *Diccionario de sociología*. Barcelona: Editorial Herder, 1986.
- SIERRA BRAVO, R. *Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios*. Madrid: Editorial Paraninfo, 1994.
- SIGUAN, M.(coord.). *Enseñanza en dos lenguas*. Barcelona: ICE Universitat de Barcelona - Horsori, 1993, p. 289 - 302.
- SIGUAN, M. *Bilingüismo y lenguas en contacto*. Madrid: Alianza Editorial, 2001.
- SOLÉ, C.; ALARCÓN, A. *Llengua i economia a Catalunya*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans, 2001.
- SOLÉ i CAMARDONS, J. “Coneixements i usos lingüístics de la joventut a Catalunya a la dècada dels noranta”. A *Revista Llengua i Ús*, núm. 11, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1998, p. 60 - 65.
- SOLÉ i CAMARDONS, J. “Substitució lingüística i autoodi”. A *Països catalans. Segle XXI. Identitat, societat i cultura (Resolucions i propostes del III Congrés de Cultura Catalana)*. Lleida: Edicions El Jonc, 2000, p. 85 -89.
- SOLÉ i CAMARDONS, J. *El políedre sociolingüístic*. València: Edicions 3i4, 2001.

SOLÍS, M. “L’aparellament de veus disfressades: una prova clàssica en el mesurament formal de les actituds lingüístiques”. A *Noves SL*, núm. Estiu 2002, A <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm02estiu/metodologia/solis1_5.htm#2> [consulta: febrer de 2009]

STRUBELL, M. *Llengua i població a Catalunya*. Barcelona: Edicions de la Magrana, 1981.

SUÏLS, J.; ALONSO, H. “La morfologia verbal de subjuntiu al Segrià: estudi prospectiu”. A *Sintagma*, n. 5, Lleida: Universitat de Lleida, 1993, p. 5 - 17.

TAGLIAMONTE, S. A. “Prestige, accommodation, and legacy of relative who”. A *Language in Society*, n. 3, 2010, p. 383 – 406.

TORRES, J. “L’ús oral familiar a Catalunya”. A *Treballs de Sociolingüística Catalana*, n. 17, 2003, p. 47-76.

TORRES, J. (coord.). *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005.

TORRES, J. [et al.]. *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003: una síntesis*. 2006.

A <http://www.demolinguistica.cat/web/DOCS_CRUSCAT/publicacions/Dossiers_XC1.pdf> [consulta: abril de 2009]

TORRIJOS, A. “Caracterització sociolingüística dels joves de Catalunya: alguns factors que expliquen els usos lingüístics”. A *Noves SL*, n. Hivern, 2008, p. 1 – 17. <<http://gencat.cat/noves>> [consulta: maig de 2009]

TURELL, M. T. *Elements per a la recerca sociolingüística a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1984.

VILADOT, M. A. *Identitat i vitalitat lingüística dels catalans*. Barcelona: Columna, 1993.

VISAUTA, B. *Técnicas de investigación social. I: recogida de datos*. Barcelona: PPU, 1998.

VIVES, M. “La actitud de los escolares mallorquines hacia las lenguas catalana y castellana”. A M. Siguan (coord.), *Enseñanza en dos lenguas*. Barcelona: ICE-Horsori, 1993, p. 289-302.

WEBER, M. *Sociología del poder: los tipos de dominación*. Madrid: Editorial Alianza, Madrid, 2007.

WEINRICH, U. *Languages in Contact: Findings and Problems*. New York: Mouton, 1953. [trad. catalana de la versió anglesa: *Llengües en contacte*, Alzira: Edicions Bromera, 1996].

WHEELER, M. “La variació: orígens i finalitats”. A *Anàlisi de la variació lingüística. Actes de la 2a jornada sobre la variació lingüística i del 3r Col·loqui lingüístic de la universitat de Barcelona (CLUB-3)*. Barcelona: PPU, 1997, p. 69 – 86.

WOOLARD, K. A. *Identitat i contacte de llengües a Barcelona*. Barcelona: Edicions de La Magrana, 1992.